

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_206034

UNIVERSAL
LIBRARY

OUP—556—13.7-71—4,000.

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. 781 Accession No. PG 749

Author R160

Title రామలింగకవి, తెనాలి.
ఉద్బుధా రాధా పరివ్రము. 1925

This book should be returned on or before the date last marked below.

కీర్తన.

శ్రీ ఉద్భటా రాధస్వ చరిత్రము . శ్రీ

తెనాలి రామలింగశాస్త్రి

మాహిమ్మమ్మద్రాగశాలయము

ముద్రితము.

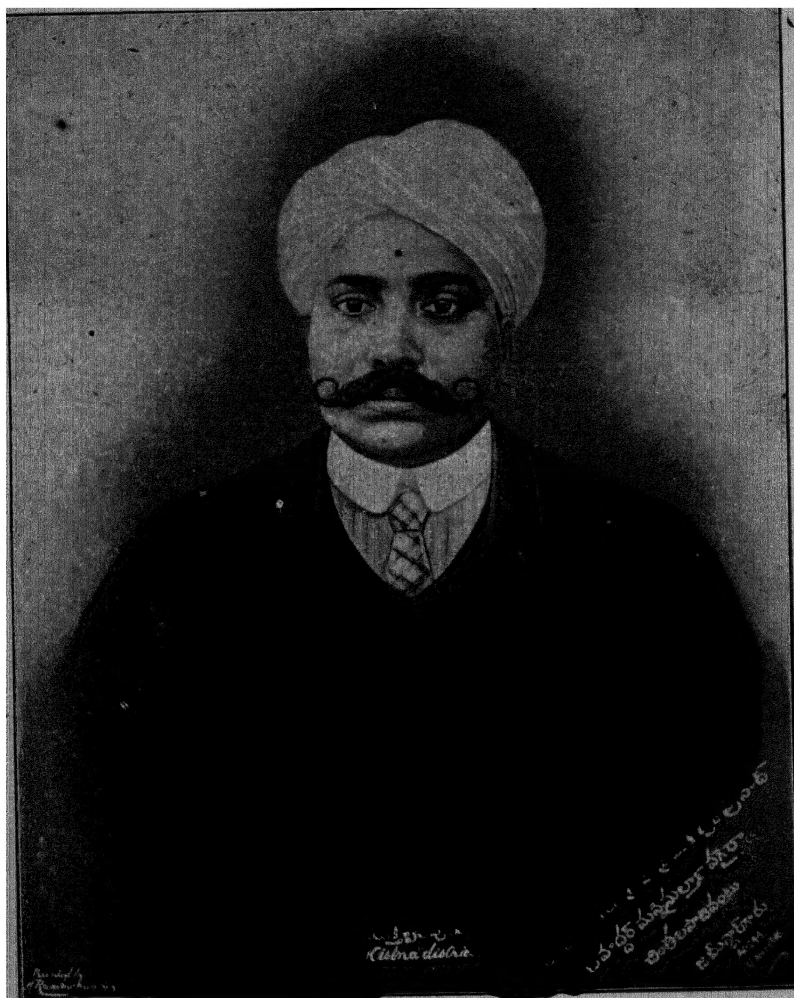
ము క్త్య ల .

1925

All rights reserved.

ప్రతి భ 1-0-0.

ప్రధాన రాజకీయ కుల.

- సి. శ్రీనివాసాచార్యులలోన దగ్గునంచు వానికబ్బంబెతెలుపు
అఖిలరాజధానిరాజగ్రామంబున ప్రబలిత రెడ్డికబ్బంబునుడుపు
నఖిలరాజకంబులకు నాహ్లాదకరుడని పరగెడి చంద్రకబ్బంబెతెలుకు.
ధరణీధరులకెల్ల తెలమానికంబని తనరెడు మాళికబ్బంబెచాటు
- గీ. ప్రజనరయనని యీశ్వరపదమెతెలుపు, దయగలదని ప్రసాదకబ్బంబెతెలుపు
అట్టి రాజదండనకు దీర్ఘాయువోసగి, ఎపుడు రక్షించుగాక ముక్తిశ్వరుండు.

ప్రీతిక.

[౪౧ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు.]

సాన్మత్తీక యపూర్వములగు సత్ప్రబంధములను వెల్లడించుట సుతోష్ణవిషయము. ఇప్పుడు ప్రకటితమయిన యుద్భూతాధ్యచరిత్ర మట్టియపూర్వసత్ప్రబంధములలో నొక్కటి. దీనిః

కర్త తెనాలి రామలింగకవి.

అనగానే దీనిసత్ప్రబంధత్వము గొంత సమర్థిత మగుచున్నదా! తెనాలి రామలింగకవియని, తెనాలి రామకృష్ణకవియని యొక్కనినే యటునిటుగూడఁ లోకము పేర్కొనుట గలదు. తొలుత నాతఁడు శైవుఁడనియు, సప్తధ్వు రామలింగఁడని పేరయ్యెననియు, తర్వాత వైష్ణవము పుచ్చుకొనెననియు, సప్తధ్వు రామకృష్ణఁడని మార్పుపేరయ్యెననియుఁ బ్రతీతి. దీనిని ప్రశంసించువారు మొదలగువారు గొందఱు నమ్మిరి. మఱికోందఱు నమ్మరయిరి. * ఆరెండుపేర్లు నొక్కనివేయని శకును విశ్వసించుచున్నాఁడను. అట్లు విశ్వసించుట కిది వఱకున్న యామైతిహ్యముమాత్రమేకాక యపూర్వముగాఁ గొన్ని యాధారములు నొకగవడినవి. తెలుపుచున్నాఁడను:—

[రామలింగఁడే రామకృష్ణఁడు.]

రామకృష్ణనికృతములుగా నిదివఱకు దొరకి ప్రకటితములయి యున్న గ్రంథములు రెండు. అవి సాంఘరింగమాహాత్మ్యమును ఘటితాచలమాహాత్మ్యమును. రామలింగకవికృతిగా నిప్పుడు త్రొత్తగా దొరకి ప్రకటితమయినది యుద్భూతాధ్యచరిత్రము. తొల్ల నాతఁడు శైవుఁడుగానుండి తర్వాత వైష్ణవుఁడుగా మారెననియే నే నిందు

* విశ్వకర్మపంక్తుఁడు భీరవనమనోరంజనకర్త తెనాలి రామలింగకవి యొకఁ డున్నాఁడు. ఆతఁడునేను.

ముందు నిరూపించున్నాడనుగాన యుద్ధటారాధ్యచరిత్రము మునుపటి గ్రంథముగాను తక్కిన రెంటిని దర్శాతివానిగాను దెలుపుచున్నాడను.

ఉద్ధటారాధ్యచరిత్రమున రామలింగవి న్యవిషయ విట్లు తెల్పుకొన్నాడు:—

పీ. కాండిన్యమనిరాజమండలేశ్వరవంశ, పాథోధివసుధాభానుమూర్తిః
బాలగుమేలేశపదపయోజద్వయా, ధ్యానధారణసముదాత్తచిత్తు
మానితాయాతయామానామభావిశ, నిపులమహాయాశ్చేదవేది
రామేశ్వరస్వామిరమణీయకరుణావి, శేషపోషితవిసితసమగ్ర

గీ, నహజసాహిత్యమాధురీసంయుతాత్మ, లక్ష్మమాంబుత ఘనయశోలక్ష్మీవలయు
రామధీమణికిని ఋతుగి రామలింగ, నామవిఖ్యాతుః గాఢస్థనిగ్ధాధురీః.

గద్యమునందును, —“ఏలేశ్వర గురువ రేణ్యచరణారవిందపట్టరగ వకలకలాభరణ”
రామసార్య నుపుత్తి నుకవిజవమిత్ర) కుమారభారతీవిరుదాధిరామ రామలింగము
ప్రణీత” మనియున్నది.

పాండురంగమాహాత్మ్యమున రామకృష్ణకవి విట్లు చెప్పుకొన్నాడు.

సీ.... శైవవైష్ణవపురాణావలీనానార్థములు నీకుఁ గరతలామలకనిభము

గీ, లంధ్రభూమికుచాగ్నిహారాధిమైన, కీర్తిత్యాగ్రహారవిగ్లేత పుగ
కాభికాకోకిలమ వీవు సరసకవివి, రమ్యగుణకృష్ణ! రామయరామకృష్ణ!

క. కాండిన్యసగోతుడే వా, శిండలగురునిభుండ : భిలకావ్యరససూధా
మండవతుండలుండవు భూ, మండలవినుతుండవు లక్ష్మీమానరతనయా!.

“కా, రద నీరూపము రామకృష్ణకవిచంద్రా శాండ్రకీర్తిశ్వరా!”

క. వాక్కుంతాశ్రయ భట్టరు, చిక్కాచాత్యుల మహాత్ము కీగురుమూర్తిక
విక్రపుభక్తి భజించెద, చిక్కాత్మకకాకలాప విడేటుటకు.

గద్యమున: — ఇది కీర్తిగుర్వరమడిదనాధనిరవధికకృపాపరిపాకపరిచితపరస
కవితాసనాథ రామకృష్ణకవిసాధ ప్రణీతంచైన — అనియున్నది.

III.

రామలింగకవి.

కొండిన్యగోతుడు
శుక్ల యజుర్వేది
తండ్రి, రామయ
తల్లి, లక్ష్మసు
కుమారభారతీవిరుదాభి
రాముడు

రామకృష్ణకవి.

కొండిన్యగోతుడు
శుక్ల యజుర్వేది
తండ్రి, రామయ
తల్లి, లక్ష్మసు
శారదసీరూపము రా
మకృష్ణకవిచందా!

యద్భుతచరిత్రము బాల్యమున రచించినదిగాన 'కుమారభా రతి' యని బిరుదు చెప్పుకొన్నాడు. పాండురంగమాహాత్మ్యము ముదిత యనున రచించినదిగాన 'శాంద నీరూపము' అని కృతిపతి తన్ను సం బోధించిపట్టు చెప్పుకొన్నాడు. కాన యీభేదము సంగతమే. ఇన్ని సరిపడియున్నను నుద్భుతచరిత్రమున రామలింగయే యని గ్రంథకర్త పేరును పాలగుమియే లేశ్వరుడని గురుని పేరును, పాండురంగ మాహా త్మ్యమున రామకృష్ణుడని గ్రంథకర్త పేరును, భట్టరు చిక్కాచార్యు లని గురుని పేరును గానవచ్చుట, గద్యముల రీతులు భిన్నములుగానుండుట రెండు నొక్క నిపేక్షేయము సిద్ధాంతమునకుఁ గొంత బాధకము గాఁ గానవచ్చును. ఈభేదములు మతము మాటుటచే నేర్పడినవేయని నే ననెదను.

అందుకు సాధకములు.

ఇందును తీవరిణయ మని తెనాలిరామభద్రకవికృతి యొకటి కలదు.

* అం దిట్లున్నది:—

* ఇతితంజాపురిపు సరస్వతీపుస్తకభాండా గారమునఁ గలదు. కిరీ మాపవల్లి రామకృష్ణకవి, యం. ఏ. గాత దీనివిషయము 1914 సంవత్సరాదిపంచికలో "తె నాలికవులు" అనువ్యాసమునఁ దెలిపినారు. వారే దీనివ్రాసి చెన్నపురి గతర్న మెంటు లైబ్రరీకిని బహుగినారు.

IV.

.....కవిరాఘవతామహు మర్పితామహుఁ

రామయరామకృష్ణ కవిరాజఁ దలంచి నులివి మొక్కిక్కదక్ష.

గీ. తదనుసంభవ మణిని నుదక్షిణాపరిణయ ముఖకావ్యరచనాధరీణు శాంధ్య
కవికదంబములోనఁ బ్రఖ్యాతిఁగన్న, యన్నచకపిండు ధీసాంధ్య వనితులిగు

* * * * *

నీ. పౌఢి మీపెదతాత పాండురంగాది సత్కృతులు చేసెను రామకృష్ణనుకవి
అనుజాడన్నప్ప మీసినతాత రచించెఁచె, బరగ నుదక్షిణాపరిణయంబు

మితాత క్రిగి చాతురీవిఖ్యాతి, క్రితైలమాహాత్మ్యకృతి యొనర్చె
కడిమిమితంఁడి యివ్వుడి రామకృష్ణాఖ్య, దనగ్గిరిగనె సంస్కృతాంధ్రములను

గీ. బొర యనిపించె మీయన్న పీరరాఘ, వాఖ్యకవి సవ్యవితామహత్త్రమునకు
ని న్ననూచాన సంతాన నెన్నదరమి, ప్రాజ్ఞహృదయాబ్జరవి రామభద్రముకవి.

ధీనింబట్టి చూడఁగాఁ బాండురంగమాహాత్మ్యదులను రచించిన
తెనాలి రామకృష్ణకవియును నుదక్షిణాపరిణయము రచించిన తెనాలి
యన్నయకవియును నన్నదమ్మలని యేర్పడుచున్నది. దీక్ష సరిగానే
నుదక్షిణాపరిణయమునః

గీ. నవ్యనుగుణాభిరామ తెనాలిరామ, పండితాగణి నత్పుత్రుఁ భవ్యమిత్రు
హరపదాంభోజ సాముఖ్య నన్నపాఖ్య, నన్నుఁ బిలిపించి యాదరొన్నతివహించి.

* * * * *

గద్యము. ఇది కీర్తిమతై నాలిరామేశ్వర కావ్యరకృతపాకటాక్ష లక్షిత కవిరాఘరామ
రామయపండిత కుమార సహజశైవాచారసంపన్న ధీమదిన్నయ నామధేయ
ప్రణీతంబైన నుదక్షిణాపరిణయమందు - అవియున్నది.

ఈ నుదక్షిణాపరిణయ పద్యములవలనగూడఁ దెనాలి రామకృష్ణుడు,
తెనాలి యన్నయ యన్నదమ్మలగుట యితరప్రమాణ నిరపేక్ష ముగానే
యేర్పడుచున్నది. ఇద్వర్షులును రామయపండితునికొడుకు లే; తెనాలివాళే;

ఒక కాలము వారే (అదియుందు తెలియనగలదు) అంతేకాక రామలింగుడే రామకృష్ణుడయ్యె ననుటకుగూడ నీనుద్యమిణాపరిణయమే స్వతంత్రముగా సాధించుచున్నది. ఉదాహృత గద్యపద్యములవలన నన్నయ సహజశై వాచారూఢనియు, తెనాలిలో వెలసిన రామేశ్వరస్వామి యనుగ్రహమునఁ గవిత వేర్పరవాఢనియు, మఱియు—

గీ కాళిదాసాది సామ్రాజకవులఁ దలఁచి, అంధభాషావిశేష భాషాధిపతుఁ
నన్నపార్యమలన బుద్ధిసన్నుతిఁచి, పాలగుమి భీమగురుని నచ్చక్తిఁగొలుతు.

అనుపద్యమువలనఁ బాలగుమి భీమయశిష్యుడనియు నెఱుక
పడుచున్నది. దీనినిఁబట్టి యన్నయకుటుంబమువారును సహజముగా
శై వాచారసంపత్తికలవారనియు, తెనాలిరామలింగస్వామి భక్తులని
యు, పాలగుమివారి శిష్యులనియుఁ దలఁపఁగూడును. * ముప్పవస్తుత
గ్రంథముగు నుద్భటవర్తిత్రమును రచించిన రామలింగకవి యిట్టిలక్షణ
ములు గలవాఁడు. అతనిశై వాచారనిరతి యుద్భటచరిత్రమున స్పష్ట
ముగాఁగన్పట్టుచున్నది. మఱియు నాతఁడు 'రామేశ్వరస్వామి రమణీ
యకరుణావిశేషప్రసాదవలనఁగల్గిన సహజసాహిత్యమాధురీసంయు
తాత్మ్యుడనియు 'పాలగుమిలేశవదవయోజవ్యయ్యాభ్యాసధారణ సము
వాత్తచిత్తుడ' ననియుఁ జెప్పుకొన్నాఁడు. పాలగుమియేలేశ్వరుఁడును
పాలగుమిభీమేశ్వరుఁడును నన్నదమ్ములో తండ్రికొడుకులో అయి
యుండురు.

* పాలగుమివా రారాధ్యులుగాఁబోలును. కామలింగకవి కింకను నూతనోద్భవ
ముందొకఁడా యింటిపేరివాఁడు శై వాచార్యుఁడు కొండవీటి రెడ్డికాళ్ళకున
నున్నట్లు కావలయున్నది. వీ. పొల్లమిక్రికంఠగుళి. పంచాక్షరమంత్రపాఠకు
క్రస్య. శిష్యులుశిష్యపరిచ్ఛిన్నాకాక్షిణ్యపత్కటాక్షస్య. క.క.1888 కా.టిది, పెద
కోమటి మాచార్యైకాననము శృంగారశ్రీనాథము నమఃసంధము చూచునది.

మటి యన్నయ తన యన్నయని రామలింగని (లేకరామ కృష్ణుని) బ్రస్తుతించకున్నంతమాత్రాన వారి సాదర్యవిషయము సంజేహింపఁ దగినదేమో యనరాదు. తెనాలిరామభద్రాద్రి లనతాత లన్నదమ్మలు ముగ్గురనియు, మొదటివాడు పాండురంగమాహాశ్వేయ కర్తరామకృష్ణుఁడనియు, రెండవవాడు తనతండ్రిగఁడ్డిశ్రీగిరియనియు, మూడవవాడు సుదక్షిణాపరిణయకర్త యన్నయ యనియు స్పష్టము గాఁ జెప్పినాడు గాన యిట్టిసంజేహమునకు సుమలేడు.

అన్నయకుని మతము మార్చుకొన్నాఁ డన్నయనాదరముచే నన్నగారిని బ్రస్తుతించక పోయేనేమో! 'నహణశై వాచార'యన్నపద మాయన్న నమమఁదెచ్చుకొన్నవైష్ణవాచారముమీఁది వైమనస్యముచే జేర్చుకొన్నదేమో! రామకృష్ణకుని తనమతముమార్పును దెలుపుకొనకున్నను, పాండురంగమాహాశ్వేయమున 'శైవవైష్ణవ పురాణావళీ నానార్థకరచరా పటిష్ఠాకరమ్యుపరిచి' † అని తంజైవ ప్రబంధచరితమును దెలుపుకొన్నాడు.

తెనాలిలో నుండుటచేత నేతరస్వామి తెనాలివారనియింటిపేరేర్పడినదిగాని యంతకముందు వారియింటిపేరు గారపాటివారని ప్రాంతలలో నున్నది. గురుబాషిశ్రీరామమూర్తి పంతులుగారు వీరేశలింగము పంతులుగారును దీనినిజెప్పిరి. తెనాలిలోనున్న రామయపండితుఁడు శైవాచారపరుఁడుగాన యక్కడవెలసియున్న రామలింగస్వామిపేరే తనప్రథమ పుట్టినిఁగి జెట్టుకొనెనని నేను దలచుచున్నాఁడను. అన్నయ చెప్పటచేరినే కాక యీక్రిందిసాధనము చేతఁ గూడ నాతఁడు శైవాచారపరుఁడని రామలింగేశ్వరస్వామి భక్తుఁడని యేర్పడుచున్నది.

† 'శైవవైష్ణవ పురాణావళీ నానార్థములు నీకుఁ గరతలామలకనిభము' అని పాతాంతరముకలదు. పాండురంగమాహాశ్వేయమున నీపద్యము పాకభేదముతో నున్నది.

తెనాలిలో రామలింగేశ్వరస్వామి యాలయమున నొక యు
త్సవవిగ్రహముపేకముమీఁద నీశ్లోక మున్నది-

శ్లో. శ్రీతెనాలి నగరే వ్యరాజయ

ద్వాదశాతి పురరాజుపండితః

కుక్కాభుసిత కంచమిగురౌ

రామలింగ ముచయోత్సవాకృతిమ్.*

రామలింగని యింటిపేరు గార్లపాటివారని యిదివఱకువ్రాసి
నవా రెవ్వరుగాని యాశ్లోకము నునికి నెఱిగినట్లు తెలియరాలేదు.
రామలింగని యింటిపేరు తొల్ల గార్లపాటివారనుట నీశాసనశ్లోకము
స్థిరపఱచుచున్నది. ఉద్భటారాధ్యచరిత్రలో రామలింగుడు తన యిం
టిపేరేదో పేర్కొననలేదు రామకృష్ణుడై పాండరంగమాహాత్మ్య
మునను బేర్కొనలేదు 'శ్రీతెనాల్యగ్రహరనిర్ణేత'నినిమాత్రమందుఁ
జెప్పకొన్నాడు అప్పటికి తెనాలివారని యింటిపేరు స్థిరపడకుండ
వచ్చును. అన్నయ సుదక్షిణాపరిణయమున 'దెనాలి' యింటిపేరు
చెప్పకొన్నాడు.

మనుచుండగు రామభద్రకవి దెప్పటచేతను, పల్లిపేరు మొద
లగునవి సరిపోవుటచేతను రామకృష్ణుడును, నన్నయయ నన్నదమ్ము
లని స్పష్టపడినది. ఉద్భట చరిత్రమందుఁ గానవచ్చు రామ(లి)శ్వర
స్వామి యనుగ్రహము, పాలగురువారి శిష్యత్వము, శైవాచారము
మొదలగునవి సరిపోవుటచేతను, లోకమందుఁ బారంపర్యముగా వచ్చు
చున్న ప్రతీతిఁగూడ నిర్వాహ మేర్పడుటచేతను, నుద్భటారాధ్య
చరిత్ర కర్తయగు రామలింగయయే వైష్ణవమతము వుచ్చుకొని రా
మకృష్ణుడై పాండరంగ మాహాత్మ్యము రచియించినాడని, వాడు
పేటపుడఁడులు గారని, పర్లయించుట ప్రమాణదూరము కాదు.

* పదియేండ్లకును దీర్ఘోకమునుగూర్చి గుంటూరులో శ్రీ మల్లాది సోమయా
జులగారు వాడుఁ జెప్పిరి. మూడేండ్లకుమందు నేను జూచితిని. ఇప్పుడొకవి
ప్రతుడుచూచి వ్రాసి పంపెను. కుక్క పం|| మాకు కుద్ధ కంచమిగురువారను స్వా
మికట్టుపిల్లగారి పుస్తకమును బట్టిచూడఁగా నిరసదకున్నది.

VIII

పోలికలు.

రామలింగకవియే రామకృష్ణుఁ డయ్యెనుట కింకను మఱి యొక బలవత్ప్రమాణము చూపెదను. పాండరంగసూహాత్మమున 'శైవవైష్ణవపురాణావళి నాన్ధారచరా వట్టిపైక రమ్యమశివ' యని చెప్పెనుటచే నాతడేవో శైవపురాణకథల రచించి యుండవలె ననియు నీయుద్భటారాధ్యచరితము వానిలోనిది యగుననియు నను కొంటిమి తొలుతఁ దాను శైవుఁడై యున్నప్పుడు రచించిన యుద్భటారాధ్యచరితములోని పద్యములే మాఝీ మార్చుకుండఁ దర్వాత వైష్ణవుఁడై రచించినఘటికాచలమాహాస్మ్యమున నాతఁడు చేయకొన్నాఁడు ఇట్టిగో చూడుడు:—

నీ. ఆచలమతాధర్త కల్పించి మఱికాని, మృగములు లేఁ బూరి యేయ పఠట
అసమలోచనమునకు నర్పించి మఱికాని, యనులు కొద్దియైతేనె లావ పఠట
అంధకధ్వంసికి నర్పించి మఱికాని, కొంఱుల నిగురాకు గొంతుక పఠట
ఆంగజారాతికి నర్పించి మఱికాని, చిలుకలు పండ్లు భుజింప పఠట

గీ. తక్కుఁగల జంతువులు శంభుఁ డలఁచికాని
యొచిశత క్రవసులఁగోని యొంక పఠట
పదనములు పేయుఁగల యాతవానిపైన
నాయనిద్యంబుఁ గొనియాడ నలవి యగునె?

మ. హరిఁబండ్ బులిపెంచు, సింగమొగి వయ్యటంబు లాడుకొ గరికొ
ఱురీసదకొ ఫణిడింధజాలముల నిల్పుం గేకి, చిట్టెల్కలకొ
గరుణకొ విఱ్ఱుల జాలముల్ తెనుచుఁగాకంబుల్ నికాతళ భీ
కరఘాకంబుల పొంతిఁ గన్నుమొగుచుకొ గాంక్షిని తద్భూములకొ.

గీ. తబిసి మొత్తంబు టేపాడి తానమాడి
డిగ్గియలచేరువలను బూదియ యలందు
కాలమునఁ బల్కెను డిగ్గియెంబకం యజామ
పే' యటంచును జలపక్షు రెల్లయెడల.

ఉ. పామగుఁబుఁ గ్రొల్పుఁ బికకామకపూతులు శైవధర్మముల్
ప్రేమ నుపవ్యసించు కుకబ్బుండము లీశ్వరయోగకాస్త్రముల్

కోమలచీతి కాకలు గూడి పడించు వివోదరీలకా

గామకకోధిఁ బాదు నధికంబుగ నత్తుట భృంగపొడమక.

- సీ. అభంగం గావ్యవాహుమ్యు లెన్నియొ కాని, తల ధరియింతు రందఱును నదలు
పదిమాటువడగల పాము లెన్నియొ కాని, యందఱు నుర్రగోడవారయ్యులు
దాల్చించుచంద్రఖండంబు లెన్నియొ కాని, యందఱు ధరియింతు రమృతకడుని
వివరాశిఁ బుట్టిన వివములెన్నియొ కాని, యందఱు హాహాలాంకగళులు
గీ, గంధగజదైత్యు లెందఱో కాని యంద, జతుఃగజచర్మచటధారు లైవఱు
కర్మ బంధంబు....., కాల్పింకొనకుండ నిద్రింపఁజాలు ఘనులు.

[ఉద్భటచరిత్ర]

- సీ. మొకరిలేటులు మూతి నుట్టవు లేనియక, కిరీమధుకాని కప్పించి కాని
కోకిలమ్ములు చిగురాకులు గొలుకవు, క్రివనమారి కప్పించి కాని
లేబచ్చికల్ గబళింపవు పారిణముల్, శ్రీనీలమూర్తి కప్పించి కాని
ఘటభజిక్రియలకుఁ జిలుకలు దలఁచవు, క్రిమాధవునకు నప్పించి కాని
గీ, యింతజంతువులాను పారి మతిఁ దలంచి, కాని యేవర్రనమనకుఁ బూన వనిన
నాతపోవనమాహాత్మ్య మభిమతింప, నలదియే నే మొగంబులించినకైన.
మ. పులు లేడుకా మృగకాలకంబుల హయల్ వోషించు నర్కాద్యతికా
గలభానీకముఁ గాకమల్ మెలఁగు ఘూకశ్రేణిలోఁ బిల్లు లె
ల్కలఁగామకా కిభికోటి లేఁజిలువలకా లాఁచించు నుత్పల్ల న
వ్వలవచ్చాయలమంచి యచ్చటి యరణ్యానీప్రదేశంబులకా.
క. ఒకచిత్ర మచటి జటిపా,రికి మాకా సంజలను గుంకి లేచి నమాధికా
సకలశకుంతంబులు తా,రకమంత్రోచ్చారణాభిరతి మతిఁ జొదలుకా.
మ. కుకముల్ పామినుకుల్ గుణించు గణించుకా ధర్మ మర్మేతిహా
సకధర్ కాదిక రీతికల్గొను మనీషకా శేషభాషాచితే
వకలాకాస్త్ర మునన్యసించు ఒకముల్ సాత్రాపితిపాగితా
యకనామారి నకుల్ పఠించు సతతోద్యద్ధీతికాచాకులికా.
సీ. నునుగారి దూదిపానుపు లెన్నియొకాని, యందఱు శయనీకృతాహింసలు
నురలోకవాసినిగ రము లెన్నియొ కాని, యందఱు విశ్వతీర్థాంబుపడులు
నీట జనించుమానికము లెన్నియొకాని, యందఱు కాస్త్రధవారయ్యులు
చలితఁడినెలఁగులసాము లెందఱొకాని, యందఱు నిండుకంబాస్త్రదృశులు

1. ఖగళులాధీశులెందఱు కలరొకాని, యండును బుల్లుకాటెక్కియములవారు
నారువోసినరీతి నున్నారు ధీతు, బహుగతియందుఁ గావున బున్నవారు.

[ఘటికాచలహహాత్మ్యము.] *

ఉద్భటారాధ్య చరిత్రవద్యముల ఛాయగల పద్యములు పా
డరంగ మాహాత్మ్యమునఁగూడ లేకపోలేదు. కాని ప్రాధానియమున
రచనమగుటచేఁ జాండురంగ మాహాత్మ్యమున నీవిధముగాఁ బొడిసినా
టయే యుండగు పద్యములు గానరావు. ఈపాదపములన్నియు రామ
లింగఁజే రామకృష్ణఁ డయ్యెనను సిద్ధాంతమును నిర్వివాదముగా నెల
కొల్పఁగలవని నానమ్మకము.

ఇంకొకపాదకము.

ఇన్ని సరిపడినను ఉద్భటారాధ్యచరిత్ర రచనాకాలమును,
చాండురంగ మాహాత్మ్యరచనాకాలమును నొక్కఘటమని జీవితవరి
మాణమునందుఁ బొందనివిగా నుండినచో నిక నివాదముల వమ్మయి
పోవలసివచ్చెయగును. అదిక్కులేకుండ నదియుఁ గుమరుచున్నది. ఒక్క
నికే రెండుపేర్లను సిద్ధాంతము నిర్వివాదముగా నిల్పుచున్నది.

ఉద్భటచరిత్ర రచనాకాలము.

కొండవీడు దుర్గాధ్యక్షుఁడుగా నున్న నాదిండ్ల గోపమృతికడ
మూఖ్యద్యోగియైన యూరెనేచమంత్రి యుద్భటారాధ్యచరిత్రము కృతి
గొన్నాఁడు. అదియెల్లఁ గృత్యవలెర కిఁజూపఁదగును. శ్రీకృష్ణదేవ
రాయఁడు (క్రీ. 1515 సం॥ కొండవీడు జయించెను. అదియువలెగాఁ
గొప్పరాజుల యేర్పడి కది లోడినది. గాఢజలమంత్రియగు సాళ్య
తిమ్మరసు కొండవీటిపాలనమును దన మేల్మొదగు నాదిండ్ల గోపయొ

* ఘటికాచలహహాత్మ్యము తెనాలిరామకృష్ణుని రచితమయినను కది
యారని మఱుమనికాలమున (ఆరుమఱుమి పేరులేదు) ఖండోజీరాయఁడను మహారా
ష్ట్రానకు గృతియాయఁబడినది. కాన యందుఁ గృత్యవలెరణిక రామకృష్ణుని రచనము
గాదు. రామకృష్ణుని విషయ ముండేమియు లేదు. అది కలాశరీ ముద్రాక్షరకాలలో
1902 సం. ముద్రితమయ్యెను.

త్రి కప్పగించెను. నాదిండ్ల గోపముత్రి సుప్రభాతము. గోపముత్రి త్రి. 15 17 న దేవముత్రి కొకయగ్రహరము నొసంగెను.

దేవముత్రి త్రై నాచార వరాయణుడు. ప్రోలనారాధ్యుని వంశమువాడగు చుడ్రకేభర వాచయ పుని శిష్యుడు. మతీయు మ హావిద్వాంసుడగు లొల్ల లక్ష్మీధరమండితునకు శిష్యుడు. ఆలక్ష్మీధ రుడు కల్యాణింపగా శివపంచస్తవి కీర్తలు వ్యాఖ్యానము రచించెను. అందు:—

శ్లో. నాదిండ్ల గోపస్వపతే రూరకేవ పగ్ధానతా

కృచిహః కృచిన్త్రేతీ కృచిర్మృత్యు కృచిద్యక్షః॥

* * * * *
.....యస్మా దస్త్రే క మాదా, దభిలమమపరిం దేవయాతాత్మవర్య
స్పృహం కీచంద్రిహరి న్దయతి నరుషరః, పోలనారాధ్య కంఠ్యః॥

(ఈ గురువిగూర్చి శిష్యులారాధ్యచరిత్రము నవతరణిగను గ్రంథావసానమును గూడఁ జూచునది.)

“వచాయం దేవయాతాత్మమహిమ స్తవనం చికాప్

లక్ష్మీధర కల్యాణేన కురుతే నరుతేజసా॥”

దేవముత్రి గోపముత్రిచే సగ్రహారాది సమ్మానముఁ బడసి ప్రభాతకాండయినవివరనే యుద్భటచరిత్రము కృతినందియుండును. ఆ కాల మించుమించుగా క్రీ 1533 అని తలఁపవచ్చును. దీనిచేఁ జెనాలి రామలింగుని కృష్ణదేవరాయలసథలో నున్నాడన్న లోకప్రతీతి సదాధారముయి సంగ్రహితుగుచున్నది.

† పాండురంగమాహాత్మ్య రచనాకాలము.

పాండురంగమాహాత్మ్యము విరూరి వేదాద్రిమంత్రి కంఠతమ యినది. ఆ వేదాద్రిమంత్రి కందాళ యవ్వలూచార్యుల శిష్యుడు.

† శ్రీకృష్ణుని రామకృష్ణవిగారు “తెనాలి కవులు” అనుపేరు 1914 అం ద్రవరిక పంపత్తురాది పంచికలో వ్రాసిన వ్యాసమున పాండురంగమాహాత్మ్య రచనాకాలమును జక్కఁగా నిర్ణయించివారు, దానిపాలఁజే ఇక్కడ చూడఁబడినది.

మంగళగురువరాజు కుమారుడగు పెదవంగ భూపాలునిద్వారా చాచునకాడు. చిత్రభారత కృతివతిరండిపెద్దతల్లిగారును, వైజయంతీ విలాసకర్తయగు సారంగతమ్మగవియు, నీ కందాళ యిప్పలాచార్యులకు శిష్యులు. క్రీ 1543 వరాధన ఎత్తరమున గండికోట వభుత్ర కందాళ ప్పలాచార్యులకు భూదాన మొనగిన కావనము గలదట. దీనిబట్టి పాండురంగ మాహాశ్మ్యరచనాకాల మించుమించుగా క్రీ 1567, 1568 అగునని తలంపవచ్చును. మఱియు పాండురంగ మాహాశ్మ్యమున రామకృష్ణునిచే

భట్టరు చిక్కాచార్యుడు.

తన గురుడుగా స్తుతింపఁబడినాడు. ఈచిక్కాచారునికిఁ బలువు రాధికపులు శిష్యులయి యుండిరి. చాతుర్వాటికామాహాశ్మ్యము, ఆపందకావనమాహాశ్మ్యము మొదలగు ప్రబంధములను రచియించిన లింగమకుంట రామకవి (ఈతఁడు తెనాలి రామకృష్ణకవి యల్లుడు) యు నాతనితమ్ముడగు లింగమకుంట తిమ్మకవియు నీ చిక్కాచార్యులకు శిష్యులు.

క. గురుకాయ పట్టభద్రుని, పరిహర శ్రీరంగనాయకాంధధవుక భ

ట్టరు చిక్కాచార్యుల హస్తముల దలంచి యడిగులకు పతుల్ గావించుక.

[లింగమకుంట రామకవి.]

సీ. శ్రీవైష్ణవహీతుండఁ జిక్కయభట్టకు, శిష్యుఁడ—[లింగమకుంట తిమ్మకవి.]*

మఱియు రామకృష్ణకవులచేఁ గామందకము కృతి గొన్నవాడు కొండాచి తిమ్మరాజుకొడు కగు వేంకటాద్రియు నీయీచార్యుని శిష్యుడే.

క. శ్రీహంపభట్టరుచిక్కాచార్య పర్య శిష్య యతులక కార్య

శాస్త్రహస్తకర్మ గురవ, త్నాచల జయలలిత ధైర్యవయఃతర్జునిధి!

[రామందకము కృతిపరిపంఖోధనమున.]

* ముఖ్యసారకర్త (లింగమకుంట తిమ్మకవి) అప్పకవికంటెఁ దర్వాతివాడని కం. పీ. గారు వాగ్దాయుట శాస్త్రీమాదికము.

మణియు వీకామంజకకృతివతి, పాండురంగ మాహాత్మ్యకృతి
వతి యగు విరూపి వేదాద్రిమంత్రినేలిన ప్రభువైన పెకనంగభూపాలు
నకుఁ జెల్లలి కొడుకు. కా. 1505, క్రీ 1584 వ్యభానువ్యాసమున
వేంకటరామృష్ణకవులచే నా కొంద్రాజ తిమ్మరాజుకొడు కగు వేంక
టాది) కామండకకృతి నందుకొన్నాడు.

మ. రమణీయంబుగ కాలివాహళకక్షంబుల్ గతందై సహ
వ్రజుడేమటలును నాటునై వెలయఁగాఁ జొగ్గిం దెరింగించి రా
ర మహిందిమృత వేంకటాద్రిభు పేరక వేడ్కఁ గామండకీ
యమ ప్రివేంకటరామ కృష్ణులు వ్యభాస్యబంబువక తూర్థిగాఁ.

వీనిఁబట్టిచూడఁగాఁ బాండురంగ మాహాత్మ్యరచనాకాలము
క్రీ 1565 ఇంచుమించుగా నగునని యేర్పడుచున్నది. అఁగాఁ దె
నాలి రామలింగకవి యించుమించుగా క్రీ 1525 ఉద్భవచరిత్రమున,
మణి ముప్పదియేడ్లకుఁ బాండురంగమాహాత్మ్యమును రచించి
యందునని చెప్పినొప్పుచున్నది. మనకవి తిమ్మరాజుగ నన్నయకవి
సుదక్షిణాపరిణయరచనాకాలము కూడ నిందుకు సరివచ్చుచున్నది. మణి
పెక్కుమార్గములచేఁగూడ మన కవివర్తని కాలమును నిర్ణయింప
పచ్చునుగాని యామార్గములు కొంత జొంకతిరుగుదుగామండటచే
తను, ఇప్పుడు చెప్పిన కాలమునకే చేరువవిగానుండుటచేతను విడ
నాడినాఁడను.

కవిస్తుతులు.

నేఁ జూచినంతవఱకుఁ గవిస్తుతులలో 'రామలింగకవి'యన్న
పేరే కానవచ్చినది. సదుమఁ దెచ్చిపెట్టకొన్న రామకృష్ణనామము
ప్రాచీనకాలమునఁ బ్రఖ్యాతము కాలేదు కాఁజాలను! పాండురంగ
మాహాత్మ్యప్రాధిమ ప్రఖ్యాతమైనతర్వాత రామకృష్ణనామముగూడ
రహితకైసరినది.

ఉ. రంగుగఁబాండురంగని తెంగలరంగ రచించి వేడ్కమీ
అంగ భోగస్తులక సృష్టఁ గంగం కొనెట్టు పొంగంగు నింగి ము

ట్లంగ మెలంగునేరుపుఁ గడంగి చెలంగు నభంగవద్యులొ
లింగుని రామలింగ శశలింగకరానిధిన్ గజించెదన్.

[శాగ్నజి త్రిపరీయము-పల్లారి నగసింహకవి.]

క. శృంగార రసాలింగిత, రంగత్కవితా పదీరంగము హృదయ

రవ్యగచ్ఛజంగ మాంగద,లింగయ్య తెనాలిరామలింగముఁ దలఁగున్.

[వృథుచరిత్రము-సరస్వతీసామయజి]

పైవర్ణ మూతఁడు లింగధారియనికూడఁ జెప్పమన్నది.

„రంగవాసుని రామలింగకవి“

[కూర్మపురాణము, రామలింగకవి.]

„రామ, లింగకవి రామభద్రుల లీలఁదలఁతు“

[అధ్యాత్మరామాయణము, శరభకవి.]

„భీమకవి రామలింగవి“

[చంద్రికాభాలాటము, జగ్గన.]

పైబుధురత్నావళిలో తెనాలి రామలింగకవి కృతులు కందర్ప
కేశునిలాసము, హరిలీలావిలాసము నను వానిమండె కొన్నిపద్యము
లుద్ధరింప బడినవి. వానిఁగూర్చి ముందఁ దెలుపుదును. అందును
రామలింగనామమే యున్నది. మఱియు నీచాటుపద్య మున్నది-

ఉ. లింగవిషిద్ధుఁ గల్వల చెలింగని మేతకకంధముం విక్రీకూ

లింగనిఁ సంగతాలి లవలింగని కర్ణమమాపిత స్మృతా

లింగలిఁ గ్షుప్తచేతిని వాలింగని నీలకచన్ విధాత్మనా

లింగని రామలింగకవి లింగవికీర్తి పాసించు దిక్కులన్.

అవి కవి మొదలగునారు మఱియుఁ బెక్కురు రామలింగదనియే
పేర్కొనిరి అయినను ఆతని యొక్కఁడగు లింగమకుంట రామకవియు,
మనుమఁడగు రామభద్రకవియు రామకృష్ణనామమును పేర్కొనిరి.

చతుర్వాటికామాహాత్మ్యము, అనందకానన మాహాత్మ్యము
నను కృతులఁ:-

సీ. శ్రీరామసేవాపరిద్ధుఁ గాశ్యపగోతుఁ, కుభదకాత్వాయనహరిపాతుఁ
లలితచారితుఁ గాశయమంత్రికవి గోప,మకును దాహితుఁ సస్వకవిపాతుఁ
తిరుమలాంబాగర్భవరవార్ధి శ్రాణ్ణేందు, ధన్యాత్మ లక్ష్మవృధానపుతుఁ
నిజపాలకజనకనిష్ఠాగరిష్ఠ రామసచిపలభ రామజడభుక్తు

గీ, రామకృష్ణాఖ్యులకావారఁ బ్రకటవిభవ, కుక్కయజరభ్యయనఁ జేర నూరినాచ
యానుజనిఁ దివ్యధీనిధి కరజాతు, నవఘ్న లింగమకుంట రామర్య వక్తు. *

ఇట్లు అల్లుడగు రామకవియుఁ బూర్వోదాహృతపద్యమున
మనుచుఁడగు రామభద్రకవియు, రామకృష్ణరామము పేర్కొనుటకు
వారు వైష్ణవశ్రుతిమం దెక్కువగా సభినివేశము గలవారగుట కారణ
ము గానచ్చును. వారి వైష్ణవమతాభినివేశ మాయాగ్రంథములఁ
జూడవచ్చును.

మఱిగొప్పకృతులు.

తెనాలి రామలింగకృతులు మఱిరెండు తెలియవచ్చుచు
న్నవి. వానిపేర్లు కందర్పకేతునిలాసము, హరిలీలావిలాసము. అప్రబం
ధము లిప్పుడు గానరావుగాని, వానినుండి కొన్ని పద్యములు (వలంధ
రత్నావళిలో నుద్భృతములయినవి. వానినా) గ్రంథమునఁ జూడఁదగును.
ఇవిగాక పాంశురంగ విజయమని మఱియేనూ అని యాకవికృతు
లున్నట్లు కొందఱు పేర్కొందురుగాని వానివిషయము సమ్యేదగి
నది కాదు.

క థ లు.

తెనాలి రామలింగని కథలని దక్షిణ హిందూచరితములఁ బ్ర
ఖ్యాతికెక్కి పెక్కుగథలున్నవి. వానిగూర్చి మనమేమియుఁ జెప్పఁ
జాలము. అతఁడు హావ్యచక్రురుడై యాగడవచ్చును నిజముగాఁ గొ
న్నికథ లాతనికి సంబంధించినవే కావచ్చును. లోకులు మఱియు ననే
కాద్యుత్తరకథ లాతనికితిలకుఁ దిగిలింపియు నుందురు. పెక్కుగథలు కీర్తికృ

* ఆనందకావక మాహాస్మ్యములో 'నిజపాలకజనక' అనునట్లు నిజజనకా
గ్రజ" అనియున్నది. దీనిచే వారఁడు తనపెద్దతండ్రికి దత్తుఁ డయ్యెనని తెలియన
గును. లింగమకుంట రామకవి తెనాలి రామకృష్ణకవియల్లుడని లింగమకుంటకా
రెల్లరు నేటికిని జెప్పుచున్నారు. నేడు లింగమకుంటవాని యల్లుడగు కీ) కొండ
వెంకటకృష్ణయ్య పంతులుగారిపల్ల వొల్ల నిది విని తర్వాత లింగమకుంటలో విచా
రించి రామకవికృతుల సంపాదించి యందునుజూచి నేనిది తథ్యమని వచ్చితిని.

వృద్ధవరాణుల గోష్ఠిలో జరిగినవిగా వివరించును. రామలింగుడు రా
యల సమకాలమువాడే. కావున నవి సంభావ్యములు గావచ్చును.
చాటువద్యముగి మంజరిలో నేనారని కథలకు సంబంధించిన చాటు
ధారల గొన్నిటిని తేల్చినాడను. కొత్తకొక్కటి యిక్కడ చూపు
చున్నాడను.

క. ఓయమ్మలార! మందలూ, వేయేల మకారకొమ్ము వివకవిగానికొ
వా యెత్తకుండఁ జేసిన, వా యెత్తడు రామరాఝవసుధేశుండునా.

అభియ రామరాయని! వాయురోగము వచ్చెనట! అంతఃపు
రస్త్రీలూరికి మందులనిప్పించఁ దంటాలు పడుచుండగా రామలింగ
డివద్యమును జెప్పినాడట. మకారకొమ్ము వివకవిగాఁ తనఁగా మూ
ర్తికవి. అతని వాయి=రోగు, ఎత్తకుండఁ జేసినచో రామరాఝులకు
వాయి=వాయురోగము, తలమూవదని పద్యార్థము. మూర్తికవి వివ
కవిత్వవయోగముచే రాయలకు రోగమువచ్చెనని స్త్రీలను నమ్మించి
యారని యుద్యోగవైభవము నూడగొట్టెనుట కెత్తిన యెత్తు
గాఁజూచునది!

ఇకఁ గవివచనమును విడిచి ప్రస్తుతగ్రంథమును గైకొందు
ను. శైవాగ్రాధ్యులలో నొక్కఁడయిన యుద్భటగ్రాధ్యుల చరిత్ర
మిందు వర్ణితమయినది.

ఉద్భటుడు.

హల్కురికి సోమనాథకవి రచించిన బసవపురాణములో
సప్తమాళాసమున నీయద్భటుని చరిత్రము వర్ణితమైనది. ఆకథనే
జూపి వివరించుచి ప్రబంధముచేసినాడు తెలుగున వల్లికార్జున
పండితగ్రాధ్యుఁడును, నన్నిచోడుఁడును నుద్భటుని స్తుతించిరి.

క హల్లీలా ప్రవరచకా, స్థిరనియపమధక్తిఁ దనదుదేవామహోదకా
నురుచిరవిశేషమున నీపురమున కుద్భటుఁడు వీరిఁ బోషించె రుద్రా!

[కవిత్రయసారము.]

ఈ క్రమమున నుద్భటుఁడు గవి, త్వము మెఱయఁ గుమారసంభవము, నొలం
కారము, గూఢవస్తుమయ కావ్యముగావూరి (ర?)లీల, వెప్పి హడ మెప్పించెక
(కుమారసంభవము.)

వయిపద్యములఁబట్టి యుద్భటుఁడు హరలీల, కుమారసంభ
వము, అలంకారగ్రంథము (కావ్యాలంకారసంగ్రహము) రచించినాఁ
డని తెలియనగుచున్నది. ఇందు గావ్యాలంకారసంగ్రహముకట్టితక్కు
దక్కిన విప్పుడు కానరాకున్నవి. అతనికుమారసంభవమునుండికొంద
ఱాలంకారికులు కొన్నిశ్లోకముల నుద్ధరించిరి. * ఉద్భటుఁడు కాశ్మీర
రాజగు జయాదునిసభలో విద్యాపతిగా నుండెనని (క్రి. 779 నుండి
813 వఱకు) రాజతరంగిణిలోనున్నది.

ఆంధ్రకవు లీతనిశివకవులలోఁ బేర్కొనుట మనకథానాయ
కుడితఁడే యనుటకు పాఠకముగాని యీకథలో నాగ్రంథముల స్మర
ణము లేక పోవుటయుఁగాలముసరిపడక పోవుటయుఁగొంత బాధకమగు
చున్నది. ఈప్రబంధమున నుద్భటుఁడు ముంజభోజునికి శైవదీక్ష
నొసఁగిన గురువుగా జెప్పఁబడినాఁడు. ముంజభోజుఁడు దశమశతాబ్ది
వాఁడు. ఉద్భటుని గ్రంథము లీభోజుని కింకను బూర్వకాలముననే
పుట్టినవి. ఈయుద్భటారాధ్య చరిత్రలో ముంజభోజుని పేరున్నను
దీనికాకరమయిన బసవపురాణమున భోజుఁడనిమాత్రమే యున్నది.
పలువురు భోజులున్నారనిగాన యీతఁ డాకాలమువాఁ డయి
నను గావచ్చును. ముంజభోజు డనుట రామలింగకవి స్వకల్పి
తముగాన యది యప్రమాణమని త్రోసివేయ వచ్చును. ముది
గొండవారిని యిప్పు డాంధ్రదేశమునఁ బ్రఖ్యాతులుగా నున్న
యారాధ్యబ్రాహ్మణుల కీయుద్భటారాధ్యుఁడు మూలపురుషు

XVIII

డని యీ ప్రబంధమందుఁ గలదు. ఆయుధ్యటనిదగ్గఱనుండి ముది
గొండవారివంశక్రమముగూడఁ గొంతగ్రంథాంతమున గానవచ్చుచు
న్నది. ఈవంశక్రమము పాల్కురికి సోమనాథుని గ్రంథమునఁ గాన
రాదు * కర్ణాటభాషలోఁగూడ నుద్భట చరిత్రములు గలవు. సోమ
రాజకవి బసవాంకకవి యనువారిర్వురు వానిని రచించిరి. పాల్కురికి
సోమనాథుడు కుమారపాలఘోష్ఠరునిదిగాఁ జెప్పినకథనే కర్ణాటకవు
లుద్భటునికథగాఁ జెప్పిరి. ఆకర్ణాటకకవులకంటె మనసోమనాథుఁడు
...ర్వుడు. కుమారపాలున కుద్భటదేవుఁడని నామాంతరముగా నా
యుద్భటదేవచరిత్ర పీఠికలో శ్రీశ్యామాచార్యులుగారు వ్రాసిరి. అది
యెట్లో? మల్లికార్జున పండితారాధ్యుఁడు సోమనాథుడు, వారి నిర్వు
రను వేర్వేరుగాఁ బేర్కొనిరి. కుమారపాలుని చరిత్రమున నాతని కా
నామాంతర మున్నట్టు చెప్పరయిరి. పాల్కురికి సోమనకథ చొప్పున
రచియింపఁబడినయీయుద్భటారాధ్యచరిత్రమునకునునాకర్ణాటప్రబం
ధములకును నేమియు సంబంధము ను గానరాదు.

* చంద్రశేఖరగురునివరకు నావంశక్రమమున్నది. ఈచంద్రశేఖరుడే దేవ
యమత్రె గురుఁడగునని నేననుకొనుచున్నాను.

విజ్ఞప్తి .

•శ్రీ మద్భట్టారాధ్యచరిత్ర మనెడి యీ పవిత్రగ్రంథము తెనాలి రాజ్య లింగ మహాకవి రచించెనని మాతండి మున్నగువారివలన వినియుండి యీచరిత్రము మామూలపురుషుని దివ్యచారిత్రక మగుట నే నీగ్రంథ సంపాదనమునకై భగీరథ ప్రయత్నము లొనర్చితిని గాని , కష్టసలే నహిపునర్నవతాంవిధతై'' అను కాలిదా సోక్తి ననుసరించి గ్రంథ సంపాదనా యాసము నిందు వివరింపక గ్రంథమును సంపాదించి ప్రకటింపఁగలభాగ్యము కలిగినందులకుఁ గలిగిన నాసంతోషము నింతుక వినిపింపఁదలంచి మనవిజేసికొనుచున్నవాడను.

ప్రప్రథమమున నీచరిత్రము నైజాం మండలమునుండి సంపాదించి నాకొ సంగినవారు మన్మిత్రులును వేములపల్లె గ్రహారవాస్తవ్యులును అగు ములుగు సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు. వీరిసంగిన తాళపత్రగ్రంథము శిథిలావస్థనంది మఱియొకప్రతి యుండినగాని వ్రాయుటకు వలనుపడని స్థితిలోఁ బ్రత్యంతర మొసంగినవారు అస్మద్వంశమాక్తికాయమానులును విద్యద్వరేణ్యులును తాడికొండవాస్తవ్యులునగు బ్ర|| ముగిగొండ నాగలింగశాస్త్రిగారు. ఈరెండవ ప్రతియందు 1, 3 ఆశ్వాసము లొకింత శిథిలమైయున్నవి. ద్వితీయాశ్వాస మసలే లేదు. ఈ 1, 2 ప్రతులసంప్రదింపుతోఁ గాఁతపడిన పద్యభాగము లట్లనేయుంచి లభించినంతవఱి కున్నదున్నటుల నొకప్రతి నెత్తివ్రాసితిని. తదుపరి నే నిద్దానిసంస్కరణ మెట్లు సమకూరెడునని విచారించుచున్నెడ నుభయశాస్త్రజ్ఞులును భోగేశ్వర సత్యవత్యపాఖ్యానాదిగ్రంథ రచయితలును పెడనవాస్తవ్యులునగు బ్ర|| మల్లంపల్లి మల్లికార్జునశాస్త్రిగారు లేఖక ప్రమాదముల సవరించి లుప్తభాగములఁ జాలవరకుఁ బూరించి దయచేసిరి. అనంతరము దీనిముద్రింపించు ప్రయత్నములో నే నున్నసంగతిని విని సరస్వతీ పత్రికాధిపతులైన మహారాజరాజశ్రీ రాజా పాసిరెడ్డి శ్రీదుర్గా సదాశివేశ్వరప్రసాద్ బహదర్ జయంతిపురం రాజాగారు గురువంశమునకు మూలకందమైన నీయుద్భట్టారాధ్యచరిత్రము సత్యంతగౌరవ భావముతోఁ దమప్రతికయందుఁ ప్రకటింప నుద్యుక్తులైయుండ నింతలో భాగ్యవశమున మామక్త్యాల సంస్థానమును దర్శింపవచ్చిన సుప్రసిద్ధవిద్యత్కవీవరేణ్యులును మన్మిత్రులునగు బ్ర|| వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు ఈయుద్భట్టచరిత్రమును జూచి తెనాలి రామలింగని కవిత్యమాటఁ గడుంగడు సంతసించి పురాతన గ్రంథములనిన సహజోత్సాహపరులగుశాస్త్రిగారు మాప్రార్థనముపై గ్రంథపరిష్కారమున కియ్యకొని చక్కగఁ బఠశోధించి కవిహృదయ మెఱింగినంతమట్టు పూరణముల సంస్కరించి మఱింత మెఱుగు పెట్టుటయకాక పాఠ్యరంగమాహాత్మ్యదిక్పతులు రచించిన రామకృష్ణుడే రామలింగకవి యని సిద్ధాంతీకరించు విపులమై పీఠిక వ్రాసియొసంగిరి. నా కీగ్రంథసంపాదనమునకుఁ

ఫోడ్బాటుగావించిన బ్రహ్మలుగు నుబ్రహ్మణ్యకాశ్మీగారికిని బ్రహ్మదిగొండనాగ
లింగకాన్త్యులపారికిని సంస్కరించి ప్రకటనానుకూల్య మొనర్చిన బ్రహ్మల్లంపల్లి
మల్లికార్జునకాశ్మీగారికిని బ్రహ్మటూరి ప్రభాకరకాశ్మీగారికిని గృతజ్ఞతాభి వందన
కతంబు లర్పించుచున్నవాడను.

ఈచరిత్రమును తమసరస్వతీ పత్రికయందుఁ బ్రకటింపించి నా కీగ్రంథ
మును ముద్రింపించి యొసంగిన మ|| రా|| రా|| శ్రీ రాజా వాసిరెడ్డి కీర్తిదుర్గాపదా
శివేశ్వరప్రసాద్ బహదర్ గారు ఇతోధికసర్వైశ్వర్యవిరాజమానులై పంచాభివృద్ధి
నొంది యల్లరుటకు నస్మదుపాస్మయైవమగు నాయుమామహేశ్వరతత్త్వమును బ్రా
ర్థించుచున్నవాడను.

ఏమహానుభావులకడనైన నీయుద్భటారాధ్యచరిత్రముండి దయచేసిరేని
తక్కుంగలలోపముల ద్వితీయముద్రణమున సవరించి వారికి ముద్రితప్రతుల నొసంగి
కృతార్థుడ నయ్యెదను.

బుధజనవిధేయుడు,

ముక్త్యాల.

ముదిగొండ బసవయ్యకాశ్మీ.

ఉద్భటారాధ్యచరిత్రము.

ప్రథమాశ్వాసము.

కా.
 పాదాంభోజః ఉద్యాత్మవి
 ద్యావితామితుడు చంద్రశేఖరుఁడు నిత్యశ్రీయుతుం జేయు భ
 ద్దాహనుం డగునూరదేవభు నిత్యశ్రీయుతుం జేయుతఁ.) 1

మ.

 గమదుష్కళభరత్తుదీప్తిలహరీః క్తాంగం డస్థరే
 ఖిప్యగాత్యంతరదత్తనూతనసఖాంకం బంచు సంకించునా
 హిమశైలాత్మజ 2

ఉ. జామణికాంతి పర్వ ని
 త్యాకరత్నై రిక్తమహాద్యుతిః బోల్పగునీలశైలముం
 డీకొనుమేను మేటిఁగఁగీతీధరధారి మరా ...
 3

ఉ. అంచితపక్షపాతగతి ధారయఁ గూరుట గల్గి కారదా
 చంచలనేత్ర హంసికీయఁ ధారునిజాననపద్మమందుఁ గీ
 డించ సుఖించువోరి
 కంఠుగఁ నన్నయమంత్రిదేచనిఁ.

సీ. సజలసలాహకశ్యామమోహనమూర్తి భద్రీకాళికి శేత్రపర్వ మొసఁగ
 వీరరసాం
 లంబులు, నెలత్రావు నమృతంపుఁగలిమిఁ బోల్పఁ
 దరళదంష్ట్రాధాళశృంగభృంబులును భూప, ఇప్రభాంకురము లున్నతిఁ దలిర్చుఁ

- గీ, గాండవీటి
... శ్రీవీరేశరథమూర్తి, పోము నూరన్నధీమణిఁజేచమంతి. 5
- చ. అమృతక రావతంసుతలఁజుండలియేటిజలంబుఁ గొలి తుం
డము గొ
... .. యుగ్మ వి
భ్రమము పహించుహస్తిముఖుఁ బూర్ణన చేసెద నివృత్తికిన్. 6
- ఉ. అద్వైతకర్మకాళసంఘంఘ్రితు మానసపద్మకీలతో
ఉద్భవ
... .. జిక్
సాధ్యసుభావు మధురఁ బ్రసన్న భజించెద వైలనాహ్వయక. 7
- మ. కలకాంభోనిధియాఁడుబిడ్డ శశికిం బ గారాబుతోబుట్టు ..
... ..
... .. నిరతైశ్వర్యం బహ్యంబుగా
నలఘుపూర్ణభవు నూరయన్నవిభు దేవామాత్యు నివృత్తిశుక్. 8
- నీ. సింహ
... .. భోజ, సైంధవీకృత మదఁస్ఫూరిహంసి
వీర్యసభీకృతమనఃస్పరియదపాండురకీర, సరసికృతాంభోజబాతవ (దన)
... ..
గీ, , నజిత మణిమయవీణాపితరఘంకిరి ?
యా సమాక్కినప్రహృష్టాంతరంగ, కారదాదేవి మతిఁ గృతీశ్వరున కొనఁగు.
కా. సంసారాహ్వయసింధు)పోతము జగత్సంబోధదీపాంకురక
కింసారాతిపదాబ్జబంధరము సాక్షాత్పద్మగర్భక బుధో
త్తంసంబుక త్తుతిసంకరోద్దళనపాశఃశీరభేదకిరీయా
హంసంబుక బరిశీలితస్త్పతిరనుక బాస్యనుక బ్రశంసింఁచెదక. 10
- క. శ్రీరామాయణద్ధాంభోరాశిసుధామయూఖు బుధవినుతగుణో(జా)
దా(నా)ను నఖమత్తవారణ, వారణిపుఁ బ్రస్తుతింతు బాల్మీకిమునిక. 11
- ఉ. గాంధికసన్నతచరిత్రఁ బ గాంచి రసజ్ఞత మించి యాదిమ
గంగింఘము లుగ్గడించి ఫణిరాట్పరికల్పితకామ్రవీధికిన్
బంధువు లైనసత్కువులఁ బూర్ణన చేసెద దుష్పరిబంధసం
బంధమహాంశకారభద్రభానుగభిరవదోమచర్చికన్, 12

వ, అని యిష్టదేవతాప్రాప్తి నంబును, విశిష్టసత్కవికీర్తనంబును బరిభవించి యొక్క
ప్రసిద్ధప్రబంధరచనాకాతూహలంబు మనంబున బెసంగొని యుండునవన
రంబున.

13

సీ, మహితమాలస్థానముల్ల కావ్యనశిత, స్థలచంద్రిచంద్రికాధనమింబు
చెడలువాటిపురఃకీర్తనమూర్త్యహభుజా. స్తంభరక్షణవిధానంభృతంబు
వేద-డముఖతడాగోదితపద్మసా, గంధికగంధపాఞ్జింధమంబు
రాజబింబాననాఞ్జితగాంధర్వ, మానురీసానురీతిధరంబు

గీ, కరటికటనిర్గళద్దాన, నిగవధిక, మగ్గిరూతనసృష్టిజంభాలితాభి
లాషనీపాలమందిరప్రాంగణంబు, గురుసమృద్ధులనయిదోడు యిండ్లపీడు. 14

మ, పరగణా వారిధివేష్టితాఖిలమహిభాగంబునకై రెడ్డిభూ
మగ్గింహసనమై శుభాయతనమై యిట్టిల్లతల్పప్రిణం
బురుబాహుబలనంపదం బెఱుచు భద్రోద్ధోగి నాదెండ్లగో
పరసాధీశుఁ డశేషబంధుకుముద్రప్రాప్తేయధామాకృతిక.

15

సీ, భూగురుంధరభావమున భోగిపతి యయ్య, విప్రసరసక్తి యిట్టి బొంది
పరవిక్రమప్రాప్తి యింహంబు డయ్యు నె. పురుషిరణ్యకశిపుస్సురణ గాంచి
దివ్యభోగవ్యాప్తి యిదేవతావిభుఁ డయ్యు, బలపోషణభ్యాతి యింబి
ప్రచురకారుణ్యసంపద రాఘవుం డయ్యు, శివధర్మపాలనశీతి వహించి

గీ, బాణబాణాసనస్ఫూర్తి యిదోబుఁ డయ్యు
నవ్యపాఞ్చాలలక్షణోన్నతి వహించి
జలధిసలయిత వసుమతీస్థలమునందుఁ
గొమరు దీపించు నాదెండ్లగోపవిభుఁడు.

16

సీ దరహాసచంద్రికాధాశభక్త్యంబులు, భుజగేంద్రికాంతాకపోలములకు
తారహాశ్చటాధాగభగ్యంబులు, చారణకామినిస్తనములకు
సంపుల్లమల్లికాచాకచక్ర్యంబులు, గంధర్వమదవతీకబరికలకు
నవచందనాలేపనైగవిగ్యంబులు, దివిషన్నితంబినిదేహములకు

గీ, ధవళధామసుధాకారపాపబీర
దరసుధావానిధిసుధాంధాకరీంద్రి
సాంద్రితరకాంతిభిమంసంగతములు
తిమ్మవిభుగోపమతిస్సత్కీర్తిరుచులు.

17

- సీ. కరవాలకామూరి ♦ కరివధూనయవక, జ్వలము హాలహలభోజనము గాఁగ
 ప్రిమరదానాంబుధా రాచద్రు కర్ణిహ, న్నంబులు వరసీర్ణజములు గాఁగ
 అకలంకమతిమరాళికి జతుక్కురితివీధి, సాంద్రపయఃపూర్ణసరసి గాఁగ
 గుణమాత్రికములకుఁ ♦ గోవిదకురితిసీమ, లకుటిలగుప్తిశోభి కలు గాఁగ
- గీ, భూమ సప్తాక్షిన ప్రశీమనోజ్ఞ. సర్వసర్వంసహాత్మాన్తచంద్రినదన
 రాణివాసంబు గా భ్యాతి ♦ రాసి కెక్కె, గురయశోహరి నాదెడ్లగోపకారి.
- సీ. ఆరిపురజయలక్ష్మి ♦ హరునిఁ బోలెనె కాని, తగులండు వివధర్మత్వంబు నింత
 సంపూర్ణతరకాంతిఁ ♦ జంద్రుఁ బోలెనెకాని, దోమకరోన్నతిదోరలఁ డెందు
 నిజభుజాబలరేఖ ♦ విజయుఁ బోలెనె కాని, భీమాన్నతన్నూర్తిఁ ♦ బెరుగనీడు
 గాంభీర్యమునఁ బాలకడలిఁ బోలెనె కాని, భంగసాంగత్యంబుఁ ♦ బట్టఁ డెక్కి
- గీ, నఖిలదుగ్మంత్రినదనముద్రావతారుఁ
 డాత్మపంకజనీధీవిహారికారి
 కీర్తి గంగాపవిత్రితక్షితిలలుండు
 గుణమరున్మంత్రీ నాదెడ్ల ♦ గోపమంత్రీ.
- 18
- ఉ. ఆహవకాశలపప్రహసితాద్వనతఁ సముద్గిగ్ధైర్వరే
 భావ్యతమేరుసారత మహాదృఢతఁ డై గుణవిర్జితేభర
 జ్జోహరుఁ (డై చెలంగునల) ♦ గోపనమంత్రీకి రాజకార్య ని
 ర్వాహకుఁ డూరదేశసచిఁపప్రవరుండు దలిర్పు సుర్వరత్.
- 20
- సీ. తనదానవిభవంబు ♦ ధనదానవద్యవి, శానితపరికిరియఁ ♦ జౌక చుంప
 తనవచక్కుద్ది కాంతనపాత్రాదులం, తటివారలకు నదృఢతం బోనర్ప
 తనమూర్తి చూచినంతన మూర్ధములు వంచి, దన్నితారాతిబృందములు దలఁక
 తనమనస్సితి పురాతనమహామునిమ్మగ్య, మగుళఁభుత త్వంబుఁ ♦ దగిలి ప్రిబల
- గీ, ప్రిబలఁ డై యొప్పు నాదెడ్ల ♦ భవ్యంశ, దీపతిమృతప్రధానేంద్రీగోపనచివ
 రాజ్యసంరక్షణకియాఁరర్థబుద్ధి, గోచరుం డూరయన్నయఁ దేవమంత్రీ.
- 21
- ఉ. ఇట్లు మహనీయమనీషి మనఃకవలదినాకరుండును, వివిధవిరోధహృదయభీకరుం
 డును, రసనాగ్రిజాగ్రిదశేష విద్యాసందర్భుండును, నభింగురప్రతిభాపద్మగర్భుం
 డును, విశుత్తవిశానినవిజితసముద్రిండును, విశుద్ధస్వాంతవిశాంతవీరభద్రుం
 డును, ననీచకవనోల్లాసననఁజైతుండును, గాంధీన్యగోతుండును, సన్నతసమ
 న్నతమహాభోగసంకరిందనుండును, నివిడభుజాబలవిడఁగిలతకుమారుండును, గృష్ణ

శ్రాంబికాకుమారుండును, కాశ్యతైశ్వర్యపురకాసమండును నగునాచార్యునిచే
మృత్యుం డొక్కనాడు. 22

కు కవులు బాతకులు బ్రాహ్మలు సుగ్రీవగ్రామ్య పురాణజ్ఞులు
వివిధార్థ ర్థములు బుర్రోహితులు మర్త్యనాథులు జోన్ములు
ధనశాసన ల్లాలువంగ నిండుకొలువై • దైవారుహ్నంబుతో
నసధానంబు నుండి శంకరకథావ్యాస క్తి భాసిల్లుచున్. 23

సీ. కాండిన్యమునిరాజుమండలేశ్వరవంశ, పాశోధనసమధాభాసుమూర్తి
బాలగుమ్మలేశుపదిపయోజద్యయ, ధ్యానధారణసముదాత్త చిత్తు
మానితాయతయామానామభావిత, విపులమహాయశోర్యదవేది
రామేశ్వరస్వామిరమణీయకరుణావి, శేషపాషితవిలసితమగ్ని

గీ, సహజసాహిత్యమాధురీయంయతాత్మ
లక్ష్మమాంబకు ఘనయశోలక్ష్మి నెలయు
రామధీమణికిని బుక్కి • రామలింగ
నామవిఖ్యాతుఁ గావ్యనిర్ణయధురీణు. 24

ప. నన్న సబహుమానముగా రావించి సమున్నతాసనంబునఁ గూర్చుండ నియ
మించి కర్పూరతాంబూలంబు జాంబూనదపాత్రంబున నొసంగి తారహంస
దీయకంకణకర్ణభూషణపట్టమాంబుజస్థానివిశిష్టవిస్తారపన్ను పృథానపురస్కరంబుగా
నిట్లనియె. 25

చ. విలసదయాతయామబహువేదవివేకపవిత్రభావసం
కలితము లైనవాక్యములఁ • గావ్యముఁ జెప్పఁగ నేర్తు వాదికా
వ్యులకవితానిగుంభనసమున్నతిఁ గాంచినవాడ వాడు నీ
పలముపచోవిలాససుగుణాకర రామయలింగసత్కృపి. 26

మ. భవపాశుటినతమంబు లగునాఘాఘాటనగాధాపలుల్
చెవులారక వినుచుండు నెవ్వఁ డతఁ డీక్షింపక మహాభాగుఁ డ
ట్లవుట మామకబుద్ధి యెల్లపుడు దీప్తవైభవకాస్త్రిస్థం
భవసాంద్రామృతసేవ దృష్టి గనుచున్ • భాసిల్లు నిస్తంద్ర మై. 27

గీ. హరునికంటెను దద్భుత • లధికు లనుచు, వేదవేదులు వివరింపు • విందు మెపుడుఁ
గాన తద్భక్తసత్కృతాభ్యాత మైన, భవ్యచరితంబు వినువారు • పాఞ్జితములు.

క. హరభక్తులు సుద్భట, గురు డధికుఁడు తత్ప్రసిద్ధగుణమణిగణవి
స్ఫురణాభిరామమును నీ, ప రచింపుము కావ్య మొకటి • వర్ణన తెక్కన్. 28

- మ. అని పొందించినదేచధీమణికి నిష్టావాత్తియుం గీర్తిభే
 లనయున్ భాగ్యసమృద్ధియున్ జయముఁ దుఃఖ్యన్మున్నర్తి వర్తిల్ల స
 జ్జనతావర్జితరీతి నాంధ్రు మగు నాపద్మతిన్ బల్కితిన్
 వినుతశీభరితోద్భటస్ఫుటకథావిఖ్యాతసత్కావ్యమున్. 80
- ప. ఇచ్చుచోపొందెనునకు మంగళాచరణంబుగాఁ గృతీశ్వరునంకాదతారంబభి
 వర్ణించెద, 81

—•— కృతివతివంశవతారవర్ణనము. —•—

- ఈ. ధన్యవివేకాలి ప్రిమంధపరిభుపాదపయోజయుగ్మమా
 ధన్యమనోద్విరేఫపతి • పౌఢనచాపరిభూతపండితం
 మన్యుఁడు మాన్యకీర్తినిధి • మన్యువిమరుఁడు నైనయట్టికాం
 డినన్యమహామనీంద్రిఁడు మనీషికులాగ్రిణి యొప్పు నెప్పుడున్. 82
- కా. ఆవిర్భావము నొందెఁ దత్కులమునం • దత్తుబ్రీక్రైస్తవ్యర
 ద్యానాపృథ్వ్యనకాకుఁ డీశపదపద్మధ్యానసంధానవి
 ద్యావిశాంతుఁడు సత్కృపాభరితశాంతస్వాంతుఁ డూరాగ్రిహా
 రానానుండు పెదన్నమంత్రిమణి కొమ్మాబామనోభర్త యై. 83
- క. ఆజంపతులకుఁ గలిగిరి, భూజనకల్పదుర్మమములు • పురహరపూజా
 బ్రాజ్ఞు లైలమఁత్రియుఁ, దేవోనిధి తిప్పవిభుఁడు • దేచపరిభుఁడున్. 84
- క. వారలలోఁ గవిజనమం,దారుఁ డుదారుండు కీర్తిధగధగితదిశా
 వారణదంతాచలుఁ డగ,ధీరుఁడు ధీరుచిరమూర్తి • తిప్పన వెలయున్. 85
- గీ. చెప్పఁ జిత్రంబు శీరియూరతిప్పమంత్రి,యథలకు ధారవోయుటకభిలనదులు
 వెచ్చపెట్టంగ నీక్షించివృషభకేతుఁ,డభ్రనది నాచిశానియుండునాత్యమాళి.
- చ. బినరుహపత్రినేత్ర యగుఁపెరమకున్ బ్రతివాస రార్చిత
 ప్రిసపశిలీముఖారిపదపద్మయుగం డగుతిప్పమంత్రికిన్
 మన్యుయశోవిభూషితస ముద్దిశావదనుండు నిర్జరేం
 ద్రిసముఁడు సంభవించె జితశతామనుఁ డన్నవిభుఁడు సొంపునన్. 87
- నీ. సిహికానుతుదంప్రేఁ • జిక్కి నొవ్వనినాటి,సామ్రాజ్యమూఁచంద్రికాంతి
 పెలుచఁ గవ్యప్రగోంఢ • గలఁచి యాడనినాటి,క్షీరవారాశిగంభీరగుణము
 దారుణతరవజ్రిధార యంటవినాటి,దైవతాహార్యంబుఁడైశ్వర్యమహిమ
 వితతదైవకరాహతిఁ దలంకనినాటి,పద్మగర్భునిపితిభాభరంబు

గీ, సత్యభామాధిపతిచేతఁ ♦ జలన మొంది, బలిమి దింపనినాటికల్పద్రుమంబు
విత్తరణంబును దవయుండ వెలయు వెలయు, నూరయన్నప్రధానకంఠీరవుఁడు. 38

చ. హిమగిరిధైర్యుఁడన్నవిభుఁ డీశ్వరపెగ్గడమల్లనార్యుగౌ
రమకుఁ గుమారి యై రమకు ♦ నద్భుతసంపద సాటియై మనో
రమకులయ్యగృహారమయి ♦ పౌగిధి నహించినకృష్ణమాంబ నె
య్యమున సరించి మించె శివుఁ ♦ డదిగ్రీసుతకౌ పరియించుకైవడికౌ. 39

సీ. సగ్వసగ్వసహాదుర్వారతరభార, నిర్వాహకభుజుండు ♦ పర్వతయ్య
నీలకంధరహిమఃనాశీకరిపుహర, కైలాసనిధికిరీ ♦ యైలమంతి
శ్రీచంద్రికేభరఃపాచయమేంద్రినే, వాచారతఃబుద్ధి ♦ దేవమంతి
కుండలిమండలాఃకుండదోగ్ధుండాసి, మండలాహృతవైరి ♦ కొండకొరి

గీ, యనఁగఁ గగిగిరి సత్పుత్రుగ్గి ♦ లన్ననార్యుభార్యకృష్ణాంబకును నిత్యభాగ్యనిధికై
బ్రహ్మపుత్రపాలకోటిరఃమణిమయూఖ, రాజనీరాజితాంఘ్రినీఃరేజు లగుచు. 40

క. భూభాగజంభధేదను, నాభాగదలీపతుల్యునరపరమాస్య
శ్రీభరితు నూరపర్వతుఁ, బ్రాభవనిధిఁ బ్రస్తుతించుఁ ♦ బలసరధణితికౌ. 41

సీ. నిటలలోచనజటాఃపటలాంతరమునకు, భాగీరథీవయోభాగభార
జంభభంజనపురీఃకుంభివల్లభకల్ప, నీమకు నభిరామఃచామరంబు
జలజాతభవనఘాస్తనకుంభపాళికి, ననవద్యతరహృద్యహారయస్త్రి
సంపూర్ణపూర్ణిమాఃచంద్రిబింబమునకు, విస్మయరచంద్రికాఃవిలసనంబు

గీ, నగుచు జగముల విహరించు ♦ నహరహంబు, నిర్మిరోధవిహారమానితవిభూతి
హత్తియూరయ్యనుప్రధానోత్తమపరి, సృష్టసున్నిగ్ధనవయోఃవిశదకాంతి. 42

ఉ. యాచనకామరదుగ్రిమ ముదగ్గితరాఃతిరరాతివక్త్రయా
మోచనకారణం బభిలఃభూజనసంతితసత్కృపాలస
ల్లోచనవద్యపత్రిక డతిఃలోకగుణాధ్యుండు నైవసుంధరకౌ
దేచనమంతి యొప్పు జగతీధరకార్యుకదత్తనిత్తుడై. 43

క. ఖండవరకుపదసేవా, ఖండలనందనుఁడు కీర్తిగర్భకృతది
జ్యుండలుఁ దూరన్నయవిభు, కొండన ధైర్యమునఁ బసిఁడిఃకొండన వెలయుకౌ.

చ. వారిలోన.

మ. పగిలుతప్రాభవుఁ దూరదేవవిభుఁ డభ్యర్చించు మాస్తాగ్రికం
కణఝంకారము లంకురించ విరులకౌ ♦ గంధంబునకౌ బత్తిరికౌ
మణిహరంబులఁ గాంచవాత్సల కుంభద్యద్గ్ధనఃచాత్మికౌ
బ్రహ్మవాత్మకౌ బరమపరీకాశు గిరీభాస్రాణేశు మహాంతముకౌ, 44

—◆◆◆ పవ్యంతములు. ◆◆◆—

- క. ఏతాదృశకులమణికిని, మాతాపితృభక్తియుక్తిమహిమాధ్యునకున్
కాతరజనసురకాభికి, వాతాశవసార్యభౌమవాగైవిభికిన్.
- క. శ్రీకరనిజగుణమాణి, క్యాక్కిగ్గవయోజనంభావాండకరండా
స్తోకాచ్చాదనసితప, స్త్రీకృతపత్నీర్తినిధికి ◆ ధీసన్నిధికిన్.
- క. గీష్వతినిభమతికిని వా, స్తోష్వతినిభవునకు నాత్మదోఃఖిద్దలతా
ర్చిష్వతివిపులజ్వాలా, నిష్పీడితనిఖిలవిమతఃసృషనచివునకున్.
- క. అలఘుతరహరిద్దంతా, వశకణ్ణోద్భూతగంధావాహభరపృ
జ్వలితవటులపృతాపా, నలునకు, నసమాన (ధైర్య)నయధుర్యునకున్.
- క. శ్రీచంద్రశేఖరావ్యయ, వాచంయమచంద్రపాద్యవనరుహసేవా
శ్రీచతురాత్మన కన్నయ, దేచామాత్యునకు సత్యధీనిత్యునకున్.
- ప. అభుఃదయచరంపరాభిసృద్ధిగా నాయొనర్పంబూనినయీమహావ్రబంధంబునకుఁ
గథాక్రమం బెట్టి దున.

49

50

51

52

—◆◆◆ కథాపార్వరంధము. ◆◆◆—

- ఉ. గణ్యము దండకిప్రముఖకాననకోటులయందు సర్వవై
గుణ్యనివారణము ముకుంతితవైభవశోభితంబు ప
త్వ్యుణ్యఫలాదికారణము ◆ భూనుతిపాత్రము నైననైమికా
రణ్యము (తేజరిల్లు) మునిశ్రాజనికేతనభాసమాన మై.
- సీ. అచలనుతాభర్త ◆ కర్పించి మఱికాని, మృగములు లేఁబూరి ◆ మేయ వచట
అసమలోచనునకు ◆ నర్పించి మఱికాని, యశులు క్రొవ్విరిలేనె ◆ లాస వచట
అంధకధ్వంసికి ◆ నర్పించి మఱికాని, కోయిల లిగురాకుఁ ◆ గొఱుక వచట
అంగజారాతికి ◆ నర్పించి మఱికాని, చిలుకలు పండ్లు భుజింప వచట
- గీ, తక్కుఁగల జఃతువులు శీఘ్రం ◆ దలఁచికాని
యొచితవర్తనములఁ గోఁగియుండ వచట
వదనములు వేయుఁ గలయంత ◆ వానికైన
నాయరణ్యంబుఁ గొనియాడ ◆ నలవి యగునె.
- మ. హరిణంబుకొ మిలి వెంచు సింగ మొగి సఖయ్యాటంబు లాడుకొ గిరికొ
బురిసిడకొ ఫణిడింభజాలముల నిల్పుం గేకి చిట్టెల్కలం
గరుణకొ బిల్లలజాలముల్ పెనుచుఁ గాకంబుల్ నిశావేళ భి
శరఘాకంబులపాంతఁ గన్న మొగుచుకొ ◆ గాఢించి తద్భాములకొ.

53

54

55

- గీ. తబిసి మొత్తంబు రేసాడి • తానమాడి
నిగ్గియలచేరుపలను బ్రూనియ లలందు
కాలమునఁ బల్కును యెదియంబకం యజామ
హే,, యటంచును జలవక్షు • తెల్లయెడల. 56
- ఉ. సామగుణంబుఁ గొల్పుచు బికశాబకచంక్రులు శైవధర్మముల్
పేర్చును నుపన్యసింపు శుకభృందము లీశ్వరయోగశాస్త్రముల్
కోమలకీతి కాకికలు గూడి పఠించు వినోదలీలలక
గామవిరోధిఁ బాదు నధికంబుగ ముచ్చట భృంగపీతముల్. 57
- ఉ. పూచినకోర్పులుం దొరుగుపుప్పాడిఁ జెల్వగుమాపులుం దగక
గాచినమోవులుక శుకనికాయసమసృగ మించుజూవులుక
వాచవియైనఁ బంచజనవాంఛలు తీర్చుననంట్లపోర్పులుక
జూచి ముదంబునక నిలువఁజూతురు తద్వనవీధి దేవతల్. 58
- ఉ. నాలుగుపేదముల్ గడచనంగఁ బఠించి సమస్తశాస్త్రముల్
మూలము ముట్టఁగాఁ దెలిసి మోహముభాహితలం జయించి నఁ
శీలతశైవధర్మగతిచేఁ దనరారుచు నడ్డుతస్థితిక
కాలముఁ ద్రోచియుండుదు రశ్వత్సపానీధు లవ్యసంబునక. 59
- క. ద్వాదశవాహ్నిక మగుకృత్తు, వాదరమునఁ జేయుచున్నయమ్మానులసం
పాదితపుణ్యఫలము దా,నై దైవికఘటన నూతుఁ డట కేతెంచెక. 60
- క. ఏతెంచిననూతుం గని, యాతాపసము బృథు తెల్ల నకసికి వినయో
పేతమతి నుక్తవిధిచే, వాతిభగ్నముచేసి రప్పు డధికపీఠిక. 61
- సీ. అంతట నర్హాసనాసీనుఁ డైయున్న, నూతు సద్వివరణపమేతుఁ జూచి
యప్పుణ్యకుశలంబు నకిగి యాయన దమ్ము, నడిగినఁ దమనేను మర్థిఁ జెప్పి
యుచితభాషణముల నొక్కింతవడి కాల, యావనం బొనరించి యనఘచరిత
యఖిలపురాణరహస్యంబు గరతలా, మలక మై యుండు నీమదికి నెపుడు
- గీ, శైవధర్మసదాచారపరణి మిగుల, వినఁ బ్రియం బగుఁ జెప్పవే' విశదఘటితి
ననుచుఁ ద న్నట్లు ప్రార్థించి యడుగుకౌన, కాదిమామల కిట్లు నతఁడు పీఠి.
- చ. అనఘవిచారులార! వినఁ దాగమతత్త్వమునందు మీయెఱుం
గనియది లేదు నన్నుఁ ద్రిజగద్వినుతోదయుఁ జేయఁగాఁ దలం
చినపని కాదె యే నొకటి చెప్పఁగ విందు మటంచు నిట్లు మీ
యనకి భక్తికృపాగనిమ నొందితిఁ జెందితి భాగ్యసంపదక.

ఉ. వాలుక లెన్నవచ్చు నుడువద్దము లెన్నగవచ్చు భూరజో
జాలము లెన్నవచ్చు నతిచంచలవాధివిక్లిగ్ధపీచికా
మాలిక లెన్నవచ్చు బుధమండలకర్ణపుటామృతంబు తా
బాలశశాంక శేఖరునిభవ్యచరిత్రము లెన్నవచ్చునే?.

64

ఉ. అంగద యోగసిద్ధికి బ్రయాసముఁ బొందఁగ నేల సంశయ
ల్లిం గడు ముంపుచున్న బహుభిన్నపథంబులఁ బోవనేల భ
క్తిం గనఁజాల ను బ్రస్తుతి నేయుచుండినకొ
దంగటిజున్న గాదె హిమధామకిరీటుఁడు భక్తికోటికి.

65

ఉ. ఆకులఁ గందమాలముల సంబుధలంబులఁ గూరగాయలం
జేకొని ప్రాణరక్షణముఁ జేసి మహాటవిలోనఁ దీవరిని
స్థాకలనక శరీరము గృహంబుగ నుండిన న్ముక్తి గల్గునే
ప్రాకట మైనభక్తిఁ బురభంజనుఁ బూజ యొనర్పకుంపినకొ.

66

సీ. మొక్కు నెవ్వఁడ వట్టమూర్తికి నలవోక, బలె నారఁ డమరులప్రణాతి యందుఁ
బల్ల నెవ్వఁడు ధూర్జటిమీఁదఁ బుడిసెడు, బలము లామఁడు సుధాజలధిఁదేలు
మతియించు నెవ్వఁడు శితికంఠ నేకవా, రం బాతఁ డలవవోరమణి నేలు
నిలుపు నెవ్వఁ డీకు నిమిషమాత్రముమనం, బుననాతఁడామీఁదిపొడవుఁజెలియుఁ
గీ, గాన మొక్కుఁగ నభిషిక్తుఁగా నొనర్ప, వినుతినేయంగఁ దవిలి భావించు నెందుఁ
దగినదేవాది దేవుఁ డాతండు సూపె, భుక్తిముక్తు లపేక్షించుభక్తులకును.

67

ఉ. వాసన లేనిపూవు రసవద్దన లేనికవిత్రయ
భ్యానము లేనివిద్య జలజావుఁడు లేనిదనంబు చంద్రకో
ల్లాసము లేనిరాత్రి కమలస్థితి లేనికొలంకు చూపకై
లాసనివాసు నాత్మలఁ దలంపనిమూఢులజన్మ మారయకొ.

68

గీ. చూడఁదగదే వివేకించి మజనులకును, జంద్రోరేఖానతంనునిచరణయుగలి
యెంతచక్కనిదో రమాకాంతుఁడంత, వాఁడు నందును దనకన్న నైచె మున్ను.

గీ. శైవు లగువారు చెప్పినజాడయందు, నడువనేరదు మూఢులగడునుబుద్ధి
వానపై వానగురిసిన నాననోక్కొ, సహజకాశిన్య ముడిగి పాపాణకులము.

70

సీ. శివపదాంభోరున్నప్రవిమలోదకపాన, సిద్ధి నాలుకచవిఁ జెలఁగదేని
శంభుదాసాంగైకసంస్కరణంబున, నెమ్మేను పులకల నిలువదేని
త్రిపురదానవైరిదివ్యలింగస్ఫూర్తి, కన్నులారఁగఁ జూడఁ గలుగదేని
దర్శకధ్వంసియొడలనిష్ఠతాపుల, తావపై నానిక దవలదేని

గీ, కాలకంధరుసత్కథాకర్ణనంబు, కన్యపుటపిథి నందంద కదియదేని
వానిజన్మంబు జన్మమే వాని బ్రతుకు, బ్రతుకే హరదూరుడగువాడెవకువుదెలియ.

క. శివలింగదర్శనంబును, శివపూజానైభవంబు శివసద్గుణనం

శ్రవణంబును మానవులకు, భవనీరదపటలచటలవనమానంబుల్.

72

సీ. ఏవేల్పుపదముల కింగిరావల్లభు, పలకన్ను పూజనావారిజాత
మేవేల్పుకటిసీమ కిభదైర్యనాయకు, బలితంపుఁ జన్మంబు చట్టుచేల
మేవేల్పుతనువున కిత్తుబాణాసను, గరువంపు నెమ్మేను కమ్మబూది
యేవేల్పుచెంజాయ నేపారుజడలకు, విధికపాలశ్రేణి విరులదండ

గీ, యట్టిభువనాధినాథున కాగి దేవు, నకును మానసపుత్రిఁడై పృథకటమహిమ
నెలయ నుట్టుటగురుమూర్తి గలఁ డొకండు, సకలభవపాశలుంఠకచతురబుద్ధి.

గీ. అతులదవ్యుత్కరటిపంచాననుండు, నిఖిలశైవాగమజ్ఞానసఖమనీషుఁ

డాశ్రితేస్సిరదానదవ్యద్రుమంబు, నైవయోబ్ధటుచిరిత నెయ్యమున వినుడు. 74

ప. మహాత్ములారా! ఇగి మీయడిగినపృశ్నంబునకు నదుత్తరంబై యుండు నీచరి
త్రంబు భదలతాలవిత్తంబు, నిశ్శ్రేయసత్వేత్తంబును నై నెలయ నని యక్కఱ
కుండు కథాకథనోన్ముఖుండై మహర్షుల కిట్లనియె.

75

చ. విలసదుదారనాగకులవిశృత మాశ్రితసర్వమంగళం

బలఘుగణేశ్వరంబు హరిదంబరసంకలితంబునుఁ మహా

జ్వలము మృగాంకశేఖరము సాంద్రానితద్యుతిభానురంబు నై

పాలుపు వహించు తారగిరి భూతదతిం దనభర్తఁ బోలుచున్.

76

ఉ. వాలికకన్నులున్ పలుడపట్రువచన్నులుఁ దీయమోవులున్

నీలపురంగులం గడ శేర్చినకొప్పులు నిండుచందురుం

బొలినముద్దుమోములును బుత్తపితృమృత గెల్పుతూన్కిం

బొలినమేనులున్ గలుగుసాధ్యముమధ్యలు చొల్ల రగ్గిరిన్.

77

చ. సమములు గానిపాపములజూడలు వామచదులచొప్పునం

దమరినకొత్తలత్తుకలయంకములుం గలతన్న గందరీకా

టములు ప్రియంబునం గని కడంక నులింతురు సిద్ధదంపతుల్

ప్రమథవిభండు కాంకరియఁ బాయక యొక్కట నున్నచందముల్.

78

ఉ. కిన్నరకామినుల్ పసిడికిన్నర లంది యభిన్నరీతులన్

దిన్ననిపాటఁ గూర్చి జగదీదరకార్యకపాణిఁ బాడఁగా

మిన్నక యాలకింపుచు నమేయగతిం బులకించియున్నచే

ఖ న్నగ మొప్పు పజ్జరికాకలితాఖిలసానుభాగ మై.

79

సీ. చిగురుజొంపంబుల నిగుడినకంజాయ, రుచిరజటాచ్చటారోచి గాఁగ
కలయంగఁ గప్పినకమ్మపుప్పొడిదుమ్ము, పాలుపొందుభసితంపుఁబూఁత గాఁగ
సోలుచుఁ బూఁదేనెఁ గోరిలురోలంబబా,ఁక లంచితాక్షమాళికలు గాఁగ
తఱచుకొమ్మలచెంటఁ దగిలి ప్రాఁకిననన్య,లత లహిభూషణతతులు గాఁగ
గీ, ఇనుక చల్లిన రాలక పసరుడాలు, నాకు దశసరిహస్తిచర్మాంబరముగ
నలరి సాక్షాత్కరించినహరునిఁ బోలి,పాదుకొనియుండునక్కొండఁబాదపములు.

సీ. షరయోగశక్తి శంకరు మనఃపద్మంబు,పై జేర్చి మోదించుపాశుపతులు
హరసమారాధనాయత్తులై నందడి,గా విహారము సల్పుడేముఖ్యు
లఖిలదర్శనములయందు నిందుధరుండె, పరతత్త్వ మని చూచుపరమమునులు
నిటలలోచనునితోల్లిటివిజయాంకంబు, లమరఁ బాశుచు నాడుపృథువరులు

గీ, పాపడంబులు గెల్చి పౌభవము దాల్చి, భవునిసారూప్యమున నుండుభక్తజనులు
గలిగి జగదేకకల్యాణకరవిభూతి,లక్షణంబుల మించుఁ గైలాసశిఖరి. 81

చ. గుహగణమార్తకానలులు కుంజరవక్త్రుఁడు భృంగియున్ మహా
మహిమయుతుండు నందియు నమంచితభక్తిసమ్మద్ధిఁ గొల్వ న
య్యహివలయుండు శంభుఁడు హిమాద్రినుతారమణుండు తద్గిరికొ
రహి పహియించియుండు సురరాజముఖామరపూజితాంఘ్రియై. 82

క. చిగురులఁ గ్రొవ్వరిగుప్తుల, నగజాధిపుఁ బూజనేయ నరుడెంచె ననక
దగి యొక్కకాలమున నా,జగతీధరవనములక వసంతము దోఁచెక. 83

సీ. భవుఁ గొల్చువారలపాతకంబులరీతి, రమణఁ గారాకులు రాలెఁ దరులఁ
బార్యతీపతిహిందఁ బ్రాప్తి కనురాగ,మునుబోలె నిగురెత్తె భూరుహములు
నీశానభక్తులయిండ్ల సంచదలీలఁ, గలయంగ ననుచుట గలిగఁ జెట్ల
శశిమాళిదాసులసంకల్పములభంగి, ఫలియించె నందంద పాదపములు

గీ, పకలపాదపవికసితస్వచ్ఛగుచ్చు,సాంద్రిమకరందరససమాస్వాదముదిత
మత్తమధుకరజేగీయమాన మగుచు, మించి మధుమాస మావిర్భవించె నత్రుడు. 84

క. మనుమతరక్తాశోక,పృసక్తిచేఁ బొలుపుమిగులుబంభరగణముల్
కుసుమాయుధ ప్రేమిమన రాగి,గ్నిసముత్థితధామవితతికిని బోలిక యై. 85

గీ. బాలచంద్రకళాకలాపమునఁ బొల్చి,గమియఁ గఠిలోలు నెమ్మీనఁ గన్వకొన్న
వూదని నడచెంచె మొగ్గల నతిశయిల్లి, నీలరచి మిఱుమునిధారుణీరుహములు. 86

క. కురువిందకమ్మఁదీగలు, సరవిం దము వనఁగిపెనఁగ సహకారంబుల్
గిరిసరతసయాలింగిత, హరమూర్తిం దలఁచఁజేసె నామనివేళక. 87

వ. ఇవ్విధంబునఁ జిగురులకుం జిగియును, గొన్నకలకుం జెన్నును, విరులకు మురి
పెమ్మను, భిందెలకు నందమ్మును, గాయలకు సోయగంబును, దోరలకు గౌరవం
బును, బండులకు మెండును గలిగించి పలాయితహేమంతంబుగ వసంతం బయ్యె
నయ్యెడ. 88

ఉ. చల్లనిగాడ్పులకొ సాబగు చల్లెడువెన్నెలఁబువ్వుఁదావులకొ
బల్లవవిభ్రమన్పురణఁ జౌధపికాళికుకాలివల్కులకొ
బల్లిడుఁ డైనయట్టిగణధర్త భవానియుఁ దాను కేడ్కు న
గిల్లఁగ నెల్లవోట విహరించఁగ నొప్పె సభివరీతుఁడై. 89

సీ. కలకంఠకులకుహూకారాంతరము లైన, మావిమోకలబాడ మరలి మరలి
సోలయనెత్తెపులు చోడుముట్టెడు పువ్వుఁ, బొదరిండ్లనెలపులఁ బొదలి పొదలి
అలిపాలికామనోహరఝంకియలఁ బొల్పు, దీర్ఘికాకటములఁ దిరిగి తిరిగి
మకరందవంకిలమంజుమాగ్ధంబుల, నీడల నీడల కేఁగి యేఁగి

గీ. చంద్రికాశాతనిపులచంద్రకాంత, నిచితసపపుష్పశయ్యల నిలిచి నిలిచి
కలికిబాగునఁ బొదలలోఁ గలసి తిరిగి, రటుల దంపతు లావనాభ్యంతరమున. 90

క. విరులం బుప్పొడి కేఁపునుఁ, దరఁగలు గదలించి కొలఁకు తండంబులలోఁ
జిరుగును మందసమీరణ, మరయును మురిపెమునఁ దిఁగి నభవునిమీఁక. 91

సీ. కమలకర్ణికలు బంగారంపుదుద్దుల, మురువు సూపఁగఁ గల్గముల ఘటించి
పొగడఁ జోటగుకమ్మపొగడపూవులచీరఁ, గమనీయుముగఁ గూర్చి కటి నమర్చి
సిందువారశ్రేణి నీమంతవీధికి, సాబగుముత్యాలచేర్చుక్కఁ జేసి
పాలుపొందుపూఁదేనఁ బోసి మేదించిన, పొన్నకొగ్గివ్విరులపుప్పొడి యలంది

గీ. కలయ నవకంపుమెఱుఁగులు దొలకరించు, చంచకావలి పతకంబువరణిఁ జూపి
శంకరుఁడు పార్వతికి నిట్లు సలిపి వేడ్క, శంబరారాతిమదిలోనిశంక యుడిపె.

ఉ. అల్లన మావికొమ్మచిగురాకు నిజాంచితచంచుధారచేఁ
జిల్లులు వుచ్చి తద్రోపవిశేషము నాలుక సోఁగఁ జొక్కుచుకొ
దుర్బ్లసికంబుఁ జూడు మని ధూర్జటి చూపినఁ జూచి పార్వతీ
హల్లకగంధి వంచె పదనాబ్జము కన్నుల నవ్వు దేరఁగాక. 92

- సీ. తరుణశక్తాంక కేళిరమరాళమునకు, సారగంభీరకాసార మగుచు
కైలాసగిరినాథకలకంఠభర్తకుఁ, గోమరాసులేమావిశిష్ట యగుచు
సురలోకవాహినీధరపట్నదమునకుఁ, బ్రాగ్భరుద్భుద్ధకంజాత మగుచు
రాజరాజప్రియరాజకీరమునకు, మానితపంజరస్థాన మగుచు
- గీ. మరగనల్లభహారమయూరమునకుఁ, జెన్నుమీతినభూధరశిఖర మగుచు
లలితసాభాగ్యలక్షణలక్ష్మితాంగి, యద్రినందన వొల్చె విహారవేళ. 94
- క. అలకాంతకలిమిభి యగు, కులకాంతయుఁ దానుఁ గూడి గోపలిగమముం
డలకాంతకలధాతా, చలకాంతస్థలులఁ గీడ్చె నలుపుచునుండెన్. 95
- వ. ఇట్లు సాక్షాత్కరించినపంచశరసామ్రాజ్యలక్ష్మీయుంబోలెఁ బ్రేక్షణీయ యగు
దాక్షాయణిం గూడి క్రీడాపరాయణుండై నారాయణసఖుం డఖండితానంద
కందలితహృదయారవిందుండై యుండునపవరంబున. 96
- సీ. లేటవెన్నెలమిండుఁ దెలుచిరా జనిపించు, నకలంకహారవల్లికలతోడ
లేవఁ గాంతులపెల్లుగా వసంతము చల్లు, కటకాంగదకీరీటకములతోడ
తివుట నెత్తెవులది క్కగుతావుల, నలమి వాసించుమాల్యములతోడ
చ్రకటితంబుగఁ జూపులకు విస్మయముఁ జూపు, రమణీయచిత్రపత్రములతోడ
- గీ. ప్రేమదనల్లానకోలాహలములతోడఁ, గాంతులొలుకంగఁ దొడసిరాఁ జెంత రాలు
పుప్పొడులతోడగంధర్వముఖ్యు లటకు, నురువిమానంబు లెక్కి వచ్చిరి ప్రియమున.
- ఉ. పొచ్చెము గానిశేమమునఁ బోడిమికిం దము మెచ్చి ధాతము
న్నిచ్చినతద్వరస్సురణ నెచ్చటఁ గొం కొక యింత లేక క
న్నిచ్చుకు వచ్చినట్లుల చరించెడువారలు గాన వారు వా
రచ్చటఁ గేలికై నిలిచి రాత్మవిమానము లోలి డిగ్గచున్. 98
- క. ఇది రజతాశుల మిందున్, మననారి వసించు విబుధమానిత మని నె
మ్మదిఁ దలఁపక గంధర్వులు, లేదద్రీపై విడిసి రథికదగ్గం జెనఁగన్. 99
- క. గంధర్వులు మోహనమృదు, గాంధర్వము గలుగుపుష్పగంధులతో గ
ర్వాంధత నీప్సితమతికలి, బంధురై తన్న గేంద్రీపాదస్థులున్. 100
- సీ. కాంచీకలాపంబు కటిమండలముమీఁద, శొక్కింత సడలినఁ జక్క నిలిపి
పలదపాలిండ్లకేవల జాతి వెలిగొన్న, యాణిములైములపే రనుపుపటిచి
కలికిచెక్కుమీఁదఁ దొలకరించినఘర్మ, జలకణంబులఁ గాంతు లొలుక్క దుడిచి
రాలుపుప్పొడి ధూనరము లైవచూర్ణాల, కంబులు కొనగోళ్లఁ గలయ దున్వి

- గీ. అతులపుష్పచంద్రునాయాన ముడుగ, నంకపీఠిక కాంకరి నావరిండు
త్రిపురమర్దనుపుష్పమంటపనమీచ, వసుధ నిలిచిరి గంధర్వవర్మ లంత. 101
- చ. చిలుకలకొల్కు లై నవరసీరుహనేత్రలఁ గూడి వేడుకన్
గొలకొలమంచుఁ దత్తచరణోటులు వాల్చుడు నందికేశ్వరుం
డలికవిలోచనానుచరుఁ డద్భుతమై దివి నిండఁ బర్యుత
తృలకల మోర్వఁజాలక యఖండితకోవక సాయితాక్షుండై. 102
- ఉ. భీకరశేఖతోఁ బసిండితై త్తముఁ దిచ్చుచు ఘర్మబిందుజా
లాకరమా మొగంబు తరుణారణతేజము లీనఁ గన్ను లు
ల్పాకశలక జ్వలింపఁ దమకంబున శంకరుపువ్వుటింటియ
వ్యాకిట నిల్చి యిట్లనియె వారలతోఁ ద్వరమాణవాణియై. 103
- క. చీకులరె మీర? లీకుఁడు, లోకేశ్వరుఁ డీవనంబులో నీశ్వరితో
నేకాంతంబున నుండఁగ, నీకాంతలు మీరు వచ్చు టిది తగ వగునే. 104
- క. అని తము నిరసించిననం, దినిఁ జీరికిఁ గొనకవారు దిగ్గన మా ఘ్నం
బునఁ బువ్వుజుప్పరము డా, నిన వప్తిగ మాత్రు వెటిఁగి శివుఁడు కుపితుండై.
గీ. పులుఁ గరంబునఁ బూని మీరలు జీశాచ, రూపమున నుండుఁ డని నైశ రూపరేఖ
దప్పి వికటాంగు లైరి గంధర్వనాథు, లెంతవారికిఁ దప్పనే యీశ్వరాజ్ఞ? 105
- క. ఆయందము లాచందము, లాయద్భుతరూపరేఖ లామంజునుధా
ప్రాయోక్తులు మిడివోయెను, గాయజహరుకినుకకతన గంధర్వులకున్. 107
- క. కొఱకును బోనం బడిక, ల్లఱక వయిం బడినకరణి నొకచనికై రా
నులుమనిపిడుగ్గ వారికిఁ, గఱకంతునిచేత) నీచగతి వాటిల్లెన్. 108
- గీ. చంప నలిగియు నొక్కింత చలము మాని, విషమనయనుండు పులి నాకి విడిచినట్లు
చావుతోడుత బోడైనచలులఘోర, కష్టరూపంబు వారికి (గలుగఁజే)య. 109
- సీ. ఎఱసంజకెంజాయ నెక్కసక్కెంపొడు, చికిచికివల్ల వెండుకలవారు
గమకంబులగు (గచ్చకాయలఁ దలపించు, కూర్గంబు లగుమిట్టగుడ్డవారు
ముడిబొమ్మలును బెద్దమిషిగుడ్లు వెడఁ గోర, దాడలు గల్లనక్త్రములవారు
పెనుబీటనరములు పెనఁగి పైఁ బ్రాకుటఁ, గనుపట్టుపొట్టపొంకములవారు
గీ. కులుచలగు హస్తపాదముల్ గుదియఁ బొడిచి, నల్లుబలసినపెడలతోవరయనూచ
లైనయూరులతో వికటాంగు లైనవారు నై రిట్లు గంధర్వవరులు వెలుచ. 110
- చ. పెదపుల నెత్తి రుండియును బేడులువారు బరళ్ల మేనులన్
గదిసి పిశంకతోమముటు గొన్నుకోవన్ నితొ గ్రదంబ్రులన్

జెదరినవిన్నులింగములు చిందఱుపందఱ గాఁగరూపముల్
ఘననవిరోధికావమున మార్పడియెన్ ఖచరేంద్రపంక్తికిన్.

111

మ. చటులొదగ్గరకాట్టహాసములుఁ గేశచ్చన్నఘోరాస్యముల్
కుటిలకూరవిలోచనంబులు మెఱుంగుల్ గాయుఘోర్కారముల్
వటురీహాద్యటదంతపీడనము లస్పష్టాంగసంఘల్ మహా
ఘటపీనోన్నతకుక్షిధృత్రికలు వేగం వాల్చి రాభేచరుల్.

112

ప. మఱియు భల్లూకపల్లభుల నుల్లసంబాడెడునల్లజంజాలు మేనులును, దస్తారహుట
చ్చాయాదాయాదంబు లగుపిశంగాంగంబులును, మంకెనకొవ్వెరులచింకంబు
హుంకరించుకెంపు సంపాదించుపాడపు గలయొడల్లును, గలిగి కిలకలభావణం
బులుం గహకహాప్తహాసంబులును, భశభశద్దంప్రాంతంబులును, భగద్భగత్ప్రేక్ష
ణంబులుం గనుపట్టి నెక్కడ యస్యక్వానం బెక్కడ మాంసభక్షణం బెక్కడ
మేదోలేపనం బెక్కడ కపాలధారణం బనుచుఁ గోరిక లీరికలెత్తఁ జిత్తంబులు
మత్తిల్లి సందడింపుచుఁ గ్రిందుకొనుపికాచబృందంబులఁ జూచి డెందంబునం గొం
దలం బంది తదధినాథుం డగుచిత్రరథుండు.

113

నీ. కలికినీలపురంగుఁ డులకించుకచములు, వల్లచెండ్రుక లైన బ్రమసి బ్రమసి
నిండుజవ్వనముచే గండుమీఱినమేను, వికలభావం లైన వెఱచి వెఱచి
కనునీయఁమణిహరకటకకంఠిక లెల్ల, నాంత్రబంధము లైన నలికి యలికి
యెల్లదిక్కులఁ దావి చల్లుగందపుఁబూత, మెదడుచండు లైన బెదరి బెదరి

గీ, కటికటము కుచ్చితో లైనః గలఁగి కలఁగి
యవ్యధం బెల్ల హరుచేత యగుట బెలిసి
యభవునకు మ్రొక్కి లేచి యిట్లనియె భక్తి
భయము లొనగూడ నూపిరి కట్టి యపుడు.

114

ఉ. ఓవరమఁగిభావ! పురుహూతముఖామరపంద్య! మేము నీ
పాపలవంటివారము కృపాపరతంత్రిత దక్కి యక్కటా
మానయి నిట్లనుగ్రహము మానుటయే మఱి యింతమాత్రాలోఁ
గోపము మానుమయ్య! యిక గోపతికేతన! చైత్యకాతనా!

115

నీ. తలఁప వైతివె కాలఁ గాఁచి వై నుమిసినయెఱుకమాలినయట్టియెఱుకువాని
ధృతిఁ జిత్తమున మానితివె తాలుగొనియెవ్వ, సాంఖ్యతోడఁడునేయాసాహసంబు
చింతంబైతివె వేన దళును యెప్పుగొన్నకుంతదేవికొడుకుగల్గు

- ఊహించవైతివె యుగ్రిధాటివల, చేరమక్షితిపతితేతిగాసి
గీ, ఆకట నీబంటుబంటుల మైనముమ్మ, నొక్కతప్పును దైరింప కుఱక ఘోర
కావదావానలంబున నగముచావు, చుపిలివి చాలు నికఁ బ్రోవు చంద్రకాట.
చ. నెఱయఁగ లోకపూజ్యఁ డగునీచెలికానిఁ గుజేరుఁ గొల్చి మే
ముఱక వికారభావమున నొందుట నీకుఁ గొఱంత గావ్యయి
తైఱుఁగక మందమేలమున నే మొనఁగించినతప్పు గాని యం
దఱఁ గరుణారసాభిఁ బరితాపము మానఁగఁ దేల్పు శంకరా. 117
- గీ. మృత్యుదేవత యోర్వదు మిహిరతనయఁ
జోర్వఁ డిభదైత్యనాయకుఁ జోర్వఁ డెందుఁ
దిప్రురదానపు లోర్వరు తీవ్ర మయిన
నీడుకినుకకు నే మెంత నీలకంఠ! 118
- క. కలుషించి లేల తృణకల్పుల మగుమామీదఁ గరుణ వోనాడి కటా!
బలు దెగఁ గొని బ్రహ్మస్త్రయ, బిలఁ చిచ్చుకమీదఁ బూని యేయఁగఁ దగునే?
ప. అని యనేకప్రకారంబుల సకరుణంబుగాఁ బ్రార్థింపుచుఁ బ్రాణతుం డైనగంధ
ర్వాద్యతుమీదం గృపాకటాక్షవీత కామృతంబు వలయ చాక్షయణివల్లభుం
డిట్లనియె. 120
- క. ఓహో! పగ యుడుగుఁడు మీ, సాహసమున నింత పుట్టె కాపాపధి శే
మాహించి తెరువుఁ జెప్పెద, మీపై న్యముఁ గొంత యోర్వఁడీ ధైర్యమునకా.
సీ. అనిన నార్యావర్త మనుదేశమున లోకమానితవైభవస్థాన మగుచు
నమరుండవకాశి యై వల్లకినామ, యుతఁ గల్గి యొకమహాపురము దాని
కుద్రీభూమికే జేర్వ రుద్ధార్కశశిమఁ డ, లం బగునొక్క వటంబు వొల్పు
నాన్మక్షమున నీవు సానుచరుండవై, స్మృతి నుండు మొకనూఱుదివ్యసమలు
- గీ, అంత హాసములు గొన్ని యరుగుపడప
రాజకులగ్రత్నమై ముంబభోజాఁ దనఁగ
రాజు జనియింపు నుద్భటారాధ్యుశిష్యుఁ
డై మాదంశంబు గొని యందు నతులమహిమ. 122
- క. నామంతంబునఁ గలిగెడి, యాయపనీకతికెఁ గూర్చి నాచార్యకముకా
జేయు న్మన్మాదననుతుఁ, డై యుద్భటగురువరేణ్యుఁ డధికపీఠికా. 123
- ఉ. అగురుమూర్తి కాలగతి సంతుడుఁ దత్తమధూమయ్యుక్తిచే
తేగ భవన్మహానికృతతేజము లన్నియు మాని పూర్వరే

భాగరిమంబుఁ వాల్చుటయు కాదు మదీయగణాధినాథతా

యోగముగల్గి నాకడన యుండెద రేఁగుఁడు భూతధాత్రికిఁ.

124

సీ. శివలింగధారణాంచితమూర్తు లగువార, లస్త్రాంగయోగజ్ఞు లైనవార
లరసి న న్నభిలంబునందుఁ గన్గొనువార, లాప్తపరిచాతురు లైనవార
లెడసినమధ్యమి యిచ్చి మనువార, లంతర్విరోధుల నడఁచువార
లసమతాపత్రయం బార్పఁ జాలినవార, లేన దైనం బని యెఱుఁగువార

గీ, లర్హవ ర్తనములఁ గూడి యలరువార, లెవ్వరిల గుండుదురు వార లెల్ల మీకు
దుగ్గభులు గాన వారలతోవఁ బోకుఁ, డన్యజన ములఁ కారింపుఁ డరుగఁ డీరు.

క. శవశోణితపానాదిక, మపుకుత్సితభోగమెల్ల నరుఁ నుధాపా

నవిశేషమునకు సవతుగ, భవి మత్కృపచేతఁ గలుగుఁ బొం డిఁక వేగఁ.

126

ప. „పార్థిరబ్ధకర్మణాంభోగాదేవత్యయ” యనువాక్యం బనుభవించక తెగరు
కావున నిందునకుం గొందలం బడవ నలవదు కాలక్షేపంబు సేయక మదునద్వీం
బగుమార్గంబున కాపాపధిం గాంచి మదీయసాలోక్యంబున నుండెదరు పొం డని
కుండలిమండలేశ్వరకుండలంబు కొండరామాలతో నంతర్ధానంబు నొండె
చికావబృందంబులు నమ్మహాదేవునానరంబునం గొంద సంతాపంబు వాఁడె
దదనంతరంబు.

127

మ. భవశోపాదృతకాపఘోరపవనభ్రాంతంబులై ఖేచర

ప్రవరాంభోధరబృందముల్ కహకహపగ్నిస్థితగర్భామహా

రవముల్ దిక్కులఁ దిక్కుటిల్ల నటఁ జేరన్యచ్చెఁ గాత్యాయనీ

ధవనిప్రవటావనీరుహనగోత్రాలాగ్రివాసార్థమై.

128

మ. త్త. ఆవనస్పతియాకుండంబునందు నూడలు మొత్తమై

జీవురంచు నభోగోపిధులఁ జిమ్మచీకటిఁ గప్పడఁ

ద్రోవి గానక తత్తపింపుచుఁ దోయజాప్తతురంగముల్

పోవు నన్యలఁ దోచి యంకియఁ బూని నూతుఁ డదల్చినఁ.

129

క. ఆయుగము బహుశతరకా, ఖాయతచాలనముకలిమి నవని భరించక

జేయొడుదికాకరులకుఁ, జే యిచ్చువిధంబుఁ దోఁపఁ జెలుపు వహించుక.

130

గీ. ఇట్లు దిశ్ లెల్లఁ దానయై యెనక మెనఁగు

నమ్మహీరుహవరము డాయంగ వచ్చెఁ

దీఁగె తెంపుగ రజతాద్రిదిక్కునందు

నుండి ఖేచరమిధునంబుల్లాక్క మొగిలి.

131

క. తొల్లిటిపుణ్యముభవము, నెల్లిన దివినుండి మహికి జిరజిరమునుచున్
దెల్లెడిపురుషులకైవడి, నుల్లాసం బేది కాఖిలారగిరి భవదల్. 132

సీ. రా రక్తలోచన! రమ్మ కుంటాకర్ణ! రా వ్యాఘ్రునినఖి! యిందు రమ్మ వికట
రా సరీసృపకోమ! రా ఘాలనాసిక, రమ్మ కుంభకిరస్క! రా వృకాశ్వు!
రమ్మ విద్యుజ్జ్వల్య రమ్మ అమృతమేఖల, రా మహాదర! వేగ రా మృతాసి
రా వజ్రదంష్ట్ర రా రా విస్ఫులింగాక్ష, రా బాలఘాతుక! రా విరూప!

గీ, రమ్మ కుంభాండ! రమ్మ నిర్భూతఘోష, రమ్మ నుప్తఘ్న! రమ్మ కర్కశకోశ
యనుమి బహువిధనామంబు లమర నిలిచి, రావటంబున ఖేచరు లావటముగ.

మ. అలకాచైత్రీరథాంతికస్థితమణివ్యాకీర్ణ కేలీనగం
బులపైఁ బూవులచప్పరంబులకడన్ బుప్పిళ్లతో నైనవే
దులఁ గూర్చుండి మిటారికత్తె లగునింతు ల్వాడ మోదించువా
రలకా యాదురవస్థ? దైవగతిఁ దీర్పన్ శక్యమే యేరికొన్? 134

సీ. వానవద్రుమమున వడసిననురఁ గోలు, కడఁక నెత్తురు లానుకతన మఱచి
వఁగఁగుసాంబారిణిధూపంబువాసన మెచ్చుటలు శవధూమంబు వోలయ మఱచి
హరించదనముఁ జాల నలఁది లేవఁ జరించు, పోడిమి మెదడు, పైఁ బూసి మఱచి
వీణానినాదంబు వీనుల నాలించు, పని ధూతకహకహధ్వనుల మఱచి

గీ, హరసఖోపవనాశోకతరులమురువుఁ, జూడఁగోరుట చిరినహ్నిఁ జూచి మఱచి
నాలుపర్లము గాఁగ నవ్వటముఁ జేరి, భుచరు లొకకొన్నినముములు గడపి రండు.

మ. కడఁతుల్ దారు నవృశ్యులై నడికిరే ల్వారా(దా)డి గంధర్వు లె
క్కడ రుద్రాక్షయు భూతియుం దొఱఁగుమాఘ వ్రాతముల్ గల్గు న
క్కడికిం బోయి తదీయబాలకుల బోక న్నవరు వే పోయి పె
న్నడుముల్ గైకొని తృప్తిఁ జెందుదురు దౌరాభ్యురాలె యోగ్యంబుగన్. 136

సీ. తలపైఁ బచ్చపూసలు కడఁగిండ్లియు, భీమగదగ్గా స్థిభూషణములు
కూలాగ్రనరకంఠశోణితాస్వాదంబు, బిలసఃస్థశిశుకిరణవలసేవ
నవ్వకలకాశదండములు చేపట్టుట, యరక నల్లడఁ జిచ్చు లామియుటయును
బోతంపుఁజేర్చులమెలనూ గిచ్చేతయుఁ, గిలకిలయును బొబ్బనులిపుతవణి

గీ, కొలిమిమసిబొట్టు పుడి యొకొఱలంగు
నింగలం బిడి రాజించు పెట్టుగుడ్డు
మిడుఁగులులు గ్రోవ్వుఁ దిగ్గివ్వఁ బడమి మెలట
బ్రమరవాణుటయును విశాచముల కొదనె.

- గీ. చిత్రసాభాగ్యకాలియై చిత్రరథన, మాశ్వి నలకాపురములోన సౌఖ్యలభిఁ
దనరుగంధర్వపతి వజ్రిదంష్ట్రుఁడనగ, వటుమై నుండె భూతభావము భజించి.
- క. ఆమట్టియ యలకాపురి, గా మది నూహించి ఖచరగణము లొగి నిజ
స్వామి యగువజ్రదంష్ట్రుఁడూ, జాను ను వర్తించు నివ్వధమున శివాక్షణ్. 139
- క. చెల్లుబడి వజ్రదంష్ట్రుఁడూ, పల్లదమున సకలభూతబలముల కల్లక
వల్లభుడై తనకిల్లా, కల్లగఁ జెల్లింపుచుండె హేలాగతులక. 140
- గీ. ఓలి నెనిమిదిదిశల కొక్కొక్కదిశకు, బువురును నల్వరును గాఁగ నలఘునిలులఁ
దలవరుల ముప్పదిరువుర నెలవుకొలిపి, తఁ బిశాచాధిపత్య ముతఁడు వహించె.
- క. త్రాట స్నీట విమంబునక శిఖి నిజపాణిణులక పాసి వ
మృటక భూరపికాచరూపమున హైశ్యం బొందుత న్మర్త్యసం
ఘాటంబుండుబ్రుంద్రనఁ గొల్వవట్టుటవనై కైకొల్వ నానాదికా
పాటి(వాట)వ్యాప్తినిజాక్షణ్డై చెడనివక వజ్రిదంష్ట్రుం డొగిణ్. 142
- ప. మఱియు నతం డాతపతాపంబున జీవితంబు వోవిడిదియ, నిర్వాతనూతంబున
మృతి వడసియు, సింహకర్ధూలకుంభీకనవృత్తికాదులచేత నీలిగియు, జిహ్వ
త్పాటనంబున జీవితోత్పాటనంబు నేనియు, సానువులం దేనియుఁ బ్రాణంబు
లుజ్జగించియుఁ గాంతానిమిత్తంబున శంతంబుఁ గనియును, నిరళనత్వంబునఁ
బంచత్వంబు నొందియు, కూలంబునం గూలి కాలవశతఁ బొందియు, చెందియు
నానావిధదుర్మరణంబులను దుష్కర్మంబులను బట్టువడియు, పుట్టగతిలేక భూత
ప్రేతపిశాచరూపంబులం జాపలంబునం గుమ్మరునమ్మములం గలపికొని
వర్తించి వర్తించి. 143
- ప. కొలిచిన మప్పికావములఁ గూరిమి నిట్లను వజ్రదంష్ట్రుఁడీ
రిలు భయ మింక మానుఁడు ధరాస్థలిఁ బుట్టఁగలండు భూరిని
ర్మలయకుఁ దుద్భటుండు గురుమండలకుండలకుండలుండుఁ ద
న్మలసారమూర్తికారణమునక గతి మి కును మాకుఁ గల్గెడిక. 144
- (ఇచట గ్రంథము లోపించి నట్లున్నది.)
- సీ. వెలపరివారల వెఱపించి పనిగొని, కొలిచినవారిపైఁ గూర్చి చూపి
శనచిహ్నదురుల చిత్రంబు లగలించి, కలహించువారిసీమలు హరించి
యధినాథునాక్షణ్ దిగంతరంబుల నించి, తగులునలర్చిరోధంబు లుడిసి
చిత్రరథమౌహంబు లరసి జీవిత మిచ్చి, నిజమండలము పెంచునేర్పుఁ గాంచి

- అ. దానశ్లేషసామదండఃఖు లనఁ గల్గుచతురుపాయవిధులజాడఁ దెలిసి
సరిపికాచలోకసామ్రాజ్య మొదవించి, వజ్రదంష్ట్రోముంత్రి వజ్రముఖుఁడు. 145
- సీ. కొలువుండు నొకవేళ గుణపక్షిర్నోచుల, కీలితోన్నతశ్రీలైలకీల
విహరించు నొకవేళ గహకహధ్వనులతో, దడము లొక్కటఁ గొల్వ నడికిరేల
వినుఁ జేరేను నొకవేళ వీనుల కింపైన, హాశ్మాండగాయకకుముపాట
నండెత్తు నొకవేళ దర్పితబేతాళ, మండలంబులమీఁదఁ జండదాడిఁ
- గీ, బనుచు నొకవేళ బనువులు తనకుఁదిరుగఁ, బడినవారలసంపద నొడిచికొనఁగ
భూనభోంతరసంచరద్భూతలోక, దండనోద్రగఁ డగువజ్రదంష్ట్రుఁ డెలమి. 148
- గీ, సకలభూతాధిపాథుఁడై జగతిమించు, విజయమునఁ గ్రాలుతద్భూతవిభునిఁ జేరి
బ్రహ్మరాక్షసు లత్యంతభయముతోడ, గుణ దీపింతు రార్ధాక్షతములు చల్లి.
- క. ఈచందంబున ఖచరసి, కాచనికాచరము లిష్టసంచరములక
వీచగతిక బైకొను వసు, ధాచకృమునందుఁ గలయఁ దత్కాలమునక. 148
- సీ. శ్రీకంధరాచలాంజ్లి తనముజ్జ్వలకూట, సకాశవిధుకాంతసౌధకులము
కాతమన్యవశిలాశకలదామజధామ, కల్పితకారండ(గాడాంధ?)కారభరము
చంద్రకాలాశరత్పంద్యిభింబాననా, తాఁ హరిభవతానకఁబు
వితతగవాక్ష నిర్గతనవాగరుధూప, సారభవాసితాకామఖంబు
- గీ, విమలపరిఘాజలాంతరవికచముద, కమలః ప్లూరకింజల్కకలితలిత
గంధనవాధూతరతిభేద కాముకంబు, గోపురోపమ మగువల్లకీశ్వరఁబు. 149
- సీ. శ్రీసముల్లాసంబు చెలఁగు నాయందును, దనయందె కల దనఁదగదు సుమ్ము
సంతతార్యాసక్తి సాగు నాయందును, దనయందె కల దనఁదగదు సుమ్ము
వృక్షలాలనఖ్యాతి వెలయు నాయందును, దనయందె కల దనఁదగదు సుమ్ము
రాజభూ(ప్రో)వణశేరి ప్రిబలు నాయందును, దనయందె కల దనఁదగదు సుమ్ము
- గీ, తానె నేనానిగలవాఁడు గాని యేను, గా ననఁగఁబోల దమిసేనాని యేను
ననుచు నవ్వరి హరుపై నహంకరించు, హర్యత్ర్యకేతనకీడికారవముల. 150
- మ. పరిదిండోర్విపలఖండదీధితులకేవలొకగణహాలాహలం
- ములు సున్నంబులు భూతి వెల్లపడగల్గొమ్మాధిష్ఠిస్త్యర్థినీ
జలపూరంబులు లోనఁ గ్రుమ్మరునతులొ సాఁబాలు మైఁగొన్నయా
యలరుంబోడులయొప్పునై తగుఁ బురిక హర్ష్యశ్రవణశ్రోణికిక. 151

ఉ. కేతువు నీట ముంచి తమకించి ధనుర్గత మల్లఁబెట్టి వి
 భ్యాశబలంబుఁ జెట్టులను గట్టి గుణంబునఁ గల్గుపక్షముల్
 వేతెత్తరలించి యంపగమి వేడుకమూలకుఁ దొంగిది యమ్ముతో
 జాతుఁడు తత్పురిం గలుగుతెవులమై జన లోఁగు నెంతయుఁ. 152

గీ. ఆతిమనోహరగుణవికాలాక్షి యగుచు, నిత్యశివసంవిధానసంస్తుత్య యగుచు
 సమరవాహినిగలదియు నై తలంప, నమ్మహాపురి శ్రీకాశి యనఁగ వెలయు. 153

సీ. కడఁగి దీవించి యక్షతలు మై జల్లివృట్టివహూఁగు లిగురుపట్టింతు రనఁగఁ
 బ్రతిఘటించినబ్రహ్మపట్టంబుఁ దిగఁదొంగిది, యొకపూరిపైస్పృష్టియునుతు రనఁగఁ
 బ్రాశవాదకీరడ ఫణిలోకపతి నైనఁ, బొబ్బత్తిఁ గన్నులు గప్పిపుత్తు రనఁగఁ
 దిగినయనుఁడే దైవ మని రహస్యస్థితి, నిగమంబులకుఁ దెల్పు నేర్తు రనఁగ

గీ. సభల వాక్సిద్ధి బ్రహ్మచర్చససమృద్ధి
 శబ్దపరిశుద్ధి శివదత్తశాంతబుద్ధి
 తార తముఁ బోలఁదగుఁ గాక తత్పురంబు
 బ్రాహ్మణులఁ బోల వ్యాససంభవునివశమే. 154

ఉ. ఆడినమాట బొంకనిమహామహు లృక్కి సంగరాధికిఁ
 మాడలు లేల్పువీటఁ గలమాడుగులుం గనిపించు నేర్పరుల్
 క్రోడపకచ్చపేంద్రకులగోత్రవిభుల్ జయవెట్టి ధారుణిఁ
 గీర్జలపోలఁ దాల్చుకృతకృత్యులు రాజకుమారు లవ్వరిఁ. 155

గీ. భనసమృద్ధుల భనసాధుతాత లనఁగ, వర్తకంబునఁ గీర్తిప్రసన్ను లనఁగ
 నవృతలాభగబు లోభంబునపనయించి, వీటఁ బొగడొందఁగలరు కిరాటపతులు.

కా. చూడఁదాహుషణరత్నమై వెలయుచుఁ గ్రుత్యుత్రమాంగంబులఁ
 జాడంగఁ దగువిష్ణుపాదమునకుఁ నూను ల్బులోద్భాసితుల్
 తోడంబుట్టువు లభిగంగకు మఱుందుల్ పాలమున్నటికిఁ
 బ్రోడల్ కీర్తిధనాష్టనంబునఁ బురిఁ బొల్పరుకూద్రోత్రముల్. 157

మ. పవీలీలఁ బహుధారలఁ మరియుచుఁ బద్మాతుచందంబునఁ
 భువనస్తుత్యనువర్చనోదయముచేఁ బొల్పొందుచుఁ వాగ్ధిరే
 ఖవలద్వాహినిచొచ్చునేర్పుఁ గొనుచుఁ గర్వంబుఁ గాంచుఁ బురిఁ
 బవనాఖ్యేయజనంబు లైన హయముల్ భవ్యప్రచారఁబులై. 158

ఉ. రాజగృహంబులట్ల బహిరారాజితకత్యుల మించి వాహినీ
 రాజియుఁ బోలెఁ బశునికరంబులఁ బెంపు విహించి విశ్వధా

- తీర్జనవంద్యవిపులగతిఁ మహానీయపదకృమంబులకొ
దేజముఁ గాంచు నష్టరి నుద్గ్రబలాధ్యకరిచి కాండముల్. 159
- గీ. చక్రిసంపత్తి వాహినీసమితిఁ బోలి
పృథిత యగుయుక్తిఁ గాలవిభ్రమముఁ దాల్చి
యక్షమాలానదానక్తి యతుల మీటి
నగరమునఁ జాడ నొప్పు నున్నతిరథములు. 160
- ఉ. మింతురు సత్త్వసంపద సమీరకుమారకుమారులు
నింతురు కీర్తి నల్లడల నిల్కడఁ బొంది రణాగ్రీవీధులకొ
గాంతురు వీరధగ్ధ మతిగర్వితకర్వతఃజిహ్వానై
సంతతమానుషోదయవిచారులు శూరులు తత్పురంబునకొ. 161
- సీ. ఇవికావు నీలంబు లివికావు తుమ్మెద, లవియుఁగా వివి కుటిలాలకంబు
లిందునిబింబంబు లివి గావు నెత్తమ్ము, లవి యుఁగా వివి మోహనాననంబు
లిధకుంభపాలిక లివికావు జక్కన, లవియుఁగా వివి మెఱుఁగారుచన్న
లింతువిల్చునిదొన లివికావు కాహళ, లవియుఁగా వివి జంఘ లరసిచూడ
- గీ, ననుచు జనములు సంశయం బధిగమింప, ముక్కుతమన, విడిపడ్డమదనురాణి
ముద్దురాచిల్కబోదలమురువు చూపి, భామినులు మింతు రవ్యహాపట్టణమున. 162
- చ. సిరులకుఁ బుష్పనిల్లు వరసీమ నిరంతరభోగసిద్ధికిఁ
శరణము ధర్మవిప్లవతికి జాడ మహర్షివారలీలకుఁ
బరిసర మాగమంబులకుఁ బండితపంక్తికి నిల్వనీడ త
త్పురము తదీశ్వరం డమరుఁ బుణ్యదు శ్రీప్రయథేశ్వరం డిలకొ. 163
- ఉ. ఆయతబాహువుల్ పెడఁదయై కనుపట్టుభుజాంతరంబునుకొ
గాయజాఁ గేరిణిసేయునవకంబగుచక్కఁడనంబు గల్లల
క్మీయతమూర్తియుం జనులచిత్తములం గరఁగింప నొప్పునా
గాయతసత్త్వకాలి తుహినాఁకుకులొద్భవుఁ డాతఁ డున్నతికొ. 164
- చ. కువలయరక్షకుండు బుధకోటికిఁ బాణిపదంబు పార్వతీ
ధవునకుఁ బుష్పదండ యమృతంబులపెన్నిధి దుగ్ధవాగ్ధిసం
భవుఁ డిటువంటిరాజు కులభర్తగఁ దేజముగన్నయన్నపున
పృథురనిఁ బిన్తులింప నహిరాజునకైనఁ దరంబె యిమ్ముహికొ. 165
- సీ. చమలతరేంద్రియాశ్వముల శంకరపాద, కమలంబులనుసాహితములఁ గట్టి
తానత్రయాభిలషానానలస్సార్తి, విలసితవిజ్ఞానదృష్టి నడఁచి

యకలంకకీర్తిద్రుక్రికల లోకాలోక, గహలకుఁ దెలివి నూల్కొనఁగఁ జేసి
చటులవృతాహంకరము శత్రురాజ్యకరిశిరస్థస్థులపై నిరవుకొలిపి
గీ, చలికి బొంకక ఓణముల నెలితిగాక, నడక నడలక యడిగిన గడునుపడక
యన్వయాచార మెడలక యాదితైవ, లక్షణంబుల నాధరాధ్యక్షుఁ డమరు.
మ. తనజిహ్వంచలసంగమధ్యమున విద్యానర్తకీరత్న మిగ

పున నర్తింపఁ గరాంబుజంబున మరుమ్మజంబుచూపట్టఁ జూ

పునఁ జింతామణి విశ్రమింప వినయంబుకొ విశ్రమంబుకొ జగ

ద్విసుతాదార్యము బాహుపీర్యమును జెందెక రాజు రాజరత్నభక్

167

చ. భరతభగీరథాంగగయభ్యాస రామయయాతిముఖ్యభూ

వరచరితానుపాలన మవశ్యము తెల్లమిగాఁగ భూద్రుజం

గురుభుజశక్తికల్పి ననుకూలముగా జఃకుండువోరె ను

స్థిరముగ నేలు నైదుపదిసేయఁ డతండు రణాగ్రీవీధులక.

168

ఉ. కానుక రాజధర్మ మని గైకొని లోభముపూని కాడు :

జ్ఞానియమంబునకొ రిపులఁ గాంచు విరోధముఁ దాల్చికాదు రా

జ్ఞానుపమానముద్రకు బలావలి నేలు భయంబుఁ బొంది కా

దానరసాధచంద్రిండు మహాద్భుత మాతనివ ర్తనం బిలక.

169

సీ. కులికాయుధుఁడు స్వాతిఁ గురియించు వానలు, మైదులు ముక్కారుపంటఁ బండు

పురుషాయుషమృతము బూన్మమై గరివోదు, నడవడి చక్కనై నడచుఁ బ్రజహ్

ధ్యంబు నాల్గుపాదంబుల వర్తించు, గలుపంబునకు నెడ గలుగ దింత

ధరమీఁద గనులు రత్నంబులధరిలఫలియించు, రవి ధేనువులు చ న్నవిసిపితుకు

గీ, నామమవ్యాప్తి యొక్కింతయైన లేమి, జిల్లుమని చీఁద రెవ్వారు చిత్రీకలన

సోమవంశాభిసరిపూర్ణసోమఁ డయిన, యానృపాగ్రీణి సేయురాజ్యంబునందు.

గీ. చూచు కున్దాత్మపీథిలో సోమధరునిఁ

గాంచు శరణన్నమాత్రీలోఁ గడిఁదిపగఱఁ

ద్రోమఁ గలిదోష మెచ్చట దొరలకుండఁ

బ్రోదు నారాజు జనుచెప్పే భూమిపరీజల.

171

మ. ఆలతైలాసమునందు హేమమయకూటాగ్రింబులకొ రత్నని

ర్మలపీఠంబుల నిల్చి పార్వమలఁ జేగ్గిమకొ వల్లభుల్ వోడుగాఁ

గలరాగంబుగ మేళించి కడుపేడ్కొ సిద్ధకాంతామఃసుర

శిల లెల్లకొ గరఁగంగఁ బాడుచురు సుశీలించి తత్కిరులకొ.

172

- సీ. కట్టింపఁడేలకోకటినిరింగులువాఁడు, మెఱుఁగుటొల్లఁడుగాఁగ మెకముతోలు
సవరింపఁ డేలకో శంఖ తుల్యగీర్వా, వదనంబు నూలుగాఁ బాఁపఁటేని
నెలకొల్పఁ డేలకో నిటలభాగమునఁ గాఁగ్గిరబిందువుగాఁగఁ జిల్లుఁగన్న
ఘటియింపఁ డేలకో కలికిచుక్కలరాజుఁ, దలమీఁద మల్లీకాకళికగాఁగ
- గీ. నలఁదఁ డేలకో నెమ్మేన నఁగరాగ, విలసనము చూప మృఘలన్మెల్లపూత
యభిలక్షణరేఖుల వరసిచూడ, నాదిరుదుండు గాఁడె యాయననివిభుఁడు. 173
- క. రుద్రాక్షఖచిత్రహసా, ముద్రాఁగఁగుడు శివగుణోక్తిముఖితముఖుఁడు
న్నిద్దిభసితాంగరాగుఁడు, కద్రూసుతకటకభుఁడు భునుఁ డతఁ డలరు. 174
- ఉ. పూర్వభవంబునక హరువిపూజకుఁ బత్తిర దే హుటాహుటిక
బర్హత్కోటులం దిరుగఁ బ్రస్తాపూతముచేత నెత్తురు
వర్కుటఁజేసి యన్నువతిపాదపయోజము లపు సర్వదృ
క్పవ్వము లయ్యె నవనినకల కిరీటమణిమణిచుల. 175
- సీ. తిలయతాత తల దువ్వలఁ గ మ్మిపువ్వుల, చిల్వదళబాల నిసయహమలఁ
గలువల బొందుమల్లెల నాగకేసరంబుల దవనంబునఁ దలసి మాచి
పత్తిరిఁ జేమంతి బంతి వారగ్వధంబులఁ గాంచనంబులఁ బొన్నవిరుల
మరునంపుననలఁ గన్నెరులఁ బలాశపరీసముల జాజులఁ జంపకముల
- గీ. సాంద్యఘనసారమయగంధసారవర్ష, ఘాపముల దీపముల ఫలాపూపయ
సాదులయ దుష్టి గావించు సతఁడు మంత్రపూతజలధాతమాత్రికి భూతపతి.
- సీ. అంత్యజుండును విరూపాక్షుఁ గాఁడనువానిఁ, జూచును బొడపుర్వంబు జూచినట్లు
పసిబాలకుఁడు వేడ్క భాషణయ్యులఁ గూడఁ, బెట్టు నీశ్వరుగుడి గట్టు ననుచు
నతిదరిదుర్గండు శైవారాధనమునకు, బొడపెట్టు ప్రాణంబులఁ గడువవెట్టి
అభిలదూషకుఁడైన నాహార మెల్లఁడు, భసితంబు నొసలిపై బ్రామికాని
- గీ. గొల్లవాఁడును శివకథాగోష్ఠిఁ గొంత, పోర్చిద్దుపుచ్చును గడుభక్తిఁ బొలుములోన
సకలశివభక్తమకుటాగ్రీజాతిఁత్తు, మఠఁడు పాలించుధారుణియందు నెల్ల. 177
- సీ. మగ్ధచంద్రికిరీటుమూర్తి పీఠీంపని, ఖలుని పీఠీంపఁడు కన్ను విచ్చి
వృషభేంద్రివాహనువిములచారిత్రింబు, వలుకవిజడుతోడఁ బలుకఁ డర్థి
హరునర్పనావేళ నంటఁగాననినచు, వంటండు కల గాఁగ నవసరమునఁ
ఋరవైరి మానసాంభోజకర్ణికఁ గూర్చు, దలఁచనికన్యెత్తుఁ దలఁచఁ గోరఁ
- గీ. డఁచికానాభునగరికి నరుగనట్టి, భాగ్యహీనులభవనంబునజ్జ నరుగఁ
డభిలక్షైవరహస్యసిద్ధాంతవేది, పరమనిర్మలగుణవాధి పాధివుండు. 178

- చ. జడగులు మేరగాఁ గలరసావలయాలు నిజాంసపీతిపై
నిడి ప్రభుశక్త్యరుదు ప్రభుశక్త్యరతుల్యుఁడు నృద్ధిఁబొందుచోఁ
బుడిసెఁడునీళ్లఁ బూన నోకి పువ్వు నెఱుంగనిపాడుగల్గలో
మృదులకుఁ గల్గెఁ గుంతుమవిమిఁగితనీరము రత్నహరముకా. 179
- సీ. శ్రోధాదిరిపులమార్కొన లోనఁ దలపోయుఁ, దలపోయుఁ బ్రభుశక్తిబలమువెలిసి
అస్టాంగయోగవిద్యల లోనఁ దలపోయుఁ, దలపోయు సత్కీర్తిచెలుపు వెలిసి
మనను శంకరుఁ గూర్చి మన లోనఁదలపోయుఁ, దలపోయుఁ ధరఁజేరునిలుప వెలిసి
చపలేంద్రియములశిక్షకు లోనఁ దలపోయుఁ, నలపోయుఁ బలుఁబోఁదఱుమ వెలిసి
గీ, లోనఁ దలపోయు భవములు మానుపూన్కి, వెలిసి దలపోయు లోభిఁబు పిడనాడ
నార! సాక్షిత్వఁగించియాదిరుద్దుఁ, డఖిలరాజ్యమార్తెఁడుఁ డవ్యభుండు.
- ఉ. కుండలిసార్వభౌమకృతికుండలకృత్య నమాశీతుఁగి బి
హ్మండములోన గల్గినచరాచర సులయందుఁ బూర్ణుడై
యొడ నెఱింగి యాన్మవతి యొత్తినశతుల దుశ్చరితులక
గండడ గించుచుకా గరుణ గైకొని దూఱును రాజభర్తముకా. 181
- సీ. చివికినవిధికిరే శ్రేణిఁ జాల్పుట మాని, బెడఁగై న విడదండ ముడువఁ గోరి
తూలిపోయినపులితోలుఁ గట్టుట మాని, గట్టికెంబట్టును గట్టిఁగోరి
వేనూఱుఁ బ్రియభూమి సుండుట మాని, నురుసౌధులలోన ను డఁ గోరి
జవముమాడినజర్పము నెక్కుట మాని, హయసయాహము నెక్కి యాడఁ గోరి
గీ, సగముమగరూపు మాని లక్షణసమగ్ర, పుంపపున్నార్తి నిరతెంబుఁ బూనఁ గోరి
రాజమూర్తి నహించినరాజమూర్తి, బోలి పొలుపొండ నమ్మహిపాలవరుఁడు.
- మ. జగదేక స్తవనీయుఁ డాన్మవతి యీచందంబు నకా ధాత్రి మె
చ్చిగఁ బాల్చిపుడు నన్నకాలమున నక్షుద్రామికంపాన్విత
బగుచి త్రంబునఁ జిత్తబారి నిజకాపాయస్థు లౌఖేచరేం
ద్రగిగడాధ్యక్షులఁ బోవఁగాఁ దలఁచె నంతం దత్ప్రసాదంబునకా. 183
- ఉ. కోమలచంద్రిరేఖ గలకోవ్వను ఫాలః లోచనంబుఁ బెకా
బామునరంబుచే నమరుబంధురకంధరముం దలఁపులకా
గామవికారముల్ నిలుపుగంధము గల్గి యొకండు పుట్టై జ్యోతి
త్సాన్నిపహిమాన్వదంబు లనుసాంప్రతసప్రథి అల్లసిల్లిగాకా. 184
- క. అద్భుతముగ నీకైవడి, మచ్చినముం బొంది యన్నయురుప్రభాస్రని నో
యద్భట! యిటు రా ర మృని, సద్భుజితులఁ జేరఁ బిలిచె శంభు డు గరుణకా.

- చ. కిలిదిన నున్నందు పురశేదనుపాదవయోజయ్యముం
దిలకవిభూతిచే మిగులఁ దీడగ్ర వసంపంగ మొక్కి పల్కు నం
జలియాయుడై తదంతికరసాస్థలి నిశ్చి ప నేమి జేయె
వ్యలకిక బోయెగావలయు వారక నన్ననిపంపు నావుడుకొ. 186
- గీ. జలధరధ్యాననిధ మైనయెలుఁగునలి, తాగిరిపానువునఁ బ్రతిధ్వనులు నూపఁ
బుణ్యచారితురీ మా ననపుత్తురీ జూచి, యర్థచంద్రికిరీటుఁ డిట్లనియెఁ జేసె.
- చ. విను మనఘాశ్మ! ముక్ ఖచోవీరులు గొందఱు కుండి నాకు నైఁ
పనిక్రియఁ దుగ్గిలినం గినిసి పక్కతి వారిఁ బిశాచుల! పాం
డరి యిటు లన్నచూత్రినె మహాశనిపితఘాతోరె వారలం
గొనమునిఁగించె నావలకు కుత్సితరూపులుగాఁగఁ జేయుచుకొ. 188
- క. తలఁచనితలపై యీక్రియ, నలమిననుచ్చాపవాక్యహతిఁ బీడితులై
యొలికిపడి ఖచోవీరులు, పల నొండొక టిందుఁ గననివా రనుకతనకొ. 189
- ఉ. కన్నుల బాష్పముల్ దొరఁగఁగా గుమిగూడుక వచ్చి మొక్కియో
పన్నగరాజభూషణ కృపాపరతంత్రీ కటాక్ష! మమ్ము నా
పన్నుల భిన్నులకొ దెలివివాసినవారలఁ గావు కాంతిసం
పన్నుడఁ వింతకిన్క మదిఁ బర్పితి వంచును నన్ను దూఱుడుకొ. 190
- క. ఏనుసు గరుజారసమున, నూనినడెందంబుతోడ నోడకుఁ డని యా
దీనుల ధైర్యాధీనుల, గా నూఱడఁ బక్క కాపగతి మరణింపకొ. 191
- వ ఒక్కయూపాయాంతరంబుఁ దలపోసి యిట్లంటి. 192
- సీ. గంధర్వలార! యాకర్షింపుఁడీ మత్స్యసంబుఁ దప్పింపఁ దరంబె యే
కది యట్లు నుండె మీ శుభవినయస్సార్థి, కాత్మ మెచ్చితి రైనన్య మవనయింపుఁ
డని నారాక్షసవ్ర మనుదేశమున పల్ల, శిషోమవిఖ్యాత మైనపురము
పొలుచుఁ దత్పురదుద్రీభూమిచేరువ నొక్క, కట పున్న దందు సంవత్సరములు
- గీ. దేవపరిమాణముననూఱుదీగ్రద్రోయఁ,డంత నామూర్తియగునుద్భటాహ్వయంతు
గురువరేణ్యండు గలుగుఁదగ్గుగావయోధి, కతనమియ్యిచ్చిదురవస్థగడచుఁబొందు.
- ఉ. నా విని నన్ను పీడ్చొని పునఃపునరానకు లాచరింపుచుకొ
దె-గణంబు లేగ నలిదీనములై పటకాభిమండఁగాఁ
బో వెన నీవు భూస్థలికఁ బోయి మదిరిత్రవాక్యపద్ధతికొ
శ్రీవిభపాభిరామలుగఁ జేయుము తత్తచరాధినాథులకొ. 191

- సీ. కంజాయజడలమై గీలుకొల్పినచిన్ని, నెలవంక లేతవెన్నెలలు గారుఁ
గుండలీకృతమహామండలీశ్వరుఁడౌ, మణికాంతి మారుఁదామర నెలర్ప
విపులమక్షిపీతి విధిశిగోన్విత మైన, ననమాలికావల్లి గురిసియాడఁ
గటిసీమఁ గట్టినకఱకు బెబ్బలితోలు, మెఱుఁగు లాకావీధి గీటికొనంగ
గీ, విలుదకూలంబు డమరుపు నలక నేత్ర, మాదియగుచిహ్నములుదాల్చి యలరు నన్నుఁ
బోలి యీలోకమున నుండి పాలుపు గానఁ, గలరు నీడుకతంబున ఖచరులనఘః.
- మ. సకలాకాముఖముల్ సమగ్గిరుచులక సంచన్నముల్ చేసి వి
న్నక లీలాసమ మైనయిట్టిబలు మేనక ధాతిగి నీ వుడఁగా
దకలంకోడయి యుండి తేని జను లత్యంతంబు భీతిల్ల సా
రెకు నిల్వోడరు గాన మానుచవపుష్పిఁ జెంది పొమ్మిమ్ములక. 196
- క. సంసారయోగి నై పర, హింసకు లోనీక ననుధ కే గియు జీవో
త్తంసుండ వగుచు దిక్కుల, మాంసలసక్తిఁ ద్రొలుపుమా గురుముఖ్యా. 197
- క నావచఃమార్గమునఁ జని, పాననమతి పూని భూతపరివృథు లంత
ద్వేషకు మానసియులఁ, బోవుము ప్రమథేశుఁ డేలుపురి వెల్లకిలోక. 198
- మ చతురాకావశికుంభికుంభవియతచ్ఛాత్రప్రతాపాంకుశం
డతఁ డంభోనిధివేష్టితా భిలమహీయాఁక్షోణిఁ బాలింపద
త్ప్రతిపీఠప్రమదాకపోలతలముల్ పాగిపించుఁ గస్తూరికా
యతనానావిధపరిభంగములమారై సగి సకేశద్భుల 199
- గీ, అట్టిప్రమథేశ్వరునికూర్మివట్టి యైన, ముఁజభోబాహ్వయుఁడు రాజకుంజరుండు
నీకుఁ బ్రియశిష్యుఁడై కీర్తి నివ్వట్టి, సాధుసాలోక్యలక్ష్మీఁ జెందంగఁ గలఁడు.
- ఉ. గోపతి నెక్కి మంచుమలకూఁతురితో నిట యున్కి మాని నే
నేపురిఁ గాఁపురంబు పసియింపుదు నా ముదిగొండపట్టణం
బోపురుమగ్గగణ్య భవదుత్తమవంశజులుం దిపాధన
కిపులు నై నధీరులకుఁ చేరుపదం బగు ధామ మయ్యెడిక. 201
- సీ. నిఖిలతైవారాధ్య శత్రువ్యమహిమచే, బరఁగుచు గురుహర్షభౌము లనఁగ
దుర్మతధ్వంసబంధురు లెఁచుఁ బ్రతివాది, జనభయంకరయశస్సాగ్రు లనఁగ
పట్కాలశంభుతూజాపరాయణవృత్తి, జరుపుచు గురురాయశంభు లనఁగ
గొలుడువారికి విష్టఫలదురై నిజశిష్య, బహుళ వార్యోవిఘాతు లనఁగ
- గీ, నన్న సర్వంబునందుఁ గావంగఁజాలు, ఘనత చేపట్టి వేదమార్గప్రతిష్ఠ
బదిలు లననుండుదుగు భవద్భావితంశ, జాతు లాచార్యముఖులు ఛారునరిత. 202

- సీ. ప్రితివాది వేదండపంచాననంబులు, నిజగృహాలనిపుణమతులు
కలలోననైన నవ్యులకైన భవి యగు. మూఁడు నీక్షించనిగాఢమశుభం
పట్కాలముల నన్ను శాస్త్రోక్తమార్గంబు, చే సమరాధించుశిష్టమూర్తు
లిది నుఖ మిది దుఃఖ మిది నాయ దిది వాని, దనివిభేదంబు నేయనిమహాత్ము
గీ, లోకులధనదాలప నింతయును మనమున, న జ్ఞుతలఁచనిత్యపుణ్యాభిరాము
లర్థి ముదిగొండపురసరాధ్యక్షు లగుచు, వెలయుఁగల రింక మీవారు విమలచరిత!
గీ. ఖచరవరులను రక్షింపఁ గలుగుఁ గీర్తివలదు తడ విఁకఁ జేయ నోయలఘుమూర్తి
పావనము నేయు పాదసంస్పర్శనమునఁ, గలుగఁజూత మైనవినుమతీతలము గెల్ల.

—◆◆◆ ఆశ్వాసాంతము. ◆◆◆—

- కా. ధీవిన్నూర్తి వయోజ సంభవ భవానీ సంధీన) స్తవోచ్ఛారణ
పాఠివీణ్యక్షమభావ! భావభవమూరస్వాంతరాజీవ రా
జీవాంభోరుహసంభవామరముఖస్థిగ్ధస్ఫురచ్ఛాభ్యరే
ఖాశ్శృంకితపాద! పాదనఖశోభాస్ఫోటితోడుపృభా! 205
- క విద్యజ్ఞనచింతామణి, విద్విట్కులహృదయభయదవిజయాంక! పృతీ
పద్వీపరూపద త్రిజ, గద్వినుతనమ స్తవస్తుగర్భితధామా. 206
- మాలిని. త్రిపురమధనపాదాధిష్ఠితధ్యాన! వేదా
ర్థపరిచయపవిత్రోదగ్గజిహ్వగ్గి! మిత్రో
డుపతినయన శౌర్యాటోపనిర్మిద్ర) శైర్యా
ప్తిపరిచితనిజాం గా! ధీపరీతాంతరంగా! 207

గద్యము.

ఇతి శ్రీమదేశ్వరగురువ ర్ణ్యచరణారవిందపట్నరణకలకళాభరణ
రామనార్యసుపుత్రి సుకవిజనమిత్రీ కుమారభారతి
విరుదాభిరామ రామలింగయప్రణీతం బైన
శ్రీమదుద్భటారాధ్యచరిత్రం బనుమహా
ప్రబంధంబునందు పృథమ

శ్వాసము.

❀ ఉద్భటాధ్యాయ చరిత్రము . ❀

ద్వితీయాశ్వాసము .

- క. శ్రీనగజాధిపచరణధ్యాననుధానుభవలోల దగ్ధవిదూరా
భానుసమస్తీభానుర, ధీనిత్యా అన్నమంత్రదేచామాత్యా! 1
- ప. ఆకర్ణిపుము. 2
- చ అని పలుకంగఁ దా వినతుడై తగ మాటు వదించి వేడ్కచేం
దినమది వాఁడు వేగఁ జనుదెంచె ధరిత్రీ కదృశ్యమూర్తియై
మనమున శంకరుండు తను మన్ననఁ జేరఁగఁబిచ్చి యప్పు డా
డినఘనవాక్యవైశిరికి డింపనిహ్నుము నూలుకొల్పుచుకొన్. 3
- సీ. నునుపార బుగమకమై యవటుభాగమున వేల్చ
రుద్రాక్షమయహేమరూఢికుండలకాంతి, నిద్దంపుఁజెక్కుల ముగ్ధునియ
జమిలించితాల్చిన జన్నిదంబుల.....య్యన్నూర్తిఁ బొత్తిదొడుకఁ
గటి ఘటియించిననరు పింజకడకొన్నమోకాళ్లు కప్పి దూల
- గీ. నొసలిభసితంబు ముఖలక్ష్మీ ? సలుసేయ, సనతుదయదుఁ బంచాక్షరంబు గాల
యును బ్రహ్మచర్యము గలిగి, యుద్భటుం డీశ్వరాకృతి నుర్వి నిల్చె. 4
- క. హరునాజ్ఞఁజేసి బ్రహ్మధులు, నరవిద్యాకృతులు దాల్చి వర్ణక్రమముల్
పరితశ్రుతిముఖులై వచ్చిరిధర కగ్గురునిపట్ల శిష్యత్వమునకొన్. 5
- సీ. పరమశంబులు వేరుపట్టినఁ దెరలించి, శైవాగమంబులు జాడపటిచి
ఇందు కేళిగుతత్త్వ మెఱుంగక దైవతాం,తెరలన్ను లగువారి తెరువు లుడిపి
యెందు శంకరుత్థ మెసఁగు నచ్చటి కేఁగి, మతిమంతులకు మహామహిమ దెలిపి
కాంతుడై లోన విశ్వాసంబు గల్గిన,సచ్చిష్యులకు మంత్రీసరణి చూపి
- గీ. స్నాననానాదివిధులఁ బ్రసూనబాణ,నమనునకుఁ దుష్టిగాంచుంధన్యమతులఁ
గలసి నిర్మించి మఱిపెక్కుతులనవరి,బబలి విహరించు సుద్భటారాధ్యపరుఁడు.

- క. పరశము సోకిన లోహము, వెగవారంగ హేమ మైనవిధమున నాన
ద్దురువరుని మహిమకతమున, వరశుభసంపన్ను లైరి వమధాజముల్. 7
- గీ. భాస్కరుడు చీకటల్ పటాపంచ గాంగ, గిణిమాటికచే జోలకరణి మోవ
నన్న హాభాగుఁ డదిజాప్రానాధ, కఫల దురితంబు లన్నియు గనుపుగొట్టె. 8
- మ స్ఫురితజ్ఞాననిధాన మాగురుకులాంభో రాశిచంచుగిండు శం
కరుడై తాఁ దమఁ గొల్చువారికి నమోఘశ్రీవిశేషంబలం
దొగింకేయుచు ధాత్రినూడు దోడ్తోఁ గించిదూనంబుగా
హరకాపాబ్జచయంబుఁ బ్రోచిరి కుబేరాస్త్రల్ పికాచాకృతిక. 9
- గీ ఎన్నఁ దుద్భటుఁ డిల బాట్టు నెన్నఁ డిప్తి, కలువగుర్త శ దిగఁద్రోయుఁ గరుణ
దురేమామనస్పిశాచ, పతులసాటులు గడతేర్ప నతఁడు గలిగె. 10
- ఉ. తత్సమయంబుఁడ వశధామకిరీటపదాబ్జభక్తిసం
పత్సుఖవేది రాజకులసుండవఁ డాప్రమథేశ్వరుండు భూ
భృత్యుతవోలె భద్రములఁ జేర్చి ప్రభావతినామధేయమా
వస్సృపాలపుత్రి తగవల్లభ గా విలసిల్లె నల్లకిక. 11
- గీ. పృథ్వీవల్లభునకును బ్రభయుఁబోలె, నుపలయాధీశునకు... ..
... .., నగుచుఁ బొల్చుఁ బ్రభావతీవారిణిసేత్ర.
- మ ఆలిపోతంబులు చంద్రీలేఖ మగువిండ్లందంబు ముత్తైంపుఁజి
ప్పులు నూఁబువ్వును శ్రీలు శంఖము లతల్ భద్రోభరాట్కంభముల్
జలదాద్యంబుతరంగముల్ సుశి తమవ్సారంబు చక్రింబు రం
భలు తూణీరము లబ్జముల్ మదిఁ దలంపం గాంతకాంతాంగముల్. 12
- గీ. అఖిలజగదేక మోహిని యగుచు, లోలనేతి
తఁకు నర్థాంగలక్ష్మీగా ధక్రమాగ్ధ మునఁ బ్రవర్తిండు నమ్మహిభుజాఁడు ప్రీతి.
క ప్రారేయకిరణముఖి యగు, బాలామణిఁ గూడి ప్రమథపాలాభుఁడు భూ
పాలా... .. లమనన్ముఁ డయ్యె యానవేశక.
- క. కలిమి సుహృదముఁ బ్రాచుముఁ, గలిగియుఁ గలకంఠిసాండు గలిగియు లోనక
గలుగంగనీఁడు దుర్మద, మలహయ.....శృపకులౌగణి యెందుక. 13
- ఉ. పరమపవిత్రయై తగుప్రభావతితోడుత నిష్ఠభోగముల్
బారముచు నేలనల్లడలు భూని నిజాజ్ఞకు లోనుజేయుచుక
హరుఁ దగుణేందుమాలి భువనాధిపుఁ ధక్తి భజిలచునన్నరే
శ్వరునకుఁ గల్గదయ్యె సుతసంపద సంపదకెల్లఁ బోదయై. 14

వ. వల్లభుండు వద్దాపవనస్సర్వంబునఁ గోరికించిన నీచ
భూరుహంబునుంబోలె హస్తోత్కవచనంబునం బులకితమధులకుండయ్యెఁ బ్ర
భావతీయం బ్రగారలక్ష్మీయం బోలె ఒకసితమభావించుచున్నె నీట్లు దంప
తులు సుపార్శి..... సుతానులుకాఁ జెలంగి యనోన్మోహకామృతంబుల
నిత రేనగమ్మనయలులు పొదిలింపుచుఁ గాశికాభిధం గాద్రోనేయముదిక్రికము
దిగ్వికరాంగుణిసలయం నినుయః భాసిశిశంగిఁ జూడరు ధరతరాసనవిజితవిరో
ధిపురుం బారుపత్రియయాపు నారాధించుతలంపున జగదేకరమ్యంబు విముక్త
క్షేత్రాబునమం బోవ సమకట్టి రంత నొక్కనాఁడు. 26

వ. పరభూపాలునదైవ్యముం నిజులపార్శిమగ్యమున్ నిశ్చయిం
చి నసాను శరీ ధావ్యముం ధనము లక్షీణంబులై యున్మికిన్
బరితోపంబు నహించి మూలనగరిన్ భవ్యాత్ములౌ రక్షణ
స్థిరుఁ జేసి చుహీచుహేంగుఁడై దలంకన్ గాశికిం బోవఁగన్. 27

ఆ. అమృహీధరుండు పార్శ్వేశ్వరియుఁ దాను, హరికిల్పమైన యడ మెక్కి
విశ్వనాథ పురికి నిజయు బుచ్చెరిరి, పుట్టికాంతృ హృదయ మాత్రపదఁగ. 28

చ. శరీరాపుష్పాభిరామచూడురావయిన్ విలసిల్లి లోచనో
త్సవకమైనతేరు బలబలబలచనబోడ నెక్కి భూ
భవనః భుండు వొల్పె మణిపుష్పక మెక్కి విసోదలిలన్
దవిలి శచీపురంబురులు ధారుణిపై విహరించుకైవడిన్. 29

సీ. కమనీయకన్లులకలిగెఁగుసాంభోధి, కడగి వేరకాంతఁ గాఁగిలింఁచె
బయ్యంబును నీభావంబు సులహాప, ముంగంధవహంబు మలసె దిశల
ఆతినిగ్రలాకారుడై వెలిగుడిఁడు, చలవమించె దొలఁకునాయ లీనె
గంధాభామిని గాంధర్వములఁ గూడి, మదిపుష్పస్పృహయుఁ గురిసె మింబ
గీ, వినుతవిలసనశిఖిలచే దనర వహ్ని, యవని సంపూర్ణసౌభాగ్య మానహించె
గాశికాభర్త గౌరీకుఁ గాలకరు, నమృహీవతి నేవింప నగువేశ. 30

గీ. ఇట్లు మందానిలాదినమిధభద్ర, నూచకంబుల వీక్షించుచుం బ్రభావ
తికి నతిస్మిరిం దెలుపుచు ధీరవృత్తి, నాధరాక్షసుఁ డల్లన నగి మోగిల. 31

గీ. భూరికైవల్యలక్ష్మీకిఁ బుట్టినిల్లు, పరమవిజ్ఞానసిద్ధికిఁ బట్టుఁగొమ్మ
యైనకాండియనాశ్రమం బధికభక్తి, నరసె నప్పుడు రవి నిల్వె జరమశిఖరి. 32

చ. మొదలఁ బురందరాశఁ దగ ముట్టితి రాగముతోడఁ బద్మినిన్
బిదపఁ జనుత్కరించితివి వేడ్కఁగరంబులు సాచి యింక నన్

బొదువకు మంచు దూకుచు శూర్యదిశాంగన కాలఁ దాఁచినన్

దదమితయావకద్రవముఁ దాల్చెను నా నినుఁ దొప్పె రక్తిమన్.

33

చ. ఉదయమునొండె సానులకు నొద్దికఁ బద్మినిఁ దేర్చి తద్దహం

బదవదసేనెఁ దత్కువలయప్రభఁ దూఁచె నట్టై వారుశం

దదిఁ గనె నంచుఁ దక్ష జనులు దూలఁగ నాడిన నింద యోగ్యతో

గొడవై పశ్చిమాంబునిధిఁ గ్రుంకె నగోరుహమిత్రుఁ డత్తటిన్ .

34

సీ. పాటలంబులవన్నె తేట మంకెవలచింకము : ద్రుమములనొబగు

పద్మరాగంబులపస ప్రియంగుచ్చాప, కుసుమమొప్పిదము కుకుమము వెలుపు

లత్తుకచెన్న పల్లవనముల్లాసంబు, కాశ్మీరజాంగరాగంబుపూత

చక్కఁదనంబు హంసములచంచున్నూర్తి, పటుపలాశదురుపసితకాంతి

గీ, బింబపువిభవము చందిరంబుశీవి, యాది గాఁగర క్షప్రదా)గ్గపమితి

నగువ కేలికి నొకచోట వలమిక్తాఁచె, ననఁగఁ జెలువొందె నెఱసంజయపరశశను.

సీ. అంతటఁ జగమనంధ్యాశో బసతి, యరదంబు డిగి సంధ్యావృత్త్య

ములు మనఁ బరంగఁ గొలనులోచలఁ దీర్చి, పుణ్యంబులకు జన్మభూమి మైన)

(కాండిన్య)నాశ్రమక్షమఁ గల్గి కనున బ్రహ్మచరీనములకుఁ బరమహం

మాత్యఁ డెంపెనలార నానిజాన్వయగురు, నుటజంబు డాయంగ మచితవృత్తి

గీ, నిందుబింబాన తోఁ గూడ నెఁగి తనను, రాకఁ దగువారిచే మానిలోకహం

దిత్తుమన కెఱిఁగింప (నా) రాజునకును, నమ్ముఖం బిచ్చెనాతండుసంధ్రమమున

చ కులపతిపాదపద్మములకున్ సతియున్ బతియున్ బ్రాణామయల్

దిలకితభ్రంజి జేయుడు సునీమశి యమ్మునియున్ మనోంబుజం

బలములిరప్రమోదయమై విలసిల్లఁగ వారిఁ బెక్కురీ

తులఁ దగ గారించి సిరిఁ దోచినదీపన లిచ్చె మెప్పుగన్.

37

చ. ఇట్లు కమనీయప్రభాంతియగు ప్రభావతియును సదారాధితప్రమధేశ్వరుండుగు

ప్రమధేశ్వరుండును మానిమండలమాన్యఁడగు కాండిన్య మచితోపచారంబులం

బసన్నం గావించి రమ్యపార్షియు రాజద్వీకి నాతిధ్యం బొసంగి యర్హాసనంబు

నం గూర్చుండ నియమించి దర్శపాటితలంబగు కరకమలంబున వినయైకసారం

బగు తచ్చరీరంబు నివ్రరుచు నిల్లనియె.

38

సీ. హెచ్చునచ్చునె పురోహితముఖంబున గీతు, కాస్తోక్తికవిర్మలాచారసరణి

ఆరగింతురె నచ్చి నుత్తవేశలఁ గోరి, హవిరన్నకబజంబు లమరవరులు

శిరసావహింతురె పిరులపండుయ గోటెఁ, బగవండలంబుభూపాలు రాజ్ఞ

పురుషాయోమబు సంశ్రాంతై నర్తింప, నుండునే నెమ్మది నుర్విజనము
గీ, స్వాతితోడుతఁ దగివన్నంబు గలక, పూట పండువె ముక్కారు పాపకోటి
భయము దూరింబె రసవృథరి మగుచు, దుర్గసముదాయ మమరు నే గురితరూ!.

ఉ. మానము గల్గి శౌర్యమహినుతి రూఢికి నెక్కి తాత్పి లోఁ
బూని గుణానుకూల్యమునఁబొంది నయమృతఁ జెంపు దాల్చి నీ
చే ననయంబుఁ బూజ్యగతిఁ (జెంది పశ్యన్వై-) మెంతయున్
మానినకూరు లిత్తురె సమగ్రిజయోన్నతి నీకు భూవరా. 40

ఉ. కూడుక వత్తురే బుధులు? కోరిన నక్షల కిచ్చి పంపుదే?
వేడుకమంత్రిలక్షణవివేక తోఁ
గూడఁగనిత్తువే మనము కుత్సితమార్గులఁ బ్రోవ నాత్మలలోఁ
జూడక కీర్తియందుదునె నూరిజవంబులచే హహాబలా! 41

క. అని పెమ్మభంగు లమ్మరి, జంపతిసేమయి నడకచందంబును నె
మ్మనమార నడుగ వివయంబు నయంబును గమరఁ బుక్కు భూపతి యతనిక.

ఉ. యుగ్యము లయ్యె నెవ్వరికి నోలిఁ జతుశ్రుశు లట్టివేలుపున్
భోగ్యధినాథకంఠబురి బొందుగఁ గొల్చి ప్రభావసిద్ధికిన్
యోగ్యుడనైన నీకరుఁ యుండ నృపాలు)రలోన మిక్కిలిన్
భాగ్యము నేసినాడ మఱి బ్రాగ్రియే సేమము నాకు నెయ్యెన్క. 42

చ. సకలము భద్రమయ్యె గుణసాగర! నాకుఁ గొంత తేదు ని
న్నొకపరి కేడుకోర్కిరిట కొయ్యన వచ్చితిఁ బొద్దుకోయే నేఁ
టికి నిది యెంతయేనియుఁ గడంపిప్రశుత్నము విన్నవెంతు మీ
కకుటిలబుద్ధి రేఫకడ నంతయు విస్తరవ్యాప్తవృత్తిక. 43

చ. అనవుడు నల్ల యా ననుచు నమ్మనిధర్త సభార్యుడైమహీ
కున కుచితంబుగాఁ (బ్రియము) నూపును భూపతియున్ మహర్షి చూ
పినయుటజంబుతోన ధృతిఁ బెంపు వహింపుచుఁ బల్లవాంకశ
య్యను నుఖనిద్రసేసె విమలైంపవరోములు చెల్లుచూపఁగక. 44

చ. పలకలనైనచీకటిప్రభాపరహిత దోచుతారలున్
గలఁగుదిటివీటోత్కరముఁ గంఠననంద్రించి మూరివిమ్మతే
కులవిసిల్లుతామరలు గూల్గను మేల్గునుపక్షులున్ రుచుల్
వెలిసినచ్చెదోవల్ గలిగి (వేమప వాఁ బొడ)నూపె నాకటన్. 45

చ తముఁ గవవాడుఁజేయుటకు దాపురమి చనుదెంచువేడిప

య్యముతుది నెత్తికోలు గవ రక్కట భీతిలి రంగబాహువ
కగ్రము...యంఘ్రు.....హతి) గాఢతరత్రమనుష్ఠకామినీ
రమణుల నచ్చె దీవనికరంబులు పాండవభామిపంబునఁ.

47

క. పరుషకీవతి తిలం దిన, కరరథగంధగ్వవదినగళితం బగునె

త్తురుకోతె సాంధ్యరాగము, సుపవదితయందుఁ గనుకునూపెఁ గలయఁ. 48

సంగ్గ. అంఘ్ర గాన్పించె నింద్రాయితనదిశ రథాంగార్ద్రసంహర్త తీవ్ర

ధ్వంశస్తంభేరసుగ్రీవశనబలివిధావకవార్యత మాశా

కాంతాత్మప్రియకాంచీకటకమణివిభాగగ్వనిర్వాహకాంతుం

డంరస్తి నావిషకావరబతు సకోబాల్లియై హేళి లీలఁ.

49

స. అసమయంబున.

50

చ. అవలసగోనరంబున నహంబుతనర్పిభుఁ డాపగ్రభావతీ

రమణుండు నిశ్యక్తృత్వములు రాగముతోడ నొనర్చి శంకకో

గమలదీపంబులఁ దోసలఁ గల్యల నర్చనచేసెఁ జింద్రికా

విమలముకీచివ స్ఫులిక నదిక పై శివగృహేదియై.

51

ఉ. రాజానందంబు మున్న మునిరాజభామనే మేలుకాంచి గలి

గాబురూ మట్టు లుక్కుటూ నొకపుణ్యవాహినీ

రాజితీనీనాణికం దింబుగఁ గుంకి కృతాహకృష్ణుండై

రాజకళాధరుం గుహరిరా నుతాంభుఁ గొల్చె వేడుకఁ.

52

సీ. పురహరినిర్మాల్మపుష్పాళి తినమోల, శుభ వాళఁ సిద్ధిసూచకముగఁ

జేరి యాశ్వుల నంబు చేయుశిష్యుఁ ఘోష, సులక్షణ గాంభీరాభియాళిపుఁ బోల,

బలబింకుకల్ దాల్చు పులు ముక్తాయుక్త, పురుషద్రుమలతా ముద్రాదెలుప

మాసినస్పటికాక్షమాక చేయడ్డ, హరికథాసారార్థగరిమ గోగ

గీ, బ్రహ్మవత్సవ మానసఘటకమనను, వైవికతోడఁ జెలుంబు పడదరింప

త్రుతచ్చాకుఁ సూర్యున్న పీఠరాగుఁ బాణ్యుఁ గొండిన్యదర్శించెభూమివిభుండు.

గీ అంతఁ బ్రహుఁ ధ్వంసుండు సంగ్రహమిశిరోః, శంసమనమను మ్రొక్కి తగ్గిరెఱ స

నమనఁ సూర్యుండి పినయావతశరీరుఁ, డగుమధయధత్తలాత్మయందతిశయిల్లు.

చ ఇటులు పవిత్రుండైన ధరణీశ్వరుఁ బుక్కు ముగ్ధిగ్రుండు డంత వి

స్ఫుటమిధురాత్మరంబుగ యశోధన నిష్పటిరాత్రి నన్ను నే

మిటికోఁ దలంపునేలితివి? మిమ్మొకకోరిక కోరి నాదువ

చ్చుటూయి చెప్పు మెట్టి దది శోభనబద్ధి ఫలంపఁ జేసెదఁ.

55

క. అనుకూలకార్యసిద్ధికి, మనవిజనారంభున్నవాడు మనుజేశ్వర! నీ
మనసునక గొంకక వచ్చిన, నని చెప్పము నీ కొనర్ప ఫలసాన్నిధి. 56

ఉ. నావిని యిట్లు పట్టు మునివాగునితోడ బ్రహ్మప్రచిత్తుడై
భూవచంద్రియండు మునిపుంగవ! రెండవవిశ్వధర్మై
యీగు మదీయవాంఛకు లెల్ల ఫలించగల జేయవూనికం
బ్రావగబట్టి పక్కిటిని భాగ్యముచేసితిగ గంటి సౌధ్యుల. 57

చ. కలవు సమీరుమింకావడిగొనహయంబులు భద్రులదంతులు
గలవు రథంబులుగ గలవు కాంచనపూర్ణమున గర్భుల
గలవు కలసినుల్ గలరు గర్భన నన్నియం రానివిష్ణుముల్
గలుగను పుత్రిలాభను యొకం డని నాకుం జీర్ణాంబు మింగగల. 58

క. నిర్భయముపుత్రైశ్చ గతి' రాష్ట్రస్థి యటంచు శుక్రములు చెలిపినపలు కా
కర్ణంపు నాడుసుఖము నివర్తించి యుండు నెపుడు నరనిర్వసిధి! 59

క. మానుషులన్నియు గాకెనె, పూనిక యేటిత్తినక బోసి ననిన
మానిన! దైవకృత మింక, దీనిక సాధంపదచ్చుతెలుగ గట్టిదయో! 60

ఉ. అందనిమానిప స్థలము నట్లు సాంబిసయట్లు లెల్లు నే
నందిన లక్ష్మి చక్రతెనంబును నువ్వెసూరుచున్ పూదా
నందిము లేకయుండి నొకనాడు కిచిత్రిమగంగ నాకుం దో
చుం బవినుండి పల్కొంటి సిద్ధమునీశ్వర! శ్రోత్రీకేయమై. 61

క. “పటకం బుత్తంబుల లేమికి, మాటకెం బుతంప నీకు మనుజేశ్వర! నీ
జేటిసగమి యుజేరు, వాటంబుగల గొల్వు పోయి వారానిలో. 62

చ. పొచ్చె సుగాను నాపలుకు పొమ్మికల గాళికె బుణ్యరాశి కి
పచ్చట శివనాథు నగజాధపు నీక్రియ గొల్వు కొన్నిన
ముచ్చటదీర నీకు ఐరముల్ దయసేయు నతండు శోభనం
బచ్చికమే వ్యధ్యజుని నర్చనచేసినభాగ్యశాలికె? 63

క. అని బయలూడినమాటలు, విని మీ కెఱిగించి పిదప విశ్వపరీక్ష శం
భుని గొల్తు ననుచు వచ్చితి, ననఘా! నా కెద్ది బుద్ధి? యానతియీవే. 64

ఉ. అన్వయదేశమండన పఃపామ్మడ నాగమపోషభూమిభృ
ద్ధన్వడ వాత్మవేద వతి నాంతిపయండవ నీవు నాతలం
పు నివసంబుగాఁ చెలిసి పా మ్రుకు కాశికైన నీవయై
న స్వర మిమ్ము విశ్వవిభు నాతఁమే నిను మీఱి కానగల. 65

- గీ. పుత్ర్రిలాభంబుపైఁ గాంక్ష పొదలుకతన, నదియు నాఁగాక యనివంటినభ్రావాణి
పడుచుఁబని గాదు.....డకగాదు, బయలుపందిరి వెట్టుంగఁ బరగునయ్య! 66
- క. గౌరీకువలనఁ గానీ, సారయుతభవత్ప్రసాదచాతురీఁ గానీ
యేరీతివైన నా కీ, కోరిక సిద్ధింపఁజేయు గుణతత్త్వవిధి. 67
- క. అని యీచందంబున నఁ, (దనుకొఱకై కాంక్ష) చేయుధరణీపతి కో
రినకోర్కీ ఫలితమగుతలఁ, పున నిట్లని పలుకు మానిపుంగవుఁ డెలమిన్. 68
- క. సంతానలాభమునకై, చింతాసంతాప మేల క్షీలివర! గౌరీ
కాంత్రామనోవారుఁడు వశ, చింతారత్నంబు నీకుఁ జేకుటియుండన్. 69
- కా. అనైవోయసభారతీవిభవ మార్యగ్రాహ్య మ్స్వంబుగా
దా విశ్వాసముచేయు మిందున విరూపాక్షుం దుమాభర్త కా
శివానుండు... .. శివనిష్ఠార్థముల్
ప్రావీణ్యంబున దీన సంశయము దాల్చుంబోల దుర్వీశ్వరా ! 70
- క. భవమునకు సత్ఫలంబుగ, భవు నగజాప్రాణనాథు భజయింపుటకై
యవిము క్తభక్తిసంపద, భువి నవిము క్తంబునకును బోవఁగవలదే? 71
- ఉ. గుబ్బలఁజెనిమాఁతుచనుగుబ్బలకమ్మజవాదిగఁధముల్
బొబ్బిలఁబూయఁజూడని...చూపులు మూడగువేల్పుఁబెద్దకుం
గిబ్బలరాచతేజి నుటికింపుచు
...బ్బినభక్తి మొక్కుల్లిడఁ జాబ్బినమారగఁగ గల్గు సౌఖ్యముల్. 72
- గీ. గగనగంగోత్తంగకల్లోలరేఖయు, మల్లికాదామంబు మాళి నమర
నునుపారువెలిచాయపెనుబాము ముత్యాల, పేయఃక్షుఃకీరి చిత్తరింప
(కాలకూటకతోరకా)ంతిరింఛోలియు, మృగనాభిముద్రయు మెడఁ దలిర్ప
మెఱుఁగెక్కుమువ్వన్న మెకముదుప్పటియును, మాంజివృక్షును గటి మలసియుండ
గీ, శబుదశూలంబు నుత్కుల్లవనరుహంబు, (హస్తములకు) విశాసంబు నాచరింప
నధనాశీశ్వరాకారుఁడైన విశ్వభర్త కాకాశికాపుర ప్రాణపదము. 73
- కా. అగంగాజలసేక మావయిక నాధావాససంపీక్షణం
బాగంధేభముఖప్రసాదప్రభవం బా)యన్నపూర్ణార్చనం
బాగంగాభరపాదపంకజయుగధ్యానావరాగంబు నా
హా! గీర్వాణులకైన ముచ్చటలు నేయంజాలవే భూవరా! 74
- క. అవిము క్తంబులు దక్కిన, నవి ముక్తశరీరజంతుపుంజంబులు దా
రవిము క్తంబులు నీర్లిన, నవి ముక్తము లరసి చూడ నవనీనాథా! 75

సీ. ఒనక నానందకాననముడండనె యుండు, పొండండనె బన్దు భూతబలము
నమరాపగాజలం బాడఁజూచిననన్యఁ, డాడఁజూచును లలాటాంబకమున
గజరాజములు డుంరిఁ గన నెవ్వనింగూడుఁ, గూడు వానికిఁ బాఁపకోరచేడు
చేరి విశ్వేశుఁ బూజించి మించినపేరు, పేరురంబునఁ బున్నపేరుఁ దాల్చు
గీ, మేన మణికర్ణికామృత్సన్న మెత్తుఘనుఁడు, మేనసాయకముననేయమింటియూర్లి
కాన శ్రీకాళికాపురిఁ గాద్రీవేయ, సార్వభౌముండు సుతయింపఁ జాలఁ డధిప!

సీ. పేర్పుకెంజడముడి బింజించి నలురెన, జాహ్నువినలిలంబు జాలువార
ఆద్రీజాడ తనఖాంకంబు నాఁజాలి, గండమండలిఁ జంద్రీకళ నటించ
భుజగేంద్రహారంబుఁ బునకపేరును పీకఁ, బృథులవక్షఃపీఠిఁ బెనఁగొనంగ
తోరంపుఁగటిసీమ నుసికిలి పసిదిండి, నలువ మాటికిఁ బెళ్లెవేమనంగ
గీ, అన్నపూర్ణామహాదేవి యంతనింత, వెంటఁ జనుచేరఁ బ్రేమధులు వెఱఁగుపడఁగ
విశ్వనాథుండు భవనంబు వెడలివచ్చి, కాశీ నీల్గిననరుఁ జేరి కాచుఁ డ్రేమ. 77

మ. అది గంగాజలరేఖ యల్లది శకాంకాంధు ఘాలాక్ష మ
ల్లది కాకోదరహారవల్లి యదె పద్మాపత్యభస్మచ్ఛటా
నదలంకారవిశేష మల్లది మహాకాతలీకూలాయుధం
బది యంచుక నురలందు (రచ్చట మృతుం డా) దేహిదేహంబునక. 78

సీ. దర్శకరందైన దర్శకరముఁ జాట్టు, మృగమైనఁ గెంకేట మృగముఁ బట్టు
శార్దూలపతియైన శార్దూలపతిఁ జీటుఁ, గరియైనఁ గరితోలుఁ గట్టి మోటు
... .. నె మోచు, నెట్లైన వెలిచాయయెద్దుఁ బూన్పు

బోయవాడైనను బోయవాసీరాడు, నవియైన గావించు నవినవీడు
గీ, పునుకయైనను విధిఁ గొట్టుఁ బునుకడుల్ల, నెముకయైనను మెడఁదాల్చు నెముకపేరు
(గాళికాపురిఁ బ్రవహిం)చుగగనగంగ, నీటఁ దోఁగినమాత్రినె నృపవరేణ్య! 79

మ. కకుబంధంబులవెంట గానమునకై కా లీచవో సారెసా
రెకుఁ గప్పాళఁ జరింపుచుక ఫలముఁ దూలింపక వృథాయానులై
... .. పరిగభద్రజ్ఞానులై తూలి కా
శీఁక బోఁగాననివారిజన్మములు వీక్షింపక మృతిప్రాయముల్. 80

మ. నుశు లంచుక నకు లంచు గాంచనము లంచుక దేరు లంచుక బురో
హితు లంచుక బో
సతీమూర్త మది నమ్మి మాధుండు దురాకాపాశబద్ధాత్ముడై
శీలికంఠక భజయింప లేఁ డహహ! కాశీపుణ్యదేశంబునక. 81

- సీ. నవదోపుబొడరింట బాలహంసముపోలె, జడముడి శశిరేఖ గడలుకొనఁగ
(నాకాశమండలి) సంగారకుఁడువోలె, నెటలకట్టిక నన్ని నేత్ర మమర
వలుదశంఖములోనఁ బొలుచునీలమువోలె, గంధరమున మచ్చ గానుపింప
అమృతాంబురాశి నీరానుమేఘముపోలె, నెమ్మీనఁ గడిచర్చ మెమ్మె మీఱ
గీ, వలనుమిగిలినభాగ్య దేవతయపోలె, వ్రీవిగాలాక్షి చెంగటఁ జెలుపుమిగులఁ
గాళికాపురిఁ బట్టుబు గట్టుకొన్నవిశ్వపతిఁ గొల్వ సౌఖ్యంబు కాశ్యతంబు
క. ప్రియము మేఘచ్ఛాయా, ప్రియము విద్యున్నికా మధంగుర మరయన్
గాయము కాళికఁ బోవుట, నాయము దేవాలకు ధరణినాయక! వింటే! 88
- సీ. పంచేంద్రియన్భూర్తి పారుబట్టినఁ గాని, చిత్తంబు నిల్కడ హత్తుకొనదు
చిత్తంబునిలకడ హత్తియుండినఁ గాని, బుధసంగమమునకు బుద్ధి చొరదు
బుధసంగమమునఁ బ్రొద్దు దోచినఁగాని, కథ్యక్తమార్గంబు వినఁగఁబడదు
విద్యుక్తమార్గవీక్షణపుణిఁ గాని, సత్త్వగుణంబు నిశ్చలము గాదు
గీ, సత్త్వగుణమునఁగాని ధూజ్జటియై దైవమనువిరోధంబు సమకూడ దందుఁగాని
యొందు దెన ముక్తి గనుపట్ట దుగ్రిఁ డేలు, నగణికడ నీల్గమాత్ర నెత్తగులు ముక్తి.
సీ. కన్నులారఁగఁ గాళిఁ గనివానిధవంబు, నలిలంబులేని కాసారమట్లు
కాళి లేఁగఁ బ్రియంబు గలుగకుండిననాని, భావంబు దలపోయఁ బాడికొంప
కలదు తీగము కాళికకుఁ దుల్యమనువాని, కెందుఁ బ్రియశ్చిత్త మింతలేడు
కాళికాపురముగ్రిఁ గడచియొండొకచోటి, తేఁగునెవ్వఁడుభాగ్యహీనుఁడతఁడు
గీ, యాగములు వేయు చేయంగ నైనఫలము, కొటిగోదానముల నొనగూడుఫలము
పైక్కునల్లెండ్లునిలుపుటఁ బేర్చుఫలము, కాళినొకపూఁట పసియింపఁగలుగునధిప.
క. గోపతిగమనునిపురి గం, గావగలోఁ గ్రుంకువెట్టినతిపుణ్యలకున్
దావత్రయం బుడిగి యొక, తాపము బాలమున నెపుడుఁ దరలకయిండున్. 89
- సీ. అధిగంగాపరీవాహంబు లెన్నియొకాని, తలధరియింఁజు) రందఱును నదులు
పదినూలుపడగలపాము లెన్నియొకాని, యందఱు నురగేంద్రహారయుతులు
ఢాలొందుచంద్రిఖండంబు లెన్నియొకాని, యందఱు ధరియింతు ర్రమృతకరుని
(విషరాశి.) బుట్టినవిషము లెన్నియొకాని, యందఱు హాలాహలాంకగళులు
గీ, గంధగజక్షయ్య లెందఱోకాని యంద, అతులకరిచక్రపటధారు లైనవారు
కర్మబంధంబు ... , క్రాలు కొనకుండ నిదిగింపఁజాలుఘనులు. 87
- సీ. పృథివినంబును మదభ్రాంతుఁడై సింధువు, పానంబు నేయనీ డైసిహలి
యొరంతప్రాద్దు నోరుకుపక కొండెంబు, పుకననీ లేనివి గలవి గూర్చి)

- ... రహింసయే నిత్యకృత్యంబు, గానుండనీ కృతకర్మపరత
కాయకంబుగ సదాకాలంబు హేమంబు, లాగించనీ దొంగభాగుతోడ
గీ, కవయనీ యెఱింగియుం ... గానివావి, తోడుకనీ
- గగనగంగాతరంగశీకరము సోకక, భావనుండగుం గాకిలోఁ బంచజనుండు. 88
- క. ఇలగలతీర్థము లాడినఁ, గలుగదు హఠయాశలబ్ధి గాకిలోనక
నెల గంగ నాడ నొడల, నెలప్రాచడధరించు నరుండు నిక్కము) వింటే. 89
- ఉ. పుష్పపు గర్వచిఖములపుట్టినయిల్లని పుట్టికుండ రా
నెట్టివివేకికైన నది యెట్లనినక దమపూర్వకగృముల్
తిప్పలు జన్మహేతువులు తీరదు వానిజయింపఁ గగ్రపుం
... .. ద్రెంపఁగ నచ్చును గాకి తేగింక. 90
- ఉ. కోకకుం గూటికై యొకనిఁ గొల్చి తదీరితవాక్యపథతిక
జేకొని యూడిగంపుఁబని నేయుచుం బ్రాయము నత్తుగా మఱిం
గ కునుమికృతకీ ...
... .. 91
- [ఇచ్చట మూడునాల్గుపద్యములు లోపించినవి]
- గీ.
... .. , దొంటిభవమునఁ బూర్ణంబుం దొడికినాడు. 95
- సీ. ఆనందవనమున కరిగెద నని తలం, చినఁ దీర్థములకైఁ జనినయట్లు
వారాణసికిఁ బోయినచ్చెద నని పల్క, సకలాగమంబులు (చదివినట్లు)
(ఇదె కాశీపురికిఁ) జేరెదనంచు నొకపదం, విడ భూమి వలగొనఁ దొడఁగి నట్లు
అవిముక్త మిదె యదె యని డాయఁ జనెనేని, చిరపాపములకడ చేరినట్లు
అ, అమహాస్మకానభూని నేని తేటతెల్ల
గాఁగ ముక్తికాంతఁ గలయంగఁ జూచుట, యనుచుం బాటిచెప్పు మునికులంబు.
- ఉ. చాఁచడటే పదాంబుజము చక్కఁగఁ గాకికి నేఁగుతోప్రమత్త
దోఁచడటే నిలింప పాపముల్
గాఁచడటే వివేకశిఖికాక చె మానవుండు తం
పీఁచము లెత్తకుండుదురె పేర్చినకిన్కఁ గృతాంతకింకరుల్. 97
- ఉ. ఆధుదు రొండుతీర్థముల నాడినఁ బాపము
... .. 9. జను ల్పదము లాడినకాలమునందె బుద్ధిఁబో
నాడక కాకి కేగి యమరావతిలోపలఁ జల్లఁగా జలం

బాడులు పుట్టువుల్ విరుగవాడుట ముత్తినీ బెండ్లియాడుటల్.

98

సగ్గర. ... స్థిత)మణికళికోద్దీప్తసంపూర్ణకీర్ణం

శువిశేషప్రేమిలాసస్ఫురితకదసగోజందు ఖండేందుజాటుం

డవధానం బొప్ప గంగాంబ్యపహృతకలుపప్రాణికిం గాశిలోనక

జివి నోంకారాక్షరంబుక గురుకరణి ద)గం జేర్చు బ్రాహ్మంతవేళక. 99

సీ. తడవుకాలమువోలె దల్లిగర్భంబున, నణగియుండిననిగ్రహంబు వాయు

జననంబుఁ గాంచి యజ్ఞానంబుచేనైన, స్తన్యపానాది ...

ఒనిగి గ్రాసార్థమై యొకని నేపింపఁబ్రా, ప్రసృతమణిసకటంబు వాయు

ఘనవయోమదమునఁ గన్నుగానక త్రిమృతంగ సంభవ్లివరట్టు వాయు

గీ, ఆమయంబులచేనైన యలత వాయు, కర్మసాశంబు చుప్తనకల్లు వాయు

చేరి కన్నుల కతిథిఁగాఁ జేయవలయు, నసమలోచనతలపూవు నభిగంగ. 100

చ. జ్వరము పయోపగాహమున వడిలు మానఁగ నేర దందు రి

ధర్మపయి నైద్యులెల్ల వసుధాతలనాయక! కాశిలోన నం

బరతటిసిజలస్ఫురణ బాపమహాజ్వరమానుఁ గొత్త శ్రీ

కరహరచైత్రపుంగవరికామపయోపయజ్యంభంబునక.

101

సీ. మెట్టనీ ధరచుట్టు మెట్టకుండినవాడ, మృదునివృణవిధి మెట్టఁడేని

ఆడనీ తీర్థంబు లాడకుండినవాడ, యభ్రవాహినిఁ దీర్థమాడఁడేని

చూడనీ యభిలంబుఁ జూడకుండినవాడ, గానీస్థితులఁ జూడఁగలుగఁడేని

కొలువనీ వేల్పులఁ గొలువకుండినవాడ గోరాజవాహనుఁ గొలువఁడేని

గీ, చదుననీ వేదకుల్ నాల్గు చదువకన్నవాడ వివకథ చదువనివాడయేని

వేయు చెప్పంగనేల పృథ్వీతలేంద్ర! కాశికేగినఁగాని మోక్షంబు లేదు. 102

ఉ. తేనుఁ బొన్నయాపము దేయవోలినయాజవంజన

శ్రీలఘుభోగసిద్ధిఁ బడి చిక్కినఁ జిక్కు మహాపదంబుదిం

గూలి నరుండు గాక యొనగూడినభక్తిని గాశి కేగినక

గాలముఁ దోచి కాలునికే(గాదని)కాలను బామ్యగట్టఁడే.

103

క. ధాతీశ! వినుము కాశీ, తేత్రింబునఁ జక్రిమైన జీవం బతి త

స్మిత్రేందుచక్రిరథము వి,చిత్రంబుగ నెక్కియుండుఁ జెన్నెసలారక. 104

సీ. తక్కినయెడఁ దత్త్వ.....వోజ్వల... ... మందబుద్ధిఁ బోలఁ

దొకచోట యోగియై యుండినవాఁ డిందు, భోగియై చరియింపురుషుఁ బోలఁ

తన్యస్థమున నధ్యయనతత్పరుడైన, వాఁ డిందుఁ జనుపనివానిఁ బోలఁ

డెంను)దారుఁ, డిందు లోభముఁ బూనుహీనుఁ బోలఁ

గీ, దళిలతీగ్ధంబు లాడినయట్టిమేటి, బోలఁ డిందులయస్నానశీలు నైన
ననుచు సంశయమూర్తులై యరసి చూచి, నడ... ..కి. 105

నీ. ఆమితపరిక్షిగ్రక్రమణంబు గమనంబు, మంత్రంబు లాడినమాట లరయ
నాహుతిఁగులు నిత్యాన్నపానాదులు, యోగప్రకారింబు భోగమహిమ
అభిలంఘఁ డనియీశు నర(సకలతీర్థా)నక్తి జలకమాట
వస్తువరాగ్బుభక్త్యము చాలియెల్లమి, సచ్చాస్త్రములవిన్ని జాడ వినుట
గీ, జీవరమాత్మసంపర్కసిద్ధిఁగైన, చొక్కు నిద్రావిహారంబు సోమధరుని
మూర్త్యసంవీక్షణము బంధ)మోక్షణంబు, కాశిఁ గాఁపురమున్న సౌగంధ్యమనలైన.
మ. ధరణీవల్లభ! ధర్మోడ నవిముక్తక్షేత్రముం జేరును

స్థిరపుణ్యాశ్రమముల్కిఁ గైకొనుటయేచిత్రంబు ము న్నొక్కభూ
నురపుస్త్రుండు (మదాలనుండు...)కూనయందు దుర్మాస్థం
చరణోద్భవుఁడు గాంచె నందు మృతుడై శంభుస్వరూపాన్నతిక్. 107

మ. అనిక నేత్రనరోజపత్రములలో నానందబాష్పంబులక్
దనునీమక్ బులకాంకురచ్ఛటలు
ప్రసరేందుండు మనోగుఁ బల్కె విను మోభవ్యాత్మ! నీవిట్లు చె
ప్పినయానందవనప్రశంసకతనక్ భేదించితిక్ బాపముక్. 108

గీ. పుస్త్రుసంపత్తిఁగై గాంక్ష సారలు నాకుఁ, గలిగెఁ గా ...
గాజుఁబూస నిరీక్షింపఁ గడఁగువాని, కరయ నవపద్మరాగంబు దొరకు నాఁగ.
క. విఁబడియెఁ గాశిమహిమయు, నః మిషగం గాపయోభవాధిక్యము శం
భురీక్షింపఁబువిఁ)ములుఁ, గమఁగొంటిక్ బ్రతుకఁగంటిఁ గొండిన్యమనీ!

మ. మీర లిష్టదు చెప్పినమదాలనుండనువాఁ డెవ్వ డెద్దేశంబువాఁ డేపురంబునఁ
గాఁపురంబుండుఁ దద్దశ్చరితుం బుస్త్రుండుఁగాఁ గాంచిన తండ్రియుఁ దల్లి
యు నెవ్వ రేమి నెపంబున వాఁడు కులాచారదూరుం డయ్యెఁ గడపట నెట్లు
కాశిలోన మేను దొఱంగి గం గాధరుకారుణ్యంబునఁ గృతార్థుండయ్యె నీయథం
బుఁ జేటతెల్లంబు నేసి నన్నుఁ జరితార్థుఁ జేయవే యనుడుఁ దపోధనాగ్రణి
యశోధనాగ్రణిం గూర్చి కూర్చిననె న్యంబున ని ట్లనియె. 111

మ. ఇలకు గుంతలపుష్పవామ మన శ్రీ నింపారి సాంపాందుకుం
తలచేశ్శంబున రత్నగర్భపుణిక్ నాధుండు గంభీరని
శ్చలకేజోనిధి చంద్రికేసుఁ డరివీక్షాధునుకేతుండు త

- మృలచుట్టెంబగువేల్పునంగడమునక బుట్టెన్ మహీవల్లభా! 112
- ఉ. అదిమధీల్లు మందుమలయుల్లు బయోరుహనాభభల్లుఁ గా
కోదరరాజకుండలనముజ్జ్వలగల్లు భజిల్లు మించునా
భూదయితావతంసమణిపొలి మహీసురుఁ డొక్కఁ డొప్పు వి
ద్యాదివిమగ్గురుండు మహిమాఘ్నుండు ధీనిధినానుధేయుండై. 113
- సీ. చతురాగమంబులు సకలకాస్త్రంబులు, నామాలయాడ మానట్లు తెలిసి
భక్తిసంపదయు నానక్తియుఁ గల్గిన, శిష్యుల కవియెల్లఁ జెప్పనేర్చి
యరయ న్యోతిష్టోమ మాదిగాఁగలసప్త, శతంతువు లన్నియుఁ దగ నొనర్చి
వేదాంశవిద్యావివేకం తులసోమయాజులుగఁ జేసి
- గీ, తగినవారికి దానంబు గా నొనర్చి, సత్ప్రతిగ్రహితక్రియ వెలుపు గలిగి
బ్రాహ్మణాకృతిఁ జూపట్టఁబ్రహ్మవోలె, నఁని ధీనిధి ధీనిధియై తలిచ్చె. 114
- చ. (వరమూల చేసి) పెక్కు లుపవ సములున్ మఱిపెక్కు లుప్పిఁడుల్
ధృతి నొనరించి కూర్చి, బడదేసులఁ దల్లియబోలె బ్రోచి మా
నితగతి మింటిదయ్యముల నేలకుఁ దెచ్చి కుమారుఁ గాంచె ద
త్సతి రిగుఁబామ పతివ్రత సంకసంబునక. 115
- ఆ. ఆవరినాభ! భూసురాగ్రణి తనపుత్త్రి, కురి మదాలసాఖ్యఁ గూర్చెఁ ద్రీతి
నతిమచాలకాత్ముఁ డగు నీతఁ డని మోఁడఁ, దలఁపు జనులకల్లఁ దెలుపు (రీతి.)
- క. చ్చుబాలకు, నొకవూఁలునె పెంచుచుండె నుద్యమరథి
తమరంగనేత్ర శోభకీ, క్రికఁ డగుతుభక్తిర్తి మోహదీపిత యగచుక. 117
- ప. ఇట్లు దనదిన్వపరధమానం డగ సూనునకు వి ... దజ్జనకుం డన్నపా
శవచోలోపనయనాదికృత్యంబులు యధాకాస్త్రంబును యధాకాలంబును నగున
ట్లుగఁ బరకల్పితంబులు నేయించి వేదాదికఁబలుగు విద్యానిశేషంబుల బాండి
త్యంబు ... ధుండగు ధరామరు కుమారి సుకుమారాంగిఁ జందవ.
నం జంద్రకళ యనుదానిం బెండ్లియాడ్చి సంతిసిల్లుచుఁ దామరతంపరలగు సంప
ద్విలాసంబునం బెంపువహించి కటిపరుసంవత్స మృహీబృందారక
నందచుండు. 118
- సీ. కన్నకన్నున మాక్తికంబు లుద్ధాలించు, జెఱకుసింగిని చేతఁ జెప్పకున్నఁ
ద్రొక్కనిచోటులు త్రొక్కుచు మిన్నఁడు, జెక్కలుగలచేత నెక్కకున్న
... ... దిక్కులుపువ్వగట్టించు, నలుగులు పొదిలోన నిలువకున్న
మినుమి నమసుగండుమీను పెక్కెముతోడఁ, జిగురెల్లినీడఁ దగులకున్న

- గీ, మాననిమానిసీజనమానహరణ, ... సౌభాగ్యశంబరాది
యనగఁ జూపట్టె భూమిదేవాత్మకృష్ణుడు, నాలుగంచుల నయోపనంబునందు.
- చ. చతురాన్నాయవిహారముల్ మఱచె శాస్త్రక్రీడ చాలించె మా
నితపారాణికవాక్యసంశ్రివణముకొ నిర్ఘాతముం జేసె శ్రీ
నుతవాత్సన్యాయకూచిమారమతముల్ చూచెకొ గృలాచారసం
గతికిక దూరముచేసె నెవ్వనము దుష్కర్మండు పాటుం డొగింక. 120
- సీ. నెలనెండ్రుకలు దుఃస్వ నిలవుకొప్పు ఘటించి, కుసుమదామము మీఁదఁ గుస్తరించి
నుడుట గఁదపుఁజుక్క నూల్కొల్పి నీలాల, పోగంట్లు చెవిదోయిఁ బొందుపఱచి
తరలమై బంగారుతాయెత్తుగలముత్తైములచేరు పేరురంబున ధరించి
కటిఁ దానిగోఁజాము కడచుంగుడరఁజీర, పట్టుదట్టి దింగిండుగట్టి నడుమ
- గీ, కేల డాఁపలిచిటికెనవేళియందు, నలఁతిపగడాలయంకర మనువుకొలిపి
గౌరవంఁదీనికలికిసింగార మొదవ, నారజంబుగఁ జరియించు నతఁడు మఱియొ.
- ఉ. బోడికమాఁపుపైఁ గరము పొందఁగఁజేసి కరంబుమోయునం
బాడిగ లోలి మెట్టి కరపద్మము క్రొవ్విరించెడు మాటికిక
వేడుక బారమిటుచు నపీనసఖాంకవిలాసలక్ష్మిలోఁ
గూడినమేను వచ్చుకొనఁ గుగివ్వరుచుండు నతఁడు వీధులకొ. 122
- కా. క్రాలుంగన్నలనీస. కొమ్మెఱుఁగులింకంబుల్ దువాలింప నీ
లాలోలాలకకాంతి తుమ్మెదలనాయం జాయనం బూర్ణిమా
పొల్లెయొంతునిఁ బోలుముద్దుమొ.....వారులం
నేలింబెట్టుమదేధగామినులతోఁ గీడించువారొ డిమ్ములకొ. 123
- గీ. జూద మన్నను మరియందుఁ బాదుకొల్పుఁ, బరధనం బన్న నపహరింపంగఁ గోరు
నజ్జముఖి ... ందజేయొ, బ్రహ్మవిద్యావిదూరుఁడై బ్రాహ్మణుండు. 124
- గీ. గమయఁబూచినతంజేటికరణి నకల, భూషణాంబితగాత్రీయై పాటుపుమిగులు
చంద్రకళఁ గూడి సంసారచ.....డతఁడు దుర్బుధి యగుట. 125
- సీ. మూసినముత్తైంబు లాసరోజాక్షులఁ, గలికికటారికత్తెలాగఁ జేసి
కలలోనఁ బరశూరుషులపొం దెఱుంగని, నతులపాతివ్రత్యసరణిఁ జెఱచి
గరివోనినఘనునరుకంబు గట్టిపెట్టి
తల్లి కూతురు మఱఁదలు నాక చిట్టంటు, నలల నందఱి కొక్కవావి చూపి
- గీ, అర్చ్య లెఱిగిన గాదంగు రసక విధిని, షేషములయందుఁ గలిగినబోధ మెడలి
లజ్జచ, పరమకామకముఖుండు ధరణినురుడు.

సీ. కానక కన్నసంతానంబు గావున, నాఁ గా దనఁగ నోడు నంబ తనయు
 పలదని వారింపఁ జట మెక్కు నమశంకఁ, దా నెఱుంగనియట్లు రఁడిగి యుండు
 యుఁగాన, నిల్లులు పతిచేత కెదర నెంచు
 యొక్కడిమే ...మితని దిద్దుద మంచుఁ, గోరి మిక్కిలు బుద్ధిఁ గూర్చు రతని
 గీ, బంధువు లీ్వరి నిర్బంధపఱుప మనకు, నేమికారణ మని చెప్ప రింత యొత్తి
 అన్ని నావుల ...గ్రంథకలతకుఁ బరచయ్యె నవనినుడుడు. 127

ఉ. అల్లిది మేలదయ్యె మఱి యల్లిది కానుక యంపె నాకు నే
 నొల్లను దానివిత్తమును నొక్కటి మాపటినిన్న వీటిలో
 మెల్లన పోవఁ గంటి న ... న్నుఁ దాఁ
 బిల్లదుఁడై చరించుఁ జెడుసాఱుఁడు మన్మథగోచరాత్ముఁడై. 128

సీ. పొటకరించినవీటివిటులయల్కులు దీర్చుఁ, బోరించుఁ దనులోన వారసగల
 పటమాఱుఁ గోడిపుంగులను బోరాడించు, గామకాస్త్రప్రసంగములు చేయు
 నడిగించు మగనాండ్రొ న్గల్గుబు వెదచల్లి, కలవారిగృహములు గన్నపెట్టు
 సామసేయును బోటుచందగులు గమకోర్కె, కలికిబాగులు మీఱ నిలుపు ...
 గీ, సంధ్యవార్షఁడు హేయఁడు చగ్గసేయఁ, డాగమఁబులఁ దీర్థంబులాడఁ డుచిత
 తిథుల నుపవాస ముండఁడు తిప్పకాయ.చందిములు దక్క భూసురనందనుండు.

క. ఈచందఁబునఁ బరిచై, నీచూతిం దిరుగునతని నిఖిలజనంజుల్
 చి చీ! యనఁ దొడఁగిరి యహ,హా! చెడ నీ యశము కామియగు మూఢునకుఁ.

ఉ. భక్త్యుండు తద్గురుండు నగపాలగృహంబున మాన్యుఁడై సుధీ
 సేవ్యగతిం దలిర్చుటఁ బ్రసిద్ధుఁడుకావున బ్రాహ్మణో సహం
 తవ్య, యటన్న నీతియు సకంబయి చెల్లుట నద్గురాత్ముఁ బా
 పహ్వసాయఁ జంపుటకుఁ జారులు లోగుడు రెమిసేసినఁ. 131

సీ. తగవు గాదని చెప్పెఁ దల్లి పద్మధులు, హేతుదృష్టాంతము లేర్పరించి
 భక్తకాస్త్రములయంతగృహములు దెల్పి, పలదని వారించెఁ బెలుచఁ దండ్రి
 కులమును వాసియుఁ గలవాడ వేలన్న, యని చేరి బోధించి రమఁగుసఖులు
 యెరివారు నవ్వఁ ద్రిమృతి వేటి కయ్యెను, చాలింపు, మనిరి సజ్జనులు పెద్ద
 గీ, లిన్ని తగువారు సన్మార్గ మెదియైన
 వివరముగఁ, దేబపఱిచిన వినఁ డతండు
 హెచ్చి మూఁడపపురుషార్థమే యిహంబుఁ
 బరమ నీఁజాలునది గాఁగఁ బదిలవీచి. 132

- గీ. పిన్నవయసున గడుచెంచి పెరుగనిచ్చి, వంపలేరై నును వాలువర్గమైన
తల్లిదండ్రులు మొలకైనతఱిని శెట్టు, వంపబడుగాక హెచ్చిన వంపనగునె.
- ఉ. ఆరయఁ బాలవంటికుల మాఱడిఁ బోవఁగనిచ్చి పీటిలో
నారజమై చనించు ఎనుఘామరనందనుఁ డిట్టివారు నె
వ్వారును జీరికిం గొనక జాల్మఁగా
నీసృష్టిఁ జూచి రతింఁజ్యుడు వీడని యేవగింపుముఁ. 134
- క. కొనుచునఁ గలుగుచుచ్చిక, విడిచిరి తలదగ్గఁడు లాత్మ వినుగుచు నలా
విడువక యట్టు దినంగా, దొ సగు నరేంద్రచా! 135
- ప. ఇవ్వినఁబున మదాలసుం డగుమదాలసుండు దన్నుం గానునకైనం గొననివార
లగుటఁ జూర్చుటఁ బుట్టినవారలఁ బరిత్యజించి దేశాంతరంబు వోవం జిం...136
- ఉ. ఒక్కటఁ బిక్కెక్కిల్లి యిరు లో యన నో యనునక్కిలేయిఁ బెం
పెక్కినతెంపునం బురి మహేశ్వరధామముఁ జొచ్చి విన్నుర
గుక్కినునీయత్నములతోటి యన్నవిభూషణావలుఁ
చె పోలిరెట్టె నెట్టినఁ. 137
- క. కాఁగాను దేవధన మని, లోఁగక లాగించి యడవిలోతెరువునఁ గా
రేగులుఁ దంగెట్లగ నతఁ, డేఁగెం దనచొప్పు పారు లెఱుఁగకయుండఁ. 138
- చ. మునుకొని జన్మభూమి మలోఁ
గనియెను బ్రాహ్మబ్రువుఁడు కాంచననిర్మితకేలిశైలముఁ
దివకరచుంబికేతుమగిడీ ప్తివిశాలముఁ బూర్ణచంద్రమా
వినిమయయోగ్యయావతఃవీనముఖాబ్జముఁ గన్యకుబ్జముఁ.) 139
- ఉ. వస్తువులఁ పుట్టినయి ల్లగునమ్మహాపురం
బాయ గూఢమాన్యమున నల్లన నొచ్చి ధనాధ్యు నొక్కతే
హారు వశంబుసేసికొని యాతనిచేతికి సామ్య దాఁవఁగాఁ
జేరికయిచ్చి సాత్త్వికులచిహ్నముతో 140
- ఉ. మానితలీల సజ్జనునిచూడ్కి మహీనురుఁ డవ్వరంబులో
మానవపంక్తితోఁ గలసి మచ్చికయై తలలోనినాల్కయై
ధీనిధి యాతఁడే యనఁగఁ దేకువఁ దేజము గాంచియుండఁ బెం
పూనఁగఁ గొన్ని వాసరము తటఁ. 141
- క. పొబడినపిదప మరునకు, లోబడియుం డిందు వారలోలాక్షులకుం
దాఁ బసీఁడిఁ బంపు విప్రీడు, తోఁ బుట్టినపుట్టుగుఁదము తొలఁగునె యధిపా!
ఎ అక్కాలంబున. 143

- చ. (అనుపమమైనయ) పృథమునం దొకసానికి బిడ్డయై విమో
హనరుచిరాంగి రెండుబడియైనసమంబులనుద్దులాడి క్రొ
న్ననవిలుకానిరాజ్యమభినవ్యసమృద్ధికిఁ బట్టుఁగొమ్మునై
కనకలతావిధా చెన్నవహించె భూపరా. 144
- మ. చదివెం గామకళారహస్యములు శిక్షం గాంచె వీణాదులకై
బదిలంబయ్యె సమస్తవాట్యకలనాపాండిత్యహేలకై మదికై
గదియించెకై గరువంబు జాణతనముకై గాంభీర్యముకై సిగ్గనకై
బొదలకై బాలిక కేలికాజితమరుత్సాహంబులంబాస్యమై.
- ఉ. సానికులంబులోనఁ గలసానులకై నవావతంసమై 145
మానిని మాననీయగుణమండన కొండికక్రూరమొప్పుఁగా
సానలఁ దేవనట్టిమరుదశస్త్రియపాలె విటాలి జాలికిం
దే నెటిఁగెకై విలాసరసదేవతయై తగ నాఁడునాఁటికికై. 146
- కా. ఆకాంతామణి యిట్లు కాముకకటాక్షానందనిర్వాహక -
(నీకిం గూర్చినవిండు) నాఁబరగి రాజీవాక్షులం దాను లిం
గాకారంబున నొప్పు తన్నగరరథ్యావాను నాగేశ్వరా
ఖ్యాతుకై శంభు భజింప నేగె నొకనాఁ డత్యంతలీలాగతికై. 147
- నీ. కుసుమగర్భంబైన కొప్పునెత్తావుల, సాబగు దిక్కులఁ బర్వి చోడుముట్టఁ
జవలకటాక్షపీఠాణవిభ్రయంబులు, కొమ్మెఱుంగులతర్కుల గుస్తరింప
మొలకచమ్ములమీఁద మొలకలెత్తినకాంతి, పలిపవద్యేదఁ బైఁడి పలువ నేయ
అడుగుఁదమ్ముల తేటబెడఁగు మార్గమునకుఁ, గొల్లలత్తుకచాయ హత్తుకొలుప
గీ, కలికిపలుకులఁ దేనియ లాలుక నలస, గతులు రాయంచనడవులఁ బ్రతిఘటింప
పాఠిణసంయుక్తదన్వకబాణ మనఁగ, నాతి వేంచేసె శికింకునగరి కపుడు. 148
- మ చరణాంభోరుహహానకధ్వని నిరాశస్వాంతులం జొక్కఁజే
య రతిం బోలినమూర్తి విశ్వజనతాహ్లాదంబు హత్తింప న
తైరుణీరత్నము డి యంతం దిక్కులం గెల్చి శం
బరవిశ్వేషి సమంత్రశక్తికొనయొప్పుకై గ్రమ్మరం జేరెనాకై. 149
- పృథ్వీ. కనర్కనకకుంభిసంగతము చాయముక్తావళి
పిందమణితోరణా(... ..)తం
బనింబ్రమత్తనుజమానవాద్యంబు నా
మనోజహరుధామ మమ్మహిళ చేరె హేలాగతికై. 150

- క. మెలకువ మెఱుగులు చూపులఁ, గలువలు పలుకులను వజ్రకలికలు
... .. ను నెలకొన, నలికుంజల యంతఁ గాంచె నలికతలాక్షుఁ. 151
- శా. జ్యోతీరూపము దివ్యలింగము ద్రయీచూడామణిఁ లోకవి
ఖ్యాతుఁ బాణిక నీలకుంతల సగోజాన్యలోమయస్యలో ...
ప్రీతిఁ గన్నులు మెచ్చుచు విలసవస్రీ యొప్పు నాదేవునై
గీతంబుల్ సొబగొండఁ బాడె గవము స్త్రీలొగ్గి తానంబులఁ. 152
- చ. కలమృదులన్వరంబుగల కంజదళాక్షులఁ గూడి పాడున
క్కలికి యొ ధియు మెచ్చె నాత్మలో
శిలు గరంగఁ దర్వులను జేకుటఁ బల్లవలక్ష్మీ భక్తివం
క్తులఁ గలబొమ్మలం గరము దూఁకొనె జీవిత మద్భుతంబుగఁ. 153
- ఉ. ఆనమయంబునం చుదాలనుండు లీ
లాశఖుడైనవారు కడలఁ బరిహాసకథాప్రసంగవి
న్యాసము చూప వచ్చి జలజాననపాట మనంబు రంజిలఁ
జేసినఁ బోక నిల్చె గుడిచేరువఁ గేలికురంగళాబ మై. 154
- చ. నిలిచి యొకింతసేపు రమణీమణిఁ గాంచి ముదంబు విస్మయం
బలమి మనంబుతోఁ బెనఁగ నంగమునం బులకాంకురచ్ఛటల్
నెలకొనఁ దోన ఘగ్గుమును నిండఁగ నన్యముడైనచేష్టితం
బుల నడలించి చిత్రకృతమూర్తియొ నాఁ గనుపట్టె నెట్టనఁ. 155
- శా. కామాంశుం డయి విప్రీనానుండు మహాత్కంఠాతిరేకంబుతో
రామరత్నము పాటవెంబడినె సంభంబుతోఁ జంద్రభృ
ద్ధామం బప్పుడు చొచ్చి కాంచె నచటఁ దారుణ్యలక్ష్మీలతా
రామంబుఁ నలి)నాక్షి ప్రేక్షణనుభారాశిఁ రసావల్లభా! 156
- ఉ. తారలలోని చంద్రికకళ తమ్ములలోని మరాళి మల్లికా
వారములోని గంధఫలి క్షేత్రములైపుఁ జేరులోనివి
స్సారమణీశ(లాక...)యలగోపల మన్నకన్నియఁ
గోరి నుతించె భూనురుండు గొబ్బనఁ జిత్రము తత్తఱింపఁగఁ. 157
- క. సానికుమారిక యగునమ్మానినిఁ బ్రియమాని నిశితమస్కంధశరముల్
మైనాట నాటఁ జూచె మహానందరసాస్థి నోలలాడుచు నతఁడుఁ. 158
- సీ. చీకటిగొనఁబోలు చికురవల్లరులలో, గనుపట్టుచిమ్మచీకటులు వొడవ
జడనుగాఁబోలు నుజ్జ్వలచారువదనేండు, ముడలామృతపూరమగ్ను మగుచు

- ఇటువనఁ బడఁబోలు మోలు గారుపాలిగడ్డ, నోయినందు కగంబు మారఁబాతి
అడుగుఁ జేరఁగఁబోలు నత్యంతగంభీర, నాభీసరస్సీమ నాడఁజొచ్చి
గీ, ఉరునిరంబంబు వలగొన నరుగఁబోలు
మొక్కి జారంగఁబోలు నూరుపులవెంటఁ
దిరుగఁగానేరదయ్యె భూసురకుమారు
చూడ్కి యెలనాఁగచెలువంబు చూచినపుడు. 159
- మ త్రాణిలము. ఆంఁనింతయు నింపుసొంపున నంతకాహితుఁ గొల్చి...
సంరసంబునఁ గూడి తోడివిశాలనేత్రలు దాను ది
గ్ధంతి యానము మించుయానము గల్గి యింటికి నేఁగ వి
భ్రాంతి నెంతయుఁ బట్టి ధీనిధిపట్టి యిట్లను భూవరా. 160
- ఉ. ఎవ్వతెయొక్కో యాజలరుసేతన దీనికి నామమెగ్గియో
యెవ్వనిపూర్వనై భవమో యివ్వనితామణిఁ గూడఁగల్గుటకొ
బువ్విఁజూచినబారిఁ బడి పోవఁడ నానిజగర్భుడైనఁ బై
నివ్విఁగునింబున క్రివాసి తేందురువుల్ గరుంబు చూపినకొ. 161
- చ. స్మృతశోచిభ్రమంబు నవచంద్రికశావిభవంబుఁ బుష్పవ
ల్లరిఁ గలతేట బంగరుసలాకవిశేషము కొన్ మ్రేటుంగవి
స్ఫూఁగము నీచ్యుగాక్షి యయి పొత్తెసలారెడుఁ గాకయున్న నీ
కరణి మదేధ గామితులఁ గంటిమె యెచ్చట నైన వింటిమే. 162
- క. అనుచుకొ మోహఁశాంబాధి, మనుఁగుమ హరుఁ డేయుబాణములఁ దూలుచు నొ
చ్చినవిప్రుల జూచి తత్సంగుఁ, డనియొక బరభాసవేది యనువాఁ డంతకొ. 163
- ఉ. సానిదిగాన యావ్రకచసారఁలొ)చన పొంద దుర్లభం
నైనదిగా దిదెంతపని యన్నియుఁ జక్కననేయువాడ లోఁ
బూనుము హ్రోస్య విట్టియెడఁ బ్రాద్విక నేటికిఁ బోయె నింటికికొ
బో నయమేది నట్టనెత్తఁ బొందఁగనేటికి విప్ర)నందనా! 164
- చ. అని పరిభావవేది వసుధామనందను నొక్కరీతిచే
మనము మగిడ్చి చంద్రధరుమందిరముకొ వెడలించి యింటికికొ
జను మని యూజడం బికి చయ్యనఁ దాను యధేచ్ఛ నేఁగునం
త నవనిదేవుడు... మదిం దలంపుచుకొ. 165
- గీ. ఉచితకృత్యంబులన్నియు నుజ్జగించి, మృదులతలంతయ్యపై మేను వైచి
ప్రబలమన్నభవితీఖాగ్నిభిర్నన్యమాన, మానసురండయి పలుకు నిమ్మాడ్కి నధిప! 166
- ఉ. పాటలగంధి నీకులుకుట నదేటికి వి)ంటి విన్న న
పాటల మదిఁజుడై ర్యగుణపాటన మేల భుజించె నింక ని

పాపటం బ్రహ్మచర్యాశిఖిః బ్రాహ్మణము నిల్పగ నెట్లు నేర్తు హృ

త్వాటవ మేది తూలుటయ పాటిలుఁగాక యశేకభంగులకొ. 167

గీ. (జలజలోచన యానాఁడు) చంద్రనిశితఁ, బహుకరాఘాతములచేత (బగుకు గలిగి
నేని యంబు లీరాని విచ్చియైనఁ, బొందు గొనుకొందు నె ట్లరవిందనయన. 168

సీ. గుడివెళ్లకుండంగఁ గుడియించి కొనకొంగు, పట్టి కర్మమృతి (ముగ్గు పెట్టనైతి)
(ఎఱి నిలువ)కించి యిచ్చకం బొనరించి, యిచ్చక మాట లాడించ నైతి
చెలిక త్తియలనైనఁ బిలిచి మీయెఱనాఁగ, తెలిగెల్లవో యని తెలియనైతి
మందయానముతోడ మఱి యింటికిఁ బోవ, దిగ్గదిగ వెంబడిఁ ద)గులనైతి

గీ. అకట యచ్చదు వాత్సవి హస్తగతని, ధాన మూరక పోనాడి మానమున
వగచుచుండినఁ గార్యంబు నిచ్చునేల, యసమశరూపులకు సగమైతిఁ గాక!

చ. మతిఁ బరభావవేది కడుమచ్చికవాఁడని నమ్మి మోసపో
యితి నతఁ డాపుండ్రు నను నేటికి నేటికి నింటి కేఁగు మీ
వెతవే నానమంచు నను వీడ్కొని తాఁ దనయంల నేఁగఁ బె
ల్లితిరుబుద్ధిలోనఁ జరియించువిమూఢున కేటిసౌఖ్యముల్. 170

క. తెచ్చినవిత్తము వృథగాఁ, బుచ్చక యమ్మచ్చెక్కంటిపొం దిఁకఁ గందుకొ
వెచ్చునడ వారవిసెల, ఎచ్చుటయే యరుదె యొప్పానికి నైనకొ. 171

ఉ. అందితలీల నొయ్యఁ గళ లంటి మనం బలించి నేర్పుతోఁ
బంచశరాహవంబునకుఁ బైకొనఁజేయుదుఁ జొక్కి కించిదా
కుంచితనేత్రతోణ యయి గుబ్బచమంగవ నాయురంబుఁ బొం
దించి సుఖించునొక్కొ నుడతీతిలకం బొకనాఁడు వేడుకొ. 172

ఉ. ఏనొకశేఖ గాధరతి నేతైతి లోపల డస్సి దూలినకొ
మానతమాభిప్లవసమానగుణాధరసంభవామృతం
బానఁగ నిచ్చుచు గలయ నప్పదియొకొ మది నూలుకొల్పున
మాత్రవతీలలామఁ దగుచుచ్చిక నెన్నఁడు గారవించెదకొ. 173

సీ. కొత్త నీలపురంగు గొదవచేసి చెలంగు, కమనీయకుటిలకములతోడ
సంతృప్త శశిలేటచాఱుఁ జా యనుమాట, మొలపించునిద్దంపు మోముతోడ
హేమకుంభవిభూతియెమ్మె డించినరీతి, తోడికెనవదన్నబోయితోడ
చిగురుటాకులమేలు చిన్నపుచ్చఁగఁజాలు, మోహనంబగు చిన్ని మోవితోడ

గీ. పులిసలఁపభిమమమూర్తి గెలుచునున్కి

దాఱు దళివొత్తుజఘనమండలముతోడ

పలనుమిగిలినభాగ్యజేవతయహోరె

మెలఁగుకలకంతి నెన్నఁడు గలుకునొక్కో!

174

సీ. వసుధపున్నాగచంపకపాటలావనీ, రుహవాటికలఁ గలవిహరణంబు

కలహంసకులవత్తుచలితవీచీఘటా, మలసరోవరముల జలకమాట

అమృతనివ్యంపమోహనచందికాధార, హానితహర్ష్యంబులోనియునికి

కమలరాగోపలఘటితనూతనకేళీ, శైలకూటములపై వాగ్విలకడఁక

గీ, విరులు సొన్నులు పూత లంబరము లమిర

భక్త్యభోజ్యులు లోననివనుల నెల్ల

నింపు సమకొల్పు తనవల్పునిందువదనఁ

గలసి వర్తింపలేకున్న నిలుపు నున్న.

175

ఉ. అశునమయంబునందుఁ గమలాఘ్రండు లోచనగోచరాత్మ్యఁడై

వననిధినాగుక్కునకు వాగ్విల సముస్తదిశాంతరంబులఁ

గనకము పూసినట్టికిఁగ్గఁ గానఁగవచ్చెఁ దదంతురక్తిమఁ

వనరుహుఁష్ఠి రైరవవనంబులకుం జనెనొడుతోడుతికా.

176

సీ. ఈవద్యకుంచితాశేషచిత్రసరోజ, జవరనివ్యందపువ్వంధయంబు

నీడదుిత్రాన్యఖనిష్ఠరజవళిగ, స్పృష్టకోలాహలాఙ్గిప్రదిశము

భావితారాగంబ్రీతిసుల్లమల్లికా, వాదికంబు

దక్కవాకస్వాతసాంద్రోహోకానల, సంవర్ధనక్రియాసామిధేని

గీ, కాంతివిస్తేరముఖసర్వకైరవంబు, నీలిమావృతసకలావనీతలంబు

(ప్రకటసంధ్యాసమాధిమద్రాహ్మణంబుఁ, జాలఁజూపఁజై పశ్చిమసంధ్యయపుడు.)

సీ. కాలకాముకుండు దిక్కాంతలపై జల్లు, వలుదకపక్షపుబల్కులా యనంగఁ

జగమసంధ్యానాట్యచలదీశపటుజూ, గళితగం గాఢేకణము లనఁగ

సాకాశమండలం బనుమధూకింబునఁ, బుట్టినవకంపుఁబూపు లనఁగ

... .. మణి కెఱిగింప, వచ్చుపెరిచినవారునంబు లనఁగ

గీ, భావమత్తుత్రీవల్లభపరకటబహుళ, భరితసత్కీర్తిచందికాంతురము లనఁగఁ

బంగి జగదేకకళ్యాణపదవిలాస, కరములై యుప్పై దారకోత్కరము లపుడు. 178

సీ. లయండు, జగురుఁడైదువుజోడు (చే)రఁబడియె

మాఁకలుగట్టి యమ్మల మృగంబులు లేతఁ, పచ్చికపట్టులఁ బవ్వపించె

వసుధమీదికి మిన్న వాగ్విలనో యనఁ జెన్ను, దళుకొత్తఁజీకటి దట్టమయ్యె

కళదిశాంత హరిహరిహరాతులయందు విడిసె

గీ, జారుకు మోడసంపత్తి చాలనొడవె ,బోడసంచాగముకల్లఁజోటుగలిగె

జగమపాఠోనిధాననిశ్చలతరంగ,సంగమంబున కినమూర్తి జాటుటయును. 179

చ. కలువలసొండు తామరలగాము నిశాసతిజీవగట్టుతా

గలగమికాఁడు వెన్నెలకరాటము చీఁటివిచ్చుమొగ్గ చ

ల్యలగని చక్రవాకులరలంకు విఁకొగులపాలిజాలి వే

ల్పలకఁవెల్లఁ దీర్చుటకు ... చంఁకుఁడు దోఁచెఁ దూర్పునక. 180

చ. ప్రానుదముతోడ న స్తమితభానునివేషముఁ దాల్చి రాగవి

భ్రమ మెనగూడఁ జంఁకుఁడు కరంబుల నంటినఁ జల్పఁ దాఁకియో

కమలిని మోమునంచె నది గన్గొనిపక్కునఁ దాను) నవ్వె తోఁ

గుముదిని దాన సిగ్గవడి గొబ్బున వెల్వలనయ్యె నాతఁడుక. 181

గీ. ఉదయరాగవిభూతి పయోజనూతిఁ, బిదప నొదవినవె న్నిల మవనదహను

మేనఁ దలుకొత్తుకప్పున దానవారిఁ, బోలి చూపట్టె నంత నంభోజవైరి. 182

చ. హరిహరిపంబుజాషీ నిటలాంచితచందనబిందువో యనక

గరము దక్షిణం జందురుఁడు కప్పును జాడఁగనొప్పెఁ దస్సర

ప్రొమళలాభలోభదరిపాకవశంబుదచి త్రవృత్తియై

తిరముగ(వారి) యున్నయెలదేటియహాలె జగంబు మెచ్చఁగక. 183

చ. పలపులరాచవారికిని వశ్యుఁడు చల్లనిమేనినాఁడు క

ల్యలచెలికాఁడు నైనయుదుఁల్లభజారుఁడు ప్రేమ యామిని

కులట ముసుంగుగాఁగ నొనగూర్చిన నల్లనిచీర మేసికె

దొలఁగఁగఁ దీసెనాఁ బరగి తూలెఁ దమంబు దిగంతరంబులక. 184

మ ప్రమరధ్యాంతమదేధపాకలము చక్రిస్యాంతశోకాగ్నిధా

య్య చకోరీకులజీఁనాపథము తారానందకింఠంబు ప

ద్యుచక్రిభరణశ్యతోహరము కందర్ప

షచరప్రక్రియ పల్వె వెన్నెల నిశాచందానినాహవసమై. 185

సీ. సకలదిక్ష్వాంత లొమ్మిక వసంతము చల్లుకొనఁ గగియ్యు చందనతోడ మనఁగ

నాకాశసిద్ధుదేహంబునఁ బూసిన,నూతనస్నిగ్ధవిభూతి యనఁగ

రాజా నిశారాజ్యరతి మంగళాభిషేకంబునఁ దొరుగు గంగాంబు వనఁగ

కాలభీషరుఁ డంకారమీవంబుల, సంగిహింపఁగ నైచుజాల మనఁగ

గీ, కడఁక రేచామ మైనిండఁ గప్పుకొన్న,జలుఁగుబాళంపుపలిపంపుఁ జేలయనఁగఁ

దగి చకోరంబులకునామెకలు ఘటించి, వెల్లది వెన్నెలగలయంగ దోలుకరించె.

వ. ఇట్లు సకలలోచనానందకరుండగు నిశాకరుండు మృగమదమకరపత్నాభిరామంబగు సుత్రామదితాకు శేషయగంధికపోలఫలకంబునంబ్రోతె నీలరేఖాకలితాంతరాలుండై సభోమండలంబు నలంకరించి కలువలకుం జలువయుఁ గైరవంబులకు విహారంబును జకోరంబులకు వికారంబును, నిండుకాంతంబులకు నిష్క్రిందంబును, రిక్కలకుఁ జక్కఁదనంబును, బంకజంబులకు శంకయుఁ, పాంథులకు నంధకారంబును, దమంబునకు భ్రమంబును, బాటచ్చరులకు వెచ్చయు, జక్రవాకంబులకు విక్రియయు నెలకొల్పి యనన్యద్వంద్వభంగు విభావిభవంబున వెలసియుండై సప్త డవ్విపుండు విప్రయోగవృధాదూయమానమానసుండై వేడివెన్నెలం బొక్కి యుక్తెడలి యొక్కరమణీయస్థలంబునఁ గనకలతం దలంచి యంతస్థలంబునం జితంపం దొడంగె.) 187

ఉ. (ఓయెలసాగి) నాకు నిజపోషనితాపము నూలుకొల్పి నీ వేయెడ నున్నదానవు? మదేకదవస్థ హరించి చక్కఁగాఁ జేయుట నీదిపాలనె వసించుట యిచ్చు కెఱుంగగైతి వయ్యో! యిగురాకుఁబోఁడులు దయోదయ మింతయు లేనివారలే? 188

ఉ. ఈషికరాజి యీశుకము లీశశికాంతులు నీసుధాపుష్ప శ్రీపరివక్షచంద్రికలచైత్రము లీయలిపోతెరుంకృతుల్ కోపవదంగబాశశరఘోరనిపాతముఁ గూడి నాకు హృత్తాపముఁ జేయుచుండై నికఁ దాళఁగఁజాలను గావు మీయెడకో. 189

చ. జలరుహగంధి! నీవదనస్నిధి పెన్నిధి, నీమనోహరాత్మలసకటాక్షవీక్షణవిహారిము హారము, నీసుధామిళత్మలమృదువాక్యనైఖరులగర్వము పర్వము, నీకపోల నిస్తులకళచెల్మి కల్మి, యయితోఁచెను నా కింక నెన్నిరీసులకొ. 190

నీ. మదిరాక్షి! నీమధుమాట లాలించిన, పారబట్టిన పికస్ఫారరమణియెలనాఁగ! నీమఖం బింత చూచినమాత్ర, వెలవెలచేయనే విధువిధూతి హరిమధ్య! నీవదనానిలంబులు గోలి, కలంచి తూలించనే కమ్మగాడ్చుకొమ్మ! నీకమ్మనికెమ్మొవిఁ జాలించి, చిదిమివైపనె మావిచిగురుటాకు

గీ. మత్తగజయాన! నీమేను హత్తియుండి, వెలుచ నాకులపలుపనే యలరుఁదీవనీయుపేక్షణ నా కింత నిబిడతాప, మానవలనె వివేకంబు మానవలనె. 191

గీ. అనుచు ననమాకుగాకుగాహతులఁజేసి, చిత్త మెరియంగ వెన్నెలచిప్పుపెగలఁ గ్రాగునవిపున కజకల్పకల్ప మగుచు, గడచెనాఁతేయియంతటఁబొడిచెనుఁడు.

- గీ. దినముఖోచితకృత్యముల్ దీర్చి యంత
వచ్చి పరభావవేది భావజశరాగ్ని
నవకుండై యున్నసఖుఁ జూచి యాత్మ సులికి
యతని మెల్లినఁ దలిసి యూరార్చి పలికె. 198
- క. వాలికలగు తెలిగన్నుల, బాలికకై యింత వంత బడలఁగ నేలూ?
తూలి కడువైభవంజుల, కేలిక విఁకఁ గమ్ము నిన్ను నింతిని గూర్తుక. 194
- మ. పలుకంబారకుమీ సుధాంశురుచికిఁ బ్రాంతంబు గానీకుమీ
తలఁపు నృందసమిరణంబునకుఁ వెంత న్మూలకుం బోకుమీ
యలరుండానికి నింక నోధరణిదేవాపత్న్య! నాసత్య మా
కలకంఠికి నినుఁ గూర్తు నేర్తు మరలం గాలింతుఁ గామార్థతిక్. 195
- చ. అన విని బాష్పధారలు నిజాననచందునియందు మంచురూ
పునఁ బొడగట్ట భూమిసురపుత్రిమఁ డున్నురుమంచు వెచ్చ నూ
ర్చి నిజసఖుక మనోభిమతసిద్ధికరుక ఘనసారశీతలుక
గని కడుదీనుండై పలికె గగ్గది కావలకంతనాకుండై. 193
- ఉ. కామునిబారిఁ దోచి ననుఁ గామినిఁ గూర్చక వోయి తక్కుటా!
యేమనువాడ నిన్ను సఖ! యే మనువాడనె? విప్రయోగదుః
ఖామితలిన్రవేదనల నందుమదేతదవస్థ యొక్కరుం
డేమియెఱుంగు? విశ్వపతి యీశ్వరుఁ డాత్మవిదుండు దక్కఁగక. 197
- సీ. కన్దసూచిక యయ్యెఁ గలకంతవరకుహూ, కారముహోదారకలకలంబు
సంతాపకర మయ్యెఁ జంబదననాకరా, బ్జాలాలతాలవృంతానిలంబు
గ్రీహృద్గమం బయ్యెఁ గృతగర్వయామినీ, రమణనుధాపూర్ణవిమలకాంతి)
విభాగింతిపద మయ్యె వికసితపరిసవాస, వామోదవారివిహారకలన
- గీ. ఏమిసేయుదు? నాకింక నిండువదన, వదనపద్మానలోకనవ్యాప్తి లేమి
వాసులోచనఁ గూర్చి నావంకఁ జేర్చి, యిట్టిచెత మాన్చి పీఠిఁ జేపట్టు సఖుడ! 199
- చ. అనవుడు నట్లకాక మన కన్నిటికిఁ శివుఁ డున్నవాఁడు నీ
పని ఫలియించు నింతవెత్తఁబట్టుకు భూసుర యంచు మిత్రు పీ
డ్డొని పరభావవేది యనుకూలములౌ శుభసూచకంబులక
గని మది సుబ్బుచుం జనియె గ్రక్కునఁ దత్పురివేశ్యవాటికి. 200
- చ. ఇట్లు ఘుండట. 200

మ. శతమన్యుప్రదరాననోపమవిరాజితోరణం బంగనా

కృతగాంధర్వవిశేషగుంభితము లక్ష్మీపుండరీకాక్షప

(ర్వితజాతంకరవాఙ్మ)రాశరధయాపన్యాప్తచిత్రీలు పో

పితపారావతముఖ్యకేళిఖగ్ముఖ జేటీసమాక్లిష్టముఖ.

201

చ. విలసవద్విటీవీటము విన్ముటమంగళసంగతంబు ని

ర్మలశశికాంతకుడ్యము చతుత్కృతిమత్కృతిహస్తచేటికా)

తిలకము వైనవారసుదత్తీగృహ మొక్కడు గాచె నాశ్మల

పలక గడు విస్మయంబు గనుపట్ట మదాలసుచుట్ట మద్యెడఁ.

202

క. ఆమందిరంబు కనకలతామందిర మగుట నిలిచి తద్దయు...

.....దున కభిముఖు, నై మెల్లన నడవఁ దొడఁగె నతఁ డిం పలకఁ. 203

గీ. ఏమి నేయుచున్నవా రింటివారు, వచ్చితిమి మేము చుట్టాల మిచ్చటికిని

ననుచుఁ దగహసితానమం దగుచుఁ జొచ్చెనంత నాతండు తగ్గహాభ్యంతరంబు.

సీ. పగలు రాత్రి నే నుం బగంగ రాత్రి, పగలునే నుం గామ్మఁ దగిలి పట్ట

నిష్కల లూడిఁగట్ట నెకసందుగలిగిన, సావశి తొట్టంబు చంకఁ బెట్ట

మున్నీరు దెగనీద మన్న మిన్నును గూర్చు (చుంచును గొలుప ఘామంబు) దివియఁ

గన్నుండఁగా లోనిగనుపాప వెడలెంప, బిట్ట కేమహి వాకట్ట గట్ట

గీ, తాతఁ దైలంబు పుట్టింపఁ జేటిలోన

సకలజగములు నొక్కట సపదరింపఁ

జాలి యేపొగ్గిగు టిటులకు జాలి యొడఁగు

కనకలతమాత మాయాశ్రకాగధూత.

205

చ. పరగఁగ నెల్లవారు విటభక్త యుండు దలంప వీటిలోఁ

జరముగ నెన్నికం గనివచ్చేడియ లంజయత్తి యిట్లు మం

దిరమునుగూర్చి వచ్చినసుధీమణినందనమిత్రు గారనం

బరుదుగ నాసనాదుల ముదస్వితుఁగా నొనరించె వెండియుఁ.

208

క. పాటలగఁధులఁ దగఁ బరిసాటిం బాటిరచర్చ పై నెఱి నలఁదఁ

జేటిక (తనచే నొసఁగిన, వీటిక) గొని యిచ్చి యతని వినుమని పల్కెఁ. 207

ఉ. మన్నన నామంబులగు మంజులవాణికిఁ జుట్టమైనవి

ట్టన్నచుభట్టునందనుండ వల్లుండ వారయి వాని నాకు నీ

చెన్నఁడు మాగృహంబునకు నేటికి రావిదె నీకు వింతయే

పిన్ను గాన కూరుములపెంపుఁ దలంపవుగాక భూసురా!

208

- క. వానకునో వజ్రపునకో, పూనిక నీరాక వింతపొడవెన్ నాపై
నూనెనె యిన్నాశకు నీ, మానసమునఁ గొంతకూర్చి ముదిద యయ్యెన్. 209
- చ. తరతర మెన్నియైన మరఁదండ్రకు సొమ్ములు పెట్టినోడి లో
భరతికొ యిందు రావు హరువంపున గాగినము గల్గియుండు నె
వ్వరిమది వేరంపము భవజ్వలయితికి నేల భీతి లోఁ
బొగయఁగ బెద్దవారికిఁగి మఁ బొం దొనరింపుము నీవు మాపయ్యెన్. 210
- గీ. ఓడగట్టినదూలమై యుండవలయు, మీకు మాకును నెనరైనమిశ్రభావ
మింటికిఁ వచ్చుచు బోవు చుట యేలు, నీకు మే మెంతవారము నీతి యెరుప.
- క. చేయం జేయఁగఁ బొం దగు, పాయు బాముగ నెడలు బాంధవ మొందున్
మియన్న గారితైవడి, మాయందులఁ బొందు నిలుపుమా విప్రవరా! 212
- క. నా వి మానసమున మో, దావేశము నివ్వటిల్ల ధ... ...మిత్రుం
డావెలఁదితోడ నిట్లను, పొగిన్యవిలాసనా సఫటితులు చెలఁగన్. 213
- క. ఇంటికి వచ్చినఁ జాట్లము, లింటికి రాకున్నఁ బరులె? యెససినయెడలో
నంటినచచ్చిక గల్గినఁ, గంటం గనుఁగొంటకేమి? (కమలది)రాక్షీ! 214
- చ. అది యటులుండరిమ్మ కమలానన! నీవీరుపుత్తిఁ బవ్వనం
బొడవి విరాసనంపదల నుజ్జ్వలయై విలసిల్లురేఖ మా
చెద నని వచ్చితిఁ బిదపఁ కెప్పెద నొక్కరహస్య మన్నియున్
(కొడువ కొఱఁత)లేక సమకూరెడు నీమదిఁ బర్యాయఁడినన్. 215
- క. కాతోడరి నీకూఁతుం, జాతము రప్పింపు మనుఁడు సుదతియొఁ బుత్తిన్
దోతెచ్చి యంకసితికఁ, జేతోమోదమున నిల్చి చెన్న(లరారన్.) 21
- సి. (కలికి)బంగరుబొమ్మ కందర్పుబాణంబు, మెలక మెఱుంగు నె న్నెలలనిగ్గు
పగడంపుఁదేగ సంపంగిక్రిన్నన చిన్ని, హరిణాంకురేఖ కపూరమునీరము
జాలిరత్నశలక పాకారమధులక్ష్మీ, (రతనాలజగిలేట) అతమరాణి.
పెంచినచిల్క జీవాంచితలేఖ్యంబు, కస్తూరినిగరంబు కళకళరువు
- గీ, ననఁగఁ గమనీయమహితమోపానవిలాస, భాసమానాంగి యగుకూఁతుఁ బట్టిచూపి
వలకు బలుతియ్య మింపులు గులుక నట్లు, (వేడ్కముదివేశ్య) పరభావవేదితోడ.
- గీ. నీకు నాతోడును మృవనీనురేంద్ర! మెచ్చు మింగఁడలంచిన మృదునియాన
విజయ చెప్పము మత్తుత్తి నీలవేణి, నవతు త్తాబోడి గలదె యిజ్జగమునందు.
- ఉ. చక్కనివానిఁగా వయసుచాలినవానినిగా ప్రదాతగా
తక్కునివానిఁగా విటులధర్మ మెఱిగినవానిఁగా సిరి

బెక్కువవానిఁగా సాగుఁ బేరును బెంపును గల్గువానిఁగా

నొక్కనిఁ జూడుమి యరసి యుగ్మలిక న్నైతికంబు విద్యుఁగఁ. 219

అ. ఎదిగి పసితపంబు (పిదిలిన నా)మైన, తగవు గాదు నిల్వఁ దలరుఁబోండ్ల

నల్లుగాన దీని కనుసూలుఁడగు నొక్క, విటకిఖావతంను నెదమ మివు. 220

కా. నేపాశేంద్రుఁడు మాళవేశ్వరుఁ డవంతిస్వామియుఁ మున్నగా

భూపాలోత్రము (లెండఁటవి ధన మింపుం బెంపు దీపింపఁ దా

రీపద్మావన కిచ్చి పొందు గొనుతో నేమేమె యంచున్నవా

రావృక్ష్యపతు లిచ్చునీవిదన నా కాకాంక్ష లే దింతయుఁ. 221

క. మనసును ముగ్ధంబు నెఱింగినవానికిఁ దగినవానికిని బొందుగ నీ

వనజావనఁ జేసెద నే, నని నాయున్నతి తలంతు వననీదేవా! 222

వ. అనవుడు నిది యతనిచెలికానిమనోధంబునకు ఫలకాలం బని యమ్మహిదేవుం

దావేశ్యమాతకు ని ట్లనియె. 223

గీ. మంచిపని నేసితివి నీవు మహిపనుతుల, తోడిజడ్డుఁ జొక యో తోయజాక్షి!

మనము సంసారులము గాన మనకుఁ దగిన, వారితోడను బొందు భావ్యంబుచేయ

మ. ఒకఁ డున్నాఁడు మఱియ బాంధవుఁడు గణ్యం డెల్లచో బల్లవుల్

సకలానంగకళారహస్యవిదుఁ డీజాణండ్ల యంచుఁ దనుఁ

బ్రకటింపఁ భవవాత్మజాతకుఁ దగుఁ భామా యతం డీను బు

చ్చుఁ సామ్యము గల్గుఁ బేరు పనుకూర్చుఁ నీకు నైశ్వర్యమల్. 225

చ. అనవుడు నింతి యిట్లనియె నట్టిదయేని ధరానిలింప! నీ

వనినరఁజ్ఞతో సరసిజావనఁ గూర్పుము మాకు వచ్చు వ

గ్గవములనెల్ల నిచ్చి యుచితజ్ఞత నావుడు నియ్యకోలుమైఁ

జనియె నతండు నెవ్వనము సంతసమెంద వహస్సుపాలికిఁ. 226

క. చని తనపోయినయంతయు, వినిపింపఁ బ్రమోదపార్థివీమలలోనఁ

మునిగి మదాలసుఁ దాలిం, గవమున సఖు గారవించి కడు నగ్గించెఁ. 227

నీ. పాసఁగ నీగతి మదాలసుచేతఁ గూర్చి సంభావించు డయి పరభావజేది

తదనుమతంబునఁ దపనీయరత్నవ, స్త్రోము లాదిగాఁ బదార్థము లసఁఖ్య

ములు సానిజననికేఁ దలఁపుకోరికకంటె, నినుమడిగా నిచ్చి కనకరత్న

సంబంధమునుబోలె సరనులు గొనియాడ, ఘటియించెఁ జెలికానిఁ గనకలతను

గీ, గునుమవల్లిరి నలచేటిఁ గూర్పుమలయ, పవనుకైవడి నంత నాబ్రాహ్మణుండు

మన్మధాద్వైతసఖువార్ధిమజ్జనమునఁ, దోగి పరితాపమంతయుఁ దొలగఁ జేసె.

చ. ఉడుగని కాచుతంత్రముల నూని మనోబ్జము పల్లవింపఁగాఁ
గడఁగి వశావశేభపత్తిపై నెడి మత్తమరాలికాతతిం
బుడికెడురాజహంసవతిపోల్కి మదాలనుఁ డన్మృగాక్షితో
నొడఁబడియుండె సంతతము నొండుతెఱంగుల నుజ్జగింపుచున్. 229

గీ. మాడ లన్నను మాడలు మణివిభూషణంబు లన్నను మణిభూషణంబు లెలమి
వలయుపన్తువులెల్ల గైవసమునేయు, సానిత్యకి నన్విప్రసూనుఁ డిట్లు. 230

క. భజనచెడి దానిపొత్తున, భుజించెను మగువుఁ ద్రావె బొల యంటె వెనక
ద్యజించెఁ డగినడవడి, కుజనుండై ధరణినురుఁడు కుత్సితబుద్ధున్. 231

ఉ. పాటలభంగశోభిషగుపానవకుం డయి చొక్కి మిక్కిలిం
బాటన మేది భూసురుఁడు పాటలగంధికఁ జిక్కి కాటికల్
హోటకముల్ మణుల్ గలపదార్థము లన్నియు నప్పగించె వే
యేటికి మోహవార్ధి నశమే తరియింపఁగ నెట్టివానికిన్? 232

సీ. పతితునిపొందు పాపము చుట్టు నని రోసి, ప్రియబంధువులెల్ల బానిచనిరి
యెట్టివిద్యలయందుఁ బట్టిమాడఁగ లేమి, యడుగునే దొరయును బుడుకఁ డగ్ధ
మింతిబంధుగులెల్ల నితఁ డపాత్తుం డంచుల, గైకొనరై రొక్కగవ్వకైన
సత్యంబుచాలనిచపలుండు వీడంచు, వెచ్చంబు వెట్టింగ వెఱచె బచ్చ

గీ. వలపు గలిగియు జనయిల్లినలన వెఱచి, కనకలత దక్కి మాటుమొగంబు వెట్టె
నీతెఱంగునఁ జెడఁగాని యంతపుణ్యకర్మపం)స్కార మతనికిఁ గలగదయ్యె.

సీ. మును మ్రుచ్చిలించి తెచ్చినయర్థ మంతయు, నప్రీస్తుతము వెచ్చమైనకతన
మనము నిల్పక పోయి మగువపొత్తునఁ దిన్నఁగని తన్ను జనులు గైకొననికతన
తనకట్టనుఖములఁ గనుచుట్టి మెవ్వఁడు, మానుగ నెచ్చోట లేనికతన
సున్నతభోగంబు లశ్వాశ్వుఁ గర్చి బిట్టకసారె నవియెల్ల సుడుగుకతన

గీ. ప్రియపదమైన యెలనాఁగఁ బాయకతన
తొంటితేజంబు నుఱవేసి ద్రుఘి యగుచుఁ
బురములొపల వసియింప వెరవుమాలి
యరిగె నెండైన నాబ్రాహ్మణాధమండు. 234

క. ఈచందంబునఁ జని యానీచాత్మకుఁ డొక్కచోట నిలిచి మనములోఁ
జూచును విత్తార్జన మెట్లెచ్చేయుటో యేమిభంగి నగునో యనుచున్. 235

చ. వసమరి విత్తహీనుఁడగువాఁడును బ్రాణములేనివాఁడు ధా
త్రి సములుగాఁగ నెన్నుదురు ధీనిధు లట్లగు గాన నాకు వె

క్కసముగ విత్త మేకరణిఁ గల్గెడిఁ బ్రాణమువోలె దాన నా
పసుముగఁ జేయఁజొక్కొ ప్రియభామిని రూపమనోజకామినిఁ.

236

గీ. కనక మాన్దితు నెన్నిమాన్దుల నైనఁ, గనక మాన్దించుకొని కొందుఁ గనకలతను
గనకలతఁ గూడ నీమాటు గలిగె నేని, వేయు నేటికి త్రిజగతీవిభుండఁ గానె.

కా. అవింభ్యాచలపార్శ్వపట్టణము లత్యంతంబు నానాధన

శ్రీవాసంబుల నాఁగి విందుము జనశ్రేణుల్ ప్రిశంసించ నే

నే వేగం జని తర్థరాస్థలము పృథ్వీపాలకాగారముల్

ప్రాప్తివీణ్యంబునఁ గన్నపెట్టి సకలాగ్రవ్రాతముల్ దెచ్చెడఁ.

238

క. కడియును గత్తియు నాచే, పడి యుండివయేని పద్మధన్వనిజైవన్

పడిఁ జొచ్చి కన్నమున వెన, నెడలింపనె మినుకకుండ వేదండంబుఁ.

239

క. అని కృతనిశ్చయుఁ డగుచుఁ, జనియెఁ గహనంబు ప్రోవ సాహసస్ఫుర్తిఁ
మనమునఁ గొంకక దక్షిణ, మునకై ధనకాంక్ష దమ్ము మునుకొని తివియెఁ.

240

చ. నెనరగునింతిలోఁ బెరిసి నీడమెటుంగున నున్నవాఁడు గా

వున నడవఁగలేక తనువుం గలచెయ్యలు దూలఁ జిక్కె విం

ధ్వజగసమీపకాసనమునందుఁ బథిశ్రమ మోర్పు డింపఁ ద

త్కనకలతావిటుండు జెడ గామ్మ రవిప్రభఁ గూడి వీవఁగఁ.

241

క. పడదాఁకి దప్పిగొని యా, చెడుపాటుండు పెదవు లెండఁ జెదరి పదంబుల్

పడపడ పడఁకఁగ వింధ్యపు, నడుతెరువునఁ బడియె నొక్కనగపతిసీడఁ.

242

కా. అనేశం ధరణీసురుం డొకఁడు విద్యాపాలుఁ డన్వాఁడు వి

ద్యావాణీవిభుఁ డొక్కభూమిపతిచేతఁ నిష్కముల్ రత్నముల్

దేవ గ్రాహ్యములైన వస్త్రములు తృప్తిఁ దానయాపంబుగా

లేవం గైకొని వచ్చెఁ బాలుఁ దనవట్టిం గూడి యాతొోవకుఁ.

243

గీ. నైవ మత్సంబుచే ధరాదేవుఁ డతఁడుఁ

దానుఁ దనయుండు పడదాఁకి తాప మొంది

యవ్వదాలనువసియిగచునట్టిచ్చెట్టు

నీడ కేతెంచె నొక్కింత నిలుచుకొను.

244

క. ఆచెట్టునీడ నప్పుడు, చూచె మహీదేవవరుండు త్రోవీళయనుఁ

నాచావిహీనముఖు గరో, గోచరజీవుఁ విబోధకుంతితు నతనిఁ.

245

చ. చూచి వీఁ డెవ్వఁడొక్కొ? అగమంబగు నీమార్గంబున కేమిజెపంబున వచ్చిన
వాఁడొ వీని కేమియైనదొక్కొ? తెలియుదుముగాక యని చేరంజని యరసి

యతని వడ(దాకినవాని)(గావివేకంబున నిశ్చయించి కృపాకుండై విద్యా
పాలుండు. 246

చ .తనకరదీప్తిలోనిహిమధామనుధావిమలంబులైన తి
య్యనిగరిలంబు లొయ్యనఁ బ్రియంబునఁ బాణినోరుహంబునకొ
... ..ల గోముఖమండలి మున్నుగాఁగ నా
తనికి నతండు గొంత పరితాపధరం బెడలించె నందునకొ. 247

ఆ. ఇట్లు నేదదేటి హీనస్వరంబున, నతని కనియె నమృదాలసాఖ్యఁ
డనఁ! కొంత మానె నారాటము....,దగులు వాపు. 248

చ. ఆన విని సంభ్రమంబున దయాకరమూర్తి మహీనురుండునుం
దనమది హెచ్చరింప మును దత్తసువుం దడవంగఁ గొన్నిని
ల్చిననలింబులకొ రసనఁ జిక్కుచుఁ గుత్తుక డెక్కు (నంతనం
తన సరిచేసికొంచును యథాస్థితి నూనఁగఁ జేసెఁ బ్రాణముకొ. 249

ఆ. అట్లు నేదదేటి యల్లన చే గాలు, గదలనిచ్చి వదనకమల మెత్తి
కమలు విచ్చి చూచి గ్రక్కున లేచి కూ, రుప్పిడి మాటలాడుచుండ నంత. 250

సీ. తెలిసి యంత్రులు ధరిత్రీదేవకులనాప, కుండు)విద్యాపాలుదండవినతి
చేతఁ బ్రీతునిఁ జేసి చేసోయి మొగుడించి, వినయావనముండై యనియె నతని
ననఘాత్మ! నీకతంబున నిప్పటికిఁ (తాణ, మున నుండ గంటి నీమూర్తి చూచి
సకలంగకంబులు చల్లనయ్యెను నాకు, (నిజస్మృత మెఱిగింతు) నీవు వినుము
గీ, జాతివిప్రుండ వాదంబుచేత నోడి, సిగ్గునడి కాస్త్రప్రపాతంబు నేయఁ గోరి
పోవుచున్నాడ నెటకైనఁ బోయి పోయి, అగ్నిదాకితి నివోచ్చట నైతి నిట్లు.

ఉ. నామదిఁ దోచుచున్నయది నాయన! నీవు దలంప సర్వవి
ద్యామయమూర్తి వఁచు ధృతి దప్పక నీపదపద్మముగ్ధముకొ
చేమి భజించి కాస్త్రములు పెక్కునతోఁ బరియించి పోగడనై
భూమిజనైకపంద్యగతిఁ జూల్పెద నిల్పెదఁ గీర్తిసంపదకొ. 252

గీ. కాఁపురము నాకుఁ గడుఁబెద్ద కంచియంత
యిల్లు (శిధాన్యకటకమై హెచ్చు మితు)
అరయఁ దలవెండుగిలయంద అచ్చికంబు
లేదు గాఁసంబునందు నోవేదమూర్తి. 253

చ. అనిన విని యట్లుకాక నీవు మాకుఁ గుమారునిమాటు నీ కెవ్విధంబున నుండవ
లయు నవ్విధంబున మాతోడం గలసి వర్తింపు మని శ్రహ్న లోలండ్లై విద్యా

పాలుండు నాళికబాంధవుం డస్తలైలభిరం బరుగుడుఁ దడయక సంధ్యాదికృ
త్యంబు లవంధ్యప్రకారంబున నొనరించి యథోచితంబుగఁ దృణాస్తరణంబగు
ధరణిశయనంబునం బన్యవించి నిద్రించుననుచుండున.

254

గీ. ఆకృతఘ్నండు బాహ్యస్థానండుఁ జాల,ధనము గలుగుట వీక్షించి తత్తపించి
అది సమస్తంబు మృచ్చిల నాత్మఁ దలఁచి,ప్రబలసంతమసార్థరార్యంబునందు.

మ. తమఁ జూపండఁగఁ బోయినాఁ డనక వృద్ధబ్రాహ్మణుం చిన్ననాఁ

డని కొం కింతయు లేక తత్తనయునికా బాగిణంబులం బిట్లు నా

పి నయం బింతయు లేక చేరి వెరజెం బేలై నతద్విప్రముకా

ధనకాంతాపరుడైన వానికి నిషేధంబేల చూపట్టెడికా.

255

గీ. వెతకఁబోయినతీగ వేవేగఁ గాలఁ, జుట్టికొనినట్లు కోరినయట్టియగ
మిట్లు దొరకిన సంతృప్తవృద్ధయుఁ డగుచుఁగనకలత కిత్తు నని నిరాఘటగతిని.

క. ఆవేశఁ గడలిచనఁగా, డైవగతిం దెరువు దప్పెఁ దనపురితోబాకా
బోవిడిచి కాళినగరికి, నై వచ్చె నతండు గొన్నియనూలు వోవకా.

256

సీ. ఏవీడు విలసిల్లు శ్రీవిశ్వనాథజా,టపినధము ధేందువిపులకాంతిఁ

జెన్నొందు సేపురం బన్నతూర్ణాఘన,స్తనభారకాశ్మీరసారభముల

నెలయు సేనగరంబు విబుధకల్లోలినీ,కల్లోలహల్లీసకములకలిమి

శేపట్టణం బొప్పు శేాలామయుండు డుంతి,విఘ్నేశదానాంబువిభవలభిఁ

గీ, బెరిమఁ జూపట్టు సేపుటభేదనంబు, హృద్యకైవల్యలక్ష్మికి నిక్క యగుచు
నట్టియనిము క్తమునకు దినాపాన,సమయమునఁ జేరె వాఁ డదృష్టంబుకరన.

258

ఉ. ఆదురితాత్ముఁ డిట్లు మదనాంతకుపట్టణ ములఁ బోయి బె

ల్లీదయు వానయుం దమము సేడైఱఁ గూడి జనావరోధముం

బ్రోదిగఁ జేయఁగాఁ గడచి పోవ నసంబటి ప్రాలుమాలి స

ర్వోదరమైనయొక్క చొచ్చి శ్రీహనులాత్ముడై.

259

క. నిద్దరకుఁ గన్ను మోడ్చుకు, నద్దవిడిం దెక్కియన్న యుగోరగ ము

దృఢమానజ్వాలావలి, నద్దినకోటకు నతని నాపునిఁ జేసెకా.

261

మ. మనాహారవిషాగ్నిదగ్ధుఁ డయి తాపం బందుచున్నట్టిభూ

దివిజుం జేరి హయంకు విశ్వవిభుఁ డ్రిదిస్వామిక న్యాధవుం

డవధానంబున దక్షిణశ్రవణ మొయ్యకా దారకబ్రహ్మవి

ద్యవిశేషప్రతిభోపదిష్టముగఁ జేయం బూనుకాలంబునకా.

262

మ. అటదాక్షుల్ గురుకుక్షులు నివృకటదం) స్థైరీలవక్త్రాంతరుల్
శతదాక్షుల్ కరవాలహస్తలు ఖరచ్చాయోధ్యతేశచ్చటుల్
భరితాహంకృతు లంతకామచరు లాపాపాత్ముఁ బాటు నృహో
ద్ధరవేగంబునఁ బట్టితేరఁ జని రెంతో వంతము ల్బుల్కుచున్. 263

గీ. ఒకనిఁ బట్టఁగఁ బడుగు రిట్లాత్తిపోయి, యమ్మదాలను కడ నున్నయంతకారి
దేరకొనిచూచి వచ్చిన తెరువు పట్టి, రంతకునికింకరులు భయభ్రాంతు లగుచు.

చ. తమపని కాకపోవుటకతంబున నప్పుడు విక్లబాన్యులై
యనుఁ గని తద్భటుల్ ఎడిఁ బ్రయత్నవిఘాతముఁ దెల్చి చెప్పుదున్
శమముటి కాలుఁడుం గినిసి నైరిభరాజము నెక్కి బ్రాహ్మణా
ధముఁ గొనితేరఁగా నగె దిట్టపుఁగింకరనేన గొల్వఁగన్. 265

మ. అలీకాక్షుండుమహానభా)వుఁడు త్రిలోకారాధ్యుఁ డిట్లేల తా
నలదుష్టాత్ము శనుగ్రహించు నిది దా నాశ్చర్య మూహించు విం
తలు పుట్టెన్ మఱి తత్ప్రవర్తకం దాఁ గూర్చునే యున్గ, డ
ట్టుల దీనం జెను నెల్లధాత్రులు చోటుం దప్పి త్యక్తంబులై. 266

క. అని సందేహింపుచుఁ దాఁ, జని కాశికలోనఁ గాంచె శమసుం డనమా
క్షునినగిద్దియఁ గూర్చుండినభూనురపుత్త్రు నతులనిర్మలగాతురీన్. 267

గీ. చూచి (మానుగ వీనులఁ)జూచుతోడవు
వేల్పునకు మ్రొక్కి యొకపంక వినయనమ్ర
దేహుండై నిల్చె నమృతదేవునాజ్ఞ
శిరముపైఁ జేర్చి తలవంచి తరణినుగుఁడు. 268

గీ. ఒదిగి యత్యంతదీనుండై యడఁగి మనఁగి, సిగ్గుపడియున్నజము నిరీక్షించి మున్నె
యతనిరాకకుఁ గారణం బాత్మఁ గాంచి, యమ్మహాదేవుఁ డీక్రియ ననియె నగుచు.

ఉ. వచ్చితివే? దండధర! వచ్చియు మాసిసముత్రైముట్లు మో
మిచ్చి యొకింతయుం బలుక వేమి? మనంబున శంకఁ దక్కి నా
కుగ్రుచ్చును నాపుడున్ హరునకున్ వెన నంజలి యాచరించుచున్
వెచ్చన యూర్చి యిట్లనియె చెల్లవనంబున నాకృతాంతుఁడున్. 270

ఉ. ఏమని విన్నవించుఁ బరమేశ్వర! విశ్వజనాంతరాత్మనై
భ్రామికవృత్తి జంతువులఁ బట్టి విశోదమహారెఁ దిగివ్రుచున్
భూమగుణవిభావమునఁ బొల్పినమేటివి నీవు మన్మన
స్తామరసంబు పండురునిధంబును గాన విదేమిచిత్రమా. 271

- మ. విభురేఖావిలసత్కచగ్ద! విను మీవిప్రుండు దుష్టాత్ముడై
విధికి బాసి నిష్కేధముం దవిలి వేవే లుగ్రిపాపంబులకొ
బుధులెల్లకొ హసియింపఁ జేసి పిదపకొ బొందకొ భవప్రూప మీ
యధికారిం బిక నాకు నేమిటికి ధర్మాధ్యక్షములొ లేనిచోకొ. 272
- సీ. మొదల బ్రాహ్మణకర్మములపట్టు వదలించి, బారుడై కులములఁ జంకఁ బెట్టి
తల్లిదండ్రులమాట తలమీఱి వర్తించి, కైదున ధరియించి జూదమాడి
చోరుడై శంకరుసామ్యులు దొంగిలి, హత్తి వారాంగనపొత్తు దొడఁగి
గంజాయి భక్షించి కలు ద్రావి నంజాడు, నమలి కృతఘ్నుడై నట్టదవిని
గీ, కాంతు వేదాంతవిద్యావిచారనిపుణు, నిరపరాధు మహీసురపరుని నతని
పుస్త్రీకుఁ జూపి తుది నిన్నుఁ బోలిసాఁడు, వీడుననేమియనువాడ విశ్వనాథ!
- ఉ. కూరలు గూళ్లుఁగాఁ గుడిచి కోరిక లీరిక లెత్తనీక కాం .
తారములొఁ దపంబు లతిదారుణభంగి నొనర్చువారికొ
జేరి వశంబుగానినినుఁ జేరి శుభాకృతిఁ తాల్చియున్నవారె
డేరికి నుటరానిఖలుఁ డీతఁడు చోద్యముప్రోవు శంకరా! . 274
- క. ఇఁక నేల ధృవంగతి, యిఁక నేల? పరోపకారహేలావిభవం
లికనేల విధినిష్కేధము, లిఁకనేల వివేక మాతృ నెఱుఁగుతలంపులొ. 275
- క. వలసినలాగులు గుఱివృత్తి, బలహీనుల వెఱుపులేక వరిమార్చి తుదికొ
జలనంబు లేనినిన్నుకొ, గలయుట పనిగాదె తలఁపఁగా దేహులకుకొ. 276
- ఉ. తొల్లియు శ్వేతుఁ గాఁచితివి తుచ్చుఁడు వీడని చూడ కాత్మ శో
భిల్లదయారసంబు గల్గఁజేమ దగం గని బ్రహ్మసూతుకుకొ
గల్గిరి ...నిన్నుఁ బొల్చుకొని కల్మషమారుఁగఁ జేసి తదిహ
వ్లుభ! యుల్ల నీవిషమపర్తనమైన నిజాధికారముకొ. 277
- ఉ. నావిని మోముపైఁ జిఱుతనవృద్ధలిర్పఁ గృతాంతుఁ బల్కు న
ద్వేషుఁ దథింగురామృతవిధేయములొ పలుకులొ చెలంగఁగా
నీ విక భానుపుత్త్ర! మది నిల్వకు మీతమకంబు నీమహీ
దేవుఁడు నేన తా నగుట తెల్లముగా వివరించి చెప్పెదకొ. 278
- కా. లోకు ల్లాడనుచుండఁగా నవనిలో లోలాక్షులకొ విప్రశ్రీకొ
బాకానాధగవాదులకొ గడపనీ పట్టండు
... .. తుత్త్ర! మానవుఁడు మల్లీలానివాసార్హమా
నీకాశీనగరంబునం దెగినచో హెచ్చుకొ నడుం బోలుచుకొ. 279

సీ. పారుచుంబు కొంతపడుట మేననెకాని, కలుగదు వానివంగడమునందు
 నెద్దుపందంబెల్ల నెక్కిరింతనెకాని, తగులదు వానివర్తనమునందు
 రెండునాలుకలెట పెండారమునఁగాని, హత్తుదు వానివాక్యములయందు
 దుపుడెంతనెకాని, పరగదు వానిపార్థవమునందు

గీ. భంగపోవుట తలపూవుపై నెకాని, నాటుకొన దింత వానిమానసమునందు
 నెవ్వఁడే గాకికాపుర కేఁగుదెంచి, బొంది దిగఁబ్రోయు భాగ్యంబుఁ బొందెనేని.

గీ. ... శిష్టితుఁడు పుణ్యం దటన్న, పాపకర్మండు నుకృతంబుపాలఁ బోవు
 కాళి కేఁగినఁ బాపంబు గడవ దన్న, పూర్వమూర్తియు దురితంబుపాంతఁ బోవు.

గీ. తేఱిము క్కంటఁ బువ్వు రదీయరూప, మొందుగతి సిద్ధరసమున నూని యినుము
 కాంచనం బైన కైవడిఁ గాకి నీల్చి, పాపకర్మండు దనుఁ బోలు భానుతనయ. 282

క. ఈపూర్వక్షేత్రంబున, నేపుణ్యుఁడు జడత నాయనిడి మల్లింగ
 స్థాపనముచేయు నాతఁడు, ప్రాపించును బొందివారఁబట్టక ముక్తిక. 283

మ. కడు నగ్రాహ్యములైన యొందుమతమల్ ఖండించి యీకాళి నే
 ర్విడరక్ నన్నుఁ బ్రతిష్ఠనేయుఖులుఁడున్ బ్రాణంబులం బాయకే
 జడలంగట్టు శకాంకపోతము శిరస్వర్వాహినీపోతమున్
 మెడలం జుట్టు భుజంగహరముఁ బ్రథానిర్ధాతనీహరమున్. 284

గీ. ఇనజ! కైవల్యుత్పత్తికి మనికి యగుచు, నెలయు నిందుల మన్మూర్తి నిలిపి నున్న
 వృత్తివధనంభవంబైన విషమకలుష, భరముఁ దిగఁద్రోచె దేవతాభర్త మున్ను.

క. పరపుణ్యజలజదివనే, శ్వరమగు నిట నన్ను నిలిపి చంద్రుఁడు మును త
 ద్దుగుకాంతాసంగమభవ, దురితం బెడలించి కీర్తిఁ దొడికఁ గృతాంతా!. 285

గీ. ఒనర లింగప్రతిష్ఠచేసొండే మేను, విడిచిపెట్టుటచేసొండే దొడుకవచ్చు
 నిమ్మహక్షేత్రమున నుక్తి యెట్టిపాప, కర్మవసునైన నిక్కంబు కడను లేదు. 287

ఉ. కాపున సర్వకల్మషవికారనిర్హర మైనయిష్టరిక
 జీవము నుజ్జగించిన విశిష్టుఁడు గాపున దుష్టుఁడయ్యు భూ
 దేవుఁ డిరండు నేన యయి లేజముఁ గాంచెన కాక తక్కినక
 దావకదండఘాతములు దప్పునె వీనికి భానునందనా?. 288

ఉ. నీవు మదాజ్ఞ మాలివయి నిల్చి యథాస్థి నుండు మంను న
 దైవతసార్వభౌముఁడు ముదంబుకఁ గాలుని వీడుకొల్చి భూ

అజేవునిఁ గాచి విశ్వము నుతింప నిరంతరభక్తరక్షణ

శ్రీ వెలయంగ నుండె నురసిద్ధపరాసురపూజితాంఘ్రియై.

289

సీ. కావున శ్రీకాళికామహాత్మ్యముఁ గొని, యాడ నెంతటివాని కలవియగునె?

నీవు నాకాశవాణీమాండున విశ్వవతి నవిముక్తేశు భక్తవరదు

నేవింపు నీకోర్కీ సిద్ధింపుఁ దడయక, యందు దీవించి పొమ్మనిన నృపతి

కాండిన్యమునిపాదకమలంబులకు (నెల), నాఁగయుఁ దాను వినముఁ డగుచుఁ

గీ, గాంచనస్యందనం బెక్కి కతిపయాను

చరులు దనుఁ గొల్పు వేడ్క నక్షణము గదలి

సరవి బొడకట్టుననుకూలశకునములకుఁ

గరము మార్చించి విశ్వేశుపురికి సరిగ.

290

సీ. ... సరదంబుఁ జేర్చ నొక్కపురంబు, నందు నుండఁగఁజేసి యాక్షణంబ

వరభాగ్యవతి ప్రభావతి ప్రేమఁ దనమేని, నీడకై వడి వెంటఁ గూడి నడువఁ

గై నల్లలక్ష్మీకిఁగఁతహారందై న, విశ్వేశునగరంబు వెనఁ బ్రశస్త

మగు సుస్మహూర్తంబునందుఁ బ్రవేశించి, జహ్నుకన్నియలోన జలకమాడి

గీ, యగ్నకృత్స్నంబు లొనరించి యతులహేను, దానముల భూనిలింపులఁ దనిపి పూత

చిత్తుండై ధరణీకాంతుఁ డుత్తముండు, గుడి* గమనించె నతిభక్తి గొనలుపాఁగ.

కా. (స్వస్థంగాలహరీపయో) హరమహాశ్చంచద్యశశ్చంద్రికా

వర్గాలంకృతదిగ్భూవదన దీప్తితోండవీరుహ

దుర్గాధీశ్వరగోపభూవరకృపాధూర్లభిసామాన్య స

న్మాధూధీనమనస్క భూభరణహ గ్రీణీ.

291

క. అశ్చర్యఘృతైర్ద్ర! వి, పశ్చిజనకమలతరుణభాస్కరమూర్తి!

నిశ్చలహాస! సత్యహరిశ్చంద్రివరేంద్రి! మతిసరిస్పృశవర్మా!

292

పంచచామరము. కలాకలాప! కృష్ణమాంబికాకుమార! ధీరతా

తలాచలాగ్నినాథతుల్య! సత్ప్రతాపనిర్జితా

నలా! బలాహకప్రధానసవ్యయాపచాతురీ

నలా! హలాయుధేందుస్సమ్మతాశధిగ్యశోనిధీ!

294

గద్యము.

ఇది శ్రీమదేలేశ్వరగురువరేణ్యచరణారణ్యందపట్టరణసకలకథాభరణ

రామనార్యనుపుత్త్రీ! నుకవిజనమిత్ర కుమారభారవిత్రి?)

విదుదాభిరామ రామలింగయశామధేయ ప్రణీతంబైన

శ్రీమదుద్భటారాధ్యచరిత్రం బహుమహా

ప్రబంధంబునందు ద్వితీయా

శ్వాసము.

ఉద్భటారాధనచరిత్రము.

తృతీయాశ్వాసము.

- క. శ్రీస్తవపాశరధిప, దాస్తోకపదనదశితహరిహారిపుకం
భుస్తుతిపతఃభురిణు, ధీస్తుత్యా! యన్నమంతిదేచమాత్యా! 1
- ప. విన్నవింపుము. 2
- గీ. ఇట్లు కృతకృత్యుడై యమ్మహీశ్వరుండు, వృషభ కేతనరుద్ధద్యగ్వీధి యగుచుఁ
బ్రబలువిశ్వేశ్వరునిమందిరింబు దాసి, యశులపులకాభిరాముడై యతివతోడ. 3
- శా. స్నిగ్ధాస్త్రపదకుంభదీప్తి రవి నాశ్లేషింప కుభాఙ్ముద
సగ్ధావశ్యముఁ శేలిఁబెట్టుశిఖరపాంశుచ్చటాశోభలఁ
దుగ్ధాంభోనిధి దీటుకొల్పఁగ నుధాంభోనాథకోదండప
మృగ్ధామాశ్రయతోరణద్యుతులు సేత్రానందముం జూపఁగఁ. 4
- సీ. ఉత్తలతరపతాకోజ్జ్వంభణంబుల, జలహస్తహరులమే నులుకఁజేయ
రత్నగవాక్షనిర్యత్ననిశ్చయవా, గరుధూపములును సుత్తరముఁ బెనుప
నిద్రయాస్ఫులితోన్నద్రభేరిభూరి, భాంకారముల మిన్న బధిరితముగ
సేవాసమాగతసిద్ధసీమంతినీ, తనుగోచి మెఱుంగులు తళుకులాదవ 5
- గీ. సకలకాస్త్రక్రమింబులు చర్చసేయు, నాగమజ్జ్వలకలకలం బనువు మిగుల
యోగవిద్యావిలాసప్రయోగపరతఁ, దగుపరివ్రాట్టు లుచితవర్తనలు నూప. 6
- శా. ఆకుంబచ్చల ముచ్చిల్లించుమణికుడ్యస్ఫూర్తి దూర్వాదళ
శ్రీకిం బాలి కురంగకాబకమనఃపీఠిం బ్రసాదించఁగాఁ
బౌకట్యాచితసంచరత్కరిముఖప్రత్యగ్రిదావాంబుధా
రాకల్లోతగంధముల్ దశదిశావ్రాతంబు వాసింపఁగాఁ. 7
- మ. అతఁ డబ్జాతుఁడతండు నా మఱి సురాధ్యక్షుం డతం డంతకుం
డతఁ డంభోనిధిభర్త యాతఁ డతఁ డాయజ్ఞేశ్వరుం డంబికా
శ్రితవామాంగ! మహేశ! విశ్వపతి! వీరిం జూడు మీ విప్రుడిం
దలచిత్రేశ హసాద టంచు పనిచెంటఁ నంది భాసింపఁగాఁ. 8

ఉ. ఎక్కడఁ జూచినం బ్రమథు లెక్కడఁ జూచిన యోగిమండలం

బెక్కడఁ జూచినన్ ఖచరు లెక్కడఁ జూచిన సిద్ధయావతం

బెక్కడఁ జూచినన్ నుక్కతు లెక్కడఁ జూచిన మూర్తితోడఁ బె

పెక్కినవేదము ల్లలిగి యెల్లసమృద్ధులఁ దేజిల్లుచున్.

6

క. దీపించు విశ్వవతిగుడి, భూపాలుఁడు చేరి చొచ్చి పాలఁతియుఁ దాను॥

జాపులు విలసిల్లఁగఁ దగ్గోపతిగమమనకు మొక్కి గురుతరభక్తిన్.

9

ప. లేచి పులకితతనఫలమందై యలికతలంబున నంజలిపుటంబు ఘటించి యిట్లనియె.

10

గీ. జయ మహాకాళ! విశ్వేశ! జయ మహారీ!

జయ మురాంతకసాయక! జయ మహేశ!

జయ విరూపాక్ష! ధూర్జటీ! జయ గణేశ!

జయ చతుర్వ్యూహ! జయ చంద్రశకలజాట!

11

క. అలికాక్షుఁ బార్వతీధవుఁ గలికాలవికారదూరు గణపదు మల్లీ

కతికావర్ణ ధనేశ్వరు,చెలికానిని నిన్నుఁగొల్తు శివ! ఫణివలయా!

12

గీ. నీకు మొక్కు లొనర్చెద నీలకంఠ! కంఠభాగకరీశ్వరదుఃఖజనక!

జనకముఖయోగిజనగేయ! సరళభావ! భావజాంతక! హర! యీశ! పంచవిదన!

సీ. కామాహితుడఁ పయ్యుఁ గరుణతో న్నెను భక్తుఁపాలిటికిఁ గామమండ వైరి

పుగ్రిలక్షణరేఖ నొందఁజాలియు సర్వమంగళాన్వితమూర్తి మనితి చెల్లు

భవరోగవైద్యవిభ్రమముఁ దాల్చియు నెల్లు,మాననితలయేలుఁ బూనినాడఁ

వరసిమాడఁగ దిగంబరుడఁ పయ్యును నిరంతరభూతిస్ఫూర్తిఁ దనరి తెల్లు

గీ. తొడరి యంతంత యవరానిపాడపు సయ్యుఁ

గుదురుకొంటివి యేరీతిఁ గొమ్మచంట

నిట్టి నీసాంపు వర్ణింప నెవ్వఁ డోపు?

హరిణలాంఛనజాట! పశ్యల్లలాట!

14

చ. అని శివుఁ బ్రస్తుతించి వసుధాధిపతుఁడగు సద్గురూపది

ప్రనియమవద్దతిం దవిలి చామయఁ దా నుచితస్థలంబు నై

కొని బుధపూజనాదుల నకుత్సితభక్తి నొనర్చి చేసె నం

దనఫలసిద్ధికై తపము తత్పరతఁ జగదద్భుతస్థితన్.

15

మ. బహిరుద్భాసితశంభుమూర్తిని మనఃపద్మస్థితం జేసి భూ

మహిరాధర్త జితేంద్రియత్యమును సామ్యస్ఫూర్తియుం బూని లో

సహిత్రవాతముదగ్ధముక సడలఁజేయక జాలి చేయుం దపం

బు హరిత్యాలుగు మానులం జనులు మద్యుత్పాద్యుతు ల్లా మదిక.

16

గీ. కొన్నినాళ్లు హవిస్యంబు గుడుచుఁ గొన్ని

నాళ్లు ఫలములు దినఁ గొన్నినాళ్లు త్రావు

వారములు గాడ్చు లాఁకొన్నినాళ్లు గోరిలు

నొల్లఁ దెచ్చియు మఱి యంతియండి నృపుఁడు.

17

క. పతి యేక్కియ న్నించును, సతియును వర్తించు నట్లు సన్మార్గమునకే

బలియట్లు మెలఁగవలదా, పతిజీవత లై నపుణ్యభామల కల్లె.

18

నీ. నిర్మేళు మగుమింట నిర్గమించిననీరు, ధరణిపరాగంబుఁ బరిహరించుఁ

బరిమళంబును మందభావంబు గడిగిన, గంధవాహము కైశ్యగతుల వీచుఁ

బుష్పపచయవేళఁ బొడవులయ్యెను గరాంబురుహంబునకు నందుఁ దరులు వేగ

నన్యోన్యవైరంబు లడఁచి సత్త్వంబులు, వాత్స్య మమరఁ బార్శ్వములఁ దిరుగు

గీ, నాగ్రనం బగు గూఁమెల్ల నపవయించి, మేలి కింపైనగతిఁ బర్య భానురశ్మి

యతిమునీశ్వరుఁడగు నృపాలాగ్నిగణ్యుఁ, డశులనిష్ఠఁ దపోలక్ష్మీ నందుకొనుడు.

ఉ. వాడను మేను నిట్లు లుపవాసములుండిన ధైర్య మింతయొక

వీడదు సారెకుక బొడమువిఘ్నములం గని యిందియింబులక

గూడదు నెమ్మనంబు ననుకూరిననిష్ఠఁ గురంగపాణిపై

నూడనిభక్తి గగ్గితప మొప్పఁగఁ జేయునృపాలహేళిక.

20

క. చీమితదీపముఁలోపలఁ, జరకాలతపఃఫలంబు క్షీతిపతి గాంచెక

హరకరుణాసంపన్నుల, కరుదారఁగ నందరానియట్టి గలదే.

21

నీ. మండువేనవినాఁడు మార్తాండుఁ గనుఁగొంచు, నుండునగ్నులుచుట్టు మెండుకొనఁగ

బలువాసకాలంబు చలన మింతయు లేక, పద్మాసనస్థుఁడై బయలు నిలుచు

దుస్తరంబైన శీతుగండ పను గంత, దక్షు నీరంబులఁ దరిలి యరలు?

హరుఁడు శిఘ్రిమునఁ బ్రత్యక్షంబు గామిని, శంకింపఁ డాశ్ర నిస్తంధుఁడగుట

గీ, పూర్వభోగంబుఁ దలపోసి పారయఁ డింత, చాపలము మానివరద్వప్తపరణియంద

నడుచుఁ దక్కినకుచ్చంపునడక యుదఁ, జీశ్వరాసక్తుఁడగు ప్రమధేశ్వరుండు.

క. శివరత్నకలిమి ధరణీ, నవుఁ డుగ్గితపంబు నేయఁ దత్తేజముచే

రవిదీప్తి గుంటువడియొక, బవనంబాలవీఁక సడలఁ బ్రభచెడ నన్నుల.

22

ఉ. చెంగనిభక్తిచే గొడువనేనుక ఘోరతపంబు నల్పురా
జాం గరుణింపఁగాఁ దలచె సోముఁడు విశ్వవిభుండు కాకిరా
రంగమహానటుండు గుణరాజునఁ దట్టిదకాద చూడఁగా
జంగమకల్పభూజము భుజంగమహారుఁడు కొల్చువారికిఁ. 24

సీ. చితుతపెన్నెలగాయ దిన్నిచుక్కలరాజు, తలవాఁకకును నావసాలుపు నిలువ
మెడకపృమించు గ్రమ్మినచేతిపై జింక, మార్యాదభ్రాంతిఁ దొంగలింపఁ
బొడవైన తెలిమేనిపూతదానలఁ దాపు, దరలి ఫలాత్ముంబు దమకపడఁగఁ
గటిసేను దిగిండుగా గట్టినచేలకుఁ, గాక యెక్కినగిబ్బ కడలుదొక్కఁ

గీ, బాఁపసాములు నలుమోము పాటుకాడ
మూఁడుమోముల పెనుపొటుముట్టుఁ దాల్చి
పూనికయుఁ గల్గి కనుపట్టె భూతభగ్త
పరమకారుణ్యున మహిపాలుమోగిల. 25

క. నురగుడముత విద్యా, నరకిన్నరవరులు బలసి తపాతపాతోడక
హరుఁ గొలిచివచ్చి రంభో, ధరవములఁ దెగడునుతివిభాధ్యను లమరక. 26

ఉ. లోపలఁ దోచుచున్నయతిలోకుఁడు విశ్వవిభుండు ముందటక
యాదముఁ దాల్చి నిల్చిన సరోరుహనైరికులాన్ధిచంద్రుఁడ
బూభవతి దండమాపమున భారన మ్రొక్కి సమధితాంగుడై
యాపురుషత్రయాత్మ పదనాంతకుఁ బ్రస్తుతిసేయు నీకీయాక. 27

ధండకము. క్రిమిహృదేవ! దేవసన్నివంతిపయోకాతసున్నిధ్యధుగ్రాచంచఃటా
బృంద! బృందారకేదాద్రిపాఁగ్రోరుగాటేంకోటితటిరత్ననిర్వృత్తనిర్వృత్తరీచిచ్ఛ
టాటోపకిన్మూఁతాఘోరద్రవయా! అద్రవయబైన నీయొప్పు హృత్పద్మవీధిక విత
ర్కించి దుష్కరాపంబులం దుగించి ప్రజ్ఞాసముల్లాసము ల్గారి విజ్ఞానసిద్ధిం
బరిసిద్ధాత్ములై యుండఁగా లేక యేకాలముక జీకులై తివ్ర్యముక దుర్వచే
కుల్ భిలాచారసంచారులై చేగ లే రెన్నఁడుక నిన్ను నున్నిద్రోహూపయా
పాతిగా! నాగకేయూర! మాయారసేంధచ్చవిస్ఫూర్తిపాటచ్చరోహుసనానా
దిగంతేఘజంఘాలఃరంభిధూమంబులక గీలికీలాకరాశోజ్జ్వలంబులపారాల
ఘుజ్వాలలంబేర్చి కోలాహలాదగ్గిమై క్రాలుహోహలంబుక జగద్భీతితోఁ
గూడఁ గొంకూరి వే క్రిడముంబోరెఁ గల నృదిం బట్టి బిట్టి చిత్తంబు మ
త్తిల్ల నుత్తుంగహర్షంబునక గ్రమ్మి భక్షించి తోకంబు రక్షించి యక్షిణలేజం
బునం బొల్చునద్రక్షకక నిన్ను నెన్నక దరంబా ధరంబాపరేణాంత యత్నం

తదీకాలికై కులపాణీ! గణాధ్యక్ష! దక్షుండు మాతృవర్ణదీక్షాత్ముడై కొల్లవి
 వీక్షాపిపాతైకమాత్రానధూతాంతకు నిష్కముఁ గన్నాని రప్పింప కుప్పొంగి
 దర్శించి క్రించుందనం బొందుచుక మందభాగ్యోదయత్వంబునక బన్ని జన్మం
 బు నేయంగ నంగీకృతోద్ద్యోగియై యాన్న మిన్నంది కందర్ప దుర్వారదోర్గర్వ
 సర్వస్వసంహరవిద్యాసముద్యుక్త నేత్రింబుతో జిత్రచిత్రోన్నతిం బొల్చి పె
 ల్చుక జగత్కంపవ్రేణియై తూలునువ్యజ్జటాశ్రేణితో నేణభృష్ఠండమల్లీప
 సూనోల్లలద్దండభాగంబుతో భోగపట్టాచటోదంచదుద్దండమాణిక్యరేఖామ
 యాభావశీర్ణినిర్విద్రచక్షుశ్శవోహరపుంజంబుతో గంజగర్భాండగర్భప్రభేద
 క్రియాభీమభూమాదగిక్వామజోద్దామకుడాధిచండోజ్వలస్త్రిండలాగ్రాదిదీప్తా
 యుధస్తోమసమౌహితారాదిద్విగ్వాప్యసాబాహసహస్రంబుతో దుస్సహంశై
 మహోత్సాహమై సాహసాధిష్ఠితంజైన శ్రీవీరభద్రాకృతిం దాల్చి సన్మానముం
 గన్నని స్నేహితవాడైన నితంతనంజాలునే కాలకంఠా! నృకంఠీరవోదేవద్రా
 వణామస్త్యవిద్విట్పరశద్యుతాచారాజత్పదాభోజ! యంభోజసంభూతమా
 ర్థంబు భిక్షుటనపక్రియాపాత్రగా గోత్రభృత్కూరకంకాశముం దాశమై
 యొప్పు చేముట్టుగా దిట్ట యావిషాధీకుఁడంఘిస్థలిక గండపిండేరరాజంబు
 గాఁ జేజమల్ గ్రమ్మ కార్జులపుండోలు వైఁ జాలఁగాఁ గాల ఫాలాస్థివారం
 బుతోగంఠ శివక నుహాహా ముఖ్యంబుగా విశ్వచక్షుర్భయాపాదియా నాశ్త్ర
 కానంబు ధామంబుగాఁ జేసి యెవ్వారికిం దేరిమాడంగరానట్టిదట్టంపురూపంబు
 బ్రాపించియొక ముక్తదుస్సంసుడై భక్తియొక్కంసుడై కొల్లుధీకాలికై
 సౌమ్యవిన్నూర్తపరితు వార్తార్తహరీ! పురారీ! విరూపాక్ష! నక్షోజచక్రింబు
 లక జాయనేత్రాసితాబ్జంబులక సక్రీవద్యుంబునం గుంతలోత్రాలశైవాలకా
 లంబునక బాహుపల్లీమృణాళంబులక బంధురోష్ఠావృణంధూకపుష్పచ్ఛ
 టక మందహావామృతవ్యంజడిండీరసారంబునక విన్ననాభీకుభావర్తగర్తంబు
 నక గోమలోచ్చైర్యశిచ్ఛేదవీచీనముల్లాససౌభాగ్యయోగంబునక నిత్యలక్ష్మీని
 వాసోన్నతం బన్ధురైస్సకతాభ్యున్నతిం కాదమూర్ఖశీలిక చేర్చి మత్తిల్లు నీ
 హర శైలాత్మజాతాననోజాకరంబుక మహాశేఖరంబనై లో రికం
 సాగతుల్ గాగ్రిలఁ గీడించుపొడిం బ్రహ్మసేషుకొట్టర్భద్రామందసాంద
 ర్యధుత్య నినుం గొల్చుపుణ్యుల్ విపచ్చిద్యరేఖ్యుల్ గదా చూడఁ జూడం
 కలన్యూతసహరధామ! సుధాధామ! రామాకుచాభ్యంతరంబెట్లు నీ కున్మిపట్ట
 య్యెన్మ నీకుగట్ట న్మదేభోద్రవర్యుంచ? కద్యువ్రాదా! నిర్మలాత్మా! భవా

నీమహత్త్వంబు నిర్ణీతమండేయ గీర్వాణుడుం బాలునే? నేత్రాన్వేషతల్పాశు
గా! భక్తకల్ప! మధావిష్కంజల్ప! ఆద్యం బచంశ్యం బనిండ్యం బభేద్యం
బసాద్యం బబాద్యం బనూనం బహీనం బనంతంబునై యొప్పు మస్పృహ్యకాకం
బునం జేసి యాలొకసాధ్యంబుగాఁ దోచె వాచంశుమిధ్యేయమూర్తి!
కృపాపారక్షీ! నమస్తే నమస్తే నమస్తే. 28

చ. అని తమఁ బ్రస్తుతించుమమజాధిపు మెచ్చి యుమాకళకుఁ డి
ట్లనియె ధరాధినాథ విమలా యనుమానము మాని నీవు కో
రినవర మెద్దియైన వివరించి రయంబున నిత్తు సత్తుగా
నను నలరించుభక్తులు గనం దగరే తమచింతితార్థముల్. 29

మ. అనినం బాంజలియై నృపాలుఁడు దయాయత్తు నృహదేవుఁ బ
ల్ల సుమానాథ! గిరీశ! చంద్రధర! నాకున్ సద్యసం బిచ్చితే
ని విరాఘాటతరచ్రితాపుని హిమానీశుభ్రక్రిస్తిరీయం
జనతారక్షణదక్షు నిమ్ము తనయున్ సత్యాకరున్ శ్రీకరున్. 30

క. అనియచుచు శివుఁడు నీమనమునఁ గలకోరిక ఫలించు భూవర! కో నీ
వనితకు నిమ్మని కల్పక, జనితంబగుఫల మొకండు జనపతి కొనఁగఁ. 31

చ. ఒనఁగినఁ దగ్ధలంబు మమజోద్యహుఁ డాచరమొప్పు నఁది నె
క్కుసమగుభక్త మ్మిక్కిలఁ గఱకంతునకున్ సతితోడ నంత న
య్యసమవిలాసమందును నురాసుర మక్షసమన్వితంబుగా
విసవిస నక్షిపద్ధతికి విందగుచందము మానె నయ్యెడ. 32

మ హరదత్తంబగు కల్పవృక్షఫల మార్యశత్రు! విశ్వంభరే
శ్వరుకాంతామణి ప్రాణవల్లభునిజాజ్ఞాసంగతిన్ నేమ మొ
ప్పు రుచిన్ లోఁగనియెన్ సదాశివు మనఃపద్మరిబునం జేర్చి శ్రీ
కరమై యొప్పునినంబునన్ దనయికాంక్షయుక్తి మత్తిల్లుచున్. 33

ప. ఇట్లు సఫలమనోరథుండై యమ్మహారథుఁడు నిజనగరోన్మథుండై
యొక్కనాఁడు. 34

సీ. భక్తవత్సల! విశ్వభర్త! శంకర! నాడు, కోర్కి యాడేర్పమి కొంతులేక
అన్నపూర్ణాదేవి! యంబ! నైకతనితం, దివి! నమ్మ రక్షించుమి ప్రియమున
దుంధివిఘ్నేశ! యత్కలత సుమృఖివృత్తి, నొందుమి ననుఁ బ్రోచునొరిమ గరిగి
యభిలొకనవస్య! యాకాశగంగ! నిర్మలమూర్తి! యొనఁగుమి మహిమ నాకు

- గీ, రమ్మమతులార! యోపరివ్యాట్టులార! యొరిమనంకల్పసిద్ధి చేయుండు మిమ్ముఁ
గొలిచి యిన్నాళ్లు చల్లఁగా నిలిచినాడ, నరుగుచున్నాడమియాజ్ఞ నాత్మపురికి.
- గీ, అనుచు నాబలగోపాలు మవరిభర్త, యరుగుకాశికలో సున్నఁకుందఱికిని
బెడ్డపిన్నతగంబునఁ జేరుగుచిచ్చి, చెప్పి గమనించెఁ జానేలుసీమఁగుఱిచి. 38
- సీ, నలినాక్షితోఁ గాంచనస్యందనం బెక్కి, పెంపెక్కి భూజభభేదనుండు
వారణధహయవరభటాశ్రమకమైన, బలయు పాశ్యంబుల బలసి కొలుఁ
గొండిన్యమునిలోకమండలాధిపునకుఁ, దనదువృత్తాంతంబుఁ దగినయెట్లు
తేటతెల్లఁగఁ జెప్పి దీవించి యమ్మహామహుండు పామ్రన సంత్రుమమునఁ గదలి
- గీ, చని మనోహరరత్న కాంచనవినిశ్చి, బహుపతాకాభిరామంబుఁ బటువినోద
తూరితము నైన తనపురంబునకు వచ్చి, మరల పవీయించె గహ్వరి గురుభుజమున.
- ఉ సాగరసప్తకీప్యతరవాసరసీరుహలోచనం గృహ
సాగరుఁ డానుధాంతుకులచంద్రుఁడు కృష్ణుఁడ నేలమండె నా
కాగజదంతకాంతముల సారెను నాత్మవిఘ్నకీర్తి నా
నాగతులక విలాసవతనాత్మ్యము చూపుచునుండ నంతటక. 38
- క. గిరిజావల్లభకరుణా, పరిణామసమగ్ర యగుచుఁ బరిజేవత భూ
వరుణాణి గర్భనైభవ, పరిశీలిత యయ్యె సకలబంధులు నలరక. 39
- మ. పలుకంబారెఁ గిపోలపాలికలు పైపై దోచె జాడ్యంబు చ
న్నులఁ బొంకంబు ఘటిల్లె సోగలగుకన్నుల్ వెల్ల కాఁ జొచ్చె ను
గ్గులు విచ్చెక్ వశిభంగముల్ సరులపైఁ గోర్ముల్ తమింబాసె నె
గ్గులమై చిట్టము లుట్టఁగాఁ దొడఁగ రాకాచంద్రిబింబాస్థకుక. 40
- మ. కలగాంచుం దమరుత్రికూలధరుఁడై కన్నట్టుబాలుండు పొ
త్తుల నున్నాడని యాలకించు బయలం దోతెంచు గంధర్వగీ
తులు కైలాసపనుంధతాస్థలమునందుక గొల్వ గూర్చుండఁగాఁ
దలఁచుం బాలిక చంద్రికేభరకళాదర్పస్ఫురద్గర్భయై. 41
- మ. గరి నంభోనిధివేష్టితాభిలధరాచక్రాభిరక్షావిధా
చరణుం బుత్త్రికుఁ గానఁగాఁగలనరోజాతాస్యకుం దోచు ని
ర్భరతక జిత్రమునందు శత్రువనితా ఫాలస్థలీకుంతుమో
త్కరముద్రాహరణపరివీఖరఖడ్గప్రాప్తిపైఁ గోరికల్. 42
- చ. నలుచరిసామ్యులుక వెలుకఁబారుముఖాబ్జముఁ గ్రమ్మునూర్పులుక
దొలకుల నిండుకుక్షియును దుమ్మెనబోదలతోడితమ్మిమొ

గ్గల శగునీలమాచుకయుగంబునఁ బొల్పుపయోధరంబు ల
త్యలసకటాక్షము ల్గలిగి యంగన చూ పలరించు భర్తకుఁ.

43

సీ. అమృతాంకుకులవనాయతవసంతాగమం, బరివీరజయగర్వహరణముద్ర)
నిఖిలబంధుసతోజనీరజా ప్రమరీచి, శాంభవతేజశ్రుచారవీధి
అహిరాజభారనిగ్రహము క్తికారణం, భాకాధిపరినిజాశాష్టతంబు
ప్రియసఖీవీక్షణోచ్చయనవంపల్లత్ప్రీ, వల్లభేస్థితలతాపల్లవంబు
గీ, ననఁగఁ జూపట్టి పొదలె నొయ్యన దినంబు
దినమునను పృథ్విఁ బొందుచు గొవలు మిగిలి
సాధుసంస్కారవంశ త్తినంస్కృతంబు
పవిత్రగర్భంబు సౌభాగ్యవర్ధకంబు.

44

ఉ. ఐదు శుభగ్రహంబు లరుశాంకుని గూడుక యుచ్చగంబులై
పోగ్ది వసంప సాంపుగలపుణ్యసంబున రాజురాణి శా
తోదరి గాంచె బుత్తు) నతులొగ్గిశదీధితిమిత్ర విశ్వర
క్షాదితిహరిమూర్తి ప్రదిశ త్తీసమాశ్రితభానుకై వడిక.

45

న. అంత.

46

సీ. వినుతసావజలంబున మజ్జనము చేసి, కమనీయశుభవస్త్రములు గట్టి
మాహూక్తులచేత మార్తాండముఖశుభగ్రహములయనవద్యగతులు దెలిసి
తరతఃపుభావంబుఁ బరికించి పుడమివేట్లులకు నున్లంబు భూంచెట్టి
పంజరంబుల నున్నవక్షుల బందీలహస్తల విడిపించి యర్హభంగి
గీ, వినుతదానంబు లొనరించి యమఁగుఁజెలుల, యట్లు నట్టింట్లుఁ బగవారి శాదరించి
నగదైవశముల సర్పశాసమృద్ధిఁ, దనిపె నుతజన్మదినమున ధరణివిభుఁడు.

47

ఉ. సంచితపుణ్యశాలి న్యుపచంద్రకళాభిరణుండు దా విశే
షించియు శేషహాసకుఁ జిత్రమణీకృతవోరణంబులుక
గాంచనదీపపాలికలు గ్రామములుక బహువస్త్ర కేటికల్
చంచలనేత్రంక దనయుజన్మదినంబున నిచ్చె వేమంక

48

సీ. ఘుమఘుమరుచు నంకురితమా సూతన, మణి వహించువిదూరమహివిధమునఁ
జలుతప్రాయమతోడి శీతాంకువునిసాంపుదగుకొత్తునపరదిక్తటి తెఱఁగునఁ
గొదమరాయంచ శమ్మదమున విహరించు, చెలువంబుఁ దలమోచుకొలనికరణి
శవక మై తగుకొత్తునవత్తులంబుచే, నలుమోహనశల్పనిల్లవగిది

గీ, భానుశోకారమును గూడి ప్రజ్యర్హి, విపులనంచాక్షరీమంత్రవిద్యరీతి
భర్తకళ పూని దీపించుబాలుఁ బొదివి, కూర్చి దవరార నృపురాణి కువలయాక్షి.
చ జగతి సరిప్రముల్ దలగఁ జాలి భుజాభుజగాధిశాధుపై
నిగునుపఁ గల్గుపుణ్యగుణనిర్మలమూర్తి తరిప్త మింతయాన్
దగులునె పాయుఁగా కనువిసంబున వీడె నస్తనంగమం
బగణితభాగ్యలక్షణవిహారికి భూపతియుద్దుపట్టికొ. 50

మ. పురుషుం బుద్ధాముఁ దీర్చి శంకరపదాంభోజాతస్మంగంబు భూ
నరచూడామణి వల్లకిపతి నభోవాణీవశస్వాంతుఁడై
నురధాత్రినురులం భజించి పిదపకొ నూరుకొ బ్రభాభాను నే
దరవం బొప్పగ ముంజభోజుఁ డని యంతం బెట్టెఁ బే రున్నతికొ. 51

కా. గీర్వాణాపాతమర్దలధ్వనులు గల్గెకొ సర్వదిగ్విధి గం
ధర్వీగానము తానమానములతోఁ దాన్ధితిం దోఁచె న
ప్రార్థనోత్సృతము నిర్మలంబగుచుఁ గాయం జొచ్చెన బాధోధియం
తరైవ్యశ్వానరతాపముకొ ఎదరెఁ దన్నానైక్తికాలంబుకొ. 52

సీ. ఆపాదమ స్తకం బగనంధులవెంట, దుసికిల నునియ దోఁగ నంటి
ప్రత్యగ్గదింబికావత్రిమంబితముగాఁ, లుచగా నెమ్మేన నలుగువెట్టి
గాజుగొప్పెరలలోఁ గమ్మనీరున నూరు, తలములపైఁ జేర్చ జలకమార్చి
శివరక్ష యంచు మచ్చిక జలంబులు గొన్ని, చుగుకమాత్ర మొగఁబుదుట్టుఁ ద్రిప్పి.

గీ, యొయ్యోయ్యనఁ నడియొత్తి యుగ్గమాసి
తిరుగఁ దలయొంటి చనుబాఁ దోవిగొలిపి
నేత్రముల నంజనము నించి నిద్రివోవఁ,
బాదుఁ బొతు నవరించి బాలు ధాత్రి. 53

కా. నీలస్తంభవిజృంభితోజ్వలహిమానీశుభ్రసాధంబులో
నానాలంబగులొట్టియంచున నొత్తుంజేర్చి శోకొట్టి యు
య్యాలో జొంపల యంచు నూపుదురు శుద్ధాంతాబ్జపత్రాక్షు లా
బాలుం బాలశకాంక శేఖరకృపాసారిణు గారామునకొ. 54

చ తగిలవిభుండు గల్గె నది ధారుణి హ్న మునొండె గల్వపూ
మొగడలవిండువంగడము ముంపటికొ మొనసాగె తేనికికొ
బెగడుపిశ్శూణభావమునఁ బేర్చుట మానె గృహవిలాసవ
న్నిగమహామృతభావగుణనిర్మలమై నృపసూతి యొప్పుటకొ. 55

ఉ. ఉగ్గననిట్లువల్కు విమలోషపుటంబులు విచ్చి సారెకుం

బుగ్గనవవ్య రెప్పకవ పొందగఁజేయక చూచు దిక్కులకొ
డగ్గఱి జోలవాడెడుపడంతులపాటలు నాలకించు స
మ్యగ్గఱికాలి యొనమునుజాగోనిపుత్తుఁడు బాల్యసంపదకొ.

56

మ. జడలై తూలెగుప్పు చెండుకలు రక్షమాలికాబంధమూల

మెడ కార్థాలనఖలు ముద్రికలచే మేకొన్నహస్తాంగుళుల
కడుఁ జూపట్టినమద్దికాయలును గల్గెలందుఁ బాదంబులకొ
నడుపం బల్కెడుగజ్జెలుం గలిగి కన్నట్టుకొ గుమారుం డెలకొ.

57

సీ. అలికపట్టికమీఁద నతులముక్తాఫలశ్రీకరంబగు రావిరేక మెఱయఁ
బాలబుగ్గలకాంతి మేలంబులాడుచు, మద్దికాయలతళ్ళు ముద్దుగురియ
మణిబంధములయందు మట్టసంబగుచేతఁ, గనవట్టుహస్తకంకణము లమర
సిగ్గెలుఁగని కటిసీమ నడ్డిగలు గ్రుచ్చినగట్టియగు కాంచి జిగిదొలంక

గీ. తొక్కుఁబల్కుల నమృతంబు పిక్కటిల్ల, మరిపమంతయు లావణ్యగరిమ గాఁగ
నడ్లులకు మట్టగొత్తంగ నల్లనడుమఁ, బడుచుపవకంబు మీతినపాయమునను.

సీ. ఇంతలైభవ మెద్ది హిమతైలవందనాప్రమథనానులు గన్నకొమరుసాని
కిన్మృతాసాభాగ్య మెద్ది పులోమజా, హరిహాయు ల్లన్నజయంత గూర్తి
కీపాటిసిరి యెద్ది యిదిరామధుకైట, భారులు గన్నపుష్పాయుధునకు
నీలాగుగారవం బెద్ది కాసల్యద, శరణేశ్వరులు గన్నఖరవిరోధి

గీ. కిట్టిగోమున నున్నిపట్టెట్లు దేవ

కియును పనుదేవుఁడును గన్నతేలిమనుజ

విగ్రహుండగు త్రైలోక్యనిభున కవఁగఁ

బెరుఁగుఁబుత్తుండు జనమఃశ్రీయ మెలర్చు.

58

గీ. అరఁటిపండన నడుగెత్తు ననఘమూర్తి, చెఱకుఁగోలకుఁ జేసాఁమఁ జిన్నితండ్రి
యనుచు శుద్ధాంతకామినీజనులు చెలఁగి, నడపు దిద్దంగ నడుచు భూనాథసుతుఁడు.

గీ. నడుచుధర్మము పుడమిపై నడువవేని, తొలుకుఁబలుకవిరోధులబలము లొలుకఁ
బ్రోది నేరికొమ్మన చాచిటొమ్మన, నగెవివర్ధిలై బ్రమథేశ్వరునినుతుండు. 61

గీ. జలధరమునకు సురధనుర్విలసనంబు, కుంభిరాజంబునకు మవోజ్జృంభణంబు
చంద్రునకు శారదారంభస్థాపనంబుఁ, బోలె జవ్వన మారాజపుత్తుఁ బొడిచె.

సీ. మాంసలాంసద్వయ్యామహిమ ముక్కుంటిసం, దెనమూఁపురమునకు ననుఁ గనంగ

- దిభశుండాందండ్లగ్నహస్తంబులు, భూమిజయస్తంభములూ యనంగ
కాస్త్రదృష్టికృతాన్ధచారలోచనములు, సిరికిఁ బద్మంపుటోపయలూ యనంగ
సాలమానమున మత్తాల్పస్వలంబైన, యాత్ర పౌరుషములపోవరంగ
- గీ. క్షుత్రధగ్రంబు దాన పాక్షాత్కరించి, యజ్జ్వలాకారసంపద నొందె ననంగ
సర్వజనతావిలోచనశర్వ మయ్యె, రాకుమారుండు యావశారంభశేళ. 68
- సీ. లబ్ధవగ్దశ్రవోలంకారరేఖయై, భాసిల్లు నాడినభాషణంబు
హరిణలాంఛనజాటచరణాంబుజములకు, రోలంబపాకమై వ్రాలు మనసు
హృదంతకరిదంతపరిఘాతరములకు, బలువెండితోడవులై నెలయుగ్గిరి
దర్శితాహితరాజదావానలయవకు, ఘనార్ద్రధారయాభిధార
- గీ. ప్రియరయాచకలోచనోత్పలములకును, విమలనందాత్రపంబగు వికరణంబు
గంధుమీఱుచు శారాజగంధకరిటి, భాగ్యసౌభాగ్యవైభవోద్భాసి యగుట. 69
- చ. చదువక వేదకాస్త్రములు సమ్ముద మొప్పంగఁ జేసె సామునం
గదియంగ హెచ్చి వచ్చె నసికార్యకచర్యముఖాస్త్రకాశలం
బొదవె నొకప్పుడున్ దడవకుండినఁ గానకళావిలాసముఁ
గొడువ యొకింత లేక ఘటికుండుఁపంపున రాజనూతికా. 65
- సీ. ఎట్టిపల్కులనైన నింతశంకరకథా, సౌభం బుండిన సమ్మలించు
నేచందమునైనఁ గాచి చక్కనజేయఁ, శిశికంతుధ్వంబు కుతిలపడినఁ
బనుబిడ్డనికినైనఁబట్టి తత్త్వముఁ దెల్పి, హరుఁడె నైవంబని తెరపు ద్రొక్కు
ఁకుభక్తుఁడు కోరి యారాని నడియఁ, ద్రోయ కిచ్చును దృఢప్రాయముగను
- గీ. వారిధిఁ దోచు బుచ్చనప్రాయముల్లు, త్రిజగములు భర్తలేజోర్ధిఁ దేల నెఱుంగు?
గర్భజైవుండు కలిదోవగర్వహరణ, భూరిసత్కీర్తి శ్రీమంజుభోజమూర్తి. 66
- కా. మత్తరాతిన్వపాలకంధరలు దుగ్గింపం బుట్టి క్రొన్నెత్తరుక
హత్తక జిప్పిలుచెమ్మగ్గిమ్ము నసిధారాధ్వంబులే మెట్టి యు
ద్వృత్తిక నమ్మును జిక్కువారక సమిద్వీధిం జయశ్రీకదా
యత్రత్యంబు వహించి చిత్రకుటనావ్యాపారపారీణి యై. 67
- సీ. తడవిండ్లవగ మాని తడవిండ్లవగ పూని. మందోదయండ్లయ్యె మగధభర్త
కడమంచు నడవంగఁ బడమంచు లవియంగ, గును కిభ్యసి చు నాకురువిభుండు
అలముతెత్తుటడించి యలములొప్పుఁగఁబొంచి, వెనవాటికటునేఁగె వత్సరాజు
కలను నేయుచుంబు కలనులేక బలంబు, నెఱిఁదప్పి దిటదప్పె నిషధశాఖం

గీ, డహహ! ఫాలాక్ష కూలధాతాగ్రకాత, ముఖమహాఖడ్గపల్లరీసఖభుజాహి
సార్వభౌమండు ధైర్యమపర్యకాదిగి, రాజకంఠీరపుండు మంజుభోజ కలిమి 68

కా. మెట్టం డెన్నఁడు నుగ్గిధాటి రణకుంభిన్యగ్గిభాగంబులన్
బట్టం డెన్నఁడుఁ గేలఁ జావలతటిత్వకూర్చబాణంబుతో
ముట్టం డెన్నఁడు మండలాగ్గిము కయాంభోరాశి భూభర్త దా
వెట్టిం గొట్టము చేయుచుండుడుఁ నిర్వీర్యాత్ములై కాలివుత్.

69

గీ. స్ఫటికశిలయందుఁ గలయంగఁ బ్రీతిఫలించు
దాసనపుఁబూవుకంబాయతకువోలెఁ
దండిగుసాసారవిన్నూర్తి తనయునందు
నాఁడునాఁటికిఁ బర్వితొనం వచ్చు.

70

చ. భసిరముఁ బాముపేరుములుఁ బచ్చికరీశ్వరవృత్తి వేడిబ
ర్విసముఁ గళోటిపాత్రికయు వృద్ధశరంబగు నుత్తరాజమున్
నొసరివిలోచనంబు విడనూకి శుభోజ్జ్వలలక్షణంబులన్
బస నటియించుశంకరునిభాతి మనోహరనూతి పొల్పునున్.

71

సీ. ధరమపావనమనఁబంకేరుహమునకు, హాగాధ పరిమళవ్యాప్తి గాఁగఁ
గమనీయసత్కీర్తికల్పవల్లికి సర్వవిభుండు పెన్ద్రాకటి పేరుగాఁగ
మానితనిజభుజామందారకాళకు, దానోదకము పూవుఁడేని గాఁగఁ
బ్రణుతనానూత్నగుణరత్నముల కీశ, భక్తవర్ణములున్నిపట్లుగాఁగ

గీ. మండలాగ్గిసలమునకు మత్తవైరి, గేహినీబాష్పధారలాజ్యాహుతులుగ
వనుమతీశ్వరకోటిరవజ్రికణిక, రాజనందనుఁ డొప్పు హేరాశముగను.

72

కా. ఆరాజస్యకులావశంసము భుజాయత్రాసికాలాహిచేఁ
గ్రూరారాకులపాగిణవాయు భరముల్ గోలింఁచుచో నెక్కుత
వ్నూరీలోచనపద్మచర్త్రములలోనం బర్వినం విట్టిచి
త్రాగిరంభం బతడందకాక మఱి యెందైనం గనం బోలునే.

73

గీ. జలజపనలు మీనలోచనలు చక్ర, వాకపక్షిరహలు నైవవనుమతీశ
కన్యకాసింధువులు పేర్చు గడలుకొనఁగఁ, తెట్టవట్టిరి లక్షణశ్రేష్ఠ నతని

74

చ. వినయమునన్ వివేకమున విక్రమసంపద సాధులక్షణం
బునఁ గొడ యంతలేక ఫణిభూషణు సత్కృతుగల్గి విశ్వభూ

- జనమతిపాతుని పలర సాగరకాంచికి నాథుఁ జేసెఁ ద
జ్జనమఁడు శైలదంతికిటిసర్పవిభుల్ ప్రమదంబు నొందఁగాఁ 75
- క. ప్రియమునఁ గొంచెమయివఁ న్నాయము భుజశక్తి నరవరార్కుఁడు మిగులఁ
గాయు దవాసలకీలా, ప్రియపరీబలప్రతాపబహుభారతపతుల్. 76
- గీ. ముదియవటభూజమందున మూలబలము
పదిలముగ నూడ లోయన గదియారీతి
జరతన్యపుఁ బాసి తన్నుఁ బెరిచి బిరుదుఁ బొడవె
మూకప్రియము యందంద మట్టి కొలువ. 77
- క. తల్లిగల చ్చిజలకైవడి, బల్లిగుండగు నతనిబాహుబలమున ధరలో
శైలజనులు మోడించిరి, చల్లనయై రామరాజ్యసౌఖ్యముఁ గనుచుఁ. 78
- క. నరవరుఁ డేల శతాయుఁపురుష" యనెడువేదవాక్యమునఁ బ్రజ బ్రదుకుఁ
భరఁ గొండ్రవేయఁ బండుఁ, దొరఁగుఁ వన్నంబు సావితో నెయ్యెడలఁ. 79
- క. హృత్ప్రభమేచక యయ్యయ్య, దత్తార్థపుష్కలయ్యై ధవళయశస్త్రి
శుభ్రాదింబుఁ బ్రధితిరి, పూర్వగంధిస్త్రితింబు నె గిరి నమ్రయియఁ. 80
- క. హరుఁడు జగంబుల నుండఁగ, హరునందు జగంబు లుండ నాత్మ నెఱిగి భా
మరవిజ్ఞానాంబుధి భూపుష్కలగుండో కానఁగ ముంజభోజాఁడు నెలయుఁ. 81
- క. శుభ్రమగుఁకాలి యగుతన నుతునందు ధర్మిని వినిసి సాబగొంతుట హృ
ద్గతిఁ గనుఁగొని చ్చిమభేద్యుఁ, దతివయుఁ దాఁ గాఠికమను నరిగెడునెడలఁ. 82
- క. భవసంభవసౌఖ్యంబుల, చపు లొల్లక కుబుస మూడ్చునర్పమఁపాలెఁ
దవు లూడితి చ్చిమభేద్యుఁడు, నవివయముఁ బల్కు నెట్టెచందముతోడఁ. 83
- చ. చదివితె నాల్గువేదములు శాస్త్రము లాఱుఁ దదవ్యవిద్యులఁ
సదభిమతో క్తదక్షిణల జన్నములన్నియు నాచరించితిఁ
దూది నిను గూర్చి బంధుజనతో యజనూహ్యునిఁ గంటిఁ బుత్రిఁగాఁ
గొడువ యొకింత లేక కనుఁగొంటి నిహంబునఁ గల్గుసౌఖ్యమూల్. 84
- గీ. కాలఁ దనిసితి నిందుల సౌఖ్యబి
గరిమతోఁ గాలుకే లాడుకాలముననె
విశ్వపతి నీకుఁ గాఠికాఁభు భజించి
యల్లముననున్న యుడు కాఠి యుండవలయు. 85
- గీ. శైవంబునఁ జదువును జన్యవమున
భోగనక్తియు వార్ధకమున మునీంద్ర

వృత్తి నిలుచుటయును మీఁద విపులయోగ

కిలన మై దోచుటయును ముఁకులమునడక.

86

ఉ. కావున యేను గాకిఁ గఱకంఠ భజించి నను న్నపావవి

ద్రావణకాష్ణావీసలిలధారలఁ గోగడఁ బుట్టువుం దిగం

ద్రావుటకై మదుద్యునును దన్నదు నిక్కము మామకాఙ్గ నీ

ఘావలయంబు తొంటివృషపుంగవులట్టులఁ బోవు నందనా!.

87

క. దోకు నింతరపుణ్యము, పరోపకారమునఁ గరము పాపము పచ్చుక

బరపిడనంబుచే నని, పరుదడి నయకాస్త్రవిదులు పలికిరి వత్సా!.

88

క. కావున పరోపకారమె, తేవిధములఁ జేయుబుద్ధి విడువకు పాపై

కావాడను పరిపిడన, మా వీడుము తత్ప్రసక్తి యార్యమత్త్యా!.

89

మ. నయకావ్యక్ మతిగీష్పతిక బ్రబలసేనాపోపసేనాని న

వ్యయగాంభీర్యవయోనిధాను కుచితావ్యాసస్తగాంగేయు స

త్యయమపోద్భవు ధైర్యహేమగిరి సంభావామదస్త్వం దయో

దయరాముక్ సచివాగ్రణిక బెనుపు తత్తత్కార్యసంసిద్ధికే.

90

గీ. గోపకుం డావు నల్లనఁ నుత్తరించి, యొక్క నోయ్యన దుగ్ధంబు లొడుచుకరణిఁ

బ్రజలచిత్తంబు గందనిపగిది నడచి, ధర్మవర్తనమునఁ గాంచు ధనము లనఘ! 91

గీ. ఎంతయపరాధ మంతయు నెగ్గుసేయు, విధినిధం బెట్టులట్లు నె వేల్పు లగ్ని

ఫలము చేకొను నంచాఁకఁ బట్టినట్టి, పరి విసర్జింపఁ గార్యసంభావ్యబుద్ధి 92

వ. అని ప్రమథేశ్వరం డనేకప్రకారంబులఁ దనకుమారుకి నీలివివ్యాప్రకారం

బెరింగించి తనయుద్యోగంబునకుఁ బరితపించునతని నుచితవచనంబుల నూఱడం

బలికి ధగ్మపత్నితో నవిముక్తంబునకు నవిముక్తప్రయత్నంబునం జనియె నంత.

ఉ. తండ్రి విగ్రహుడై మునిమఠంబునఁ గాకిఁ జన్నపిమ్మట

దండ్రుఁ డల్లియం గురుఁడు దాతయు దైవము నై మహీప్రజ

దీండ్రవహింసఁ బోవు నరదేవళిఖామణి వైరిమండలం

కాండ్రును చిడ్డలక విడిచి యద్రుమహాగృహముల్ భజింపఁగా

94

ఉ. అదిమవైవలయుననుచరకాత్ముఁడు మంజుభోజభూ

మీడయితుండు వానిధులు మేరగ మగ్ధములొక మేలఁచుక

నాడులఁ బేదలక విభవసాంధ్యులఁ జేయుచు నుండి యొక్కనా

డాదివివన్నదీమకుటు నాత్మఁ దలంచుచుఁ బల్కు నీకియక.

95

- క. ఈకాంతలు నీతనములు, నీకాంతనరాను లెల్ల నెన్నఁడు ద్రువముల్
గానుండు పెట్టిగి బుధులకుఁ, గానోదరరాజహారఁ గని మనవలదే? 98
- క. చదివియు వివేక మెఱుంగక, చుడముఁ పారకథలు చదువ ముచినమూఁడు
గుడియింపవె యనుకింకర, పదభిదూకతోరఘోరపాతములు తుదికా. 99
- క. కీర్తికంధరచంద్రబా, లోకనవిముఖాన్మృతైవ లోకులమొగ మా
లోకించినపాజ్ఞుల కా, లోకింపఁగిలదె లోకతోచనమూర్తికా. 100
- క. అని తోఁపుచున్నయౌ నా, మనమున నల్ల ముమత మానదు సుతదా
రనికాయంబులమీఁదట, మనుకొని మున్నెట్టికర్మములు నేసితి నో. 101
- క. ఈవిషయానుభంగములు, పోవిడు మని తెలిపి చెప్పి పుహారుఁ గొలువక
ద్రోవ కనుపించుపుణ్యని, దేవుంఁగాఁ జూతునొక్కో ధీమాద్వయవకా 102
- క. సద్గురువాదకటాక్షస, మద్గుతకారుణ్యలాభమునఁ గాక తగక
హృద్గోచర యెట్లుగు దివి, పద్గంగాధరుచదాంబుజద్వయి నాకుకా. 103
- క. అహికంఠఁబాదాంభో, రుహములు గనువాడె సద్గురునికృపకతనకా
ఁపియింపఁగ నోచనిదు, స్పృహసంస్మృతి యిదియు నొక్కసాఖ్యముకొఱకే! 104
- గీ. అరసి యెంతటి వాడికి నందరాని, నీలలోహితపదమహారిధిఁ గనంగఁ
దత్తవీరుఁడైన దేకికో త్రంసుసరయ, మగు కటాక్షఁచలంబు దివ్యాంజనఁబు. 105
- గీ. చేవ సుసారధవమఖిలీజమునకు, నావ కలుపాంబునిధితారణంబునకును
ద్రోవ దుర్లభతరము క్రిద్దుమునకు, శ్రీమదారాధ్యపాదరాజీవసేవ. 106
- ఉ. కాయము శారదాంబుదరికాయమువోలెఁ దలంప నద్రువం
బాయువు భిన్నకుంభగత మైనజలంబుగతికా జనించు నీ
ప్రాచుము సత్త నాఁ దగదు పంచమ(?)వాసరభోగ్య మింక నా
కాయజన్మరిఁ జేరుటయె కర్జము నాకు గురూక్షిపర్ధతికా. 107
- క. ముక్కంటిమూర్తి యిదియని, నిక్కంటుంగఁ దెలిపి చూపనేర్పుగురుఁడు నా
కక్కడఁ గలిగెడి దైవమి, అక్కట నాప్రార్థనంబు నాలింపఁగదే! 108
- గీ. అనుచితారంబుతోడ నన్యములు నెవ్వి, మును సమీక్షింప నొల్లక మనసులోనఁ
దగినదేకికు నరయున్దర్శనినాథుం, డొక్కరే యిట్లు కలగాంచె నక్కజముగ. 109
- గీ. అక్షమాలావిభూషితం దమణజటుఁడు
సాంద్రీభసితాంగరాగుండు శైవుఁ డొకఁడు
తెరువుఁ జూపంగ నరిగి భూవరుఁడు నడిచె
ఖండపర్వతునినగదంబు వెండికొండ, 110

ప. ఇట్లఖిలజగన్మండపంబగు నక్కొండలఁజేసి నధిగోమాణంబుచేసి తదీయంబులగు బహువిశేషంబులకుఁ బ్రతోపంబుఁ బోషింపుమఁ దోర్నిచి చని యథోచితపరి కారంబున నది కేశ్యరామగ్రహంబు వడిసి జ్యోతిష్మయింబగు చేతోజదమను దివ్యభవనంబున సాచ్చి సర్వకల్యాణంబులు గడచి యగ్రిభాగంబున. 109

క. ఖరకరహిమకరవైశ్వానరదీప్తుల ధిక్కరించి నానాదిశలక

బారిఁబారిఁ బొదివెడియొకభీకరతేజము గాంచి ధరణికాంతం దంతక. 110

గీ. ఆధికతరసంభ్రమంబున నంగకములఁ, అలకజాలంబు చెమటయు నెలకొనంగఁ బొగడ దగ్గఱలోఁగి యబ్బూమిపరుఁడు, చిత్రరూపంబువోలె నిశ్చేష్టుఁ డయ్యెఁ

గీ. డెల్లు నివ్వెఁగఁదియు నెట్టకేల, కు నరనాథుఁ డదలభక్షిం నుఁడు గాఁగ నమ్మహోదారతేజంబు నక్షిమాన్దమునకుఁ గోచరముగఁ జేసి యనుపదంబు.

సీ. చంద్రోజ్జ్వలశివాస్తనమంఠలముఁ బోలు, వెలిగుబ్బుమాపురం బలమువాని
తొడిగుబ్బోచక్కి నుండి గుం నఖిలంబుఁ, దాఁయై యున్నచందంబువానిఁ
లెనుబామురెడ్డిగంబున మించిఁచెయాచ లావృక్షీతివోలె నమరువాని
భసితకర్పాసమ్మసితుఁడై చుం కా, బృంహిమాచలమూర్తి హెచ్చువాని

గీ. జడలఁ దుఱిమినరఁజేసియుండల ది గుం

నమ్మకనేకంబుచేతఁ కాగములు వడ నుం

విధుశిరోమాలికలు చేయువేషఘట

మనకు మోపించువేల్పుఁ గన్గొనికొ న్నపుఁడు.

113

ఉ. ఆమునిమానసాంబుజవిహారమరకు పశంద్రోక్తిన్యకా

స్వామిఁ ద్రివియామయాత్మఁ బురుషత్రయమూర్తి జగన్నివాసు నా

కామునిన చరన్ద్రహుళపాంద్రోశరమహాస్వయాహు ఘా

లామృతభానుమాణిఁ గొనియాడె మహారమణుడు మ్రొక్కుచుకా.

114

క. తనుఁ బ్రస్తుతించుభూవిభుఁ, గని కరుణారసము దొలుక గారివిభుఁ డ
ల్లఁక జేరఁ దిలిచి యిట్లొ,యె నిబిడదశనాంకువులు ముఖేందునిఁ బొడువకా.

క ఇటు ర మృర్భక! నీమది, భుటియిద్దనదింత విడువు కలిగెడు నీకుకా

గుటిలభవబంధపాశక్రతులనసమర్థుండు సద్గురుఁడు వెంపమూ!

115

క. నాచేతఁ బనుపువడి శైవాచార్యవతంసుఁ డుద్భటారాధ్యయఁ డిపు డీ

భూచక్రింబున నున్నాఁ, దాచతురాశ్శకుఁడు నీకు నగు గురుఁ డధిపా.

117

క. ఆనువృత్తంతంబుం గలిగినకలఁ గని మేలుకాంచి క్షితిపతి చిత్రం

ంబున నానందాద్భుతములు, కనుపట్టెగ నుండె నంతఁ గడవనె నిశ్చయకా.

- గా. ప్రాతర్వేళ సమస్తకృత్యములు నిర్వర్తించి ధాత్రీవిభుం
దాతారాధిపమాలి రాత్రి కలయం దాయాయుతందంబులం
బీరితిం బల్కినపల్కు లార్కులకుఁ జేపకా తెప్పినకా వారలుకా
తేనోపిథుల విస్త్రయిల్లి నృపునాశీర్వాసముల్ మున్నుఁగాక. 119
- చ. పలుకును రిట్లు వింటివె నృపాలశిఖామణి! నిశ్చలంబుగాఁ
దెలిసినవాఁడ పిశు భవదీయమనోరథులొ శలించుటల్
తలఁప వినిత్రోమే గిరిసుతాహృదయేకుఁడు భక్తులైనవా
రల కరచేతిలోనిమరన్నము గొంగుపసిండి యారయక. 120
- క. కలలోనఁ గంటిఁ జంద్రశిఖరభూవణు నమట యొక్కకడిదియె నీకుం
గలశంభుభక్తి యేరికిఁ, గల దిప్పటికాలమున జగన్నుతచరితా! 121
- ప. ఈపు కృతపుణ్యుండ పీపుతలంచినపంకల్పంబు నిర్వికల్పంబుగా ఫలించు సం
శయంబు వలనదని ధరాబృందారకులు భూపుగందరుచేత సంభావితులై యుగే
చ్ఛంబుగా జని గంత మంజుభోజుండు దాఁగన్నమనస్వప్నంబునకు నచ్చేరువలను
చు నిది నిక్కంబగునొకొ యనుచు శంకరుండు నాపాలం గృపాలుం డగునొ
కొ యనుచు ననేకప్రకారంబుల మనోరథపరంపరావరతలత్తుండి యుండె
నక్కాలంబున నొక్క నాఁడు ముక్కంటియానలిఁ దలమోచి. 122
- నీ. పుట్టె నేగురుభర్త భువనాద్భుతము గాఁగ, నాగేంద్రీహారుమానసమువలన
మండె నేయాచార్యమండలేశ్వరుఁడు భూ,మాండనంబగు ముదిగొండయందుఁ
గట్టె నేదేశికాగ్నిఁ జేతఁ గంకణం, బలభేదరులైనన్య మపనయింపఁ
గాంచె నేయారాధ్యపంచాననుం డన్య,నతవిభేదక్రియాచతురబుద్ధి
- గీ, గరిమ నెలకొల్పె నేమయ్యగారిఁజేడు
తరలకుండంగ ధర కైవిధస్మృతి
యట్టి శ్రీముద్భటస్వామి యరుగుజెంచె
రాజకుంజరుఁడగు మంజుభోజుఁ గుఱిఁచి. 123
- ప. భసిలోద్ధూరితదేహకాంతులు శరత్రాపరేయభాసువీరభం
బనచేయక బహుశైవరక్షణములకా భాసిల్లుట స్మృతికాం
తిసముల్లాసము నాఁ దెలిర్చి యట ధాత్రీనాభునాస్థానరం
గసమీపంబున నిల్చె నుద్భటుఁడు క్రికంఠాపరాకారుఁడై. 124
- క. చట్టలుఁ జా నురక భువిం, బుట్టినక్రియఁ దేరిల్లుపుణ్యుని గురురా
ట్టట్టా భిషిక్తుఁ గన్నుల,పుట్టువునకు ఫలము గాఁగ భూపతి గాంచెక. 125

గీ. పాయకుండినవాడొ పొగ్గనమునందు

నలపురా రాతి తెలిసినదలిసివాడొ

అట్లు వచ్చిన గురుమాత్తు నతడ యుద్ధ

టావ్వా యె గాగఁ దలచె నయ్యవనిభండొ.

126

మ. మన మానందరసామ్యతైకకలనకొ మత్తిల్లఁ గంఠీరవా

సకముం బూర్ణనగంబుడిగ్గురవియోజం డిగ్గి పాపాఘమ

ర్దనమకొ దర్దురుస్వాశోమునిదదర్శంబుఁ గోటిర

త్నవికాయోల్లలదంతుమంజులచేతకొ గప్పె రా జమ్ములకొ.

127

గీ. ప్రియాశుండై యిట్లు మాంసాహి పాహి పాహి

యానచుఁ బులకాంచితాంగుడై పలుకునృచరి

లేవ నియమించి యాగురులింగున్ ది

పెట్టె శివరక్షయంచు సంప్రీతి భూతి.

128

క. అహితాంతకుండగు ధరణీమహిళాదమణుండు శంభుమానసపుత్త్రుకొ

విహితపరశ్చరచనాశ్రవహృష్టఁ గావించె వివయభానురుఁ డగుచుకొ.

129

సీ. శరదించుచంద్రికాచారువృథాలబ్ధి, యభిలదిక్కుల నిండి యమరువాని

నిత్యపృసాదమానితరహసంపత్తి, మించి చూపవల బొంకించు వాని

అతిశాంతనిజకటాక్షంచలసామగ్రి, తలపులోనలికుద్ధిఁ దెలుపువాని

అమృతధారాద్ధ్రివాశ్యశ్రేణిఁ బకువుల, నైనఁ దజ్జులఁ జేయఁ బూనువాని

గీ. పాపపుంజులు కరియింప నోపువానిఁ, బుణ్యమలపుట్టెని ల్లనఁ బొల్పువాని

సకలకైవాగమార్థలక్షణభూరీణు, నలఘువిజ్ఞాను నుద్భటుఁ బలికె నృపుడు.

130

క. వింటి నటమన్న యాముక్కుంటిక్కుప న్నిన్న సేడు గాతుక మొదిపకొ

గంటి భవాంబుధి గుల్ఫము, బంటి నుమీ నాకు నింకఁ బరతత్త్వనిధి!

131

కా. అదిబ్రహ్మకపాలభూవణుఁ ద్రిమూర్త్యాత్మకొ శివుకొ వహ్నిచం

ద్రాదిత్యానిలభూమరుత్పథిపయోయజ్వస్వరూపుకొ జిదా

మోదుకొ శంభు భజించి యోగజనతామఘ్నుండవై యున్ననీ

పాదాబ్జంబులు గంటిఁ బాశములచేఁ బట్టాడి కైవాగ్రీణి!

132

క. అజతుల్యవారముహత్త్వము, నిజమగఁ దలియంగనోపునేర్పును గనమికొ

గుజగుజయగు నాచిత్రంబు జనస్తుతి! బుద్ధి చెప్పి పోషవె నమ్మకొ.

133

క. అభిలాత్మకేది కంద్రియసఖిమూర్తుడొ పాదికైవసమాదామణి పు

న్మృత్యుమంత్రిఫలంబొ పాగను, సఖిబుద్ధివి దేవ! నీవు సామాన్యుడవే?

134

- ఉ. ఏమిశవంబు చేసి పరమేశ్వరు నేకియె గొల్పినాడనో
యే మునుపటిపుట్టువున నిట్టిగురూత్తము నిన్నుఁ గంటి ము
త్కామిత ముత్తై బాపములు గాఁచితి ముక్తికురంగతోచనా
కోమలద్యగ్విలాసములు గొల్లలు వట్టుదు నింకమీఁదటకా. 135
- క. శివలింగము ధరియించని, యవివేకికి నిహముఁ బరము నంద దనుచు వే
దవిములు చెప్పఁగ వి విని, తవులుదుఁ జింతాభరంబు తత్వైష్ణవీధి! 136
- ప. కాపున లింగధారణప్రకారంబును గురుశిష్యవర్తనంబును శివార్చనావిధానం
బును సవిశేషంబుగాఁ జెప్పినన్నుఁ గృతార్థుఁ జేయవే యనుచుఁ బునఃపునః
ప్రణామంబులు గావించునృపసార్వభౌమునకు గురుసార్వభౌముం డిట్లనియెః
క. క్షీతివర! నీయత్నము మెచ్చితి మల్ల తలంపు పలయు శ్రీకంధయపైఁ
గృతపుణ్యుడ వీవు మహామతిగణ్యాడ వీకుభక్తి మరగినకతవకా. 138
- క. ఈయంగన లీయాత్మజు, లీయర్థము లీదశంబు లిన్నియును దృఢ
ప్రాయములు నేసి మదిలో, నాయించూత్తంను నిలిపి తద్భుత మధిపా! 139
- ఉ. భూరిమవస్థపువృక్షములఁ బూజ యొనర్చినవాడ వీవు కా
మారి మురారిబాణుఁ ద్రిత్యరారి మఖారి గజారిఁ కాపపం
హారి ననేకజన్మముల నట్టివిధం బోనగూడకుండెనకా
వారిజనూతికైనఁ గనవచ్చునె శంకరుభక్తి భూషణా! 140
- సీ. హరున కర్పించనియన్నంబుఁ గుడుచుట, కుచ్చితోచ్చిష్టంబుఁ గుడిచినట్లు
భవుని కర్పించనిపానీ శు మానుట, మానక యాసవం బానినట్లు
శివున కర్పించనిపువ్వుదావి గోలుట, కూనధూపం బోలిఁ గోలినట్లు
శంభుభక్తుఁడు గానిజడబుద్ధి నంటుట, గెంటక చండాలు నంటినట్లు
- గీ. పకుపతికిఁ గానిపుణ్యంబు వట్టుటయును, బాపములునేయుయర్తుంబు వట్టినట్లు
లనుచుఁ బ్రాజ్ఞులు విజ్ఞాన మతిశయిల్లు, నన్ని తెఱఁగులఁ బూజింతు రప్తమూర్తి.
- క. ఉత్తమకులజుండై గుణవత్తముడై వేదకామ్రువరశబ్దార్థా
యత్తమతివిజముగల లోకోత్తముఁ గురుఁ జేరవలయు సుర్యనాథా! 142
- క. శ్రద్ధాభక్తిసమృద్ధిఁ బ్రసిద్ధుండై చెప్పినట్లు చేయుచు నెందుకా
గుర్నిధుండుగాక కాంతియ, సిద్ధాంతమువేయవారెడు శివ్యతకుఁ దగుకా. 143
- క. శివదీక్ష లేక మోక్షముఁ, దవులందు జనుఁ డెంతపాఁడుఁ దనయంతనె యు
ట్టవుఁగాన భక్తిగలిగిన, భవమూరుడు లింగదీక్ష భజియింపఁ దగుకా. 144

సీ, ధరణీశ! విను లింగధారణంబునకును, వివరింతుఁ గాలంబు విశదభజితఁ
గడుయోగ్యములు శరత్కాలవైశాఖరుల్, జ్యేష్ఠపూర్ణనవార్దశ్చంద్రి
తంబులు నెలలు మధ్యమములు మాఖంబు, నాషాఢమాసంబు నగుఁ గనిత
ములు చైత్రమును బుష్యమును భాద్రపదమును, శ్రావణంబును నవరంబు లయ్యె

గీ, సుత్రమంబుగ మార్గచంద్రోపరాగ

కాలముల నిందిరంబగుకాలమైన

ధాతృపక్షంబు బహుళపక్షవశమైనఁ

బంచమియు గ్రాహ్యములు సుమ్మ భవునిఁ బూన.

145

గీ, చవిలి కవమిని పక్షి నప్రవిని బున్న, మను జకుర్దశి దీక్షకు ననువు గాదు
కడమలిథు లుత్తమములు శంకరు భజింప, నింకనక్షత్రయోగ్యత శీర్షరింతు.

సీ, మంచిది రోహిణి మఖ రెస్సయది యుత్తమముపునర్వసుపు పుష్య మగుహితంబు
మృగశిర్షమును గాగ్రాహ్య మగు మాస్త్ర పృష్ఠత, పశితంబును మృనూరాధ యుత్త
రోత్తరాశ్శలులు లుత్తరాషాఢయు, శాస్తోక్తములు సాధుసమ్మతములు
రేవతి మఖ్యంబు భావింప మాలయు, నిర్వంబు హరదీక్ష కవనినాధ

గీ, తానులందునఁ జరమైనరాశి విడిచి, మానితంబగు నచారిత్రమైనయదియ
గురుబుధోదయకాలంబు లురగహార, ధారణమునకుఁ దగఁ బాపమారగతుల. 147

చ. ధరణిప! ఇట్లు దోషరహితంబగుకాలమునందు నంచికే
శ్వరు ధరియించుపుణ్యుడు రసాస్థలిఁ జేతెఁడుబంటి దొల్చి పెం
పరయఁగఁ బూర్వపాంసువున నానుషి రాస్యముఁ బూడ్చి యందుపై
నిరవుగ నొక్కచేది రచియింపఁదగున్ నలుమూల లేర్పడఁ. 148

క. ఆయరుఁగుమీఁద వాఁకి, బ్లాయతముగ నాలు గమర నతిరమ్యముగాఁ
జేయందగు శృంగారా, ధేయంబగు మంతునంబు ధీరవిచారా! 149

క. విలసితగోమయజలముల, నలికినతన్మంటపమున నైదగునర్ణం
బుల బియ్యముచే ండిల, మువవఁగవలయు సుజ్వలాలంక్రియతోఁ. 150

గీ. మహితపుష్పచారసామగ్రిచేత, నిగ్ధదేరెడి ముత్యాలముగ్ధచేత
ధూపదీపాక్ష తాదిబహూపచార, రచనచే నొప్పునందు సంగంభ మెసఁగ. 151

ఆ. కనకకృతములొండెఁ గాక వెండివయ్యెండె, గాక రాగివొండెఁ గాక మృగ్మ
యంబులొండెఁ గల్గినవి వంచకలశంబు, లమరమూర్తి నిలువనగు నరేంద్ర! 152

- చ. ఆలఘనవాంకుకాకృతములై తగుతత్కలశంబు లన్నిటిం
గొలఁకునఁ జెయ్యనం గలయుకుత్పితతోయములందు వేళకుం
గలయవి ముత్రపూర్వకముగాఁ గొని నిండఁగఁ జోసి వానిలో
చల మణు లెవ్వయైన నిడి పై నవతంతుగవాక్షముద్రకర్. 153
- క. సవరించి చూతపల్లవ, నవదూర్యాంకురకనత్కనకవారదళా
దివిశేషభద్రవస్తువు, లవిరళముగ నిలువవలయు నందులతోనన్. 154
- ప. ఇట్లు తీర్థాంబుతూరితంబుగాఁ దత్సమంచితకలశపంచకంబున “ఓ మావస్సర్య,
యనువేదమృతం బావహించి సకలమృతసారంబును మునిజనమనఃకమలకర్ణికా
పుష్పంధయంబు నగుపంచాక్షరం బున్ముఖంబుగావించి యీశానతత్పురుషాఘోర
వామదేవస్యోజాతంబు లనంబరఁగువామదేవువదనంబులకు నలంకరణంబులై
యైచును నాలుగు నెఱిమిదియుఁ బదుమాఁడు నెఱిమిదియు ననఁగలుగునంభ్యం
బ్రఖ్యాతంబులై విశిష్టంబులగునయ్యుష్టాతీశత్కళాసంస్కరణంబు సేయుచుఁ
బూర్వోక్తంబగుతండులస్థండిలంబునన్మిత్రరాభిముఖుండై గురూత్తమందు కృ
తహామందుతు, స్వస్తికప్రశస్తండును, విభూతిపట్టభానురుండును నగుశిష్య
నకు నంగన్యాసకరన్యాసంబు లాచరించి త్రివారంబు తత్కలశవారి నతనియుత్త
మాంగంబు పోషించి యక్షణంబ. 155
- సీ. ఆపంచకలశంబులందు నొక్కటి శివ, కుంభంబుగాఁ బూని శోరి తీర్థ
సలిలధారలు చల్లి తొలఁచి గంధాక్షతం, బులచేతఁ బూజించి నలుచెఱఁగు
నాల్పకుండలు నించి నడిమికుంభంబున, క్షీరంబు పోసి పాచీచీనీతంబు
దక్షిణసితము నుత్తరసంస్థితంబును, బల్బిమస్థితమునై పరగువాని
- గీ. తోను బెరుఁగును నెయ్యిని దేనియయును, బంచదారయుఁగ్రమమునఁజాదుకొల్పి
పాచ్చి యష్టాంగధూపంబు లిచ్చిశంఖ, కాహళాదికములమ్రోతగడఁబొనఁగ.
- ప. స్వస్తికవిస్తృతంబగు కూర్మాసనంబు నిర్మించి ప్రాణప్రతిష్ఠాగరిష్ఠంబులగు మం
త్రంబులు తంత్రపూర్వకముగా నుపన్యసించుచు శంఖముద్రాముద్రితకరాంబు
జుండై తచ్చిష్యు నుద్దేశించి “ఆవయో సిద్ధిర, స్త్యనుమఁ దన్మస్తంబు హ
స్తంబునం గుప్తరింపును “నయమే హస్తో భగవా,, ననువేదమంత్రంబుతోడ
సీరంధ్రతేజోవిరాజితఁజను ఆశేషపాశతృటివాకర్మణిమూర్తియును, విజ్ఞా
నవ్రజ్ఞాప్రదర్శనదీపాంకురంబును, గంధపుష్పద్యుపచారపూజితంబును హృద్య

నైవేద్యప్రహృష్టంబువగు జ్యోత్స్లింగంబును “నకదాచిద్వియోజయే” త్రనుమఁ
బుష్పంజలిపూర్వకంబుగా వినయైకధురీణుండగు కథనిఁ నగ్గురుండు ప్రాణలిం
గంబు చేయవలయు నిది లింగధారణచకారంబు. 157

క. అన విని హర్షాక్రమ కనుఁగొనలం దభుకొత్త రాజగురురాజానకుఁ
బునరభివాదనములు ధృతి, నొనరించి యిట్లనియె వినయ ముతహానమండై. 158

చ. తెలిసితి లింగధారణవిధిఁ గురువల్లభ! గుర్యమజ్ఞకుఁ
దొలఁగక శిష్యుఁ డెల్లపుడు ధూర్జటిలింగము నెట్టితావులఁ
నెలకొనఁ జేతుఁగావలయు నీమది న న్గరుణించి యాదరం
బొలయఁగఁ జెప్పితే యనుడు సుదృఢుఁడున్ నృపుఁ బబ్బు నీ క్రియన్. 159

గీ. పొక్కిలందు నైన భుజమధ్యముననైనఁ, కేలుదమ్మినైన మాలినైనఁ
గంఠసీమనైనఁ గఱకంతు ధరియించుఁదగు నృపాల! వాణ్దిగువఁ దక్క. 160

క. నావుడుఁ దద్గురుమణితో, భూవిభుఁ డిట్లనియె భోగిభూషణ యమృత
స్థావిర యగునీవచన, నీ వీనులఁబొరసెఁ గంటిఁ జిరసౌఖ్యంబుల్. 161

గీ. భక్తులగవారియెడఁ గల్పపాదపంబు, పాదపుగవియన్నని న్నిష్ఠితియడుగ వెఱక
భసితరుదాగ్నిధారణప్రాప్తిమైన, పుణ్య మె శ్యాని వివరించి ప్రాప్త ముడుదు.

క. సర్వాస్థలయందును, సర్వేశుని లింగమూర్తి సౌభాగ్యకళా
నిర్వాహకు ధరియించిన, సర్వజ్ఞుల కిందు నందు సౌఖ్యము దొరకున్. 162

సీ. వారకంఠముఖులు సంయమమును మనువులు, నెలకొల్పి రీశాను గళమునందు
బ్రహ్మవిష్ణునురేకపావకాదులు దాగ్ని, రుత్రమాంగంబుల సూర్యరేతు
నక్షపాదశిలాదహరదత్తముఖులు, వహియించి నుడువ వామదేవు
శక్తులు నందికేకప్రభృత్యాత్మజే,దులు పూని దురముల నలికనయను

అ. కొనుడుసామి భృంగి కుంజరాన్యుడు మొదలైనభక్తవరులు హరు ధరించి
రధికభక్తియుక్తి వాత్మీయకరణదృఢులును భూమి భువనవాళి! 163

ఉ. అన్నపువోడ విట్లనియె నాగమరత్నవిదుండు దేశికుం
డెన్నఁడు నేర్పినాడెత్త మహీశర! శైవరహస్యమల్ గంఠ
మొన్నఁటివాడ వింతియ విమూఢుల కీసమయంబు దుర్లభం
డెన్న మహావివేకవిధి పుత్ర కృతార్థుడ నెన్నిరీతులన్. 165

గీ. కపిలమును గృష్ణవర్ణయుఁ గంబునిభయు
ధూమ్రమును కాశపల్లవతామరవియు

నైనగోవులు గడిచెట్టి నందితెచ్చి

భూతి చేయంగవలయుఁ బ్రభూతవహ్ని.

166

సీ. సంతతైశ్వర్యముల్ సమకూర్చుటకుఁ దానె, హేతునై యునికి విభూతి యవఁగఁ
గవిసి పాతకములఁ గడిసి మెనఁగఁ జాలి, పృథ్విభూతి గలుగుట భస్మ మవఁగ
శరదందుచంద్రికాసారకాంతులు మీఱి, భాసనబొందుట భసిత మవఁగ
కాకినీదాకినీసర్పాదిభయము చేరఁగనీక రక్షింప రక్ష యవఁగ

గీ. నాపదలనెల్ల తురణంబు నందఁజేయఁ, జాలుమహిమఁ బ్రకాశించి తొర మవఁగ
బూది యాహ్వాయపంచకంబునఁ దలిర్చు, ఫలలోచనఫాలసేవ్యకలఁ. 167

వ. వెండియుఁ గపిలకృష్ణధనశరత్తదూమప్రవృత్తంబులఁ దగుపూర్వోక్తధేనువులు నం
దయు సుభద్రయు సురభియు సుమనయు నుశిలయు ననఁబరగు పీనిగర్భంబు
ల నావిర్భవించి పృథ్విభూతయగుట విభూతి భూతనాథుండు సన్మోహితంబున
వహియింపుట విభూతి యనియును, నామజేవంబున ధరియింపుట భసితం బు
యును, నభూరంబున భరియింపుట భస్మంబనియును, దత్పురుషంబున నపధరిం
పుట తొరంబనియును నీకానంబున నెలకొలుపుట రక్షయనియును ద్రేక్షణీయయై
వర్తల్లుచు హృత్పలక్షీదరహసితసుధానివ్వందంబు నానందిం బగు వినుము 168

సీ. కైకొనఁదగు స్వకాలంబుల విభూతి, నైమిత్తికములఁ బూనఁగవలయు
భసితంబు రక్ష దాల్చఁగ యోగ్య మాయాయి, యహ్మకృత్యంబులయందు భస్మ
మమవగుఁ బూయఁ బ్రాయశ్చిత్తముల మోక్ష, విధుల సంభాషయై తెఱయువర
మిది భూతినిర్ణయం బింక విను రుద్రాక్ష, సుహిమ నిర్మింతు నిర్మలగుగాఢ్య!

గీ. అలికనయనుండు మున్ను మరారిపురము

లోఁదృష్టికిరాఁ జూచుచుండ నతని

నయనముల రాలబాష్పసంతతులు ధరణి

హ్రీలి రుద్రాక్షములుగాఁగఁ బ్రబలె నధిప!.

169

సీ. శిఖ నొక్కటియు మూఁడు శిరమునముప్పది, యాటు మస్తముచుట్టువండుఁ గంఠ
పీఠి ముప్పదిరెండుఁ బృథులవత్తోబీధి, నేఁబది వదునొండు నేను బాహు
కాఖల వడ్డ్యయసంఖ్యలఁ జేతుల, నొండాండు నాణాఱు నొండుచెవుల
నవతియుం బదియునునాల్గు రెండులు సువ, నీతమాత్రంబున విధిసముక్త

గీ. హర్గమున రుద్రమణులు ధీమంతులైన, వారలకుఁ దాల్పవలయు భూవలయనాథ
యొన్ని చాల్చినఁ దత్ఫలం బెన్నఁ దరమె? 170

శ. తలఁచినఁ గన్న విన్నఁ గరతామఁసంబుల నంటినఁ దమా

ఫలకమునంగుఁ దాల్చిన నభంగురము క్తికురంగలోతనా

చలదలపు పసాదితలపద్మలమానకటాక్షపీఠణం

బులఁ బరికుప్పుఁ జేయఁ దుడిఁ బూరుపు రుద్రముఖుల్ నృపాగ్రిణీ! 171

క. ఆన విని చరితార్థుండై, జననాథుఁడు గురుకులాభిళిళి నుద్భటు న

ర్వలఁ దనియించి దీక్షకు, ననుకూలుం దనుచునుండె నక్కాలమునన్. 172

చ. కునుమితకాళ మంబుధరగోపనదూరశభిప్సకాళ ము

ల్లసికమరాళి పస్యఫలలాభవిజృంభితపామరాళి కిరీ

ఃస్వమరసాఁసంబు హృదవిభ్రమసింధురసారసంబు నై

యశవృశలిలఁ బూర్వై శరదాగమ మాగమన్వాహర్గమై. 173

గీ. కలవపూఁగోల యలజేటికలికినారి, సెనయుపుండ్రేక్షుధనువులో నెక్కుద్రోచి

దర్శకుం జేచి విరహించి తములు గలఁచి, గారవెట్టుచునుండుఁ దత్కాలమునను.

గీ. తొల్లి కలఁగినకొలఁకులనెల్లఁ దేర్చి, తనరుపంభజనున్నతి ధార్తరాష్ట్ర

వినుతమై యొప్పెఁ గుంభజవిలసనంబు, ధార్తరాష్ట్రులచేఁ బ్రస్తుతంబుగాదె.

చ. కలువఁకవృదావి నొడికంబుగఁ గైకొని పద్మకానకం

బులకడ గుంపుగట్టి కనుమోడ్చినయంచలతెక్కమొత్తముల్

జలితములయ్యెఁ గావునఁ బ్రచారముఁ జూపి పరిభ్రమించి రా

తుల శరదాగమంబున మరుచ్చిశువుల్ విసురత్తిఁ దోఁగుచున్. 174

క. కురిసెన్ గరిమద మంచులు, మొరసెన్ రాజనముదొండముక్కువిడియె వే

విసెం జలదంబులు దివి, నెరసెన్ యాయినలఁ జంద్రవిర్బలరోచుల్. 175

గీ. హెచ్చి పగరలమీఁద యెడెత్తునృపుల

సైన్యసాయములఖురజశ్చయము దమకుఁ

బాగ్విభుడైన వారాళి నటుగఁ జేయఁ

గాంచి చిక్కినగతి నదుల్ కాన్పట్టమొండె. 176

చ. మెటుఁగులు దీటుకొల్పుతనుమిట్టలఁ గన్మృజవాదితావులన్

విడిఁదికిఁ ద్రోమువాసనల బేడిసమిలహసించుకన్నులన్

పలుకృషీపలాత్మక లవారణఁ బాదును రిందువంశజుల్

చెలుకును రాజనంబుఁ గలచేలకడన్ శరదాగమంబునన్. 177

గీ. సకలజనులకు లోచనోర్వము నేయఁ, బాలుతత్కాలమున రాజచంద్రమూర్తి
ముంజభోజుండు శివలింగమును ధరింప, యత్న మొనరించె నుద్భటుననుమతమున.

కా. పాటింపందగు నానువిన్నవము హృత్కర్తృంబులం జాహ్నువీ
జాటుం దార్చెద శుద్ధచంచమి మహీశు లేగ మి ర్వచ్చి నా
నోటక సత్కృప నేయఁగావలయు నంచుక విశ్వవిశ్వంభరక
జాటంబుంచె నతండు గాలరులచే శైవోత్తమశ్రేణికై. 181

ఉ. ఆనృపునిన్న వంబు హృదయంబుల మిక్కిలిఁ బూని ప్రాప్తపం
చాననసన్నిభుల్ శమదమాధ్యులు దేశికపుంగవుల్ దృఢ
జ్ఞానులు నేలయానినపరిచారములక జనుదెంచి రాత్మతే
జోనిహతంబులై నొరిగి నూర్యచురీచులు విన్నవోపఁగాక. 182

ఉ. మిక్కిలికన్ను చేత నొక మేటితిగ్రహాలము పాఁపసామ్రాటక
జక్మగ్రవింటిజోగుమయుసాననురాచినచందనంబు శు
విస్కవగాఁగ నుండునొకయింతియుఁ గల్గినవేల్పు దామయై
యక్కమనీయమూర్తులు ప్రియంబున నల్లకి కేగి రయ్యెడక. 183

క. ఈయందమ్మల ఎచ్చిన, యాయయ్యలపదనగోరుహములు గడిగి భూ
నాయకుఁడు పూజచేసి ము,దాయ త్రస్నాంతః డగుచు నంచితభక్తిక. 184

గీ. ఇట్లు భయభక్తు లమర విధీరితార్చనములఁ దము సంతసెలఁ జేయునలిననైరి
కులశిఖావ్రీమధోకునికొడుకు నకల, దేశికులు దీవనలఁ బ్రస్తుతింతు తిట్లు. 185

సీ. సింధుబల్లహురీతి శ్రీపతిపండితు, మరియొద ధూపదమాచిదేవు
నట్లు మహాకాశునకువున నల్లక, ల్కనబ్రహ్మకేవల గక్కయవిధమున
శూలదబ్రహ్మయ్యచోప్పున బిబ్బబా, చనలీల వీరనాచాఁకుపోల్కి
కదిరెరెమ్మయగారికైవడిఁ దెలుఁగేకు, చుహణయ్యచందాన మాచిరాజా

గీ. కరణి మాళిగమారయ్యగతిఁ దెలుంగు
జొమ్మనార్యునివడువున సురియచౌడు
పగిది బసవేశ్వరునిమాడ్కి భక్తియుక్తి
శంభుఁ బూజించి బ్రదుకు రాజన్యచంద్ర! 186

గీ. ఆశుచు దీవించి భూపాలు నాదరించి
మహిమ నిల కేగి రస్సరుమండలేకు
లమ్మహీభర్త తమ కిచ్చునమితనస్తు
సముదయమునకు నుదిఁ బ్రహ్లాంబు నిండ. 187

- క. అంతట సాగరకాంచీ, కాంతుడు శ్రీకంఠుఁ బూనఁ గల్యాణవిధా
కాంతమగుదినము చనుదే, నెంతయు హర్షించి పురి సమిద్ధవిధాత్రిక. 188
- ప. అలంకరించుటకు ఘటిహారులచేతం జాటంబంచిన. 189
- క. కట్టిరి మణితోరణములు, పెట్టిరి ముత్యాలను శ్రీ పృథ్వీధ్వజమల్
చుట్టిరి సాధంబులఁ ద, శ్చిట్టణమునఁ బారులెల్లఁ దమతమయిన్లక్. 190
- క. ఆతేశబహుళశృంగా, రావాశములై చెలంగె నద్భుతభూతిం
దేవాలయములు సద్గురు, దేవాలయములును భక్తిదేవాలయమల్. 191
- సీ. ఆపుష్కడివసంబునందుఁ బ్రభావతీ, నంభరం డవితభారంభుఁ డగుచుఁ
గమనీయతీర్థోదకములఁ దానంబాడి, వెన్నెలమగుఁగుల విన్నఁబుచ్చు
రమణీయకుభివశ్రుములు మెచ్చుగఁ గట్టి, భనీతాక్షమాలికొద్దాసి యగుచు
నశమాత్మప్రతివచ్చు నతులమూర్తుల శైవ, లాంఛనకరుల నల్లన భజించి
- గీ, శంభులింగంబులకుఁ బ్రహ్లాదలు ఘటించి
తనగురూత్తంనుచేఁ బ్రసాదంబు వడసి
యరిగె బహుతూర్యరవము లంబరము వొడువ
భర్తనీతుకుఁ దగుమంటపంబు గుఱించి. 192
- ప. అట్లు చనివని యాఖండలకోదంశదండంబునం దొరఁగుప్రభామండలంబు గండ
డంచునగణితతోరణంబులవిలనను కాతమనన్యవలీకాశకలకీలితంబులై యకాలతమో
జ్జాలంబు వికాలంబుగాఁ గలిగించు నలఘులభువలనను, మధ్యందివమార్తాండ
మండలంబుం గోడగించి విజృంభించుక తకుంభకుంభంబుల లలనను, నాశావకాశంబు
లు వాసించు కాలాగరుధూపమాంకలవలనను, నలనుమిగిల్ విశుద్ధకామద్వజాంచల
గందూషితనుధాంధస్వింధుపయోధగంబును, జనున్ద్రారభాసురంబును, జతురశ్ర
విస్త్రుతవేదికంబును, సమస్తప్రకృతీర్థోదకపరిపూరితకలశపంచకంబును, గాం
తాకరార్చితకర్పూరసీరాజనాదివిరాజితంబును, గమాశ్రుపల్లవప్రసాదానిభిలభ
ద్రవదార్ధసాగ్రపేక్షణీయంబును నగదీక్షమంటపంబుఁ బ్రసేదించి యథాకా
లంబును యథాశాస్త్రంబును నగునట్లు విభూతిప్రప్రహోమాదికృత్యంబులు గున్వ
నజ్జ నఖర్వభక్తి నొనరించి వినిదాస్యాంతుండై ధరణీకాంతుండు మహితముం
త్రధారాసారంబుఁ గల్గపుటికుటుంబిగా నాకాంక్షించునవసరంబున. 193
- క. సాక్షాదలికాక్షుం డగు, నక్షయపుణ్యాత్ముడైన యగ్గురుశాఖుం
డతుననియంత్రవిద్యా, గక్షితుఁ జేయం దలంచి రాజోత్తంనుక. 194

- సీ. వామాంకవిద్యస్తవామేతరకరాంబుజయు నవరక్తోత్పలయుతనామ
హస్తయు...నగుతనప్రియకాంత, మెలుఁగారుపాలిండ్లమీఁదిచాయ
డాకలు తామెడ(?) పైకొల్పి చొక్కుచుఁ బరశువు మృగమును వరము నితర
శయముల ధరియించి పాండ్రసర్వాకల్ప, భాసమాసాంగుడై పరిభ్రష్టి
గీ, లలితనూత్కారజాంతులు తొలుకరించు, మేనఁ బుష్పస్త్రవిలసనోన్మేష మమర
హరివచ్చాననాసీనుడైన పార్వతీకుఁ బ్రాసాదపంచాక్షరీకుఁ జొగడి. 195
- చ. పరశువు ఖడ్గమున్ విశిరబాణము కూలము దక్షిణాస్పర
త్కరములపైఁ దనర్ప హితఖండనభేటధనస్కపాలమున్
బరువడి తామహస్తములపైఁ జెలఁగన్ నలువారుమేను భీ
కరపదనంబుఁ ద్ర్యక్షములు గాంచనవర్జబటల్ తలిర్చుఁగాన్. 196
- చ. కరయగళంబునన్ భుజయగంబునఁ గర్ణయగంబునం బదాం
బురుహయుగంబునం గటిని బొల్బగళంబునఁ బార్శ్వసీమలన్
శిరమునఁ గుక్షి వాల్చువది జిహ్వఁ గరాబ్జములన్ నహించుశ్రీ
భరితు నఘోరమూర్తి మనుభిర్త నఘాంతకుఁ బ్రస్తరింపుచున్. 197
- ప. వెండియుఁ దక్కినశివమంత్రింబులం గలసారంబుఁ బరిగ్రహించి నుకుండు
శిష్యునకు నుపదేశించిన. 198
- చ. ఒకర నిశావసానసముయోదితభాస్కరునందునుండి చ
య్యన దిగి దీప్తి పుల్లజలజాంతరముం దగిఁ జొచ్చుకట్లు పు
ణ్యవిధి లక్షనంగ నొప్పు గురునాథుమొగంబున నుండి మంత్రవి
ద్య నృపు మొగంబుఁ జొచ్చె విమలాకృతి నగ్నికణాపదాతమై. 199
- క. గురుమంత్రవిద్యచే నృపు, కరస్థలాధీనకాలకంధరలింగో
దరముఁ బ్రతేకించె మనో, హరమగునొకదివ్య లేఖ మడ్చుకథంగన్. 200
- ప. ఇట్లు కృతలింగధారణుండై ధరణీరహణుం దక్షగవదాణావసమూహావతా
యణుండై. 201
- క. త్రిణయన! భక్తములభ! సర్వనిలింపాత్మక! దయావివర్ధన! నాపై
నమరాగం బొడవఁగఁ జయ్యన నీలింగంబునందు హస్తము వేడ్కన్. 202
- క. అలధరణీధరకరవర, నిలయ! మహేశ్వర్యధుర్య! నిటలాత్! విని
కృలజేహ! పార్వతీప్రియ! నెలకొన మీయాననమున నెయ్యముతోడన్. 203

- క. గానశ్రీయ! విష్ణుకళ, తా! నిరుపమ! నిత్య! రాజరాజశఖ! హరా!
నూనాతుగహర! నైకొను, భానుకళాంకాన్ని శేత్ర! పాద్యము దీనిక. 204
- క. వధుమధనద్యగర్భితశద, విగళిర్నశతోజభేదవిధిచణహస్తా!
విధుకాంతవర్ణ! శివ! జగ,దధిసాధ! పరిగ్రహింపు మర్మము దీనిక. 205
- క. అణిమాదిగుణాన్నిత! భవ! ఘణివల్లభహర! దివిజభర్తృనమస్మా!
గణసాధ! నీలలోహిత!, ప్రణుతాచమనీయకంబుఁ బాటింపు దయక. 206
- క. తుహినగిరిసుహిర్మపాణి,గృహణప్రీతత్మ! భూతగణవృతరాశి
సహితకళాటితేజో,నుహిత మదిం బొడలు విహితమజ్జనలక్ష్మిక. 207
- క. అజ్ఞానమిరభాస్కర!, విజ్ఞానవిలాసజనక! విశ్వేశ్వర! స
ర్వజ్ఞ! నిజభక్తవత్సల!, వ్రజ్ఞాధిక! కొమ్ము పెన్మ్రరాజము దీనిక. 208
- క. వివరీతవికృతఘణివర!, ఉపనిషదర్థస్వరూప! యోగిజనధ్యే
యబద! నువన్మకృగం బగు,నుపవీరముఁ దాల్పు మిదె నముజ్జ్వలమూర్తి. 209
- క. జన్మజరామృత్యురహిత!, చిన్మయ! లోకేశ! యీశ! శివంకుశళా
భృన్మకుట! గంధ మిదె పేర్,మ స్మము మన్నించి కొనుము మఖవిధ్వంసీ!. 210
- క. పవనశిఖితరణేశశివల,సవనకృదాకాశభూమిసంభృతమూర్తి
భవభూధరభిదుర! సదా,శివ! యీశాక్షతలమీఁదఁ జిత్తం బిడవే. 211
- క. పంచానన! రుచిధిక్క్రూత,పంచానన! విజిత! దేవపతిసంస్తుత్యా!
పంచాననావతర! హర!, పంచప్రేతేశ!పువ్ర్య లుంచెదఁ గనుమీ!. 212
- క. క్రికః! దిన్మనై భవ!, పాకట... మనూ త్తరనివేశరతా!
లోకాధీశ్వర! మరసిం,ధ్వాకల్ప!వ్రధూన మిది ప్రియంబునఁ గొనవే!. 213
- క. పాపహర! దేవదేవ! వి,యాపాక్ష! కృపాకటాక్ష! రుద్ర! మహేశా!
తావత్ప్రీతి సంహారక!, దీపము లర్పింతు దయ మదిం గనుఁగొనుమీ!. 214
- క. నందభరమధన! కుండలి,కుండల! దివివస్మహీధరికొదండ! నుధీ
మండలనీరజపనమా,ర్తాండా! నైవేద్య మిది ముదంబునఁ గొనవే. 215
- క. లంబోదరజనక! బుధా,లంబ! విరూపాక్ష! మోక్షలక్ష్మీవ్రద! చ
ర్మాంబర! యంబరకుంతల!, తాంబూలము మీకు నర్పితంబగు మాచేక. 216
- క. అక్షిణిపూర్ణ! సవనా,ధ్యక్ష!మహోక్షేంద్రీనాహ! ధరణీరథ! ప
ద్మాక్షకుగ! నేఁ జేయువ్రదక్షిణములు చిత్తగింపు దయ నిగమహయా!. 217

- క. శీకంధర! మునివల్లభ! మాకాంతవనివసంత! మలహర! రమణీ
యాకార! నమోవాక్యము, చేకొను నే నీకొనర్చు జితరథభక్తిఁ. 218
- క. అని పోదహోపచారము, ల నిటలనేతుని భజించి లాభితప్రభాత్యం
బురిధి యగుముంజభోజాఁడు, గమఁగొనియొక్క దత్తక్షణంబు కల్యాణంబుల్.
- క. జితపాశచేకితోత్రమ, కృతదీక్షుం డగులు నిట్లు కృతకృత్యుండై
క్షీతిన్లుభుండు రెండవ, శీతకంఠుఁడు పోరె నఖిలసేవితుఁడయ్యెన్. 220
- గీ. ఉక్తదక్షిణ నారాధ్యు భక్తిఁ దలంచి, సకలజంగమగురురాజశైవసముద
యముల నర్చనపర్యుల నలరజేసి, నిత్యసాభాగ్యమయమూర్తి నెగడె నృపుఁడు.
- ఉ. మానితమూర్తి భూపతి యమావతి నీగతిఁ బ్రాణలింగముం
గా నొనరించి పుణ్యములకందునఁ గాంచి దయాప్రీతివస్తుండై
మానువలోకముఁ బెనుచు మంజులక్ష్మీరు మిన్నముట్ట వి
ద్యావిధి నుద్భటుం గురుకులాగ్రణి రాజ్యధురీణుఁ జేయుచున్. 222
- క. పులు దుది విధాత యాదిగఁ, గలవిశ్వమునందుఁ గాలకంఠుఁడు గౌరీ
లలనామనోహరుని మదిఁ, దెలిసి యతం దేలు పనుమతీమయంబున్. 223
- సీ. భూరివివేకంబు పుట్టినప్పుడె పుట్టెఁ, గాకున్న నొరులకుఁ గలదె యిట్లు
బుధపోషకేలియుఁ బుట్టినప్పుడె పుట్టెఁ, గాకున్న నొరులకుఁ గలదె యిట్లు
పుణ్యంబుఁ దెలియఁ బుట్టినప్పుడె పుట్టెఁ, గాకున్న నొరులకుఁ గలదె యిట్లు
భూతదయాప్రియుఁ బుట్టినప్పుడె పుట్టెఁ, గాకున్న నొరులకుఁ గలదె యిట్లు
- గీ. బుద్ధియును బుట్టినప్పుడె పుట్టె నెనరుఁ, గలసి కాకున్న నొరులకుఁ గలదె యిట్లు
అనుచు నఖిలంబుఁ దనుఁ గొనియాడుచుండ, బలహేదులరీతిఁ బ్రాభవముఁ దార్చె.
- కా. కామకోధములం ద్యజించి మమతకా ఖండించి శైవాగమ
ప్రామాణ్యంబు పరిగ్రహించి ధరణీ భక్తానిసంరక్షణకా
పామర్శ్యంబున యోగివర్తనమునకా సంపూర్ణవిజ్ఞానసం
ధామాన్యస్థితి మించె భూపతి సమస్తంబున్ ముక్తి మెచ్చఁగాన్. 225
- మ. అరిసంహరము శైవనిర్ణయకథావ్యాపక్తియున్ నద్దుగ
స్ఫురదతృప్త్యుభయసంగతియు నేప్రార్థున్ వెలికా లోన ని
ర్భరతకా బెంపుపహింప రాజసమునకా భాసిల్లునావల్లకీ
పుర మింపొందఁగ ముంజభోజాఁడు బుధాంభోజాతహంసాకృతికా. 226

- క. నలినీపత్రోము వంటని, నలినకణంబట్ల తగులు చాలించి ధరా
స్థలి నిట్లు ప్రోచుహిమకర, మలసంభవుఁ డైనరాజగుడఁ డీకరణిఁ. 227
- క. సుక్షేత్రోమునఁ బదమన, నిక్షిప్తంబైనవిత్తు నెటి నీయెడ నా
యక్షిణమంద్రవిద్య మహాక్షణకరలిలఁ బొదలె నవనీశ్వరుఁడు. 228
- వ. ఇట్టి శిష్యునిం జూచి గుడం డిట్లనియె. 229
- చ. నమసుఖమొదియై వినయసంగతుఁడై కుచితాభిరాముఁడై
యమరసనీతెఱంగు నునునాధ్యవశం బగు మాద్యశేరితా
ర్హమహపు మీఁదనుం బ్రబలిసట్టితెఱంగును గూర్పు శాశి
శమునకుఁ బోసినట్టి సలిలంబు విధంబున భూపురందరా. 230
- సీ. సమపక్షపాతనిశ్చలభక్తియుక్తిధ, రాక్షసకామంబుల నాదరించి
దుష్టనిగ్రహమును శిష్టరక్షణమును, నిత్యకృత్యములుగా నిర్వహించి
సక్రొందనాదిపాదవిదూరభోగంబు, లొలసి యొల్లమిగాఁగ నొందఁ జాలి
ఆపగ్రమ త్రత్యంబు నఁది బాహ్యభ్యంతరముల తాత్రేచలగర్వం బఁదంచి
గీ, జలధివలంబితమనమతీస్థలము నొక్క, పురముఁ బ్రోచుతెఱంగునఁ బ్రోవ శేర్చి
యొప్పు నిమఁ బోలనేర్చునే యొక్కరుండు, భూరిరుచిరాజ! శ్రీముంజభోజరాజ!
- క. నీవంటిశిష్యుకలమున, నావంటిగురుండు నిత్యవ్యయశస్సీ
శ్రీవంటియధుపయోనిధి, నావంటినకరణిఁ గడుదు నరనాథమణి! 232
- క. శిష్యుఁడు పాపము చేసిన, దూష్యస్థితి గురునిఁ జెందుఁ దోరపువీరక
శిష్యుఁడు పుణ్యము నేయ న, దూష్యస్థితి గురునిఁ జెందుఁ దోరపువీరక. 233
- వ. కావున శిష్యునిపుణ్యపాపంబులు గురులితలయవియ కాన యుత్తమశిష్యుండు
గలుగుట గురునిభాగ్యంబ శిష్యుం డనుత్తముం డగుట గురునిదౌర్భాగ్యంబు
యని వేదవిదులు చెప్పుదు రీపు సచ్చిష్యుండ వగుటంజేసి మా కద్వైతంబయ్యె
ననియునుంగాక. 234
- ఉ. ఏలరె? మున్ను భూపతుల లనేకులు రామయయాతిముఖ్యు లీ
నేలయ నీవు ప్రోచునది నేలయ యిట్టియకంబు నిట్టియు
త్రాలతరప్రభావమును లక్ష్యపు లొందిరె నీక్రియక మహీ
పాలలరామ! నీకయినభాగ్యము ల్లననీయ శక్యమే? 235
- క. నీవుక జేరమధునరాదులగరిక నేత్రక్రియోద్భాసిలో
కావానుం గరిచర్మవాసు భువనై కారాధ్యు నిమ్రోహితో

సేవాశ్వుత్రిఁ బ్రసన్నుఁ జేసి దిశంఁక్రీతాగ్లవర్తిత్వ
త్యాగేశంబున నిల్పగాఁ గలవు తథ్యం బిందువంశాగ్రీణి.

236

చ. ఆశుశంఁ గృతప్రకాశంఁ దంఁ యగ్గురు నిట్లని వల్లం ముంజభో
జన్యపతి యిట్లనం దగునె శైవగురూత్తమ! నీకృపారపం
బునఁ దగఁ జెట్టుగట్టు ననువొందుట చిత్తమె మంశంబు తె
ల్లను నుకృతాధిపుం గొలుచులాభము గల్గినఁ గీర్తి గల్గదే ?.

237

ఆ. తెలఁగి పుత్త్రనిష్ఠేశేవంబుగా నన్నుఁ, బోమనీపరీభాషణునన కాద
నిట్టివైభవంబు నిట్టిసౌభాగ్యంబు, బోరకె నాకు నిఖిలగురున రేణ్య.

238

ఉ. వారక వేలె నాకి యుపవాసఫలం బెడలించునట్లు ని
స్సాగములైన యిష్టగతిసౌఖ్యములకొ మది దూర్యమొంది వి
స్తానియుఁబులు దూరమని శంక నహించియు మీయునుజ్ఞకుం
దారక పూనినాఁత వసుధాభరముకొ గురువంద్రకేళిరా!

239

ఉ. సేవకలోకముం బొదలఁజేటయుకై చరకల్పధూరునా

శ్రీనిహియించునీపదముఁ జేరినవాఁడఁ గృతార్థఁ జేసి నం

భావనఁ బోవు నన్ను భవబంధముపైఁ దగు లూడ్చి నాపుడుకొ

భూవరుఁ గృత్యులం బలుకు భూనుతుఁ దుద్భటమూర్తి యీక్రియకొ.

240

గీ. అన్న! విశ్వాసమొనరించు మన్మదీయ,వాక్యమాన సంశయము మాని వసుధఁబెద్ద
కాల మభిరక్షణము చేసి కడు భజింపఁగలవు కైలాసనాథుఁ క్రికంకు నభవు.

ప. అని యుద్భటారాధ్యుఁడు ప్రియశిష్యుఁడగుపరీభావతీనయనైరాగ్యంబునకుఁ
బరిహారంబు గఱపి రాజయోగిలక్షణంబులం బ్రేక్షణీయండ వగు మని నియమిం
పుడు నవ్వుడయిఁజేఁడును „గురో రాజ్ఞాం నలంఘయే,, తనన్యాయంబున నతీయ
భుజాభుజగాధిసాధుమై ధరావరాలోహ విశ్రమింపం జేసి ప్రకాశననమర్థం
డయ్యె నిట్లు.

242

సీ. ఇందుకేళరముచే సేమూర్తిదీపించు, నామూర్తి దానయై యతిశంఖి
ఇభవర్మపటమున సేమూర్తి గొమతాదు, నామూర్తి దానయై హరువు చూపి
యిల రథంబుగఁ బన్ని యేమూర్తి జయమొందు, నామూర్తి దానయై యశువుమిగిలి
యిత్తుధనురూఢి సేమూర్తి పైఁబూయు, నామూర్తి దానయై యయితు గల్గి
గీ. యాన్నయొద్భటగురుసాధుశుగ్రీవ
కరటికంతీరపస్వామిచరణయోగి

తనకు నిహవరఫలసిద్ధిజనని గాఁగ

భూమిఁ బాలించు శ్రీమంజుభోజమూర్తి.

243

క. పరస్పదయకమలకర్ణిక, గురుచరణద్వయము నిలిపి కువలయరక్ష

చరణమునఁ జొదలుఁ బ్రేమధే, శ్రవరసహృదయ ముంజభోజజననిభుఁ డెలమిన్.

క. చరలింగమూర్తియగు నా, నురుజేవుని సింహపీఠి గోరిక నిడి త

చరణాంభోరుహమలకును, బరిచర్య యొనర్చు నవనిపతి యనుచినమున్. 245

ఉ. అంత మనంబులోనఁ బ్రేమహారఁ దలంచు మహార్యుఁ డుద్భటుం

దంతకనైతి తన్నిలిచి యాత్మఁ గఠోరతతోక్తి శత్రులై

చింతఁ గలంశుభేచరులఁ జేర్చు మదాకృతి నంచుఁ దొల్లి య

శ్యంతదయాద్వైచిత్త్యుడయి యాగతి నాదినమాట లీక్రియన్.

246

మ. నిలిచెం ధారుణి శైవధర్మము సమస్తేచంబులో దుర్మతం

బులు బాధాగమముఖ్యమూర్ నడతె శ్రీపూర్ణాత్మ్యుడై శంభున

జ్జలకారద్వయభృంగ మీతఁ దన నోజన్ ముంజభోజక్షమా

లలనాధీకుఁడు నాదుశిష్యుఁ డయి యుల్లాసంబు నొందెం దృతిన్

247

క. మఱియుం దక్కినపను లర, ముంబు యొకయింతయును లేక మలపాదనాజ్ఞన్

నెఱి ఫలియించె ధరాస్థలి, నుఱక వసింపంగ నాకునుచితం బగునే?

248

మ. నలదా యింక లలాటశేత్రపటుతీవ్రకూరకాపానలా

ద్యులచేఁ బోలుచు నానిమిత్తమున దూరూపంబులం బాఁడుఁగాఁ

గల మంచుం గడుఁ గాంక్షలన్ బొదులతద్గంధర్వులన్ బోని వా

రిం నోరిన్ సమయాబ్ధులన్ గడపి రోర్వంచాలి నీచత్వమున్.

249

చ. అని కృతనిశ్చయం దగుచు నగ్గురుకుంజరుఁ డొక్కనాఁడు పా

వనసలింబులం దడిసి ఎచ్చి విశుద్ధిరస్థలంబునం

దనుపమధస్మరుద్రిమణు లాదిగఁ గల్గినచైపచిహ్నముల్

మున మలరంగఁ దాల్చి పురమద్దనలింగముఁ బ్రాణలింగమున్.

250

క. హస్తాబ్జంబున సంగ్రహించి పరసద్మాసీనుఁడై బారినే

దస్తారాధిపభానుభానువులతో దానైశ్యుఁడై యొప్పుత

న్నిస్త్రోత్తోజ్జ్వలమూర్తిపై విషయమూర్ నెక్కొల్చి యోగంబుచే

మస్తోత్థదము చేసి తీవితమునంబుంబుం ద్రోచెన్ వెనన్.

251

గీ. ఆమహాయోగిబ్రహ్మరంధ్రాంతరంబు, చెడతె శతకోటిరవిదీప్తివిలసనంబు

గలుగులేజు బొకండు తర్కరతరేక, లింగమును గూడి నూరుఁ బొందె లీల నెగసి.

క. జితధవబంధనులగు త,త్సతు లధికులు కాత్మసరణితోఁ దత్తనువున్
చతురతకైవిజ్ఞానా,హుతిగా భావించి రంత యోగ్యపాక్షాల్. 253

ఉ. అవృహసీయమూర్తితనువందలిధూమము సర్వదిక్కులన్
గ్రమ్ముచు మీఁద రాలు సమరద్రుసునిర్వత్రుస్సృష్టిగం
ధములతావి గెల్చి ఐటధామవిహారుల నప్పికాచబ్బం
దిమ్ములఁ గప్పె నీలజలద్రుపతివక్షమహస్సహాయమై. 254

గీ. సిద్ధరసమున వేధించుచెనఁటిలోహ,దళము లమలసమన్వత్వకలన వెలుఁగు
నట్లు భేదము లుద్భటునంగధూమ,నంగమునఁజేసి శంభువేదములు గనిరి. 255

సీ. బాలప్రవాళరుక్మాటచ్చరంబులొ,జడల సైంధవకళల్ బెడఁగుకొనఁగ
బంధురపరిణాధ్యకంధరాంతరములఁ, బసిమిడఁకెడిచేఁడువిసము అమర
ఘనకతాటాభవక్షుఃపీఠికలమీఁద, పెరకొన్న పెనుపాఁచనకులు తెరయ
శరదభవిభ్రమాకరవిగ్రహంబులఁ, గంతుభస్మాంగరాగములు గ్రమ్ము
గీ, పజలుడాకాశ్లయందు నైవస్యత్రు
తావనంజ్ఞోభకరవిరుద్రప్రక్షిప్త
ముద్ర లింపొందఁ దద్రుద్రమూర్తిఁ దాల్చి
నిలిచె గంధర్వతతి వెండితచులు చెఱగి. 256

గీ. అగురుం డిట్లు దేవరయందు నైన,రాత్రి గంధర్వపతి చిత్రరథుఁడు వచ్చె
తెలివితోడుత నెందైనఁ దిరుగ నటకీ,తంబు చని వేమఱి వఁటేంద్రంబు డాయ.

క. కాయలురాల్చినమావిడి,సోయగమున నిట్లు మిత్రీకూన్యం బగుచున్
దూయనితద్భూజముఁ గని, హా యశుచున్ గుండె వగిరి యతివిహ్వలుండై. 257

మ. పిలుచుం జుట్టల బంటులన్ సుభటులన్ బేర్చిచ్చి యందంద లోఁ
గలఁగు మూలు విధాత.నమ్మఁ గరుణం గావంగ రావే మరా
చుఱోదండ! యటంచు మ్రొక్కుఁ జొరలున్ నన్వంసహాన్ గమ్మఁగో
నల నక్రూక్ జడిమాచ బిట్టారలు గంధర్వేశ్వరం డెంతయున్. 258

ఉ. మోచితి నుగ్రీశావభరమున్ శతదివ్యసమంబు లన్నియున్
జూచితి నవ్వభోగములు చూచినవారలు నవ్వ నుద్భట
శ్రీచరణాంగధూమములు చెందుట గానమి యానందకృత్
గాచి వృకాతి కిచ్చినవగ్రీవారము దోచె మదీయసిద్ధికన్. 259

క. తమతలఁచినయత్నంబులు, సమకూరుమనుడు నెపుడు సక్కర్మలకుకా
దమతలఁచినయత్నంబులు, సమకూరవు దుష్కర్మసంఘటనకుకా. 261

క. నమ్మితి శంకరువాక్యము, నెమ్మనమునఁ బడ్డపాటు నిష్ఫలమయి నా
కుమ్మలికంబు ఘటించెఁ బ్రియమృగునే నన్న నేఁప నబ్జజ! నీకుకా. 262

ప. అది యశేకప్రకారంబుల విరథమశోరధుండై చిత్రరథుం డాకాశింజనంబు
నేయ నమ్మగ్ధరాత్రంబునందు గురువియోగవృద్ధాదోదాయమానమానమందై
యమ్మలింపుచుఁ గ్రమ్మువేదనల సపగతనిదుఁడగు ముంజభోజనరేంద్రుం
డయ్యాత్రోశం బాకర్ణించి పంచలించి యిది యేమిపరిచేవనంజాకొక్క? ఇప్పి
త్యవసభూమినుండి యాడుగక విడువనిశేలంబై యలివేలంబగుచు నమద్రీ
ఘోషంబును బోర భీషణంబగుచు వీతెంచుచున్నయది దీని నరయదముగాక
యని కాలభైరవంబగు కరాళకరచాలంబు శేలం గీలించి శైలశృంగంబు డిగ్గు
సింగంపుఁగొదమయూంబోర హస్త్యంబు డిగ్గునుటికి పిటికిదనంబు వోఁటపి
తత్కృపాగ్రహవటలంబులం దమస్వముదయంబు విరియింపుచు నొక్కరుండ
యమ్మదళుకొత్త నిట్టిప్రచేగంబున ఉద్రేకభూమి డాయు జని తద్రోదనంబు
సమ నాదికారణంబును నికాచను మదారప్రభావాతిశయంబుననేటి కనుంగొని
జాలి యతని నుద్దేశించి యిట్లనియె. 263

ఉ. ఎవ్వఁడ పీపు ధైర్యమతి యేడ్చెద విచ్చట నెది కారణం
లెవ్వఁడు నిన్ను నివృత్తపత నింటుచేసెను నేటిదాక నే
నెవ్వరి నిట్లు దుర్దశల కిక్కగఁ గన్గొనఁ జెప్పుమన్న వాఁ
డవిభుతోడ నిట్లనియె న్లన గర్దకంఠనాకుడై. 264

క. ఏమని చెప్పుదుఁ జెప్పిన, శేమి యొనర్పంగఁజాలు దీవిధి భువన
స్వామి యగునట్టియాశ్వరు,చే మను నియమింపఁబడియెఁ జరపుణ్యసిద్ధి. 265

క. ఏత్రణ్యసాధ్యకడుపున, నోపురుషవరంస పుట్టువొందితి నాహృ
త్తపంబు పాపె నీపలు, కాపాదితనవనుధారసావిష్కృతియై. 266

చ. అనఘుచిర! నాదుతెఱఁ గంతయూఁ జెప్పెద నీదుపేరు పెం
పును వివరింపు నా కనుడు భూపరుఁ డిట్లను ముంజభోజాఁ డక
జనవతి శేను విశ్వబుధసంఘమతంబగు నిష్కరంబు నా
యునికి దగక మదీయగుఁ డుద్బటుఁ డారయ భూతపుంగవా. 267

వ. ఏను గురువియోగఁబునంచేసి గాసిల్లి వినుగుచు నిన్పిద్రదుఃఖంబున నిద్రలేక
యోకతంబ యొక్కచూర్మస్థలంబున మేను వైచియుండునవసరంబున నీయాక్రం
దవం బుండుం బగుచు విసంబడిన దీని నరయుదముగాక యని సరయుంబుగా
వచ్చితిఁ బొచ్చెంబుగాదు నీతెఱం గఱింగింపు మనుడు నయ్యోబరచయెందు
హర్షాచంబరంబులు మనంబునఁ బెనఁగొన ససంభ్రమంబుగాఁ బఱతెంచి
కృతవందనందై భూపురందరున కిట్లనియె. 268

క. జనవర! మును తారవలనక, వివియుండుదు నీవృశస్తి వినుటకు ఫలమై
కనుఁగవకుం దోచితి విఁకఁ, గనుఁగొంటిని కాపమోక్షకల్యాణంబుక. 269

సీ. విసవయ్య! భూప శాస్త్రతంత్రమెల్ల గంధర్వనాథుండఁ జిత్రరథుఁ డవంగఁ
బరగినవాండ ము స్ఫురమేశ్వరున కొక్క, నెవమున ద్రోహి నై కుపిగుండైన
యద్దేవుకేనుకఁ జయ్యనఁ బికాచాకృతిఁ, జేరితి నాలోడివారు నేను
జేరి తత్కృపకల్పి క్రియుద్భటారాధ్య, గురుతనుధూమంబు వొరయునాఁడె

గీ. కాపమోక్షంబు గాంచునిశ్చయము ఎడసి, యావటంబున నుండితి నిన్నివాళ్లు
కర్మమునఁ జేసి యిప్పుడు సర్గంబువారు, ముక్తు లయితున నా కిట్లు మోశమయ్యో
క్ష. ఆగురుసావ్యభూమునకుఁ బ్రాణముపొగింపు నైననిన్ను హృ
ద్రాగముతోడఁ గంటి వసుధావర! నెవ్వగల్గెఁ బాసి నీ
వేగతిలైన నాకయినయీదురవస్థఁ దొలంగఁజేయు గు
ర్వాగమదర్శితంబయినయ్య జనావనవైభవంబునక. 271

మ. మదనధ్వంసిమనంబునం బొడమి సామర్థ్యంబుచే సాధున
మృదలక్షిం బొదలించి విశ్వజనతామాస్యస్థితిక మించి దు
ర్మదవాదిద్విపసింపామైన భవదారాధ్యుడు నాకైనత
చ్చదశం దీర్ప కుపేక్షఁజేసె నకటా! సర్వజ్ఞుఁ డైయుండియుక. 272

గీ. ఆది నుద్భటమూర్తి కామారితేత, నేనువైదలైన ఖచరులెల్ల కాప
ముక్తులుగఁ జేయుదని తల మోచి వచ్చి, నన్నువేక్షించె నేఁడిట్లు వరవరేణ్య
చ. ఎఱుఁగనివాఁడు గాఁడు నిభిలేంగితవేది భవస్థులంబు తా
ముఱచెనొకాక యేను వటసుందిరసీమఁ దొలంగి దిక్కులక
గుఱించి ముఖులకై ఘనుట కొంత దంపక వేగించి యే
డైతి శివునందు నయ్యో జగతివర! యేమనవచ్చు నాయెడక, 274

చ. కలవవిదూర! యేనొక్కటిఁ గంటి మనంబున మత్ప్రచారముక
దెలియనివాఁడు గాఁడు భవదీయగురుఁడు మదీయదుర్దేశా

కలవఁ దొలంగఁజేయఁగలకార్యము నీతల మోప నుండి :

రులఁ బొడలించుపొంటె ననుఁ బోవక మాన విము క్తిలభిచేకా.

275

సీ. శరణాగత్రాణసంరక్షణంబుచే, వచ్చుపుణ్యంబు కైవసము నేయు
దుఃఖాతురత్వంబు దొడికిన నోనాడఁ, డామాటఁజేయుద్వేషప్రతిజ్ఞఁ
డగుటకు సకలభూతాళి ప్రభూతహస్తంబున నచ్చెరుపడుచునుండఁ
బల్కినవేరల్పుగంబున మజ్జారె!, బలిబలి యనుగడుపారవేగఁ

గీ, గిన్నరయ పన్నగుల సిద్ధభేదరులును, బోల విద్యాధరులు గూడి పొగడుపలకు
లురుతరంబయ్యె విక్కులు నొరసి మించి, చూచుజనులకు వానందకోభచెంత.

ప. ఇట్లు మంధానమహీధరమధ్యమానసుధావయోధిధ్యానంబు విడంబింప నవ్వుహీ
మహేంద్రుండు గంధర్వరక్షణాన్ధ్రై ప్రాణబంధంబుతోడ నవంధ్యసంధాధురం
ధరత్వంబు సంబంధించఁజేసి గురుచరిత్రస్మరణపారీణుండై కతాళకరవాలంబుఁ
గేలఁ గీలించి శకాంకశేఖరుండుటించి.

277

కా. ఓకంపర్వవిరోధి! యోపురపారా! యోహస్తీచర్యాంబరా!

యోకాంతాశ్రితదేహ! యోశశిధరా! యోవద్యగర్భార్పితా!

యోహస్తానుతహార! యోహరిహరా! యోమేరుబాణాసనా!

ఆకర్ణింపుము నాదువిన్నపము దేవా! వామదేవా! శివా!

278

సీ. కారణంబులు నీవ కార్యజాలము నీవ, భావజ్ఞుడవు నీవ భావ మీశ
జనకుండవును నీవ జన్యవస్తువు నీవ, ప్రాప్తకుండవు నీవ ప్రాప్త్య మీశ
ఆధారిమును నీవ యాధేయమును నీవ, భోక్తవ్యమును నీవ భోక్త వీవ
రక్షకుడవు నీవ రక్షణీయము నీవ, హార్యంబు నీవ సంహర్త వీవ

గీ, పూజకుండ వీవ పూజ్యంపుఁబొడవు నీవ, వాచకుండ వీవ తలపోయ నావ్య మీశ
జ్ఞానమును నీవ చూడంగ జ్ఞాని వీవ, నిట్టలలోచన! సకలంబు నీవ నీశ.

279

మ. తదవారిభోజము తోచనప్రతియభాస్వల్లీలతోఁ గూడఁ బ

ద్భుదకాక్షీమణి యోర్తు మేనఁ దిరమై మత్తిల్లఁకా రూపశం

పద సాంపాందియ రూపదూరపరతకా భాసిల్లుచున్నట్టి ని

న్నిదమిథ్యంబు చక్రిమృతింపె నశమే? యీగాన! యెవ్వరికి.

280

సీ. నీయంద పొడమాచు నీయంద పొడతాచు, నీయంద విలసించు నిఖిలజగము

సకలతరాచరాసక్తుండ వగు దీవు, రత్నంబులొనియున్నమునుబోరె

రజ్జవునందు నర్పభాంతి పాడకట్టుకై బడిఁ బ్రకృతి నీవై వనించు
ననపద్మ మయ్యత మాద్య మాద్యంతవిరహితమై వెలుఁగొందుమహిమ వీన
గి, విఘ్నఁ డన రుద్రుఁ డనఁగ వాగ్విభుఁ డనఁగఁ
దగిననామాంతరంబులు దాల్చి నీవు
భగ్నిము సమకూర్తు వెలుఁగనిప్రాకృతులకు
నీమహాస్త్వంబు చిత్త్రంబు వీలకంత!.

281

చ. పనిపడి మున్ను ఘోచరులపాటులు మాన్చు గుతించి లేవతోఁ
గనుఁగొనినాఁడ పుద్భటు జగన్నుతమూర్తి యరెందు పూనుని
వృని గొది యయ్యెనేని పురభంజన యేమియనంగవచ్చు నీ
యనుపమపత్నీభావ మకటా! వికటాచరణంబు చూచడే?

282

మ. అనుచుకొ ఘోచరరక్షణార్థ మతిధైర్యస్ఫూర్తి చేపట్టి ప
ట్టిన తేఱుపుకొ విడకున్న రాజానకుఁ గంతేకాలుఁ డిప్పంబు నీ
ననుకూలస్థితితోడ రాఁ దొడఁగెఁ దారాగంబుపైనుండి గొ
మ్మన నుత్పాదనవల్లనైకవిచలస్ఫోగంద్రహాసానియై.

283

మ. కవరత్నద్యుతిపుంజంబరితనానాదిగ్వితానంబు నీ
ధ్వజధూగానవిశేషగుంభితముఁ బోద్యత్కింకిణీకాకాశం
బు వినిత్రాంతుక కేతనంబు నగుచుకొ బొల్పొందును
మవిమానంబున వచ్చె నుద్భటుఁడు కామద్యేషిపాదంబునకొ.

284

చ. హరుచంటం జనుదెంచి ర త్తటి విమానారాధ్యునిదగ్గ
న్నరగంధర్వసువర్వచారణమహానాగాధినాథుని మనో
హరచామికరభూషణప్రతితితో నాల్పహారానితో
జరుకాస్మరరసాంగహరములతో నుద్గ్రామహర్షంబుతోకొ.

285

ప. చెందియు నక్కాండంబునం దక్కినయత్తురక్షులవలె శక్తులు నహనరతస్సార
శరణ్యులగు కుంభనికుంభకుంభాదరనంది కేవలభృంగిరిటిప్రభృతిపారపదపుంగవు
లుకు నిందాగ్రాహిమూర్త్యులును నిందాదిహృత్కులును వామచేవాదితత్త్వజ్ఞ
లును గరుడాద్యుడజమండులకృతులును బ్రహ్మాదిప్రధానదైవతంబులును నద్దేవ
తాసార్యభామపిలుంద నమందానందకందలితకృపాయారవిందులై చనుచేర
నరిభనకరాస్సాలితభూషణభరిగభిరభాంతారంబులును రంభాదిప్రదళపురంధ్రీ
మంధరకళ్యాణగానాభిరూపాలంబును నమరితమరిగరితనుమనస్సముదయ

సంభూతసాంధ్రమధురసాస్వాదమహాంధపుష్పంధయఃకారంబులును దుంబురు
నారదవర్ముఖముఖినిర్గతనిర్గతజయజయశబ్దసాప్తవంబులును దిక్కులం బిక్కుట్టి
మహాత్మహంబులం బ్రత్యక్షించెనయ్యెడువాహనముం బ్రదక్షిణప్రణామంబు
లక్షణధక్తి నొనర్చి ధరాధ్యక్షుండు కరకమల పుటఘటనాపాటంబు నిట్లంటు
నలంకరించ నంతురేపులకాంతురుండై యుదారస్వరంబున నిట్లనియె. 288

రగడ. శ్రీకంధర! గంధేభముఖజనక, శీతాంతుకళాశోభిజటాధర
కాకోదరవల్లభహరలతా, కలిత! సుధీజవచ్చదివాకర!
నిట్లంటులశిఖిసేత్రమహోల్కా, నిర్ధూతాంతక! నమదాఖండల
పటుకరుచారసభరితకటాక్షుని, పాతకృతార్తీకృతబుధమండల!
శ్రీమత్కైలాసమహీధరవర, శిఖరస్థలవిహరణపారాయణ!
తామికరభూమిధరబాణా, సన! శిలీముఖనారాయణ!
శ్రీపురపురంధ్రీజనఫాలాంచల, తిలకమృగమదహరణశరచ్చట!
శిట్టద్విపరాద్ధిపికులాధిప, కర్కశచర్మపటీవృతకటితట!
హృషీకపాశ మహామునిసేవా, హేవాకసమంచితపదనీరజ
కృశ! దుష్టాంకృతిదక్షాద్వరదశ, గీర్వాణక్రిఘటపాటనపటు
భుజగీకృతయ్యతిమహాసీ, మంతిసరశీ, సురుచిరసీమాధ్వన్యలసద్గుణ!
చటులహిమాచలకామూత్యత్వవి, శంపదబుద్ధిసమార్జితమక్షుణ
మిసమిసమునబలువినమునెకలకును, మెనవఁగైకొనఁ గుత్తుక ధరియించితి
నొసల నెనఁగుశిఖియసమున మసరుమ, నోభప్రమత్తనిమే నిఁయించితి
బలువగు వలకుప్రపరుషముఖంబునఁ, బరశుమహాసురవరు విదళించితి
జలధరపటలము చెలువము గిరికొను, పానుజవలిదర్పం బెడలించితి
పార మెటుంగక కవిసినమృగ్యప్ర, పాల నలుగుఁగుఁ గపాలము సిఁచితి
వారిమగంటిమి నెదురుజలంధరు, వాలుఁగొనఁ కడిమి యుడుంగక తుఁచితి
వారివిధులు సరి నేక్కానమై, వోడియమాపిన పటమైతిని భలి
దారువిపిషమునిచపలాక్షుఁడచి, త్రములు గలంచుట కావల మైతిని
హరివాణీరమణులు ని న్నరయ స, హంకారము మాపిన మిన్నందితి
ఆరుణజటామండలమధ్యమున ను, శావగ నెలకొన్నఁ గడుఁ జెన్నందితి
బహుకాలము తప మొనరించిన భవ, పరిచెలికారము ముపకృతి చేసితి
మిహిపదమగు సాబగున గినిసినక్రతు, కృగమును దెగగొని పడనేసితి

యాలు మొగంబులఁ గనుపట్టినవిజయధనునిఁ గమారకుఁగాఁ గాంచితి
వాలుదశంబులమంత్రైకునుమాన, నలరాజముక్తియ లలిఁగ్రీడించితి
వొడనందెన్నకుఁగాఁ దత్కొంతవయోధరమున నోహోయనిపలికితి
కడుఁబ్రియమున బాణానురుపాలఁ, గాచుటకును నిరవధిక్యప చిలికితి

బలువిలు గొని నిబ్బగముగ మోఁదిన, బలమద్దననందనుఁ జేపట్టితి
దశదశమనుముమ్ములుకులమెఱుఁగుల, దట్టపఱుచుసూలము చేపట్టితి
నవముక్తాఫలవర్ణంబుని గగనము మోచిన వందెన బల్లించితి

అవితథమై సుగ్రురూపంబగు, నయ్యాశ్వరశబ్దముఁ జెల్లించితి
సకలచరాచరసృష్టిస్థితియ, సఃధాః మ నీపాలిదయై రను
నకలంక మమేయ మనుత్తమమగు, నాపరతత్త్వవిభూతియు నీదగు

నిను నింతఁతని గురుతింపఁగ నా, నీరజభవముఖ్యులు నేర రనఁగ
ఘనభవపాశనిబద్ధులు మాచ్యుగ్దను లమ్మింతురె నీమహిమఁ గనఁగ
భక్తజనావనపరతంత్రిత చే, పట్టుము నన్న గుణత్రయభాస్వర! 287
భక్తిముక్తిఫలదాయక శంకర! భూతేశ్వర! దైశ్వర్యవికస్వర!

క ఈచందంబునఁ బొగడుమ, హీచకాగ్రీకుమింద నీశ్వరుఁడు కన్. 288

గోవరకటాక్ష పాత, పాచ్యుర్యం బొదవఁ బలుకు బలుమ్ముచు

క. మెచ్చితి నిను ముమ్మాటికి, నిచ్చెద వర మెన్నియైన నీ ప్రాంజలి యగుచున్.

మచ్చరిత యనుఁడు భూవరుఁ, డచ్చంద్రాకిరీటుఁ బు

చ. కిరుణ యొకింత చిత్తమునఁ గల్గినమేటివి నీవు శ్వు

శ్వర! తరుణేందు శేఖర! దివస్పతిముఖ్యునిలింపు

ర్జరతరుపున్నగ్గత పరాగవిరాజితపాదపద్మ

చరవిభు నీతనిన్ మనుపు కాపమునాయా మగ్రహింపవే. 290

క. నీయందు సుదృఢించిన, యాయాద్భుట నిపూన్కి యాడేర్చుటకై

క్రియుతుఁ జేయు మికిని వా, లా మృగఁ దరుణహరిణలాంఛనమటా! 291

మ అనుచున్ వేదకళావరంభన సుయ్యాదీంద్రకాళానిప

ద్యవనాతద్వితయంబుపె న్నతఁడు గంధర్వేశ్వరుం బెట్టి భో

రున దండాకృతి దోహదంభుఁడును గారుణ్యంబుతో రెమ్ము రె

మ్ముని తత్తేచరుమార్చి శ్వు పరదాశాస్త్రిమున్ వాస్తమున్.

ఉ. అనిభిలాధినాథుశుభహస్తము మస్తము మోచినంతఁ దే

బోనిధియై మణిమయః శుద్ధసువర్ణకిరీటహరియై

మానికహరగుచ్ఛరుచిమండలమండితుడై వియచ్చతుం

దానికవేడ్కతోడఁ బ్రమహాకృతిఁ దాల్చె విచిత్రసంపదకా.

293

గీ. రాజగురుభక్తికిని భక్తరాజపాల, శంకతుఁడు గోరికంది పఠంపదాత్ముఁ

డగుటకును సర్వభూతులు లొరయినాడు, నమ్మతావేళ మొదవంగ నభినుతించె.

నీ. అంతట నిఖిల్లుఁ డగువిరూపాక్షుఁ డ్రవ్యసుపమభక్తిసమగ్రుఁ డైన

క్షీతిపతిగురుభక్తికిని జిహ్వస్థికి, నూన్మతపాలనమ్మకా కార్త

రక్షణశక్తికిఁ బ్రమదికన్వాంతుడై, చలుకు నవ్విశు మహీపాలచంద్ర

వినుము నీయనపద్యవృత్తంబునకు మోద,మండితిఁ బటుశక్తి నుద్వి నింకఁ

గీ. గొన్నిసమములు పాలించి కూర్చి వెంచి

దిశల నిర్మలసత్కిర్తిఁ దెలివి నించి

నాదుసాలోక్యక్షీప్తి పొందంగఁగలవు

పొమ్ము మది సంశయము మాని పురమునకును.

295

ప. అనునపసరంబున హస్తోత్కర్షణంబున నద్భుతప్రాధిభవండగునద్భుటుం డనుకం

పాసంపదభిరామస్వాంతుడై కృతపదనుండగు నమృహీకాంతు నహీనాకీర్వా

దంబుల నాదరించె తక్కినసురకిన్నరగరుడోరగాడులు నాదరంబున సతనిం

బ్రకంకించిరి చిత్రోపభండును సమధరాకళతుగ్రీ నగ్గంపుమఁ గుంభనికుంభప్రభృ

తులగుప్రహరణం గూడి నిర్తించె సంతకాంతకుఁడు సంతర్ధానంబు నేనె నిట్లు

చరితార్థుఁడగుచుంజభోజుండు నిజనగరంబుఁ బ్రవేశించె సంత.

296

ఉ. నీతియుఁ దెంపు సాంపు నతినిగ్మలక్ష్మీర్తియుఁ దేజముక మహా

భ్యాతియు వృద్ధిబొందఁ జతురంబుధివేష్టితభూస్థలంబు నే

కాతపవారణంబుగఁ బ్రీయంబున నేలుచునుండె చైదవో

శేతుఁడు ముంజభోజుఁడు మహాబ్రహ్మ నాకముఁ బ్రోచుకై వడికా.

297

ప. ఆనవుడు నమ్మహమ్మలు హస్తంబున నారోమహమ్మనిరి.

298

ఉ. అంచితపుణ్య! లక్ష్మీ కిగవై తగునుదృటమూర్తి నిత్యసి
 ర్యంచితభద్రకీర్తి సమవారణ! వింటిమి ముక్తికామినీ
 చండలదృగ్విలాసములసౌఖ్యము గంటిమి తూర్ణశేషముషీ
 కాంచనగర్భ! నీవలన సాధతరాఘతమంబుఁ దోచుచున్. 299

వ. మున్నుదృఢతారాధ్యులకు సంతానంబు గలదని తన్నిర్యాణకాలంబునం గొంతవివ
 రించితి నమృతహంశంబు పట్టిల్లుతెఱుం గఱింగించి మమ్ముఁ గృతార్థులం జేయవే
 యనుదు నరం దమ్మహర్షుల కిట్లనియె. 300

మ. వినుఁడీ మామక దేశికోత్తమఁడు సద్విద్యావిమర్శాత్మకుం
 దనఁఘం దాధ్యుఁడు స్యశాస్త్రవిదుఁ డౌవ్యానుండు నానందముం
 దనరన్ నన్నుఁ గృతార్థుఁ జేయఁగను నిత్యం బీత్యరధ్యానతా
 జనముం దత్పుత్రభక్తబాంధవకథాపద్ధోష్ఠి బంధించినన్. 301

మ. పరమానందరసాధిఁ దేలి కరుణాపారిణ నా కిచ్చిమా
 హరుభక్తావశానత్కథాశ్రీని మాజ్ఞాపించి జన్మాంబుర్ధి
 దరణంబొంతుఁగఁ జేయవే యవిన నాధన్యుండు శేరత్కర్థన్
 శరణుండై కనఁ బల్కె మున్నటుల నే వర్ణింతు మీ కివ్వదున్. 302

కా. అగంధర్వులశాపకారణముచే నార్యాకళగుండు త
 త్రైగంబున్ పరమిచ్చి వాడికిని నాత్రైజ్ఞోద్భవుం గూర్చి
 రాగంబుండునఁ బల్కె నుదృట (తిలోకారాధ్య! నీ వేరొడు
 ద్వేగం బొప్పగ మర్త్యదేశికుణావిప్రుఁడ వ్వాప్తుగున్. 303

ఉ. భూసుతమైనకాశి యనుపుణ్యుచహనగర్భంబునన్
 సేనను విశ్వనాథుఁ దన నిల్పితి వదనబాజకర్ణికన్
 మానషరూపియై విజుధమానవశాన్ విస్తృతాత్ములై
 నీనిజవివృదీప్తిఁ గని నివ్వెరగ ముందు రందఱున్. 304

వ. అట్లుగావున. 305

- క. మాయాశంఖున నుద్భవించి చతురామ్నయాగమాగ్ధాంతర
స్థాయిప్రస్ఫుటవీగశైవవిధిసిద్ధాంతంబు నల్లిక్కులకై
న్యాయం బొప్పగఁ జేసి మానవహృదానందంబుగా శిష్యులు
చ్రచ్చుతుంబొందఁ గటాక్షదీక్షలను సరక్షించు భక్తాత్మకా! 308
- క. నీవంశం బభివృద్ధిబొందు జగతి న్నిరేజసంతానస
ద్భావం బొప్ప ననేకు లార్యు లతులభిఖ్యాశకీర్తు శ్రువో
శైవస్థాపితవేదకాస్త్రవిదులై కాసింతు రారాధ్యతకై
తీవికై లోకములందు నాదుకృప రెట్టింపంగ వారంపఱుక. 307
- క. కావున మదాజ్ఞఁ గైకొని, భావించ నయోనిజనవపద్ధతి చెరువకై
గావింతుము గంధర్వులఁ, బ్రోవఁగ శైవాగ్నిధూమమును నైక్యమునకై. 308
- గీ. అనిన నాఁగాకయని శివువాజ్ఞ...కుసాహాయ్యుడవుకమ్ము నన్నియొడల
ననిన నల్లని వర మీయ నంత విశ్వ, నాథు ఘర్మజలంబున నవతరించె. 309
- ఉ. అంతట వేదవేదు అగునార్యు లరస్థిరలింగపేటికా
భ్యంతరహేమమాత్రీసుటనం...భితబ్రహ్మ లేజమాక
కంతుశతాంగసాష్టవము గర్భగృహస్థితిదివ్యరూపముకై
ంతగఁ జూచి చూచి మది విస్మయమొందుచుఁ జిక్కిరూపులై. 310
- హిమాయేట్టిదో మన, కామికముం గూర్చు దలంచి కాశీవతి దాఁ
పాషా బ్రత్యక్షుండై, పామరులను బ్రోవఁ గుతునిధావముఁ దార్చెక. 311
- ప. అనునవసానముతోడ విశ్వవతి నాత్మాబ్జంబునం జేర్చినం
వాసంనవభిరొగిట్టిలై కు నాధ్యానంబు...తోచ న
దంబుల నాదరింపెను నుద్భటు నమాఖ్యా రాధ్యకబ్జంబు చూ
బ్రకంసించి చిత్రీభు... తమముచే విఖ్యాతిఁజెందెకై భువిక. 312
- తులగుప్రహరణం గూర్చును సుపచేత మొంది ప
చరితార్థఁడగుముంజన్మ పాన... సుకవ్యకాదిభ
సంగి వర్ణిలు... మూర్తి దీనక. 313
- ఉ. నీలియుఁ బెంపు సే, డనుచమమ్ముమేష... ఫణితి నాడిన మోదం
ఖ్యాతియు పృథ్వి యుచ్ఛటుల, గని రచ్చరణ... వాల్మీకి కాంక్ష నులించిర్.
కాశవహరణం రాజమంత్రిసచివ న్యాపారముఖ్యుల ప్రభుర్
పేతుఁడు గోటిమన్మథసమ్రాజ్యాంగునికై ద్యులుక

సేవిం చీశ్వరమంత్రదీక్షల శుభశ్చి లాండి గ్రామాలయ
పాపీగ్యంబును దానముల్ ఒనగ నారాధ్యపౌభక్ శక్తిరేఖ. 315

ఉత్తరైవదీక్షల గురూక్షముఁ దుష్టటుఁ డీద్విజాలియం
దుష్టము లిష్టలింగులని నూక్తులు చెప్పియు లింగధారణల్
కుత్తుకలందుఁ గొందఱును గూర్వంగ రాజులు ముత్రివర్ణముల్
చిత్తములూ జగుర్వంగను శిష్యులునై గురుపూజ చేయఁగాఁ. 316

గురుచరింగపూజ లొనగూర్వంగ నుద్భటు కంఠఁ గంఠుసం
హరుఁడు ప్రసన్నరూపమున నన్నియుఁ దానయి నిత్యసీమముల్
జనుపంగ వచ్చి తత్క్రమము పొంగముగా నొనరింపఁ జేసి యీ
కరణి నృశ్యుఁడై మెలంగఁగా మహిమాన్వితుఁ డయ్యె నుర్వరఁ. 317

తద్బుధులలో నుబుద్ధి యాధారజీనురుఁడు
నుగుణమణిగుణసౌభాగ్య నుందరి యను
పేరుగలిగినకూతురఁ పెండ్లి చేసె
సుద్భటారాధ్యుఁడు నీశ్వరుండు చెలువ, 318
అట్లు గావున. 319

శ్రీకంఠాపరమూర్తి దుర్మతలతాశ్రేణీలఁకొంటు ను
శ్లోకుఁ సంతత తత్త్వవర్తనపరుఁ శుద్ధాత్మ సాచార్యచూ
డాకల్పంబు వినమ్రకల్పకము వేదాంతార్థ సేత్పత్వం
క్షీత్రకంజానను సాంద్రభక్తిఁ గొలుతుఁ క్రియుద్భటారాధ్యులఁ. 320

, జనియించెఁ బాదుమానసంబునఁ బితాచత్వంబు మాన్పించి ది
వ్యనికాయంబుల శంభుమూర్తిఁ గనఁ జేయంచాలెఁ గైలాసశై
లనివాసంబునఁ గట్టెఁ బట్టయు బుధశ్లాఘాన్తర స్త్రీఁదటఁ
జననపౌభక్తపుణ్యము క్తి కలసి శక్యంబై వర్ణింపఁగాఁ. 321

వరశమాకరలఙ్కావృణ్మంగళులచేఁ, బోలె విష్ణువనిష్ణుత్రిఁ గాంచి
రృథశక్తిభావన తీర్థోదకములచేఁ, బోలె బావనవృత్తిఁ బొందఁజాలి
కారవారంభవిస్త్రీరంజురుములచేఁ, బోలె నాహ్లాదంబు చాలఁ దాల్చి
చారుప్రభాసాంద్రజాతిరత్నములచేఁ, బోలె నలంకియాశ్రీల మెఱసి
సరలు నిఖిలజగంబు లెవ్వనివిముల, భద్రగుణములచే నష్టిభాగ్యకారి
వినిధసేనకసంకల్పదివిజనురభి, యుద్భటస్వామి యద్భుతోద్భోగి చె. యు. 322

సీ. అధ్యసీనులు చతురామ్నాయవీధికి, కాందిశీనులు వరనిండగుటిఁచి

భారవాసులు పుణ్యపరిపాకకలనచే, మారదర్శులు తత్త్వసారదృష్టి
కగ్రుతు లఖిలసత్కర్మకల్పన గూర్చి, దానశౌండులు పెట్టె దగినయెడల
జాగరూతులు శంభుసంపూజనాకేలి, నైస్మితు లనవద్యనిష్కలివి

గీ, సకలదేశికరాజన్యమతుటహత్స, రత్నకోరకమై జుఘారాధ్యుడైన

యోద్ధటారాధ్యవంశపయోధిఁ బుట్టినట్టిగురుచంద్రు లఖిలధర్మార్థవిదలు. 323

ప. ఇట్లుఖిలజగత్కీయమానంబగు సమ్రాట్కాగువంశం బతిశయసౌభాగ్యభాగ్యజన
కంటై (కమక్రి)చుంబునఁ జక్షమాస్త్వయనసంవత్సరంబు లతిక్రమించి వివేకం
బునను శాకరంబును, విభవంబునకుఁ బ్రభవంబును, ధగ్రంబునకుఁ గూర్చియు,
భద్రంబునకు మదియు, జాగ్రంబునకు శరణ్ణంబు నై పినాకశతాపహాసనం
బున నాంగీరసాష్టావృత్త్యభారద్యాజగోత్రీంబునకుఁ బాత్రీంబుయ్యి నందు
కణ్ణోలినీపల్లవికునందు హ్లాకోల్లాసకరుండుగు వేల్పుపాలువున వికాలాక్షిపల్ల
భండు... మల్లీకార్జునగురుం డుదయించు నతండు. 324

మ ప్రహమద్భుతకిరీటకోటిఘటితప్రాప్తిపృథర్నచ్చటా
ఘృణికివిప్రారితపాదపద్మండు బుధక్షేమంకరుం డింద్రవా
రణసంతాంబలరంగరంగదురుసారస్సారసక్రీర్తి ని
... మత్త్ర్యపారగుండు కీర్తిమ్యుండు సౌమ్యుం డిలక.

325

క. ఆమల్లికార్జునగురు, స్యామికీ బోలయగురుండు జనియించి దిశా
స్సాగుజక్ష్మప్రసౌతట, చామలతి కామమానసాందీయకుం డై.

326

సీ. కాంకరీదేవికి సణ్ముఖుండునుబోలె, నాప్రోనాద్యనర్దాంగఽక్షి
యైవశాంకికి స్వయంభువుగారు జరించు భద్రాంబికానేత యగుదు

... .. (శ్రీభవా, నీభగ్గయై మహాప్రాభవమున
గల్గువారలకు శంకరదేశికస్వామి, యావిర్భవించు నాయలఘుమతికి

గీ, గౌరమా పాగానాథుండు కంబుయకుండు, సోమసాధయ్య యాయనమానుఁ డొప్పు
లింగనారాధ్యుఁ డారాధ్యలేఖవిభుండు, మల్లికాపల్లభుండు కీర్తిపల్లవుండు. 327

క. మానాధప్రవణాగ్నిఁ డాత్మవిదుఁ డాహ్నయాధిసారైకపా
వనజవ్యోచలంఁ డంచితస్మృతికథావ్యాసుండు చార్వాకజై
ననదీపల్లభకుంభసంభవుండు జన్మబొందు మస్మయ్యలిం
గనకుఁ మల్లమకుం గమారుఁడంబు గంగాంబామనోభర యై.

328

చ. పశ్యరాజధైర్యః డగువర్యతపర్యతవైః సత్ప్రభా
పాశ్వాశ్చగీర్వరుః ఉపారకృపావరతంత్రబుద్ధి సా
వర్యణభేనురత్నతరుభంగదదానగుణాధ్యుః దుర్వరా
పాశ్వాతియైః పార్యతికి భక్త దగు(త్)మలికారుశుం డిలత్. 329

క. అగమద్యాత్మిక యుగ, నాగమకు న్నాథుః డగుచు నానావిధస
ద్యోగమహేందునిఁడు పుట్టు ను, రాగమహాధైర్యుః డాద్యుఁడై పతి దాసుత్.

క. ఆజంపతులకుఁ గలిగెడు, భూజనమందారకాభి పురహరపూజా
భాజిష్టుఁడు పుణ్యఫల, శ్రీజన్మస్థలము చంద్రశేఖరుఁ డెలమిత్. 331

మ. గంగామాళిపద్మాభృంగము మరుశ్శుంజేత్ జావర్తులో
త్తుంగస్నిగ్ధపయోధద్యయతదీనోద్మూలవాటిమచ
రాచ్చగీకారసమ్మకీర్తినిధి తైవారాధ్యముఖ్యుండు వే
దాంగాధి త్ముఁడు చంద్రశేఖరుఁడు భవ్యప్రాభవుం డుర్వరత్. 332

సీ. కువలయోల్లాసంబుఁ గూర్పుట శశియయ్యు, గోపాకరత్వంబు దొడుకఁ డెచట
విఫలవాగ్వృత్తి దర్శక రేశ్వరుఁ డయ్యు, జిహ్వసంచారంబు నేయఁడెచట
కమలావివర్ధనోత్కంఠ నూర్పుం డయ్యు, రాజదూరస్థితిఁ గ్రాలఁ డెచట
దివ్యభోగస్ఫూర్తి దేవతాఃభుఁ డయ్యు, గోత్రవిభేదంబు గ్రూప్తఁ డెచట
గీ, సురకాభి యయ్యుఁ, గొయ్యదనమున పర్తింపఁగోరఁ డెచట
నభిలమంత్రేరహస్యసిద్ధాంతవేది, చంద్రశేఖరగురురాజచక్రిపర్తి. 333

కా. పాద్యస్త్రీజనగీర్తి పరమైశ్వర్యాద్యవిద్యన్నికా
యధ్యేయోన్నతి చంద్రశేఖర
...ధ్యాసఫటితజాహ్నువీను(తు)లఁ గాంచుత్ బుత్రులత్ మన్మనా
రాధ్యా రాధ్యసమాఖ్యులత్ దినమణిసాగ్రేయరుజ్జీతుగీలా. 334

క. ఇది యుద్ధటదేశికమణి, నవభినుతాచారభావినంతరిచందం
బొడివించు నీ ... , భిలమంగళసిద్ధుల్. 335

క. సారమతుల్యకుజతులు, హరిశివస్తోత్రయనకు హర్షింప రక్షా
పారములు (వోలె)నూతులు, కైరవహితురాకఁ బొంగఁగా శేర్పునోకో!. 336

ప. కాశ్రున మహా.....మాహేశ్వరాచారపారీణులు గాశ్రున నపరతీపురాయను
 మద్భటారాధ్యులచరితంబు వినుటకుఁ గాఁడు చేసితిరి ఏనునానేర్చుచుదంబున
 మపన్యసింఁచితి విందునను గుణంబు పరిగ్రహించి తని నూతుండు
 శౌనకాదులకు మేదురామోదంబు సంపాదితంబుచేసి వారిచేత సంభావితుండై
 యాదేచ్ఛుంబుగం జనియె నని.

337

క. ఈకర్ణఁ జదివిన వ్రాసిన, లోకులు భవబంధములకు లో ...

... .. నమహా,లోకంబున నుండఁగలరు లోకులు మెచ్చుకొన

మ. అనహంకారనిరంకుశప్రతిభదివ్యస్త్రో సద్యుల
 స్తవకుంభద్యయగంధసారనవముద్రాకన్పనానల్పశో
 భనకీర్తిసిరి విచిత్రాజనపరాభా

... నాపిశ్మవంశ శంభుపదసేవాసావధానాత్మకా!

339

క. నటదనమనేత్రజాటి,తటశటిసీతటులనినదధారారజియో

ద్భటభేరీభాంకార,న్మటకుటలనా యాచకాఘోకతుగ్రటనా!

340

మా. ...శాలనుగ్గీమణిజాలఁచన్తుతసాందిక్యపా

హరిప్రతాపజితాంబుజబాంధవ, హరహిమోరనుధా...

హరమరాశమహారహణియమ,హన్మటకీర్తిగృహకులని

స్తార రకనన్యమధానిధి.

341

గద్యము.

ఇది శ్రీమదేశ్వరగురువ ర్ణించరణారవిండవట్పురణసకలకళాభరణ

రామనార్యసుపుత్రి నకవిజనమిత్రీ కుమారిభారతీ

విరుడాభితామ రామలింగనామధేయ ప్రణీతంబైన

శ్రీమదుద్భటారాధ్యచరిత్రం బనుమహా

పరీబంధంబునంగు సర్వంజను

ద్వితీయాశ్వాసము

సంపూర్ణము.

